

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN
VE DEPREMLERİN ZARARLARININ EN AZA
İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)
TUTANAK DERGİSİ**

9'uncu Toplantı

23 Aralık 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu'nun, Komisyon gündemine ve pandemi nedeniyle toplantıda uygulanan usule ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- TMMOB İkinci Başkanı Selçuk Uluata'nın, TMMOB'un deprem ve afetler konusundaki mesleki bilgi ve birikimlerinin kullanılarak deprem öncesi, deprem sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin ulusal bir deprem politikası belirlenmesi hakkında sunumu

2.- Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek'in, ülkemizdeki depremlerdeki can ve mal kayıplarının nedenleri, imar düzenleme ve uygulama yaklaşımları, kentsel dönüşüm ve kent planlama süreçlerinde yapılması gerekenler hakkında sunumu

3.- İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç'in, Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı'nda belirtilen eylemlerin uygulanması, yöneticiler ve devlet nezdinde önlemlerin alınması gerekliliği hakkında sunumu

4.- Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket

Demirbaş'ın ve İkinci Başkanı Mehmet Kemal Öztürk'ün, deprem öncesi, deprem anında ve deprem sonrası teknik ve bilimsel, eğitimsel ve sosyal konularda yapılması gerekenler hakkında sunumu

5.- Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı Hüseyin Alan'ın ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Okan Tüysüz'ün, deprem risk unsurlarını ve hasar görülebilirliği azaltma ile etkin bir mevzuat altyapısı konularında Jeoloji Mühendisleri Odasının teknik görüşleri hakkında sunumu

6.- Mimarlar Odası Başkan Yardımcısı Cüneyt Zeytinci'nin, yapı denetim sistemindeki aksaklıklar, yapı üretim ve proje süreçlerindeki tasarım esasları hakkında sunumu

7.- Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu Başkanı Gencay Serter'in, Oda olarak fay yasasına karşı çıkma nedenleri ve kentsel risk analizleri hakkında sunumu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Hatay Milletvekili Lütfü Kaşıkçı'nın, 22/12/2020 tarihli 8'inci Toplantıda ve bugünkü toplantıda yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerinin tutanakta düzeltilmesi talebine ilişkin açıklaması

**DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE DEPREMLERİN ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)

**9'uncu Toplantı
23 Aralık 2020 Çarşamba**

I- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.04'te açıldı.

Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu, Komisyon gündemine ve pandemi nedeniyle toplantıda uygulanan usule ilişkin açıklama yaptı.

TMMOB İkinci Başkanı Selçuk Uluata tarafından, TMMOB'un deprem ve afetler konusundaki mesleki bilgi ve birikimlerinin kullanılarak deprem öncesi, deprem sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin ulusal bir deprem politikası belirlenmesi;

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek tarafından, ülkemizdeki depremlerdeki can ve mal kayıplarının nedenleri, imar düzenleme ve uygulama yaklaşımları, kentsel dönüşüm ve kent planlama süreçlerinde yapılması gerekenler;

İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç tarafından, Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı'nda belirtilen eylemlerin uygulanması, yöneticiler ve devlet nezdinde önlemlerin alınması gerekliliği;

Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Demirbaş ve İkinci Başkanı Mehmet Kemal Öztürk tarafından, deprem öncesi, deprem anında ve deprem sonrası teknik ve bilimsel, eğitimsel ve sosyal konularda yapılması gerekenler;

Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı Hüseyin Alan ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Okan Tüysüz tarafından, deprem risk unsurlarını ve hasar görebilirliği azaltma ile etkin bir mevzuat altyapısı konularında Jeoloji Mühendisleri Odasının teknik görüşleri;

Mimarlar Odası Başkan Yardımcısı Cüneyt Zeytinci tarafından, yapı denetim sistemindeki aksaklıklar, yapı üretim ve proje süreçlerindeki tasarım esasları;

Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu Başkanı Gencay Serter tarafından, Oda olarak fay yasasına karşı çıkma nedenleri, kentsel risk analizleri;

Hakkında sunum yapıldı.

Hatay Milletvekili Lütfü Kaşıkçı, 22/12/2020 tarihli 8'inci Toplantıda ve bugünkü toplantıda yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerinin tutanakta düzeltilmesi talebine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 23.23'te toplantıya son verildi.

23 Aralık 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN: Recep UNCUOĞLU (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)

SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)

KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli Komisyon üyelerimiz, kıymetli milletvekillerimiz; Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonumuzun 9’uncu Toplantısını açıyorum. (*)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu’nun, Komisyon gündemine ve pandemi nedeniyle toplantıda uygulanan usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli Komisyon üyelerimiz, bugün toplantılarımızın 9’uncusunu inşallah gerçekleştireceğiz.

Bugüne kadar Komisyonumuzda 47 kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşunu dinledik ve değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun toplam çalışma saati altmış üç saat yirmi altı dakikayı buldu. Komisyonumuza sunulan rapor ve belge sayısı 6, Komisyonumuza sunulan önerge sayısı 3 ve Komisyonumuzca yapılan bilgi ve belge talep sayısı da 10 adet değerli arkadaşlar. Komisyonumuzda 14 adet uzman görevlendirilmiş durumda ve inşallah, Komisyon olarak da hem yakın tarihte deprem geçirmiş hem de daha önce deprem tecrübesi yaşamış illerimize de ziyaretleri planlıyoruz.

Evet, bugün gündemimizde Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı odalarımız var. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odalarının inşallah sunumlarını dinleyeceğiz. Soru-cevap şeklinde de görüş alışverişinde bulunacağız. Bütün bu Mühendis ve Mimar Odaları Birliğimizin çatısı altındaki meslek odalarımızla, mühendis odalarımızla inşallah depremin Türkiye’imizde zararlarının en aza indirilmesi noktasındaki çalışmaları, mevzuatımızdaki gelişmeleri, çeşitli uygulamaları değerlendirme ve raporumuz noktasında katkıları alma gayreti içinde olacağız.

Ben, öncelikle, basın mensuplarımıza teşekkür ediyorum, danışman arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Malum, pandemi şartları altında hem salonumuzu sık sık havalandırarak hem de maske, mesafe ve hijyen kurallarına riayet ederek inşallah toplantımızı sağlıklı bir şekilde sürdürelim.

Evet, değerli arkadaşlar, sunumların ilki, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızın sunumu olacak.

TMMOB GENEL SEKRETER YARDIMCISI GÜLSÜM SÖNMEZ – Sayın Başkan, TMMOB İkinci Başkanımız Selçuk Bey giriş konuşması yapmak istiyorlar.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, tabii ki memnuniyetle.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Sunumlara geçmeden önce, tabii, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğimizin Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Selçuk Uluata Komisyonumuzda. “Hoş geldiniz.” diyoruz tüm Komisyon üyelerimiz adına. Ve Genel Sekreter Yardımcısı Gülsüm Sönmez Hanımefendi de Komisyonumuzda.

Ben sunumlara geçmeden önce Değerli Başkana söz vermek istiyorum. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Selçuk Uluata’ya sözü bırakıyorum.

Buyurun Değerli Başkanım.

III.- SUNUMLAR

1.- TMMOB İkinci Başkanı Selçuk Uluata’nın, TMMOB’un deprem ve afetler konusundaki mesleki bilgi ve birikimlerinin kullanılarak deprem öncesi, deprem sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin ulusal bir deprem politikası belirlenmesi hakkında sunumu

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Yaşadığımız depremlerde hayatını kaybeden yurttaşlarımızı saygıyla anıyorum.

Son derece önemli olduğunu düşündüğümüz bu çalışmanın bundan önce benzer amaçlarla kurulmuş Komisyon raporlarında olduğu gibi işlevsiz kalmamasını, bundan sonra yaşanacak olası depremlere hazırlık konusunda önemli bir başlangıç olmasını temenni ediyorum.

1999 İzmit depreminde TÜPRAS’ta çıkan yangından da hatırlanacağı üzere, depremin etkileri salt kentsel yerleşimlerle sınırlı değildir. Kent merkezlerinde veya çeperlerinde konumlandırılmış sanayi bölgeleri de aynı risklere maruz kalmaktadır. Öte yandan, ciddi çevre felaketleri de söz konusudur.

Yine, deprem sonrası içme suyu ve gıda güvenliği de dikkate alınması gereken hususlardır. Deprem gibi çok boyutlu etkileri olan bir konuda öncelikle yapı tasarım, üretim ve denetim süreçlerinde görev alan odalarımız olmak üzere, TMMOB’a bağlı tüm meslek odalarının görüş ve değerlendirmelerinin alınması gerekmektedir. Komisyonunuza davet edilen odalarımıza baktığımızda bu hususun gözetilmediği görülmektedir. Mühendis ve mimar, şehir plancılarının anayasal örgütü ve kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olan TMMOB, yıkıcı ve yıkıcı etkileri olan deprem ve afetler konusunda mesleki bilgi ve birikimlerini kullanarak birçok kurum ve kuruluşla iş birliği içerisinde geçmişten bu yana pek çok etkinlik düzenlemiş, raporlar hazırlamış ve çalışmalarını kamuoyuyla paylaşmıştır. Ne yazık ki önerilerimiz yeterince dikkate alınmamıştır. Bilime ve teknolojiye aykırı olarak atılan her adım ülkemize birer toplumsal felaket olarak geri dönmüştür.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz topraklarının yüzde 92’sinin deprem tehlikesi altında olduğunu, yüzde 66’sının ise birinci ve ikinci derecede tehlikeli deprem bölgesinde yer aldığını, nüfusu 1 milyon üzerinde bulunan 11 büyük kentimizin ve ülke nüfusumuzun yüzde 70’inin deprem tehlikesi altında yaşadığını, büyük sanayi tesislerinin, barajlarımızın neredeyse tamamının deprem bölgelerinde bulunduğunu hepimiz biliyoruz.

Yine, hepimizin bildiği gibi güvenli ve sağlıklı yapılarda yaşama hakkı en temel insan hakları arasındadır. Vatandaşların sağlıklı ve güvenli yapılarda barınmasını sağlamak bir devletin asli görevleri arasındadır. Her depremden sonra yaraların sarılacağı, kalıcı önlemlerin alınacağı sözleri veriliyor. Ancak bu doğrultuda gerekli adımlar atılmıyor. Rant hırsı akla, bilime ve teknolojiye, insan yaşamına galip geliyor. Yaşanan depremlerde yıkılan binalar ve kaybettiğimiz insanların yıllardır planlı kentleşme, yapı güvenliği, imar affı, risk planlaması gibi konulardaki çalışmalarımızın göz ardı edilmesinin bir sonucu olduğunu düşünmekteyiz. Doğal afetlerden alınması gereken en büyük

ders, coğrafi riskler göz ardı edilerek kurulan şehirlerin, plansız çarpık kentleşmenin ve mühendislik hizmetin almayan insanlar için büyük bir tehdit oluşturduğuydu. Ne yazık ki bu gerçekliğe karşın çok yakın bir dönemde imar barışı adı altında çoğunluğu hiç mühendislik hizmeti almamış 10 milyonun üzerinde yapı af kapsamına alınarak yasallaştırılmış ve yeni afetlere davet çıkarılmıştır.

Sayın milletvekilleri, depreme hazırlıklı olmak yer seçiminden başlayarak imar planlarının afet riskine göre hazırlanmasına, içinde yaşadığımız binaların tasarım, inşa, denetim ve bakım süreçlerinin sağlıklı işletilmesine, halkın deprem konusunda eğitilmesine, deprem öncesi, deprem esnası ve sonrasında yapılacak çalışmalara kadar geniş bir halkayı kapsamaktadır. Bu halkının herhangi birindeki zayıflık diğer önlemleri de işe yaramaz hâle getirmektedir. Dolayısıyla, depreme hazırlıklı olmak bütünüyle bir devlet politikasıdır. Ülkeyi ve toplumu depreme karşı hazırlıklı hâle getirmek siyasi iktidardan başlayarak devlet kurumlarımızın ve yerel yönetimlerin ortak sorumluluğudur. Ancak yaşadığımız son depremde de görüldüğü üzere merkezî yönetim bu iş birliğinden kaçınmakta, yerel yönetimleri ve meslek örgütlerini sürecin dışında tutmaya çalışmaktadır.

Depreme dayanıklı yerleşim alanları ve yapılar tasarlanmanın, üretmenin, deprem hasarı ve can kayıplarını azaltılmasının bilinen tek yolu mühendis, mimar ve şehir plancılığı hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde uygulanmasıdır. Bu çerçevede denetimsiz ve kaçak yapılaşmaya göz yumulmamalı, imar affı uygulamalarına son verilmelidir. Ülkemizin deprem ve afet planları geliştirilmeli, deprem zararlarını azaltma önlemleri, İmar Yasası ve diğer ilgili mevzuatlara yansıtılmalıdır. Deprem öncesi, deprem sonrası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin kamu yararı ve ülke çıkarını gözeterek ulusal bir deprem politikası belirlenmeli, büyük beklentilerle hazırlanan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nın gerekleri yerine getirilmeli ve Türkiye Deprem Master Planı hazırlanmalıdır. Kent planlaması, yapı üretimi ve yapı denetimi konusu bütünlüklü bir şekilde ele alınmalıdır. Başta okul ve hastaneler olmak üzere ülkemizdeki yapı stokunda gerekli mühendislik incelemeleri yapılarak bina envanteri çıkarılmalı, mevcut yapılar hasar görülebilirlikleri ve riskleri esas alınarak gruplandırılmalı, riskli yapılardaki risklerin giderilmesi çalışmaları ivedilikle başlatılmalıdır. TMMOB ve bağlı odaların kamu yararı gözeterek uyguladıkları mesleki denetim ve hizmetlerini engellemeye yönelik girişimlerden vazgeçilmelidir. Bizler bu ülkenin mühendis ve şehir plancıları olarak üzerimize düşen her türlü sorumluluğu yerine getirmeye, halkın çıkarları için hiçbir karşılık beklemeden çalışmaya gönüllüüz.

Yukarıda kısaca paylaştığımız görüş, öneri ve değerlendirmelerimizi odalarımız uzmanlık alanları kapsamında sizlere daha detaylı olarak aktaracaktır.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Selçuk Uluata'ya katılımlarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi odalarımızın sunumlarına geçiyoruz.

İlk sunumu Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek, Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Ayhan Erdoğan ve Genel Sekreter Murat Türüdü gerçekleştirecek.

“Hoş geldiniz” diyoruz Komisyonumuz adına.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, ben sözü Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek'e bırakıyorum.

Buyurun.

2.- Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek'in, ülkemizdeki depremlerdeki can ve mal kayıplarının nedenleri, imar düzenleme ve uygulama yaklaşımları, kentsel dönüşüm ve kent planlama süreçlerinde yapılması gerekenler hakkında sunumu

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; tekrar herkese merhabalar.

Sayın TMMOB İkinci Başkanımız aslında odalarımızın ortak görüşleri olan genel çerçeveyi çizdi; bu konuda ben tekrara düşmek istemiyorum. Odalardan gelecek diğer arkadaşlarımız da kendi uzmanlık alanları içerisinde gene, benzer doğrultuda görüşlerimizi kendileri benden sonra ifade edecekler. Ben biraz daha zamanı da etkin kullanmak açısından... Zaten size ilettiğimiz sunumda da mümkün olduğunca kendi meslek alanlarımız ile somut önerileri içeren bir metin sunmaya gayret ettik. Sanırım, zamanımızın yirmi, yirmi beş dakika olduğunu ifade ettiler.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, o civarda zaten onu söylüyor arkadaşlarımız.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – O yüzden rahat rahat size metni baştan sona okumak istiyorum. Dilerseniz herhangi bir yerde durdurup soru da sorabilirsiniz ya da devamında da...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sonrasında, soru cevap kısmını sonrasında gerçekleştireceğiz.

Buyurun, sizi dinliyoruz.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Teşekkürler.

Türkiye, bulunduğu coğrafi konum itibarıyla tektonik plakaların özellikleri açısından aktif Kuzey Anadolu Fay Hattı, Doğu Anadolu Fay Hattı ve Batı Anadolu Fay Hattı deprem kuşağında yer almaktadır. Bu coğrafi konum dolayısıyla ülkemizde sık sık, büyük etkiler doğuran depremler meydana gelmektedir. Hepimizin de bildiği gibi özellikle, 17 Ağustos 1999 depreminde meydana gelen ve resmî verilere göre 17 bin kişinin hayatını kaybettiğini, yaklaşık 285 bin ev ile 42 bin iş yerinin kullanılamaz hâle geldiğini biliyoruz. 17 Ağustos sonrasında gündeme gelen ve hâlen güncelliğini korumakta olan olası İstanbul depreminin ise bilimsel olarak yaklaşık büyüklüğü -en azından yaklaşık olarak- tahmin edilebilmekte, ancak bilimsel olarak hâlâ depremin zamanı öngörülememekte. Önüne geçilemeyen bu doğa olayının zararlarını azaltmanın tek yolu ise gereken tedbirleri almak, bilime ve teknolojiye gerekli değeri vermek.

Olası İstanbul depreminin yanı sıra son iki yılda Akhisar, İstanbul, Ankara, Elâzığ, Ege Denizi gibi farklı bölgelerimiz merkez üssü olmak üzere pek çok deprem meydana gelmiştir. Son olarak da 30 Ekimde merkez üssü Ege Denizi, Seferihisar açıklarında olan ve İzmir başta olmak üzere pek çok ilimizde hissedilen deprem, depreme karşı gerekli önlemlerin doğru zamanda alınmamasından dolayı yaşanan doğal afetlerin felakete dönüştüğünü bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu konuda mutlaka, kamu kurumlarında birçok çalışma var, ancak hâlâ ne kadar hazırlıksız olduğumuzu bize İzmir depremi bir kez daha hatırlattı.

Ülkemizde sıklıkla meydana gelen depremlerde yaşanan can kayıplarının ve yaralanmaların nedeni yine ne yazık ki binaların yapıları ve yaşanan her deprem, depremin değil binaların öldürdüğü gerçeğini üzülmekle bir kez daha hatırlamamıza neden olmakta. Alınması gereken tedbirler için geç kalınmadan, bir an önce harekete geçilmesi gerektiğini bu sonuçlar bize göstermektedir.

Denetimsiz ve ruhsatsız yapıların artması, mühendislik incelemelerinin azaltılması ve hatta zaman zaman yok sayılması, dolgu alanlarının sayısının artması, deprem gerçekliğini yok sayan projelerin hazırlanması, imar barışı adı altında -son olarak imar affı ama imar barışı adı altında- milyonlarca riskli kaçak yapının resmiyet kazanması, toplanma alanı olarak belirlenen çoğu yapı alanlarının daha sonra imara açılması, yapı denetim sisteminde yaşanan problemler gibi birçok -burada uzun uzun sayabiliriz- neden, meydana gelen depremlerin sonucunda can ve mal kayıplarının yaşanmasına neden oluyor.

Son dönemde meydana gelen depremler sonrası yapılan incelemeler ve hazırlanan raporlar göstermekte ki binaların yıkılmasına neden olan zeminin, betonun, demirin kötü olması; bunlarla birlikte işçiliğin ve mühendislik hizmetlerinin yetersizliği ve yeterli denetimin yapılmamasıdır. Özellikle ağır hasarlı binalarda yapı denetim ve mühendislik hizmetlerinin alınmadığının görünmesi aslında yaşanacak can ve mal kayıplarının en aza indirgenmesinin mümkün olduğu hâlde bir türlü gerçekleştirilemediğini de göstermektedir. Bu durum yıllardır, her fırsatta TMMOB bünyesindeki birçok meslek odasının da bizlerin de dile getirdiği gibi bilim ve teknikle yaşanacak afetlerin etkilerinin azaltılmasının mümkün olduğu gerçeğini ve bu konudaki haklılığımızı maalesef ortaya koymakta.

Alınmayan önlemlerin yanı sıra uygulamaya geçirilmeyen hususlar ve faydadan çok zarar doğuran düzenlemeler de afetlerin sonuçlarını ne yazık ki etkilemekte. Depreme dayanıklı bina yapımı konusunda çok sayıda yasal mevzuat yürürlüğe girmiş olmasına rağmen, uygulamaya geçirilemeyen düzenlemelerin kâğıt üstünde kalması ve gerekli yaptırımların hayata geçirilmemesi de deprem kayıplarının oluşması noktasında bir başka etken.

Ülkemizde, ilgili tüm uzmanların karşı çıktığı imar aflarının ilki 1948 yılında yapılmıştı ve geçtiğimiz 2018 yılında Mayıs ayı itibarıyla da 14'üncüsü imar barışı adı altında, 13 milyon kısmı ya da tamamen kaçak yapının bir şekilde yapı kayıt başvurusu alması, kısmen resmiyet kazanmasıyla maalesef sonuçlandı. Yapıların depreme dayanıklılığına ait mesuliyetin de tamamen yapıların sahiplerine bırakılması ise tüm riskli yapıların devlet eliyle aslında meşrulaştırılması anlamına geliyor. Yerleşim yerlerinin yaklaşık yüzde 66'sı birinci ve ikinci derece deprem kuşağında olan ülkemizde, devlet eliyle ciddi tedbirler alınması gerekirken tam tersine yapıların depreme dayanıklılığı gözetimeksizin imar afları ile kaçak yapılar bir nevi aslında aklanmış ve sorumluluk vatandaşa yüklenmiştir. İmar affı olarak da bilinen bu 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16'ncı maddeyle birlikte bu imar affından yararlanan tüm yapıların depreme dayanıklılığı kamu tarafından kontrol edilmeli, yeterli şartları sağlamayan yapıların yapı kayıt belgeleri iptal edilmeli, bu yapılar yıkılmalı, bu konuda da vatandaşın toplanan paralar aslında iade edilmeli ve vatandaşın barınma hakkı noktasında da devlet tarafından bir garanti sağlanmalıdır. Bu, açık bir şekilde somut önerimizdir.

1999 depreminin hemen İstanbul'da Afet Acil Eylemi Planı çerçevesinde 493 toplanma alanı belirlenmişti fakat bu toplanma alanlarının yarısından çoğunun alışveriş merkezlerine ve gökdelenlere dönüştüğü maalesef hepimizce biliniyor. Aradan geçen yirmi yılı aşkın bir süreden sonra da geçtiğimiz yılda 39 ilçe belediyesiyle birlikte afet sonrası bir toplanma ve geçici barınma alanı İstanbul'da belirlendi. Ama bu yeterli değil, tüm Türkiye'ye mutlaka yayılması gerekiyor; olumlu gelişmeler elbette var.

Şimdi, meslek alanlarımızı yakından ilgilendiren bazı hususlar açısından konuyu birkaç başlık hâlinde biraz daha detaylı aktarmak istiyoruz. Öncelikle, kentsel dönüşüm hususu, bu tabii ki multidisipliner bir iş. Bu konuda TMMOB'ye bağlı birçok odayla, birçok meslek disipliniyle birlikte çalışıyoruz, birlikte veriler üretiyoruz, sahada da meslek alanlarımızla farklı meslek disiplinleriyle birlikte üyelerimiz çalışıyorlar. Bu konuda odamızın geçmiş yıllarda yaptığı birçok çalışma var, o

detaylara ayrıca girmek istemiyorum, eğer daha sonrasında bu konuda ilave kaynak, rapor ihtiyacı olursa her türlü katkı vermeye hazırız. Bu konuda ulusal ve uluslararası olmak üzere geçtiğimiz yıllarda 2 farklı sempozyum gerçekleştirip sonuçlarını ilgili kamu kurumlarıyla ve yetkililerle paylaşmıştık.

Kentsel dönüşüm açısından afetlere bakış: Kentli yaşamının her yönüyle yeniden ele alınması demek olan kentsel dönüşüm amaçlı planlar, mülkiyet temelinden koparılmadan insanların en temel ve kadim hakkı olan mülkiyet hakları başat yapılarak ama sosyal ilişki ve kültürel dokularının korunması yanında da dayanıklı, sağlıklı ve modern barınma olanaklarına kavuşturulmaları için afetlere karşı yapılacak en önemli çalışmalarındandır, hatta en başında gelmektedir aslında. Bu çalışmaların içerisinde yer alan temel meslek alanlarından biri de harita mühendisliği mesleğidir. Mülkiyetin denetimi, plan ve projelerin uygulayıcısı konumunda olan meslek alanımızın üzerine düşen görev ve sorumlulukların bilincinde olan odamız, bu konuda, bilimi ve tekniği, halkımızın, toplumun ve ülkenin yararına olacak şekilde her zaman katkı sunmaya hazırdır; bunu geçmiş yıllarda da her zaman belirttik.

Ülkemizin bir gerçeği olan afet olgusu ve süregelen çarpık yapılaşma kentlerin yeniden yapılanmasını zorunlu kılmaktadır. Uzun vadede daha yaşanabilir kentlerin oluşumu için bugünden çözümlerin üretilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Ancak bugünün çözüm ve uygulamaları yarının sorunları olmamalıdır. Bu nedenle, artık oluşturulması kaçınılmaz olan bütüncül, sürdürülebilir bir arazi yönetimi paradigmasıyla uyumlu imar düzenleme ve uygulama yaklaşımına ihtiyaç duyulmaktadır yani yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Özellikli bir imar uygulaması olan kentsel dönüşümün öncelikle mülkiyet boyutuyla ele alınarak irdelenip tartışılması ve ülkemize en uygun modelin ve çözüm altlıklarının hazır hâle getirilmesi gerekmektedir. İmar uygulamalarının asıl öznesi olan mülkiyet, tescille kazanılan, kamu ve özel hukukunun konusu olan en temel haktır. Dolayısıyla kentsel dönüşümün mülkiyet temelli ele alınıp değerlendirilmesi zorunluluğu vardır.

Türkiye’de büyük oranda mülkiyet ve mülkiyet haklarının tespit ve tescili konusunda yasal anlamda bir sorun gözükmemekte ancak mevcutta mülkiyet haklarının yasalara bağlı olarak imar kurallarına uygun kullanıldığını söylemek pek mümkün değil. Ülkemizde imara aykırılığın en iyimser tahminle yüzde 50 civarında olduğu bilinmektedir yani bu rakamın kesinlikle üstünde ancak iyimser bir tahmin. İmar yasa ve yönetmeliklerinin de bir bütüncüllükten yoksun, sık sık değiştirilmesi ise kentleşme sürecindeki bir başka sorundur. Bu somut durumun çözümü ancak kapsamlı, bütünlüklü ve uygulanabilir bir imar mevzuatıyla mümkündür.

Bir kent nasıl ki binalardan, yollardan, köprülerden, meydanlardan ibaret değilse o kentin dönüşümünü de bunların yıkılıp sadece yeniden yapılmasından ibaret görmek mümkün değildir. Bu yüzden, kentlerin insanlar için her şeyden önce bir yaşam çevresi ve doğanın bir parçası olduğu ve öyle kalması gerektiği unutulmamalıdır. Kentsel dönüşüm ile sürdürülebilir bir mülkiyet dönüşümünü de gerçekleştirecek evrensel düzeyde kentsel yaşamın altyapısını oluşturmaya yönelik olarak odamızca, geçmişte, az önce bahsettiğim gibi 2 defa kentsel dönüşüm sempozyumları düzenlenmiştir. Gerek bu sempozyumlardan çıkan sonuçlar gerekse bu zaman zarfında yürüttüğümüz çalışmalardan öne çıkan aşağıdaki özet birkaç sonucu ifade etmek isterim.

Türkiye’de son zamanlarda içinde büyük ticaret alanlarının, çok sayıda yerleşim yerlerinin, alışveriş merkezlerinin ya da bunların birlikte yer aldığı projeler “kentsel dönüşüm” adı altında kamuoyuna duyurulmaktadır, reklamlardan da hepimizin bildiği... Üst ölçekli planlardan bağımsız ya da öznel bir mantıkla hazırlanmış, genelde yüksek gelir getirmesi olası, yoğunluğu yüksek, sosyal amacı belirsiz, boş ya da seyrek yapılaşmış, hazine arazileri tercihlili alanlarda geliştirilen, alt ve üst yapı kaygısı düşünülmeden, üzerinde yeterince ve ikna edici tartışmaların yapılmadığı, meşruiyeti

ve kente eklenmesi kuşkuyla olduğu düşünülebilecek, hukuksal dayanakları yetersiz kentsel dönüşüm ya da yenileme projeleri düzenlenmekte ve uygulanmaya çalışılmaktadır. Oysaki kentsel dönüşüm projelerinin hazırlanma ve uygulama süreçleri bütüncül bir bakışla ele alınarak değerlendirilmelidir.

Kentsel dönüşüm projeleri; kent ölçeğinde, makro ölçekte ve bütüncül yaklaşımla ele alınıp birbirini tamamlayan bir sistematik yapı içerisinde ancak bir anlam ifade edebilir. Kentsel dönüşüm projeleriyle üretilen mekânlar hem depremle yıkılabilecek konutların yenilenmesi hem de kentlerin olası konut gereksinimlerini karşılaması biçiminde düşünülmelidir. İvedilikle mevcut konut durumuna ilişkin dayanıklılık, değer, sahiplik ve kullanım döğümleri yapılmalı, kent genelinde, mülkiyet analizleriyle birlikte kentsel dönüşüm planlarına altlık teşkil edecek şekilde taşınmaz malların genel envanterlerinin çıkartılması karar vermede büyük öneme sahiptir.

Mülkiyet hakları ve mülkiyetin kullanımıyla ilgili sorunları çözülmüş, ekonomisi iyi işleyen, demografik yapısı oturmuş, ülke yerleşmelerinin belli bir doygunluğa geldiği yani ekonomik, siyasal, hukuksal ve mekânsal olgunluğa ulaşmış ülkelerde tamamlanmış matematiksel modellerle ifade edilen imar uygulama yöntemlerini önermek daha kolay olabilir. Bu noktada geçmişte yaptığımız sempozyumlarda buradaki tanımlanan ülkelerden, Avrupa ülkelerinden birtakım uzmanlar çağırarak onlarla ortak model çalışmalarımız olmuştur. Ancak yapılan araştırmalarda ülkemiz için böyle bir önermede bulunmak şu anda olanaklı gözükmemektedir. Zira imar haklarının dağıtımının ekonomik büyümeyi ve iktidarları belirlediği bir ekonomik-siyasal yapıda kolay uzlaş, mutabakat beklenemeyeceği ayrıca değerlendirilmektedir.

Kentsel dönüşüm ve kent planlama süreçlerinin, planların kademeli birlikteliği ilkesi uyarınca bütünleştirilmesi için bütünsel bir kentsel gelişim ve planlama yasası hazırlanarak kentsel dönüşümde yerel yönetimlerin uygulama, proje geliştirme, alternatif model oluşturma ve katılım kapasiteleri artırılmalıdır.

Türkiye için tasarlanan kentsel dönüşüm projelerinin sağlıklı işletilebilmesi ancak Coğrafi Bilgi Sistemleri destekli etkin bir veri tabanının hayata geçilmesiyle mümkün olabilecektir. Bu amaçla, kentsel dönüşüm paydaşlarınca üretilen ve ihtiyaç duyulan verilerin ve bilgilerin Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri standartlarına uygun olarak “web” tabanlı olarak bir veri havuzunda bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bu konuda da birtakım çalışmalar her ne kadar yakın zamanda başlatılmış olsa da yeterli seviyede değildir.

Kentsel dönüşümü, riskli alanlar ve riskli yapılar nezdinde kapsayan 6306 sayılı Kanun, Türkiye’deki kentsel dönüşüm faaliyetleri için ne yazık ki yetersizdir. Yerine, kapsamı daha geniş belirlenmiş, yetki ve sorumlulukları açıkça belirtilmiş, amacı daha belirgin bir yasanın yürürlüğe konması gerekmektedir.

Bir diğer başlığımız, yapı denetim ve fenni mesuliyet açısından afetlere bakış; burada da biraz daha kendi mesleğimiz özelindeki konulara vurgu yapmak istiyorum.

Anayasanın 135’inci maddesi uyarınca meslek odalarına, mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbiriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak görevi verilmiştir.

Odamız, meslek disiplinimizle ilgili hizmetlerde kamu ve ülke çıkarları ilkesinden hareketle ve hukuk normları çerçevesinde yaşanabilir, depreme dayanıklı, fen ve sağlık kurallarına uygun kent dokusunu oluşturmak amacıyla yasa ve yönetmelik hükümlerinin eksiksiz uygulanması yönünde gerekli tüm katkıların verilmesi ve sürecin izlenmesini bir kamu görevi olarak görmektedir.

Bir taşınmaz üzerindeki yapılaşmanın bilim, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun şekilde yapılması İmar Kanunu, Yapı Denetim Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerinin gerek kurumlar gerekse müellif, fenni mesullerce doğru uygulanması ve denetlenmesiyle mümkün olmaktadır. Bu da sağlıklı kentlerin oluşması ve olası afet durumlarına karşı kentte yaşayanların hayatlarını korumak bakımından hayati önem arz etmektedir.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin 57'nci ve 58'inci maddeleri ile diğer ilgili maddeleri gereğince harita mühendislerince hazırlanıp imzalanan ve ilgili belediyelere sunulan Yapı Aplikasyon Projesi adında zorunlu olan ruhsat ekiyle bir proje yer almaktadır. Bu ruhsat ekleri olarak, Planlama ve İmar Yönetmeliği'nde açık açık belirtilmekte. Yapı ruhsatının "Yapı Projeleri" kısmında yapı aplikasyon projesi müellifi serbest harita ve kadaströ mühendislerinin(SKHM), Yapı Kullanma İzin Belgesinin "Yapı Denetimi" kısmında ise yapı denetim kuruluşunun satın aldığı fennî mesulün imzasının bulunması gerekmektedir. Yani bir tarafta projeyi yapan, bir tarafta da bunu denetleyen başka bir mühendis bulunması gerekmekte, bu kanunda, yönetmelikte ve ilgili mevzuatta açık açık yazıyor zaten.

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinde... Bu fıkrayı atlıyorum, uzun uzun okumayacağım. Yapı denetim kuruluşlarının görev ve yükümlülükleri arasında az önce bahsettiğimiz işlemin olduğu zaten hüküm altına alınmıştır. Ancak yapıların depreme dayanıklılığını sağlayacak bu fennî mesuliyet hükümleri, hâlâ yerel yönetimlerin birçoğunda uygulanmamakta, biraz yerel yönetimlerin inisiyatifinde yürümektedir. Ayrıca yapı denetim kuruluşlarınca mevzuat açısından fennî mesuliyet üstlenme yetkisi bulunan odaya kayıtlı serbest harita ve kadaströ mühendisleriyle hizmet satın alma sözleşmesi yapmadan yapı ruhsatı için gerekli olan yapı aplikasyon projesinin denetimi yapılmış gibi, diğer mimarlık mühendislik projeleriyle birlikte ilgili idarelere verilerek yapı ruhsatı düzenlenmesi sağlanabilmektedir. Burada genel işleyiş aslında şöyle: Ruhsatın ekindeki bu projeye, işleyişte projeyi yapan kişiye ilgili yerel yönetimler ve yapı denetim kuruluşlarınca imza atılarak projeyi kim yapıyorsa denetimini de kendisi yapmış oluyor. Maalesef, Türkiye genelinde böyle bir yanlış uygulama var. Bu konuda çok sayıda girişimlerimiz oldu ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının da bizi haklı bularak aslında yerel yönetimlere yazdığı yazılar da var ama hâlâ bu konuda işleyiş maalesef çok değiştirilmiş değil.

Böylece binalar, fennî mesuliyeti serbest harita ve kadaströ mühendisi tarafından üstlenilmeden yapılabilmektedir. Bunun sonucunda ise mimari proje ve mühendislik projelerinin ölçüleri, yapım zamanında değiştirilebilmekte, bu değişiklikler mühendislik hesaplarını teknik ve bilimsel açıdan olumsuz etkilemektedir. Yani şöyle özetlersek biz ne kadar depreme dayanıklı bir plan yapalım, depreme dayanıklı bir yer seçimi yapalım, depreme dayanıklı bir mimari proje, statik proje, diğer mühendislik projelerini üretelim; ne yazık ki bunlar kâğıt üzerinde kalıyor. Bunların yapı denetim süreçlerinde doğru bir şekilde hayata geçirilmesi noktasında, o yapıların bütün donatılarının kâğıt üstünde doğru bir şekilde tarif edilmesi, koordinatlandırılması, bir proje olarak ruhsatın ekine konması, devamında da bunun hayata doğru bir şekilde geçirilmesi için harita mühendislerinin burada aslında mevzuatta tanımlanan görevleri var. Fakat bu görevler yerel yönetimler tarafından açık bir şekilde atlanıp... Biraz ruhsat alma sürecini geciktirdiği bahanesiyle, biraz da yerel yönetimlerin kendi yönetsel anlayışlarından kaynaklı bu süreçler atlanıyor. Bu süreçler, Türkiye'de tabii ki çok sağlıklı bir şekilde işleten yerel yönetimler, belediyeler var. Bu noktada, hani bizim geçmişte Bakanlığa da ve ilgili belediyelere de

çok sayıda yazılı, sözlü girişimlerimiz olmuştur. Hatta o belediyeler gidip “Ya, oda böyle bir şeyi savunuyor, doğru mudur?” diye Bakanlığa da sorduklarında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da bizim söylediğimiz minvalde bir görüş beyan ederek hatta bu konuda görevlerini yapmayanlar hakkında İçişleri Bakanlığına bildirimde bulunulması gerektiğini yazıyla ifade etmişti. Ama üstünden tabii, gene epey zaman geçmesine rağmen bu konuda hâlâ somut adımlar atılamadı.

Deprem sorunu sadece günümüzde kullanılmakta olan binaların sorunu değildir, günümüzde yapılmakta olan ve gelecekte yapılacak yeni yapıların da sorunudur. Bu sorunun temel çözümü, mevcut yasa ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak projelerin yapımı, ruhsat öncesi yapı ruhsatına esas olacak tüm projelerin kendi meslek alanındaki fennî mesullerce kontrol edilmesi, bu kontrollerin yapıldığının ve fennî mesuliyetlerinin üstlenildiğine ilişkin hizmet satın alma sözleşmesinin ilgili idarelerce aranması... Yani yapıyormuş gibi değil de gerçekten bu işi yaptığını göstermesi açısından o sözleşmenin aranması. Yapı yapım sürecinin bilimsel teknik yönden eksiksiz denetlenmesi için ilgili bakanlıkça, ilgili yerel yönetimler ve meslek odalarıyla birlikte standartlarının oluşturulup uygulama eksikliklerinin ve uygulama farklılıklarının giderilerek ülke düzeyinde uygulama birliğinin sağlanması bu konudaki temel önerilerimizdir.

Bir başka başlık, gene meslek alanlarımızla ilgili: Jeodezik Yöntemlerle Depreme Karşı Alınabilecek Önlemler. Harita/geomatik mühendisliğinin, diğer adıyla jeodezi ve fotogrametri mühendisliğinin en önemli bileşeni olan ve yaşadığımız dünyayı daha iyi tanımamıza yarayan bilim dalı jeodezidir. Jeodezi; yer yuvarının ve diğer gök cisimlerinin şekil, boyut ve gravite alanı ile bunların zamana bağlı değişimlerinin, üç boyutlu bir koordinat sisteminde tanımlanmasını, ölçülmesini ve izlenmesini amaçlayan, bu doğrultuda çalışan bir bilim dalıdır. İçimizde de jeodezi fotogrametri mühendisi olan vekillerimizin olduğunu da biliyorum.

Bilindiği üzere yer kabuğunun herhangi bir noktasında biriken ve yer değiştirme eğilimine neden olan enerjinin aniden boşalmasıyla oluşan dalgalar yeryüzünü sarsmakta ve bu olaya deprem diyoruz. Dünyada depremlerin nasıl ve neden oluştuğunu anlamak ve olası bir deprem hakkında önceden kestirimde bulunabilmek adına yer bilimleri tarafından çok disiplinli araştırmalar yapılmaktadır. Yer bilimleriyle ilgili birçok mühendislik dalı bu sürecin zaten içerisinde.

Jeodezinin yer kabuğunun geometrisini belirleyen ve yer kabuğu hareketlerinin izlenmesine olanak sağlayan ve bu bilgileri diğer disiplinlerle paylaşan bir bilim dalı olarak deprem araştırmalarına önemli katkıları vardır.

Deprem öncesi ve sonrası çalışmalarda jeodezi –çok özetleyerek ifade ediyorum- yüksek doğrulukta ve dört boyutlu yer kabuğu hareketlerinin belirlenmesi ve izlenmesini sağlıyor. Buradaki 4’üncü boyut hız, zamana bağlı hız değişimi, hareketin zamana bağlı izlenmesi.

Fay haritalarının oluşturulması ve güncellenmesini; jeodinamik olayların belirlenmesi; volkanik aktiviteler, plaka tektoniği ve yer yuvarının gravite alanının belirlenmesi gibi, bunlar farklı yöntemlerle de elbette belirlenebiliyor; yol, köprü, baraj, bina gibi mühendislik yapılarının ve deprem sonrası değişen yeryüzü bölgesinin deformasyon modelinin belirlenmesini sağlamaktadır.

Bu jeodezinin depremle ilgili olan yapılabilecek somut bir öneri olarak şu aşağıdaki ifadeyi sizinle paylaşmak istiyorum:

Ülkemizde çok sayıda sürekli gözlem yapan sabit GNSS istasyonları yer almaktadır. Bu GNSS istasyonları yani küresel uydu konumlama sistemleri, halk arasında “GPS” diye bilinen ancak sadece GPS’le sınırlı olmayan farklı farklı alternatif sistemler olan sistemlerin genel adı GNSS. Bu sistemlerin ilki ülke çapında bir ağ olarak TUSAGA-Aktif adıyla Türkiye Ulusal Sabit GNSS Ağı adıyla -sınırım

2009 yılıydı- bir kamu yatırımı şeklinde ülke çapında kurulmuştu. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Harita Genel Müdürlüğünce imzalanan TUSAGA-Aktif Sisteminin Ortak İşletilmesine İlişkin İşbirliği Protokolü kapsamında işletilen TUSAGA-Aktif Sistemi; TÜBİTAK kaynaklı bir kamu AR-GE projesi olarak İstanbul Kültür Üniversitesi yürütücülüğünde ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Harita Genel Müdürlüğü müşteri kurumları ortak çalışmasıyla geliştirilerek kurulmuştur. TUSAGA-Aktif Sistemi kapsamında ülkemiz ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti genelinde 169 adet sabit GNSS istasyonu, TKGM ve Harita Genel Müdürlüğünde de 2 adet kontrol merkezi bulunmakta. Bu istasyonlar uydu gözlemleriyle sürekli yayın yapmakta, yer kabuğu hareketlerini yirmi dört saat üç yüz altmış beş gün kesintisiz izleyebilmektedir. TUSAGA-Aktif sisteminin dışında İstanbul, Ankara, Bursa, Konya gibi birçok ilimizde belediyeler tarafından ya da özel sektör veya üniversiteler veya TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezinde olduğu gibi araştırma merkezleri tarafından kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yerel ağlar kurmaktalar. Yani Türkiye’de sayıları yaklaşık toplamda 470’i bulan istasyonlar var ve bunlar sadece konumlama, mülkiyet, ölçme, aklınıza gelebilecek her türlü konum belirleme işlemleri için kullanılmakta ancak bunların kullanmadığımız bir yönü daha var. Bunlar yirmi dört saat ve yılın üç yüz altmış beş günü kesintisiz yayın yaparak uydulardan veri topluyorlar. Bu veriler yer kabuğu hareketlerinin milimetrik doğrulukta ve hatta daha da altında olabilir, hareketlerin tespit edilmesi, modellenmesi ve depremselliğe yönelik birtakım çıkarımlarda bulunmasını sağlıyor. Yaklaşık 470 tane olan bu sistemler biraz dağınık bir yapıda, farklı belediyelerde var, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün var, bunların depremselliğe yönelik kullanılmasıyla ilgili Türkiye çapında bir çalışma yapılmadı. TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi ve Kandilli Rasathanesi tarafından bu yönde Marmara depremiyle ilgili aslında bir çalışma yapılmakta. Bu çalışmanın bir benzeri Türkiye’nin tamamını kapsayacak disiplinli bir çalışmayla herhangi bir kamu kurumu tarafından maalesef yapılmamakta. Yapılan çalışmalar ise sadece akademik düzeyde, bildiri düzeyinde kalmakta veya sadece Marmara Bölgesi’nde olduğu gibi yerel düzeyde kalmakta.

Şimdi, ülkemizde kurum ve kuruluşlarca işletilen bu sabit GNSS istasyonlarının Harita Genel Müdürlüğü gibi bu konuda deneyimli bir kurumun çatısı altında birleştirilmesi, ülke çapında tek bir ağa dönüştürülmesi, bu konuda kurum bünyesinde yetkin bir birim kurularak ülke çapında fay ve yer kabuğu hareketlerinin milimetre doğruluğunda ve dört boyutlu olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede fay hareketlerindeki olası sıkışma ve biriken enerjinin tespit edilerek ilgili farklı meslek disiplinleriyle birlikte risk değerlendirmelerinin yapılması ve bu sonuçların düzenli olarak yetkili kurumlarla paylaşılması, deprem öncesi yapılacak eylem planı için son derece önemlidir ve bunun için ilave bir yatırım yapmaya da gerek yoktur, bu kaynak, bu altyapı Türkiye’de hâlihazırda var. Sadece bir kurumun görevlendirilip bunların tek bir çatı altında ve tek bir standartta toplanması -aslında standardı da var. Yönetmeliği de var- ve bu konuda bir birim kurularak bu toplanan verilerin izlenmesi ve Türkiye’deki bütün fay hatlarının, bütün plakaların, riskli bütün bölgelerin incelenerek ilgili diğer meslek disiplinleriyle -jeofizik mühendisleriyle, jeoloji mühendisleriyle- irdelenmesi ve bunun ilgili kamu kurumlarıyla sonuçlarının düzenli olarak, periyodik olarak paylaşılması son derece faydalı olacaktır.

Bir diğer konu ve somut önerilerimizi içeren başlık Açık Veri ve Coğrafi Mekânsal Bilgi Sistemleri. Coğrafi Bilgi Sistemi; dünyadaki altyapısal, sosyal, ekonomik, çevresel, sağlık, kentleşme ve benzeri problemlerin çözümüne ve yönetimine yönelik konuma dayalı karar verme süreçlerinde kullanılmak üzere konumsal/mekânsal verilerin toplanması, işlenmesi, yönetimi, konuma/mekâna dayalı analiz edilmesi, sorgulanması ve sunulması fonksiyonlarını sağlayan ve temel bileşenleri koordinatlı veri, yazılım ve donanım olan sistemler bütünüdür genel adıdır.

Afet öncesinde ve afet sonrasında CBS'ye duyulan ihtiyaç ve önem, gün geçtikçe artmaktadır. Farklı kaynaklardan elde edilen çeşitli verilerin -jeodezik, jeolojik, jeofizik, sismik, imar, mülkiyet, altyapı, aklınıza gelebilecek bütün veri çeşitleri- bir coğrafi bilgi sistemi içinde birleştirilmesi hem deprem öncesi riskli alanların tespitinde ve izlenmesinde ve hemen ardından etkin ve hızlı bir müdahalenin yapılabilmesinde -ulaşım, iletişim, arama kurtarma, riskli binaların tespiti, toplanma alanları ve benzeri- hem de depremden sonra kendini gösterecek daha uzun soluklu çalışmalarda doğru çözümlerin belirlenip hayata geçirilmesinde hayati düzeyde elzemdir. Deprem öncesinde ve sonrasında doğru çözümlerin üretilebilmesi için depreme dönük bir “coğrafi bilgi sistemi” oluşturulması ve farklı disiplinlerce üretilen verilerin sisteme aktarılarak karar vericilerin, yetkili kurum çalışanlarının ve halkın kullanımına sunulması gerekmektedir.

Odamızın TMMOB ve bileşeni odalar adına sekreteryasını yürüttüğü, ilgili tüm mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı disiplinleriyle birlikte veri paylaşımına, mükerrer veri üretilmesinin önlenmesine dikkat çekilen, 2007 yılından bu yana iki yılda bir düzenlenen Coğrafi Bilgi Sistemleri kongrelerinde özellikle başta deprem olmak üzere doğal afetler sürekli gündeme alınmıştır. Ulusal bir coğrafi bilgi sistemi kurulması ihtiyacıysa gene bu kongrelerde ortaya konmuş 2000'li yılların başlarında, bu konudaki sonuç raporları kamuoyuyla paylaşılmıştır. Geline nokta da ülkemizde CBS'yle ilgili bir farkındalık seviyesi artmıştır yani olumlu gelişmeler vardır, bunlar sevindiricidir. CBS'yle ilgili artık yani eksikliği de olsa bir mevzuat hazırlanmış, sorumluluk maddesi hazırlanmış, bu konuda bir genel müdürlük kurulmuş olması sevindirici. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi projesi başlatılmış bununla birlikte ve önemli bir aşamaya getirilmiştir. Bu proje devam etmekte ancak hâlen istenilen seviyede değildir. TUCBS Projesi bir an evvel tam anlamıyla tamamlanmalı, tüm kamu kurumlarının ve bazı katmanlar için de doğrudan vatandaşın kullanımına açılmalı ve veriler ücretsiz servis edilmelidir.

Dünyada son yıllarda “açık veri” kavramıyla verinin özgürleştirilmesi yoluna gidilmektedir. Açık veri, kurumlara birlikte çalışabilirlik imkânı sağlamakla birlikte, bilimsel araştırmalardan daha fazla verim elde edilebilecek ve etkileşimli bir ekosistem oluşturulabilecek, verinin “açık” ya da “özgür” bırakılması çok farklı kullanıcıların özgün bilgi ve ürünler üretebilmesine, kamusal sorunların gerek akademik düzeyde gerekse farklı kurumlarca yeni çözümler getirmesine olanak sağlayacaktır.

Açık veri genelde açık kaynakla ya da verilerin “web” üzerinden bir portalla halka açılmasıyla karıştırılıyor. Açık veri, Türkiye’de -aslında dijital dönüşüm ofisleri tarafından son zamanlarda dillendirilmeye başlandı ama- bu konuda bildiğimiz kadarıyla bir çalışma yok, Amerika 2008 yılında bu konuda bir kararnameyle hayata geçirmişti. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından sanırım birkaç ay önce bir girişim başlatıldı ancak yeterli değildir; verilerin, kişisel ve ülke güvenliği içermeyen verilerin açılması ve bu verilerin ham hâliyle akademisyenlerle, halkla, vatandaşla paylaşılması depremselliğe yönelik yaratıcı özgün çalışmaların geliştirilmesi açısından da son derece önemlidir.

Sonuçları kısaca maddeler hâlinde özetleyecek olursak:

Yapılar için afet kimlik belgesi oluşturulmalı, her binanın deprem risk katsayısı belirlenmeli, DASK başta olmak üzere binaların depreme karşı güvenli olup olmadığı o binaya dair her işlem esnasında sorgulanmalıdır. Bu konuda da birtakım çalışmalar olduğu biliniyor ancak yeterli değil ve ülke geneline yayılması, tek bir standart hâlinde yürütülmesi gerekmektedir.

Yüksek riskli tespit edilen binalar tapuya şerh düşülerek alım-satıma kapatılmalı ve yıkım süreçleri derhâl başlatılmalıdır.

Ülkemizde farklı kurum ve kuruluşlarca işletilen ve sayıları toplamda 470 olan sabit GNSS istasyonlarının Harita Genel Müdürlüğü gibi bu konuda deneyimli bir kurumun çatısı altında birleştirilmesi, tek bir jeodezik ağı dönüştürülmesi, bu konuda kurum bünyesinde yetkin bir birim kurularak ülke çapında fay ve yer kabuğu hareketlerinin milimetre doğruluğunda ve dört boyutlu olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede fay hatlarındaki olası sıkışma ve biriken enerjinin tespit edilerek ilgili farklı meslek disiplinleriyle birlikte risk değerlendirmelerinin yapılması, depremsellik hakkında kestirim yapılması ve bu sonuçların düzenli olarak yetkili kurumlarla paylaşılması deprem öncesi eylem planı için son derece önemlidir.

Yapı denetim sistemi iyileştirilmelidir. Bu konuda her meslek disiplininin kendi açısından birtakım sorunları var. Az önce özetlediğim konu özelinde burada belirttim sadece.

Açık veri kavramı desteklenmeli, ülke güvenliğiyle ilgili olmayan ve kişisel bilgi içermeyen tüm veriler -meteoroloji, ulaşım, enerji, planlama, altyapı, jeolojik, tektonik ve benzeri gibi veriler- kamu yararı için açılmalı ve ücretsiz hâle getirilmelidir.

Kentsel dönüşüm için bütçeden yeterli miktarda pay ayrılmalı ve sosyal adaleti gözetken kamucu bir dönüşüm anlayışıyla kentsel dönüşüm çalışmalarına hız verilmelidir.

İvedilikle mevcut konut durumuna ilişkin dayanıklılık, değer, sahiplik ve kullanım döğümleri yapılmalı; kent genelinde, mülkiyet analizleriyle birlikte kentsel dönüşüm planlarına altlık teşkil edecek şekilde taşınmaz malların genel envanterleri çıkarılmalıdır.

Afet öncesinde ve afet sonrasında Coğrafi Bilgi Sistemi'nden etkin bir şekilde yararlanılmalı, depreme dönük bir coğrafi bilgi sistemi oluşturulmalı, Türkiye çapında her bir vatandaşın ve tüm kamu kurumlarının erişimine açık bir mekânsal bilgi sistemi kurulmalı, kitle kaynaklı haritacılıkla vatandaşın bu sisteme veri girmesine olanak verilerek vatandaş bu sürecin içerisine katılmalıdır. Şimdi, bu konuda birçok kamu kurumunun kendi özelinde, işte, AFAD'ın, CBS Genel Müdürlüğünün, yerel belediyelerin, herkesin birbirinden kopuk ve dağınık çalışmaları olduğunu biliyoruz fakat bunlar hem yeterli düzeyde değil hem de vatandaş bunlardan maalesef bihaber. Bunların tekleştirilmesi ve vatandaşın da oraya veri girebilecek şekilde bu sistemlerin açılması gerekiyor. Bu ihtiyacı gene İzmir depreminde gördük. İzmir depreminde TMMOB bileşeni odalarla birlikte hızlı bir şekilde basit böyle bir "web" tabanlı coğrafi bilgi sistemi kurarak meslektaşlarımızın, üyelerimizin, diğer odalardan arkadaşlarımızın hızlı bir şekilde sahaya çıkarak cep telefonlarıyla veri toplayıp -hasar tespitinden tutun da vatandaşın dilek ve taleplerine dönük- vatandaş da sürecin içerisine katarak onlar da kendi cep telefonlarıyla kendi binasına ait -birisi hasar tespitine gelmediği için örneğin- fotoğrafları çekip, binaya ilişkin bilgileri girip bunu veri tabanında biriktirdi ve bu çalışmalar nihayetinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne sunuldu İzmir'de. Bu daha üst düzeyde, daha profesyonelce, daha merkezî bir şekilde ve mutlaka herkesin telefonunda bunun bir uygulama şeklinde ve veri toplayacak şekilde bulunması her an deprem olacakmış gibi yaşadığımız bu ülkede hayati derecede önem taşımaktadır.

Depremin ardından oluşturulacak çadır ve prefabrik yaşam alanlarının temiz su, elektrik ve kanalizasyon gibi altyapı çalışmaları ivedilikle tamamlanmalı, yeterli sayıda konteyner hazır hâle bulundurulmalıdır.

İmar affı olarak bilinen 3194 sayılı Kanun'un geçici 16'ncı maddesinden yararlanan tüm yapıların depreme dayanıklılığı kamu eliyle kontrol edilmeli, yeterli şartları sağlamayan yapıların yapı kayıt belgeleri iptal edilmeli, bu yapılar yıkılmalı ve vatandaşlara paraları geri iade edilmelidir. Barınma hakkına yönelik de devlet tarafından güvence sağlanmalıdır.

17 Ağustos 1999 depreminin ardından depremin sonucunda oluşan kayıpların ve hasarların giderilmesi amacıyla bir defaya mahsus olarak alınmak için çıkartılan ve hâlen devam eden özel iletişim vergisinden elde edilen bütçe amacına uygun olarak ve alınması gereken önlemlerin hayata geçirilmesi için harcanmalıdır. Bugüne kadar bu bütçeden yapılan amacı dışındaki harcamalar sorgulanmalıdır.

Mevcut yasa ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak yapı projelerinin yapımı, ruhsat öncesi yapı ruhsatına esas olan tüm projelerin kendi meslek alanındaki fennî mesullerce kontrol edilmesi, bu kontrollerin yapıldığının ve fennî mesuliyetlerinin üstlenildiğine ilişkin hizmet satın alma sözleşmesinin ilgili idareler tarafından aranması, yapı yapım sürecinin bilimsel ve teknik yönden eksiksiz denetlenmesi ve ülke düzeyinde bir uygulama birliği sağlanması gerekmektedir.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek’e sunumlarından dolayı biz teşekkür ediyoruz.

Evet, değerli milletvekillerimiz, Komisyonumuzun değerli üyeleri; şimdi, söz almak isteyen Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin.

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öncelikle kapsamlı sunumunuz için çok teşekkür ediyorum. Çok da önemli önerileriniz oldu, hakikaten deprem açısından, Türkiye’nin depremselliği ortada, hasarları ve can kayıplarını en aza indireyecek son derece önemli önerileriniz oldu, teşekkür ediyorum.

Tabii, imar affından dolayı 23,5 milyar TL toplandı bu ülkede, hazineye aktarıldı. Bunlar keşke o hasarların giderilmesi için, o binaların güçlendirilmesi ve dönüştürülmesi için kullanılsaydı. Yine “iletişim vergisi” adı altında deprem vergisi olarak 34 milyar dolar para toplandı, keşke bunlar deprem risklerinin ortadan kaldırılması için harcanmış olsaydı. Maalesef, amacına uygun kullanılmadığı için bugün bu hasarlar ve can kayıplarıyla karşı karşıya kalıyoruz.

Benim sorum şu: “GNSS” dediniz, bu çok külfetli midir? Neden kurulamıyor? Yerel yönetimlere ve kamu kurumlarına bu yeterince anlatılamıyor mu? Sorum bu.

Tekrar teşekkür ediyorum sunumunuz için, sağ olun.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Aslında hiç külfetli değil, bu konuda zaten, hâlihazırda yapılmış bir yatırım. Yani biz aslında yeni bir yatırım yapılsın ya da yeni bir harcama yapılsın da demiyoruz, böyle bir altyapı Türkiye’de var. Bunun 169 tanesi Türkiye geneline yayılmış bir ağ şeklinde, bütün bir sistem hâlinde çalışan ve hâlihazırda da Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ve Harita Genel Müdürlüğü tarafından işletilen... Kurumun kendi ihtiyaçları ve özel sektörün harita, konumlama gibi ihtiyaçları için zaten kullanılıyor. Bunun açık veriyle de alakası var aslında. Oradaki veriler yine parayla satılıyor; evet, ticaret yapan parasını veriyor, alıyor ama akademik düzeyde araştırma yapıp özellikle depremsellik ve çok hassas konumlamayla ilgili ya da yer kabuğu hareketleriyle ilgili çalışma yaparken sizin saniye düzeyinde veri almanız ve bunu yine para ödeyerek almanız gerekiyor. Kamu kurumlarında açık veriye yaptığımız vurgu bu açıdan da önemli. Kamu kurumları yazı yazarak bunu alabiliyor ama bir sürü prosedürü var; üniversiteler, üniversiteden, dekanlıktan onay alıyor bilmem ne falan. Bu, başta da söylediğim gibi mevcutta sayıları 470 olan ama 169 tanesi doğrudan Tapu Kadastro Genel Müdürlüğüne ve Harita Genel Müdürlüğüne ait olan bir sistem. Bu 470 tanesi bir sistem hâline getirildiğinde daha yüksek doğrulukta ve daha sağlıklı çalışan, daha iyi sonuçlar veren bir sisteme dönüşecek. İlave bir yatırım yapılmasına gerek yok. Bu konuda bir kamu kurumu görevlendirilip -bu konuda deneyimli olan Harita

Genel Müdürlüğü olabilir- bu birim içerisinde bu yapıyı, bu sistemleri sadece konum belirleme için değil de depremsellik için de kullanacak bir birim kurulmalı. Bu birim, toplanan verileri... Yani bu veriler zaten toplanıyor, şu an biz burada otururken bile o istasyonlar veri topluyor, kayıt yapıyor ama bu kayıtlar depremsellik açısından ülke genelinde kullanılmıyor. Marmara Bölgesi için TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi tarafından kuruluyor ama atıyorum, İzmir için böyle bir çalışma yok, Ankara için böyle bir çalışma yok, Türkiye'nin diğer yerleri için yok; varsa da üniversitelerin sadece araştırma ve bir makale yayınlama üzerine yaptığı pilot çalışmalar. Bunun bir sistematik içerisinde, bir disiplin çerçevesinde, hatta mevzuatı da oluşturularak bir kurum tarafından yapılmasıyla, sonuçlarının düzenli bir şekilde sorumlu kamu kurumlarıyla paylaşılmasıyla ilgili diğer meslek disiplinleriyle birlikte irdelenmesiyle hangi fayda ne kadar enerji biriktiği, ne kadar bir sıkışma var ya da ne kadar, hangi yöne doğru bir hareket var, bunlar çok kolaylıkla tespit edilebilecek ve hâlihazırda olan sistemler. Bunun için hiçbir yatırım ya da para harcanmasına gerek yok ve şu an hâlihazırda işleyiş yine devam ediyor, mevcut kullanımı da kesinlikle etkilemeyecektir; sadece, ilave özelliklerinden de yararlanılması gerektiğini öneriyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

İstanbul Milletvekilimiz Gökan Zeybek.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sözlerime, bugün yaşamını yitiren Teknik Üniversitenin çok değerli bilim adamı Sayın Orhan Kural Hocamızı rahmetle anarak başlıyorum. Çok önemli bir bilim adamıydı, çevreciliğinin yanında, renkli bir kültür insanı olması ve özellikle, kentlerin yakın çeperlerindeki maden alanlarının dönüştürülmesi konusunda ortaya koymuş olduğu çözümler dolayısıyla da bence kayda değer bir bilim insanıydı. Allah rahmet eylesin diyorum.

Sayın Başkan, öncelikle, Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz. TMMOB'u burada görmekten dolayı son derece mutlu olduğumu belirtmek istiyorum.

Son zamanlarda tabii, deprem, kentsel dönüşüm ve kaçak yapılaşma, artı, imar planlarının güncellenmesi... Belki, fay hatlarını dikkate alarak, tarım alanlarını dikkate alarak, havzaları dikkate alarak bugüne kadar yapılmamış olan imar planlarının yeni bir çerçevede yapılması gerekiyor. Bu konuda en öncü meslek disiplinlerinden bir tanesi de harita mühendisi dediğimiz jeodezi ve fotogrametri mühendisleri.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Şehir Plancıları Odamız da burada. Kendileri de...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Onlar... Zaten jeoloji mühendisleri var, jeofizikçiler var. Başlangıç açısından sizin de yapmış olduğunuz çalışmalar önemli.

Kamuda yeteri kadar harita mühendisinin biz olmadığını görüyoruz yani kamuda harita mühendisi istihdamında çok ciddi bir sıkıntı var. Bu konularla ilgili yani neredeyse en son noktada, bir ihtiyaç giderilemeyecek hâle geldiğinde sadece istihdam düşünülüyor. Çok ciddi sayıda üniversiteden meslek mensubu mezun olmaya başladı. Bu tür problemler öncesinde -kayıtlara geçsin diye söylüyorum- mutlaka kamuda harita mühendislerinin daha fazla istihdamının sağlanması gerekiyor. 2019 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçen bir yasada coğrafi bilgi sistemlerinin kullanılmasıyla ilgili bir düzenleme geldi. Ancak bu düzenlemede üniversiteler, kamu kurumları, belediyeler coğrafi bilgi sistemlerine ücretsiz ulaşabilirken bu meslek odaları kapsamın içine dâhil edilmedi. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda görüşülen bu yasanın görüşmelerinde biz mutlaka meslek

odalarının da coğrafi bilgi sistemlerine ulaşma konusunda, ücretsiz ulaşma konusunda kendilerine bir link açılmasını istemiştik. Komisyonumuzda CBS'yle ilgili çok sayıda kurum geldi bize görüş verdi yani Nüfus ve Vatandaşlık İşlerinden Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne, diğer kamu kurumlarına kadar. Görüldü ki pek çok kurum bu konuda bir çalışma yapıyor. Sizin bu konudaki beklentinizi de öğrenmek isterim yani buna ulaşmak sizin açınızdan ne faydalar sağlayacak? Yapı denetim sisteminin içinde ağırlıklı olarak, birincil olarak inşaat mühendisleri en önemli çünkü yapının betonarmesini kontrol noktasında... Sonra diğer meslek disiplinleri geliyor. Harita mühendislerinin buralarda, yapı denetim sisteminin içinde, uygulamanın her aşamasında görev alması konusunda nasıl farklı bir önermeniz olacak?

Son olarak da ağırlıklı olarak bugünden sonra yapılacak olan yeni yapı stokunun daha güvenilir yapılmasıyla ilgili pek çok düzenleme, yasa ve yönetmelik çıktı ancak Türkiye'nin önünde, coğrafyamızdaki olası bir depremde yıkılması düşünülen ya da yıkılacağı öngörülen 6,5 milyon yapıdan bahsediyoruz; bunun yaklaşık 1 milyon 100 bini de İstanbul'da. Bu mühendislik hizmetinden yararlanmamış, kentsel dönüşüme de tabi tutulması pek mümkün olmayan, ekonomiklik yani arazideki yoğunluk nedeniyle hiçbir özel teşebbüsün gelip dönüştüremediği bu tür yapılarda yaşayan yurttaşlarla ilgili mülkiyet hakkına saygı, barınma hakkına saygı ama depremde olası bir yıkım altındaki yaşamların can güvenliğinin sağlanması konusunda sizin bir önermeniz var mı?

Son olarak da bazı öneriler getirdiniz. Bunlar Harita Mühendisleri Odasının kendi özel önermeleri mi yoksa TMMOB içinde diğer meslek disiplinleriyle birlikte eş güdüm içinde alınmış kararlar mıdır? Bazen meslek odalarının bazı konularda birbiriyle farklılık gösteren, kendi meslek disiplinlerini öne çıkaran açıklamalarını da görüyoruz. Belki bu konuda TMMOB İkinci Başkanımız da –burada- bir eş güdümü sağlayarak meslek odalarının çözümler konusunda tek ses çıkarmasını sağlanabilecek mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Öncelikle bu istihdama yönelik birkaç şey söylemek isterim. Evet kamuda yeteri sayıda harita -yeni adıyla geomatik- mühendisliği istihdamı maalesef son yıllarda sağlanamıyor. Çok ciddi ihtiyaç olduğunu biliyoruz, kamu kurumlarıyla sürekli görüşüyoruz. Kamu kurumlarından bu konuda ortak hareket etmemiz için bize talepler de geliyor. Kamu kurumlarına sık sık ziyaretlerde bulunuyoruz, kendilerine raporlar sunuyoruz ve aldığımız cevap şu: “Gerçekten çok ihtiyaç var, biz talep ediyoruz ancak bütçe yetersizliği nedeniyle ya da başka nedenlerden dolayı yukarıdan dönüyor.” Bu sadece harita mühendisliği için değil ihtiyaç olan diğer mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı disiplinleri için geçerli aslında bu sorun. Yani bunu bizzat koca koca kurumların genel müdürleri söylüyor ve onlar da maalesef ülkedeki ekonomik sıkıntılardan kaynaklı bütçeden yeterli pay alınamadığını, bu konuda yeterli kadro açılmadığını ve ihtiyaçlarını da başka kurumlardan geçici görevlendirmeye harita mühendisi çağırarak o acil işini çözüp onu tekrar kurumuna göndererek ya da hizmet alımıyla personel kiralama yoluna giderek... Bu konuda da TMMOB çatısında, bünyesinde yürütülen hukuki süreçler var, bu da yasal anlamda doğru bir yöntem de değil. Özellikle -yanlış hatırlıyorsam- MTA Genel Müdürlüğü kapsamında böyle bir sürece gidilmişti ve bu mahkeme tarafından iptal edilmişti.

Dolayısıyla, evet, ihtiyaç var. Bu konuda biz raporlar hazırladık, ilettik, hatta üyelerimizin talepleriyle bir imza kampanyası başlatıp bunu da yine paylaştık hâlâ devam ediyor. Bu konuda çok ciddi farkındalık oluşturalım dedik çünkü gerçekten her kurumda böyle bir ihtiyaç var. Başta söylediğim gibi bu sadece bizim meslek özelinde değil bütün mühendislik, mimarlık, şehir plancıları disiplinlerinde var ve bu deprem kuşağında yaşayan ülkemiz için maalesef çok ciddi bir sorun. Yani

biz hani bütçe görüşmelerini de takip ettik, nerelere bütçeler ayırıyoruz. Ancak gerçekten o işleri yapacak teknik elemanlar için -mühendisler, mimarlar, şehir plancıları için- bütçe gerekçesiyle kadro açılmaması, alınmaması gerçekten çok ciddi bir sorun. Kayıtlara girmesi için tekrar vurguluyorum, bu konuda gerçekten somut adımlar atılmalı. Başta, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bünyesindeki kurumlar olmak üzere gerçekten çok ciddi ihtiyaç var, bunu kurumların kendi bürokratları bizzat ifade ediyorlar, bunun bilinmesini isterim.

CBS'yle ilgili mevzuat geliştirme sürecinde tabii odamızdan ya da TMMOB'ye bağlı diğer odalardan bir görüş alınmadı. Hani, gene kurumlarla bir şekilde iletişim hâlindeyiz ancak o yayımlandıktan sonra bizle iletişim hâline girdiler. Şimdi, oradaki verilere diğer kurumlar da aslında ücretsiz ulaşmıyor. Yani her kurum bir protokolle, bir ücreti mukabilinde bu verilere ulaşıyor ve bizim belirttiğimiz aslında bu verilere bir "web" ortamında, sayısal ortamda ulaşmak değil, verinin kendisine ulaşıp bu veriyle ilgili bir istatistik çalışma, birtakım analizler, birtakım raporlar ve yol haritaları oluşturmak. "Web" sayfasındaki bir veri "web" servisiyle paylaşılan bir veri sayısal bir veri değildir, açık bir veri değildir. O verinin arka planındaki kendisine ihtiyaç vardır, bunların paylaşılması önemlidir. Evet, bizim de birtakım raporlar hazırlamak için... Sonuçta biz bir kamu kuruluşuyuz, her zaman kamu yararını savunuyoruz. Türkiye'deki birçok projeyi -TMMOB'nin diğer odalarında da olduğu gibi- inceliyoruz, bununla ilgili kamuyu aydınlatıcı raporlar hazırlıyoruz, kurumlarla paylaşıyoruz, somut önermeler yapıyoruz. Bu açıdan, evet, bize de bu veriler mutlaka gerekli, lazım ki CBS konusunda farkındalığı artırma, bu konuda CBS'nin faydalarını topluma anlatma konusunda da biz öncü bir kamu kuruluşuyuz. TMMOB çatısında da diğer odalarla eş güdümlü bir şekilde bu çalışmalarını yürütüyoruz, o yüzden bu önemli. Biz buraya bir eş güdüm içerisinde geldik. Selçuk Başkanım da ifade eder, burada benim vurguladığım evet, genel konular da olsa kendi meslek alanımızla ilgili özel konular. Bunlar bizim önermelerimiz ancak dediğim gibi biz bir eş güdüm içerisindeyiz ve burada herhangi bir meslek disiplini öne çıkarma kaygısı asla yok. Burada ön planda olan kamu yararı, depremin etkilerinin en aza indirilmesi, sağlıklı kentlerin yaşanabilir, sürdürülebilir, planlı kentlerin oluşturulması. Bu konuda da biz her zaman katkı vermeye hazırız, bu konuda diğer odalarla da TMMOB içerisinde herhangi bir fikir ayrılığına düşmedik bugüne kadar.

Bunun dışında, cevap vermediğim sorunuz kaldı mı acaba?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yapı denetim sistemi içerisinde...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Ha, yapı denetim sistemi içerisinde aslında harita mühendislerinin görevi gayet açık tanımlanmış, az önce bahsettiğim gibi Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde ifade ediliyor. Burada, ruhsat eki projesini de bir yapı aplikasyon projesini harita mühendisi hazırlamak zorunda. Bu neyi ifade ediyor? Depreme dayanıklı, mükemmel olarak da tasarlanmış olsanız o projenin doğru bir şekilde sahaya uygulanması için önem arz ediyor. Bu projenin hazırlanması, denetlenmesi sürecinde de harita mühendisleri var. Burada sadece şöyle bir aralık var: Yapı denetim sistemi bünyesinde çalışan bir harita mühendisinin veya dışarıdan hizmet olarak serbest çalışan bir harita mühendisinden bu hizmetin alınması söz konusu, bu şekilde yorumlanıyor. Bu konuda da aslında fikir ayrılığı içerisindeyiz Bakanlıkla ama...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Arazi yaptıktan sonra tamam da katların yapılmasında...

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI AYHAN ERDOĞAN – Her aşamada...

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Aslında her aşamada, binanın en temelinden gabarisine kadar, çatıdaki en üst noktaya kadar her bir donatının, her bir detayın harita mühendisi tarafından -zaten o projede gösteriliyor- koordinatlarının

bilfiil gösterilmesi, bütün kolonun, kirişin, sizin yaptığınız bütün donatıların çok doğru bir şekilde hayata geçirilmesi gerekiyor fakat uygulamada bu kontrol edilmediği gibi, kontrol edilen yerlerde de subasman seviyesinden sonrası kontrol edilmiyor. Dolayısıyla, binada bir mimarın, inşaat mühendisinin tasarladığı, o hesaplarını çok ırdeleyerek yaptığı bir kolonun ya da başka bir donatının yeri imalat aşamasında değıştirilebiliyor, değıştirildiğinde de sonuçlarını hep birlikte maalesef görüyoruz. Burada, başta ifade ettiğimiz gibi etkin bir denetim ve harita mühendislik hizmetlerinden... Diğer meslek disiplinleri için de aynı şeyler geçerli, birazdan diğer başkanlarımız mutlaka ifade ederler. Bu noktada o kurumların belki uyarılması yani o mevzuatın hayata geçirilmesi gerekiyor. Ekleme istediğiniz bir şey varsa... Ayhan Bey, aynı zamanda kurumda çalışıyor, bu konuda da...

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI AYHAN ERDOĞAN – Evet, o konuda Yapı Denetim Kanunu'nda en son yapılan değışiklikle yapı denetim firmalarını sistem atıyor, kimin hangi projeye hangi yapı denetimi atadığı da belli değil. Bir de o sistemle ilgili görüşmelerimiz var. Bizim de harita mühendisleri olarak bu sistemi dışarıdan alma anlamında ilgili kurumla görüşmelerimiz var. Harita mühendislerini de sistem atasın, yani bilmesin. Biz, zaten harita mühendislerinin bu işi yapabilir, uygulayabilir olanlarını sicillerinden ayıkliyoruz yani bu işi doğru yapabilen serbest harita ve kadastro mühendislerini sisteme yükleriz, sistem otomatik atar ve bu sistem yürür. Çoğu yerdeki eksiklikten dolayı uygulanmıyor, yanlış uygulanıyor, proje müellefini fennî mesul olarak kullanıyor yani çizen, aynı zamanda kendini kontrol ediyor.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Kendini kontrol ediyor.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI AYHAN ERDOĞAN – Bunu anlatamadık, çok yazdık. Bakanlığın bununla ilgili bize şikâyetleri var. Bunların, bu şikâyetlerinin giderilmesi yönünde oda olarak görüştük. Mevzuat olarak düzeltebilecekleri şu anda bir şey yok ama onun üzerinde çalışıyoruz yani o da düzelirse sistemsel olarak atanırsak... Bu teknik bir detay ama...

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Yani, mevzuat biraz kâğıt üzerinde kalıyor aslında.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI AYHAN ERDOĞAN – Biraz kâğıt üzerinde kalıyor yani uygulanmıyor; uygulanabilse aslında... Farklı yorumlanıyor mevzuat.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Rica ederiz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker.

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de sunumlarından dolayı Harita ve Kadaastro Odası Başkanına ve ekibine teşekkür ediyorum.

Tabii, bizim Komisyonumuzun asıl amacı, yaşanacak olan olası depremlerde can kaybının en aza indirilmesi için ne tür tedbirler almak gerekir sorusudur ve asıl çalışma alanımız bu. Depremi önleyemeyeceğimize göre ama deprem zararlarını en aza indirebiliriz, özellikle can kaybını çünkü bu konuda bizim çok canımız yandı ülke olarak, devlet olarak gerçekten çok canımız yandı ve bu konuda da gerçekten devlet, Hükümet ve Meclisimiz ciddi anlamda yasal çalışmalar yaptı, düzenlemeler yapıldı,

yürürlüğe konuldu; uygulamada aksaklıklar olabilir, noksanlıklar olabilir, ayrı bir konu ama onlar da zaman içerisinde giderilebilir. Dolayısıyla, ben, burada bir şey sormak istiyorum size, hatta buraya geçmeden önce, az önce belirttiğiniz konularla ilgili de bir şey ifade etmek istiyorum bir meslektaş olarak aynı zamanda: Genelde hep eleştirilir ya bu imar barışıyla ilgili. İmar barışı için müracaat edilen binaların büyük bir kısmı maalesef, ruhsatlı bir şekilde başlamış, imara uygun bir şekilde ruhsatı alınmış, başlanmış ancak imalat esnasında imara aykırı yapılaşmadan kaynaklanan nedenden dolayı iskân alamaz duruma düşmüş. Örnek olarak söylüyorum: Proje yapılmış, belediye onaylamış, inşaat başlamış ancak bina aplikasyonu esnasında harita mühendislik hizmeti almadığı için komşu mesafesi 3 metre yerine 2,80'e düşmüş. Bu, bina bittikten sonra fark ediliyor. 3 metre olması gereken mesafe 2,80'e düştüğü için iskân alamıyor. İskân alamayınca bu bina kaçak pozisyonuna düşmüş oluyor bir noktada. Dolayısıyla, böyle problemler de var. İşte, bu problemlerin daha temeldeyken, başlangıçtaayken bu hataların yaşanmaması için harita mühendisliği hizmetinin alınması önemli, bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

Bir diğer konu, az önce özel iletişim vergisiyle ilgili -kamuoyunda “deprem vergisi” diye geçen- konudan bahsettiniz. Bu konuda değişik zamanlarda bakanlar açıklama yaptılar. En son Çevre ve Şehircilik Bakanımız, tahmin ediyorum bundan bir iki ay önce bir açıklama yaptı ve açıklaması aynen şöyle: Bugüne kadar “deprem vergisi” adı altında toplanan -kamuoyundaki ismiyle söylüyorum- bedelin 8 katı, tamamıyla kentsel dönüşüme yönelik veya da iyileştirmeye yönelik kullanılmış yani toplanan vergi 147 milyar TL ama bunun karşılığında depreme yönelik, deprem zararını en aza indirmeye yönelik harcanan rakam ise 1,2 katrilyon; tam 8 kat. Ha, bunlar nerelere harcandı? Mesela ben şahit olduğumu söylüyorum, Kocaeli Milletvekiliyim; İstanbul-Ankara arasındaki otoyolun bütün viyadükleri, köprüler, tüneller güçlendirildi. Zaten Karayolları Genel Müdürlüğü de bu sunumu yaparken burada bununla ilgili açıklamasını yaptı ve bu anlamda bütün Türkiye’deki ana ulaşım hatlarıyla ilgili bu düzenlemeler yapıldı. Diğer taraftan, hastaneler, okullar yani devletin yapması gereken, sorumlu olduğu konularda bunlar yapıldı. Dolayısıyla toplanan vergilerin 8 katı; 1,2 katrilyon bu konuda harcanmış oldu.

Sunumunuzda bir ifade kullandınız -az önce de söylediğim gibi, bizim Komisyonun amacı deprem zararlarını, can kaybını en aza indirmek- dediniz ki: “Kentsel dönüşüm yasası -daha doğrusu resmî ismiyle 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun- çıkarıldı ama yetersiz.” Ben şunu sizden özellikle öğrenmek istiyorum, samimi olarak da söylüyorum bunu: Mesela yetersiz gördüğün alanlar nelerdir? Varsa bir çalışmanız “Bak, şu şu madde çıkarılmış; evet, bunlar uygulanıyor ancak uygulamada şöyle şöyle problemler var, şöyle şöyle ilaveler olması lazım.” ya da “Şunun çıkarılması lazım.” şeklinde öneriniz varsa bunu çok önemsiyorum ve buna göre de inanıyorum ki Komisyon raporuna da bu işlenir ve bu anlamda da gerekli yasal düzenlemeler yapılır diye düşünüyorum.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Vekilim, bu konuda isterseniz ilave bir rapor da sunabiliriz size.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Varsa onu özellikle sizden istiyorum çünkü bu çok önemli, kentsel dönüşüm; bizim şu anda ciddi anlamda depreme dayanıksız bir yapı stokumuz var. Bunun hızlı bir şekilde dönüştürülmesi lazım. Bu dönüştürmede karşılaşılan engeller, problemler, sıkıntılar neyse bunlara yönelik bizim burada çözüm önerileri üretmemiz lazım. Amacımız bağcıyı dövmek değil, oradan ürün elde etmek, oradan bir şeyler alabilmek. Dolayısıyla, bu konudaki önerinizi bildirebilirsiniz. Bildirirseniz memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Kentsel dönüşümle ilgili diğer oda başkanları da mutlaka değinecekler, onların da somut önerileri var. İsterseniz zamanı etkili kullanmak açısından, az önce de bahsettiğim gibi, bu konuda bizim hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yaptığımız sempozyumun sonuçları, bu konuda daha önce hazırladığımız raporlar var. Bu konu özelinde biz size ayrıca yazılı bir mütalaa sunmak isteriz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – O da olabilir. Özellikle 6306’da karşılaşılan sıkıntılar, problemler hakkında raporunuz varsa onu almak isterim.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Var, o da var.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Rica ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

İstanbul Milletvekilimiz Mustafa Demir.

Buyurun Sayın Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de sunumunuz için teşekkür ediyorum. Biraz geç kalmakla beraber yakaladığım, ulaşabildiğim kısımla ilgili bazı konularda düşüncelerimi söylemek istiyorum.

Bir: Şimdi “Yüksek riskli tespit edilen binalarda tapuya şerh düşürülerek binalar alım satıma kapatılmalı ve yıkım süreçleri başlatılmalıdır.” diyorsunuz. Biz yaklaşık bir sene önce bir kanun çıkardık zaten, bu kanun maddelerinde aynen bu var hâlâ. Büyük ihtimalle, herhâlde vâkıf olamadınız çünkü...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Var yani aslında ülke genelinde bu yaygınlaşmadı, var örnekleri, haklısınız.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Şimdi, kanunda alım satıma kapatamadığınız için –mülkiyet hakkına müdahale sayılıyor- biz onu şöyle düzenledik: Şerh düşülecek, şerhicilik il müdürlüğüne bildirilecek, tapuya bildirilecek, belediyesine bildirilecek, tapuya şerh konulacak. Bunlar, riskli binaların başkalarına satılmasının önüne geçilmesi açısından son derece önemli. Bu riskli binaların göz ardı edilmemesi için, belediyeleri eğer herhangi bir şey yapmazlarsa... Bakanlığa resen yetki verildi. Bakanlık o yıkımları 32’ye ve 42’ye göre yapacak, cezasını verecek ancak Bakanlık belediyenin vereceği cezanın artı yüzde 100’üne tekabül edecek bir ceza verecek ve dolayısıyla da merkezi bütçeden belediyelere verilen ödenekten de kesilecek. Buradaki temel hedefimiz, belediye başkanları şu veya bu şekilde bunu görmezden gelebilirler veya bir şekilde bunu yapmayabilirler ama eğer yapmazlarsa görevin kötüye kullanımının ötesinde belediye başkanlıkları bitse bile daha sonra kendilerine rücu edecek parayla ilgili ciddi bir sıkıntıları olacak. Bu bence cumhuriyet tarihinde yapılmış en önemli çalışma. Yani hem kaçak binaların önüne geçilmesi hem depremde herhangi bir sıkıntıyla karşılaşmamak için ve İzmir’de de gördük, diğer yerlerde de gördük, genellikle riskli bina sahiplerinin kendileri ya kiraya veriyorlar veya başkalarına daha uygun fiyata satıp deprem olduğunda da –Allah korusun- içinde bulunan insanlar da ölüyorlar; onun önüne geçmek için bir çalışma yapıldı.

Şimdi, “Yapı denetim sistemleri iyileştirilmeli.” diyorsunuz. Yanılmıyorsam dün Yapı Denetim ve Deprem Mühendisleri Derneği Başkanlarıyla görüştüm. Doğrusunu söylemek gerekirse onlar bu kadar eleştirmediler. Hani işin içerisinde olan yapı denetimcileriyle konuştuk. Çünkü yine, bir

yıl önce yapı denetiminin problemlerini çözecek, adaletli dağıtımı sağlayacak ve genellikle belli yerlerde yoğunlaşmış, yapı denetiminden dolayı bu hizmeti almakta sıkıntı çeken Anadolu'nun diğer alanlarına da bu hizmeti doğru şekilde verebilmenin altyapılarını oluşturduk. Bir de yapı denetimleri... Dün konuşmadım ama şunu da yaptık: Mesela daha önce yapılan kanunda statüğünü ilgilendiren değişikliklere ceza verilmiyordu ama penceresinin yerinin değiştirilmesine çok ciddi cezalar veriliyordu yapı denetiminden dolayı; onları normal düzeyine çektik ve de haksız yere ciddi cezalar vardı, yine, yapı denetimi... Yani bürolarının kapatılması, şirketlerinin feshedilmesi gibi cezalar vardı; onları da düzenleyecek, bu sistemin akışının önünde herhangi bir engel olmaması açısından ciddi bir çalışma yaptık. Onu da bilginize sunuyorum.

Coğrafi Bilgi Sistemlerine gelince, şimdi, kopuk, dağınık veri olduğunu söylediniz. Daha üst düzeyde bunları toparlayacak, formatlayacak ve bütün bilgilerin bir yerde toplanacağı bir sistemi oluşturduk Türkiye'de.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Aslında var, ben de ifade etmiştim onu ama henüz istenilen seviyeye gelmedi.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Ya, şimdi, bakın, biz bu kanunu daha bir yıl önce çıkardık. Coğrafi Bilgi Sistemi Genel Müdürlüğünden bilgileri aldık. Yönetmeliği çıkmalı dokuz ay olmuş ama dokuz ay içerisinde özel, kendi harita mühendisleri odası bile yapsa veya Türkiye çapında olağanüstü yetkin ve etkili bir şirket bile yapsa şu anda Coğrafi Bilgi Sistemi'nin Türkiye'de geldiği seviyeye getiremez. Yani yakından takip eden...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Vekilim, aslında 2010'dan beri sürüyor çalışma. Yani mevzuatı yeni oluşturuldu da haklısınız.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Kanun yeni çıktı, Cumhurbaşkanımız bizzat buna el koydu. Cumhurbaşkanı Yardımcımızın başkanlığında belirli aralıklarla toplanan kamunun ilgilileriyle toplantı yapıp bu sürece kadar getirildi. Biz bunu, Coğrafi Bilgi Sistemi'ni aslında şüphesiz, grafiksel dataların, jeolojik dataların, altyapıların yani şehre ve ülkeye dair görünür görünmez, canlı ve cansız bütün verilerinin alınıp toplandığı, işlendiği ve sürekli aktif hâle getirildiği bir sistem; bir, bu, deprem, afet, jeolojik yapı, ulaşım, alt yapı için şüphesiz bize lazım ama belki ondan daha önemlisi, akıllı devlet, e-devletin temeli bu zaten. Siz eğer sayısal verileri bu verilerle bütünleştiremezseniz hayal ettiğiniz devleti oluşturamazsınız. Yani biz Coğrafi Bilgi Sistemlerini aslında sizin baktığımız aralıktan çok daha büyük aralıkla, çok daha geniş bir çerçevede, perspektifte bakıyoruz ve bu bizim ülkemizin vazgeçilmezi ve bunu da gerçekleştiriyoruz. Yine bunu, bu işlerle uğraşan biri olarak rahatlıkla söyleyebilirim; bu anlamda yani Kent Bilgi Sistemiyle, Coğrafi Bilgi Sistemi'yle ilgili yapılmış çalışmalarda, Türkiye'de gelinen noktada -diğer ülkelerle mukayese edildiğinde- Avrupa'dan, gelişmiş Avrupa ülkelerinden çok daha iyi yere geldiğimizi rahatlıkla söyleyebilirim. Şüphesiz daha iyileri vardır ama bizim de bu anlamda çok iyi yerde olduğumuzu rahatlıkla söyleyebilirim.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Yok, hakkınızı teslim ettim aslında konuşurken.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Efendim?

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Hakkınızı aslında konuşurken teslim ettim. Bir çalışma yapıldı yani olumlu gelişmeler var.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Evet ama yani çalışmanın yapılmasının ötesinde çok ciddi başarılar elde edildi ve çok kısa bir zamanda elde edildi. Ama bunu da neye borçluyuz? Şüphesiz yerel yönetimlerin, kamu kuruluşlarının, odaların, mimarlar odasının, işte, mühendisler odasının süreç içerisinde çalıştıkları ama dağınık olan bu bilgilerin toparlanmasıyla oldu aslında. Yani, geçmişinde bu kadar büyük bir emek olmamış olsaydı şimdi, bu kısa zamanda bu kadar şey ürüne dönüştürülemezdi şüphesiz.

Şimdi, şey diyorsunuz burada: “İmar affı çok tartışıldı.” Tartışılabilir yani her yönüyle tartışılabilir hiçbir şey demiyorum ama bu imar affıyla ilgili diyorsunuz ki: “Depreme dayanıklılığı kamu tarafından kontrol edilmeli. Yeterli şartları sağlamayan yapıların, yapı kayıt belgeleri iptal edilerek yapılar yıkılmalı. Vatandaşlara paraları iade edilmeli ve barınma hakkına yönelik güvence sağlanmalı.” Nasıl bir şey bu? Bu nasıl bir talep? Ne kadar gerçekleşebilir? Yani bu rüyada bile görülemez bir şey. Şimdi, biz burada bu toplantıları niçin yapıyoruz? Bir sıkıntımız var, bu ülke sıkıntısı, bunu bir şekilde çözmemiz gerekiyor; bunun için makul, mantıklı, izah edilebilir, kabul edilebilir, muhataplarımız tarafından da onaylanabilir bir çözüm arayışı içerisindeyiz. Bu yapılamaz yani böyle bir şey, kaldı ki imar affı... Biz şimdi neleri düşünüyoruz biliyor musunuz? İmar affına müracaat edenlerin eğer belgeleri varsa... Ya sizin dediğiniz gibi yapacağız yüz yıl daha geçecek, hiçbir şey yapamayacağız -şu öneriniz, mevcut şartlarda bu ülkenin bir yüz yılı daha depremle baş başa beklemekle geçirmesi demek- ya da... Bu insanlar yaşıyorlar ve bunlara süreç içerisinde -partisi gözetmeksin, partisi- bütün belediyeler tarafından bu imkânlar sağlanmış, insanlar oturuyorlar; bunların derdlerine de çözüm bulacak bir şey, bir arayış içerisinde olduğumuzu -Sayın Başkan, haddimi aşmıyorum inşallah- bilmenizi isterim. Yani, onu da ayrıca şey yapalım.

Şimdi, İlyas Bey, arkadaşımız, milletvekilimiz, özel iletişim vergisi için cevabı verdi. Hani olabilir, siz sivil toplum kuruluşlarındansanız, bir meslek örgütünün Başkanısınız, odalar...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kamu kurumu niteliğinde kuruluşlar aslında.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Ya, kamu kurumu da olabilir, hiç önemli değil. Doğrusunu söylemek gerekirse biz kamu kurumlarından da çekiyoruz bunu. Yani, bürokrasi bizim için şey değil, hani tamamen.. Veya bürokratik anlayış bizim için kabul edilir bir şey değil.

“Özel iletişim vergisinden elde edilen bütçe amacına uygun olarak ve alınması gereken önlemlerin hayata geçirilmesi için harcanmalıdır.” Bu bir öneri, buna son derece açığız ama arkasından diyorsunuz ki: “Bugüne kadar bu bütçeden yapılan amacı dışındaki harcamalar sorgulanmalı, ilgililerden tahsil edilen amacı için kullanılmalıdır.” Bu maksadı aşan bir talep veya... Yani affedersiniz, kusura bakmayın, hani ben sizi de üzmemek istemem ama problem şu, problemimiz bizim... Beni de sivil toplum kuruluşlarından gelen, temelde oradan başlayan ve buraya gelen bir arkadaşınız olarak kabul edin lütfen. Biz, eğer bir şey yapacaksak ortak paydalarımıza bakalım, eğer ortak payda da yakalayabilirsek bu ülkeye faydalı olabiliriz. Kendi kişisel görüşümüz olur, dünya görüşümüz olur, siyasal görüşümüz olur, buna saygı duyarız. Ama hani, bir arayış içerisindeyiz ve burada bütün partilerin temsilcileri var, milletvekilleri var ve hepsi de son derece iyi niyetle, işte, saatler boyu çalışıyoruz. Bir tek derdimiz var: Bu sıkıntıdan herkesin mutlu, memnun olacağı, kimseyi darıltmayacağımız bir şey bulabilmek. O açıdan da bunu paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Usul açısından bir söz alabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Kusura bakmayın sırada olan diğer arkadaşlar.

Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili Avukat Sevda Erdan Kılıç ben.

Şimdi, yöntem olarak daha ilk oda başkanımızı dinledik. Bugüne kadar birçok kurumu dinledik, önerilerini aldık, daha değerlendirmedik onları, onlar buradayken.

Şimdi, eğer böyle tek tek oda başkanlarının sunumlarını ya da önerilerini dinleyip o sonuç olarak bildirdikleri önerileri burada tartışsak ya da eleştirsek çok doğru bir yöntem olacağını düşünmüyorum ben. Çünkü şuna dönecek o zaman: Hani, odalar bir şey söyleyecek, iktidar vekili arkadaşlarımız bir şey söyleyecek. Bence biz oda başkanlarımızı dinleyelim, sorularımızı yöneltelim ama çözüm önerilerimizi kendi aramızda tartışalım. Yoksa bu karşılıklı bir şeye dönüşecek ve ben... Hani üzüm mü yiyeceğiz, bağcıyı mı döveceğiz? Bu açıdan usulü çok doğru bulmadığımı belirtmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Ben bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, buyurun.

Karşılıklı olmasın ama size de bir söz vereyim, sonra ben bir değerlendireceğim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sizin için söylemedim, genel olarak söyledim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Hayır, hayır.

Karşılıklı konuşma olsun istemiyorum şüphesiz, hem saygıyı...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Hani soru cevaplanabilir ama eleştiri...

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Burada eleştiri yapmadım dikkat ettiyseniz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Yok, sadece sizin için değil...

Yapılabilir ama usul açısından çok doğru bulmadığımı belirttim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Ben, amaca yönelik yürüyelim ve bu ülke için ne gerekiyorsa ona ulaşma açısından düşüncelerimi söyledim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Değerli arkadaşlar, bugüne kadar, toplantının başında da ifade ettim, 47 kurum, kuruluş, STK dinledik ve kesintisiz tam 63 saatten fazla burada müzakere yaptık. Hem aramızda hem gelen kurumları, değerli katılımcıları, sunumları, teklifleri, yani birçok konuyu hep birlikte enine boyuna tartıştık. Biz burada odalarımızı da... Bu noktada farklı bir uygulama değil, odalarımız da her biri, 6 tane odamız bugün ayrı ayrı sunum gerçekleştirecekler. Tabii, diğer odalarımızın da mutlaka slaytları olacak, sunumları olacak, çözüm önerileri olacak, bu konuda dile getirdikleri hususlar olacak.

Yani Sevda Hanım, burada biz, karşılıklı bir cevap verme meselesi içerisinde değiliz. Biz burada, gelen bütün tekliflerin, çözüm önerilerinin ve yaklaşımların nasıl daha gerçekçi, nasıl uygulanabilir olabileceği hususunda bütün milletvekillerinin görüşlerini burada harmanladığımız, değerlendirdiğimiz, müzakere ettiğimiz bir süreç yaşadık.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Evet.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Zaten 47 STK’mizi, kuruluşumuzu da bu şekilde dinledik ve başından beri altını çizdiğimiz bir husus var. Nedir? Sayın Zeybek de bunu çok dillendirmiştir: Uygulanabilir. Hepimizin görüşleri var, hepimizin yaklaşımları var ama bir de realite var, Türkiye’mizin gerçekleri var, altmış yılı aşkın ortaya konulmuş bir tablo var, âdeta bugüne önümüze çıkmış bir miras var.

Ve Türkiye’nin kültüründen yaşam biçimine, iş yapma biçiminden kamu ilişkilerini yönetme, algılama biçimine kadar birçok alanda -sosyolojik anlamda da diyebilirsiniz- farklı farklı yaklaşımları var. Şimdi, biz bunlara, depreme karşı alabileceğimiz tedbirler ve zararlarını en aza indirme hususunda çözüm yolları arıyoruz ve bütün teklifleri, çözüm önerilerini uygulanabilirlik noktasında biz anlamak, değerlendirmek... Değerli Komisyon üyelerimizin, milletvekillerimizin tabii ki bunlara ilişkin detaylandırarak şekilde soruları olabilir. Kaldı ki bu sorular sadece bugün ilk, işte Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızla başlamadı, 47 kamu kurum, kuruluş, hem kamu kurumu, kuruluşları, Bakanlıklar, ilgili genel müdürlüklerden tutun da hele dün gece 01.30’a kadar devam eden, işte sivil toplum kuruluşlarımıza da her konuyu çok detaylı bir şekilde sorduk. Burada yani öyle bir farklı algılama olmasın.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Ama çözüm önerileri tartışmadık bugüne kadar. Çözüm önerilerini biz tartışırız diye düşündük.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çözüm önerilerini açmak, çözüm önerilerini...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kurumlardan alıyoruz önerileri.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yani evet, oradan mutlaka her şekilde faydalaniyoruz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Evet.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Daha çok faydalanmak adına değerli vekillerimizin soruları, belki benim de sorularım olur, sizlerin soruları olur daha fazla faydalanmak adına.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Tabii ki biz de soruyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bunun farklı bir anlam içermediğini hassaten belirtmek istiyorum.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır.

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

“Sevgili meslektaşlarım” diyeceğim, on dört yıl TMMOB’a yönetici olarak hizmet vermiş, İzmir İKK Sekreterliği yapmış bir kardeşiniz olarak.

Öncelikle, Selçuk Bey’in konuşması, tabii ki açılış konuşması. Aslında bugün, son günlerde bizim bunu da burada konuşmamız lazım. Jeoloji Mühendisleri Odamız “Fay yasası çıksın.” diyor, diğer odalarımız, bazı odalar bir araya gelip “Bu doğru değil.” diyor. TMMOB’un kendi içinde ihtilafı bir durum oldu. Aslında buraya gelindiğinde, ortaklaşan bir öneri paketiyle TMMOB’un gelmiş olması, bizim açımızdan çok sağlıklı bir sonuca götürdü; belki de vardır, belki de bunu daha sonra sizlerden duyacağız. Bunu duymak, görmek isterim, TMMOB disiplini ve örgütlülüğü içerisinde bunun olması da gerekir; bizi o ikilem içerisinde de bırakmazsanız memnun olurum.

Tabii ki bir başka konu, TMMOB açısından, sadece bir oda açısından değil, TMMOB Yönetim Kurulu İkinci Başkanımız konuştuğu için ilk onun üzerinden hepinize seslenmiş olayım bu vesileyle. Bir zamanlar Bornova Belediye Başkanlığı da yaptım ben İzmir’de. O dönemde bir yazı gelmişti

Bakanlıktan, bir genelge “Bu ruhsatlandırma için gerekli belgeler içerisinde odalarla bir protokol yapılamaz veya bir proje, odaların onayına sunulamaz.” Bunu suç olarak ifade eden... Bu konuda mülkiye müfettişlerinin birtakım tutanakları da vardı. Hâlen bu uygulama devam ediyor mu? Yani yönetmelikte, ilgili mevzuatta odadan böyle bir... Mesela biz birçok odayla protokol yapmıştık; inşaat mühendisleri, makine mühendisleri odası, peyzaj mimarları odası, mimarlar odası vesaire ortak, bir arada. Belediyenin çeşitli iş ve işlemlerinde, odanın onayına göndererek oradan bir incelenmesini talep eden birtakım protokoller. Bunların hepsi kaldırılmıştı, bunlar doğru değil “Mevzuata aykırı.” denmişti. Bu konuda bir ilerleme oldu mu? Bence, önce bunu TMMOB olarak sormuş olayım.

Şimdi, bir başka sorum: Şimdi bu önerilerinizde ruhsatsız yapılaşmaların tespitine yönelik bir izleme ve gözetim, uzaktan algılama, görüntü işleme vesaire artık hangi yöntemle olursa kentte, belli periyotlarla ruhsatsız yapılaşmaların önüne geçecek bir izleme, yönetim ve sistemi önerisi göremedim. Buna yönelik bir öneriniz var mıdır, nasıl olmalıdır? Çünkü göremediğiniz bir yerde, bir anda bir dönem bir inşaat çıkıyor ama bunu hava fotoğrafıyla veya uydu fotoğrafıyla tanımlamak, belirlemek ve yerel yönetimin görevini yerine getirmesi mümkün olabiliyor. Şimdi, tabii, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü var, Sayın Mustafa Demir de az önce bahsetti. Aslında siz gayet güzel bir açıklama yapmışsınız, metniniz de var: “Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) başlatılmış ve önemli bir aşamaya getirilmiştir. Bu proje devam etmekte ancak hâlen istenilen seviyede değildir. TUCBS bir an evvel tam anlamıyla tamamlanmalı, tüm kamu kurumlarının ve bazı katmanlar için de doğrudan vatandaşın kullanımına açılmalı, veriler ücretsiz servis edilmelidir.” diye öneri de getirmiş arkadaşlar. Dolayısıyla yani burada bir bunu bilmemek, görmemek, görmezden gelmek değil, tam tersine bunu sahiplenip bunun daha iyileştirilmesi yolunda bir öneri de getirmişsiniz, onun için de ayrıca teşekkür ediyorum tabii ki.

Bir de bu Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün yürüttüğü Mekânsal Adres Kayıt Sistemi... Ha, şunu da söyleyeyim: Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü de burada sunum yaptı bize. Onların da aslında önleri açık Mustafa Bey’in dediği gibi, Cumhurbaşkanının da önlerini açtığını, birtakım yetki ve sorumluluklarla donattığını söylüyorlar ama kurumsal olarak, organizasyonel olarak, sistemsel olarak daha henüz oturmamış olduklarını kendileri de ifade ettiler ama oldukça ciddi bir yol katedildiğine biz de müşahit olduk, izledik; onu da belirtiyim.

Bu, mekânsal adres, MAKS denen sistemde de işte bina kodu, bina tanımlamaları, binanın durumu, yapısal durumu konusunda verilerin de işlenebileceği, işlenmekte olduğu hatta hemen arkasından bu DASK’ın bina kodu ve adres kodu diye bir kod yayınlandı, sonra kaldırmış onu DASK, girdiğinizde aynı yerden bakamıyordunuz, belki tekrar koymuş olabilirler ama bunu da gözlemledik; bu konuyu da açmak istedim, eğer bu konuda bildiğiniz bir şey varsa, bize öneriniz varsa da teşekkür ederim.

Tekrar söylüyorum, TMMOB olarak ortaklaşan, bir depreme yönelik, Komisyonumuz depremi araştıran bir Komisyon olduğu için özellikle depreme yönelik ama depremle ilintili olan öneri paketiniz varsa da -bütün odaların bir arada- bundan da memnun oluruz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL SEKRETERİ MURAT TÜRÜDÜ
– Teşekkürler Kamil Bey.

Öncelikli olarak, geçmiş dönemde İKK sekreterliği yaptığınızdan dolayı örgüt iç işleyişini gayet iyi bilirsiniz, sizle de ayrıca gurur duydum bu anlamda. Mecliste TMMOB ve haklarını savunduğunuz için de teşekkür ederim odalarımız adına da.

Bugün, biliyorsunuz, biz buraya fay yasası ve bunun çerçevesinde bir tartışma yürütmek için çağırılmadık. Evet, TMMOB içerisinde böyle bir tartışma yürütülüyor hatta bir çalışma grubu kurup gene kendi odalarımızla beraber buna dair ortak bir fikir birliğine ulaşacağımızı ümit ediyorum. Diğer yaptığımız açıklamalar hem ilgili odalar vesaire örgüt içi tartışmalardır, süreçte biz bunları ortaklaştırırız, çoğu zaman da zaten -biliyorsunuz çalışma kültürümüzde bu vardır- mutlaka ve mutlaka ortaklaşırız ve bununla ilgili bir raporu da sunarız diye ümit ediyorum, yani kısa sürede sunarız diye ümit ediyorum.

Buraya gelirken zaten -malumunuz- perşembe günü haber verildi ve odalarımız hafta sonu çalışarak, geçmişteki hazırlanmış olduğu raporları gözden geçirip çalıştaylar, kurultaylar, sempozyumlar, oralardan sonuç bildirelerinden edindikleri cümleleri alarak buraya geldiler. Bunun niye altını çiziyorum? Burada odalarımızın başkanlarının sizlere sunduğu raporlar örgüt içi tartışmalardan süzülerek gelen cümlelerdir, kişisel cümleler değildir ve bu da oda tarihiyle başlar. Bu, önemli bir şeydir. Yani, bugün fikrim geldi, bunu söyleyeyim şeklinde hiçbir oda başkanımız bunu söylemez. Genel Kurul süreçleri, çalışma raporları, sempozyumları buralardan gelir yani TMMOB kurulduğu tarihten beri çalışma usul ve esasları Genel Kurulun verdiği yetki çerçevesinde bu şekilde gidiyor.

Proje incelemesiyle ilgili olarak herhangi bir şey yoktur, yasal bir zemin yok, kaldırıldı biliyorsunuz bu anlamda ama belediyeler şunu yapıyorlar: Özellikle İKK üzerinden büyükşehirlerde, bu projeyi yapan kişinin odaya kayıtlı olmasına dair veya odadan belgeli olmasına dair belediyede çalışanlar kontrol ediyorlar, yani bu tip protokoller var ama projelerin oda tarafından denetlenmesi şeklinde bir protokol yok; eskisi gibi değil.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Bu konuda aslında odaların mesleki denetim görevleriyle ilgili bir değişiklik olmadı, yani burada bir algı hatası var. Şimdi, 2012 yılında İmar Kanunu'nun 8'inci maddesinde yapılan bir değişiklikle işte harita, proje, plan, etüt gibi işlerde “Odaların onayı aranmaz.” ifadesi eklendi oraya, doğru. Fakat şimdi, her odanın mesleki denetim süreçleri ayrı, kendi odamızdan bir örnek vererek biz zaten projenin kendisini, çizilen bir haritayı ya da bir koordinatı içerik olarak... Esastan zaten bir kontrol yapmadığımız gibi odaların, bizim aslında asli görevimiz o işi yapan meslektaşın o işi yapmaya yetkili olup olmadığını, sicilini tutmak, yani bu anayasal bir yetkiyle odalara verilmiş bir görev zaten temel görevimiz ve bu görev devam ediyor. Dolayısıyla belediyelerle yapılan aslında o protokol; protokolden öte aslında bir yasal zorunluluk zaten hâlihazırda odaların bu görevleri. O işi yapan kişi bir defa mühendis, mimar mıdır? O işi yapan kişi bir defa o işi yaparken herhangi bir yasak, herhangi bir kısıt almış mıdır, sicili o işi yapmaya yeterli midir? Odaların yaptığı temel şey, bunu denetlemek, bunun ötesinde de odalar KDV Kanunu'ndan da gelen, kendi mevzuatından da gelen birim fiyat belirleme ve bu birim fiyatlara meslektaşlarının uymasını, meslektaşları içerisinde de meslek barışını sağlama görevi vardır. Bunu denetler, dolayısıyla o projenin doğrudan içeriği ne? En azından bizim oda için hep böyleydi. 2012'de çıkartılan yasada “Sen projenin içeriğini denetleyemezsin.” diye bir ibare eklendi. Bunu yani projenin içeriğiyle ilgili denetim yapan odalarımız da vardı. Evet, bu kaldırıldı. Bunun da maalesef birtakım olumsuz sonuçları da geldiğimiz süreçte de yaşandı ama belediyeler hâlâ o işi yapan, kendi önüne gelen o projenin kim tarafından yapıldığının altyapısını sorgulamak zorunda. Bunu da denetleyen, sicilini tutan Türkiye'deki tek kamu kurumu, mühendis mimarlar ve şehir plancıları

odalarıdır. Dolayısıyla bu görevimiz devam ediyor. Burada hatta 2012 yılında o dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı bunu düzeltici bir ilave açıklama da yapmıştı hatırlarsanız. Hani burada bir yanlış algı oluştu, böyle değil gibisinden. Onu da ayrıca hatırlatmak isterim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kaçak yapılaşmanın izlenmesini...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Şimdi, şöyle: O konuda mutlaka... Yani raporumuza yansıtmadık ama bunun çok fazla yöntemi var. Evet, uzaktan algılamayla düzenli uydu görüntüleri alarak hatta bu uydu görüntülerini bir sisteme dâhil ederek herhangi bir insan müdahalesi olmadan da herhangi bir yapı da ya da bir alanda değişimi otomatik izleyebilirsiniz. Bunun da çok sayıda örnekleri var aslında Türkiye’de. Doğrudan kaçak yapılaşmaya yönelik değil de atıyorum bir demir yolu hattının izlenmesi, hattın üzerindeki deformasyonun izlenmesinden tutun da köprülerin, ulaşım ağlarının, başka binaların izlenmesine yönelik bunlar çok rahatlıkla yapılabilir. Türkiye’de de bu işi yapan çok sayıda hani yerli teknolojiye sahip meslektaşlarımız da var. Bu raporda yer vermediğimiz bir detay ama yapılabilir. Hani isterseniz bunun detaylarıyla ilgili ayrıca size ekstradan teknik bilgi, belge de sunabiliriz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Tabii, ben de sunumun başına yetişemediğim için yetiştığım yerden itibaren bir şeyler ifade etmek istiyorum. Gördüğüm kadarıyla genel yani kendi toplantılarının sonucunda çıkan genel temayülleri buraya yansıtmışsınız. Aslında bizim Komisyon olarak beklentimiz şu: Bilinenlerin ötesinde ne yapmak lazım? Şimdi, buraya gelen arkadaşlarımızın yüzde 70’i, yüzde 80’i -üç aşağı beş yukarı şöyle göz attım ben- aynı şeyleri tekrarlıyor. Mesela, işte, yapı denetim sistemi iyileştirilmelidir. Yani bu o kadar açık bir ifade ki neresinden tutalım.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Detayını vermiştim ama.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Misal yani buna benzer... Burada amaç devletin kurum ve kuruluşları var, sivil toplum örgütleri var. Benim şahsen beklediğim -hani bir meslektaşınız olarak- şu konuda şu, şu, şu çözümler; somut. Tabii ki sizin meslek gruplarının da bir görüşü olacak, bir bakış açısı olacak. Bence şahsen farklı da düşünebilirsiniz bunun hiç de bir mahzuru yok. Zaten herkesin aynı düşünmesi demokrasinin ruhuna ters. Dolayısıyla -gerçi Mustafa Ağabey gitti ama- İmar Barışı dolayısıyla herhangi bir tespit yapılmadan sadece bildirimlerle bu yapı kayıt belgelerinin düzenlenmesine şahsen ben de karşıyım. Neden? Eğer zaten bu depreme dayanıklı değilse niye bunu kayıt altına alıyoruz? Ha, şimdi dedik ki: Tamam müracaat ettik, herkes bununla ilgili taleplerini oluşturdu. Biz diyoruz ki: Eğer güçlendirmeyle bunlar ayakta kalabilecekse bunlara bir yetki veriyoruz. Gidin, belediyelerle görüşün, planınızı, projenizi yapın. Peki, güçlendirmeyle bu iş çözülemeyecekse, depremde bu yıkılacaksa, bunun bir karşılığı yoksa... Bununla ilgili mesela, devletin uygulamasını ben bilmiyorum şahsen. Parasını mı iade edecek yoksa bazen nasıl bir yol izleyeceği konusunda bir fikrimiz yok. Herhâlde sizin de vurgulamak istediğiniz konu bu.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Evet.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani burası zaten muallak. Ama devamında en azından şu var: Devlet bir şeyi tespit etti. Yani bu cepheden baktığınız zaman devlet bir noktada herkes kendisini ihbar etmiş oldu, kimin ne suçu, kusuru varsa –binalar açısından bunu söylüyorum- eğer bu bir envanterse tamam, en azından bu envanteri görmüş olduk. Türkiye’nin böyle bir yapı stoku var ki bu da ciddi bir rakam, 13 milyon, devlet buradan da çok ciddi para topladı, 24 milyar. Bu, bunun paralelinde sigortada da böyle, DASK’la ilgili beyana esas biz sigorta yapıyoruz. Depreme dayanıklı olmayan bina ile yeni yapılan bina arasında nasıl bir ilişki var, eğer bina depreme dayanıklı değilse bunu sigortalamanın ne anlamı var? Ama diğer taraftan baktığınız zaman da –zaman zaman toplantılarda söylüyorum- bunlar hep dar gelirlielerin aldığı daireler, bir şekilde devletin sosyal devlet anlayışı içerisinde buna da sahip çıkması lazım. Yani özetle, işe her taraftan bakmak lazım. Yani bazen sivil toplum kuruluşunun temsilcisi olarak orada oturabilirsiniz, vatandaş olarak karşınızda oturur onun yerine kendinizi koyabilirsiniz.

Şimdi bu, deprem geçtiği andan itibaren hızlıca bu işler unutuluyor yani deprem gündeme gelince tekrar hatırlanıyor. İşte, bu Komisyonun kuruluş amacı bu, bütün bakış açılarıyla bir değerlendirme yapmak. Dolayısıyla buradan uygulanabilir, somut bir sonuç çıkması lazım. Yani kebab söylüyorsunuz ya restorana gidince. “Ortaya karışık.” değil “Herkes payına düşen kadar alsın.” değil yani ben spesifik bir şey duymak istiyorum. “Bu konuyla ilgili nasıl olsa ortaya her şeyi söylersek herkes beğendiğini alır.” cinsinden değil de sizin cephenizden, haritacılar açısından, kadastrocular açısından bu iş nasıl görülüyor? Doğal, herkesin bir penceresi var ama sizin bir de çatı teşkilâtınız var. Bunlar ayrı şeyler yani haritacıların olayı değerlendirmesi başka bir şey, mühendislerin değerlendirmesi başka bir şey, işte, jeolog, jeoloji mühendislerimiz var, onlar gelecek, onların bakış açısı başka bir şey. Aslında bu çok da güzel bir şey. Yani neticede herkes kendi penceresinden bakacak, herkes kendi alanını en iyi bildiği için oradan somut öneriler gelecek diye bekliyoruz. Dolayısıyla bizim sizden, benim şahsen Komisyonun bir üyesi olarak ilgi alanınızın dışında bir beklentim yok. Yani sizin ilgi alanınız nedir? Kadastro, harita mühendisleri. Geç katıldığım için kusura bakmayın, herhâlde o grubu temsil ediyorsunuz. Mesela, bu haritaların yapılması, şehir planları, ana planı, bunlarla ilgili bir sorun varsa da, işte, şehrin en başından itibaren Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yaptığı planlar var yani burada sıkıntılar varsa, sanayi alanları, konut alanları, artık yerleşim alanları, tarım alanları, bu geneli üzerinde tespitleriniz varsa bu olabilir. Bu da uzun vadeli bir şeydir ama neticede bizi yine bir miktar çözüme doğru götürür. İşte, bu alanların seçiminde mimarlar, mühendisler, haritacılar olarak nasıl bakarsınız veya hatta da siz ile ilgili devlet kurumu arasında muhakkak bir hat olmalı. Bu hatta bir sıkıntı varsa bununla ilgili çözüm önerileri olursa ben olaya daha fazla katkı sunacağımı düşünüyorum. Yoksa farklı bakış açısı olduğu zaman, işte, Mustafa Bey o yönden cevap verir, öbürü bir başka taraftan. Dolayısıyla mümkün olduğunca kendi alanınızla ilgili hem çözüm önerilerinizi hem de sorunları gündeme getirirseniz hepimiz açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Kısa bir ekleme yapayım isterseniz.

Aslında çok somut şeyler var ama bazıları, mesela, “Yapı denetim sistemi iyileştirilmelidir.” Bunun somut detaylarını aslında, bilmiyorum, belki geç katıldığınızdan kaçırmış olabilirsiniz. Yani burada diyoruz ki: “Yapı denetim sistemi mevzuatı kâğıt üzerinde ne kadar mükemmel olsa da hayata geçmediği için bizim meslek özelinde gayet ne kadar planlanmış, sağlıklı tasarlanmış bir yapı, mimari proje, statik olursa olsun bu, hayata geçirilirken harita mühendislik hizmetleri aranmadığı için sağlıklı yapılar oluşuyor. Dolayısıyla nihayetinde, işte, az önce İlyas Bey’in de bahsettiği gibi imar barışına başvurmak durumunda kalıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu mümkün değil ki. Şu an şehrin 1/1.000’leri de yapıldı. Yani biz şu an şehir içi uygulamalarda otomatikman yani bu zaten bitmiş, onaylanmış, imzalanmış...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – İşte, sorun tam olarak orada, yapı denetim sisteminde...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani burada sizin arsanın aplikasyonunda mı sorun var?

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Hayır, binanın bütün donatılarının projeye uygun bir şekilde applike edilmesi, bütün yükseklikleri, boyutları ve bunun denetlenmediğini söylüyoruz. Bu, kanunda var, denetlenmesi gerekiyor, bu konuda bir hizmet alınmıyor. Yerel yönetimler tarafından projeyi yapan kişiye kontrolör olarak imza attırılıyor, Türkiye’de böyle bir gerçek var ama mevzuat bunu söylemiyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – O zaman burada -sözünüzü kesmeyeyim de- Değerli Başkanım buradaki konu şu: Yapı denetim şirketleri, yanında o zaman bir tane de jeoloji mühendisi bulunduracak ki o da kendi cephesinden diyecek ki: “Kardeşim, buranın zemin etütleri ne alemde?” Yani, bu zemini taşıma...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Başkan belki...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama bir, bu işin bir sahibinin olması lazım. Herkes her işi yaparsa, hiç kimse bir iş yapamaz.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Evet.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Eğer denetimi biz yapı denetim şirketleri marifetiyle yapıyor isek o zaman deriz ki: Yapı denetim şirketleri, zemin açısından yanında bir jeolog bulunduracak ya da bu hizmeti alacak, yani yetkili biri kimse. Ee, bu işin aplikasyonu açısından; yüksekliktir, ebattır, boyuttur, harita ve kadastroculardan yanına bir adam alacak. Statiğini denetlemek için tamam, yanına bir tane de... Belki kendisi bu işle alakalı biridir ona bakacaktır. Ee, şimdi, yani her alanın, mimari şartlarına uyuyor mu uymuyor mu? O zaman denetim şirketlerinin biraz daha çatısını, tabanını genişletip yine onun... Bu düşünülebilir, bu tartışılabilir. Zaten benim de baştan beri söylediğim şu: Hani, bu işin bir sahibinin olması lazım, yoksa herkes...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Vekilim sahibi var, aslında bunu da diyor, mevzuat bunu diyor, bunu bir şekilde belediyelerce... Yani aslında bu yapı denetim şirketleri değil bu işin biraz sorumluluğu yerel yönetimlerin ihmalinden kaynaklanıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bence yerel yönetimleri bu işe hiç bulaştırmamak lazım. Yani, yerel yönetimleri biz ne amaçla buna yani o zaman yapı denetim... Ya bunu belediye denetleyecek yani fen işleri marifetiyle, imar daire başkanlığı marifetiyle. Bunlar zaten projeleri denetliyorlar, mevzuata uygun mu, değil mi? Ruhsatlandırırken jeolojik etütlerine muhakkak bakıyorlardır, haritacıları da bakıyorlardır. Yetmedi, şu an ÇED raporu da istiyorlar yani yeni ruhsatlarda ÇED raporu da isteniyor. Burada hatta sesle ilgili de bir şey istiyorlar benim bildiğim kadarıyla. Bu bilmem ne, adına da bir şey söylüyorlar.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Peyzaj istiyorlar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Peyzaj meyzaj zaten ekstra. Yani, şu an belediyeler hakikaten istesinler, bunun bence en ufak da bir mahzuru yok. Bunların tamamı zaten isteniyor. Şimdi, ama bunu da bir kişinin -yine tekrar söylüyorum- denetlemesi lazım. Hem belediye denetlesin... Belediye üst denetimdir, zaman zaman gidip denetleyebilir.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Dün de bu tartışıldı, yani proje müellifleri ile fennî mesullerin ayrışması, kesin istenen bu. Yani mutlaka bir fennî mesul olacak, şantiye sorumlusu olacak.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bu da yapı denetim şirketleri.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hayır değil, yapı denetim değil. İşte müteahhitseniz...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İşte, senin söylediğin proje.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Müteahhitlerin karşı çıktığı bu. Biz o maliyete giremeyiz noktasındalar. Bir projenin proje müellifleri var, mimar, mühendisler hepsi proje müellifi, hepsi girdi. Bir de bu şantiyenin temelden çatıya kadar bir proje fennî mesulü olacak, yani teknik sorumlu olacak. Teknik sorumluluğu genel olarak projeyi çizenler üstleniyor, yerine de getirmiyorlar. Çözülmesi gereken belki de Başkanım...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi bunun adı, söylediğiniz, şantiye şefi.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli vekillerim ilk sunumumuz iki saati buldu.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Araya girdim ama bu mesele belki de üzerinde en çok tartışacağımız ve çözüm bulmamız gereken konulardan bir tanesi.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Zaten biz bununla ilgili meseleyi aldık yani bu mesele gündemimizde. Bununla ilgili...

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Küçük bir ekleme yapabilir miyim bu konuda?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Sayın Başkanım, diğer odalarla birlikte TMMOB içerisinde yapı denetim sempozyumları gerçekleştirdik. Onu da bütün mesleklerin katkısıyla, bütün odaların katkısıyla oradan da sonuç raporları hazırladık. Benim belirttiğim sadece kendi alanımızla ilgili bir sorundu ama yani başka meslek gruplarınca da -belki birazdan ifade edilir- var sorunlar. Diliyorsanız, bu konuda da ekstradan -az önce kentsel dönüşüm için ifade ettiğim gibi- devamında TMMOB üzerinden de olabilir Sayın Başkanım, bir ilave rapor da sunabiliriz size. Bu konuda çok ciddi çalışmalarımız var.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz her türlü görüş ve öneriye açığız, yeter ki bunları detaylandıralım, uygulanabilir hâle getirelim, geliştirelim. Bunlar bizim çalışmalarımıza ışık olacak şekilde, bize katkı sağlayacak şekilde bir formatta bize ulaşsın. Bu noktada bir sıkıntı yok. O yüzden siz hem kentsel dönüşüm konusunda hem de yapı denetim sisteminin iyileştirilmesi gibi bir çözüm önerisiyle burada bulundunuz. Bunları daha açarak bize ulaştırabilirsiniz, uzman arkadaşlarımız sizinle irtibattalar. Onun üzerinden bu yaklaşımlarınızı da alırsız bizim rapor aşamasında mutlaka faydalanacağımız hususlar çıkacaktır.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Sayın Başkanım...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Şöyle bir şey yapalım isterseniz Başkanım: Biz bu raporları odalarımızdan toparlayalım, kendi kurul komisyonumuzla bir noktaya getirelim ve size iletelim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii tabii.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Burada bir zaman dilimi...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O sizin kendi çalışma usulünüzle ayarlayabileceğiniz bir husus.

Biz, tabii, daha somut ve daha... Yani bize çok fazla kaynak gönderip bunların içinden sizin yaptığınız şekilde bir çalışma değil de şurada öngördüğümüz, örneğin, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızın şuradaki konuşmalarında, müzakerelerde öne çıkan iki husus var: Hem 6306’ın geliştirilmesi hem kent yapı denetim uygulamalarının iyileştirilmesi hususları. Bunlarla ilgili açarlarsa aksayan hususları... Örneğin, şeyi çok güzel açmıştı, yani, bu Yapı Denetim Kanunu’nda bu serbest harita ve kadastro mühendisinin hangi yönetmelik maddesine göre bulunduğu bulunmadığı vesaire bu gayet açık. Diğerlerini de böyle açarak bize gönderirseniz bizim faydalanma şansımız daha çok artar.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Biz hepsini toplayalım Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Peki, Başkanım, siz daha sonraki günlerde işte Gıda Mühendisleri, Makine Elektrik, Bilgisayar odalarımızı da çağırarak mısınız bu konuyla ilgili?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, bizim ilk etapta yani depreme karşı alınabilecek tedbirler noktasında en acil gördüğümüz ve ilgili gördüğümüz, görüş ve önerilerinin bizim çalışmalarımızı şekillendireceği hususunda en ana omurgayı oluşturan odalarımızı çağırdık. Bundan sonraki süreçte onları değerlendireceğiz tekrar.

TMMOB YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI SELÇUK ULUATA – Peki.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Hatay Milletvekili Lütfi Kaşıkçı...

Buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, bazı konular tekrarmış gibi oluyor ama yapacak da bir şeyimiz yoktur. Ben de saatin ilerlediğini biliyorum fakat burada aynı zamanda stenograf arkadaşlar buradaki konuşulanları tek tek kayıt ediyorlar. Dolayısıyla, bu, geleceğe ışık tutma açısından da çok önemli bir olay. Biraz önce Selçuk Bey, “Bu toplantıya gelmeden önce 2010’daki raporları okuduk.” diye ifade etti ki 2010’daki raporları işte buradaki arkadaşların almış olduğu bu notlar sayesinde okuyabiliyorsunuz. Dolayısıyla, yarın “Bu Komisyonunda kim ne konuşmuş?” denildiği zaman herkesin burada aynı zamanda bir fikrini de ifade etmesi gerekiyor. Ben de bu manada hem teknik olarak hem de mensubu bulunduğum parti olan Milliyetçi Hareket Partisi adına Sayın Başkanın yapmış olduğu sunumu bir değerlendirmek istiyorum.

İmar affı konusunu çokça tartışılan ve aynı zamanda mayınlı bir alan görüyoruz fakat buraya Türkiye niye geldi? 13’üncü imar affını bitirip 14’üncü imar affına nasıl geldi? İşin bu taraflarına bakmak gerektiğine inanıyorum. Biraz önce Bedri Bey imar affıyla ilgili bir çerçeve çizdi ama ben karşı mı olduğunu, taraftar mı olduğunu anlayamadım. Yani böyle ne şiş yansın ne kebab usulünden...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yok, karşıyım, net.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ben, sizin yapmış olduğunuz konuşmadan ben şunu anladım: Ya, şurası da var, burası da var. Aslında bu konu şekilde, yani, bir de bu konu sosyal bir mesele.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Eksikliklerini söyledim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yani, bu imar affından faydalanan vatandaşlarımızın çoğu Anadolu’da orta gelirin altındaki vatandaşlarımız. Yani, Bedri Bey Gümüşhaneli, Gümüşhane’deki Mehmet Bey, alın teriyle hayatını idame ettirmeye çalışan aynı zamanda bir aile babası. Zamanla çocuğunun evlenecek yaşa geldiğini görüyor, çocuğunun ikâmet etmesi için evin üstüne iki direk, üç tuğla bir betonarme tabla döküyor, geçiyor, orada oturuyor. İşte biz buna kaçak yapı diyoruz. Daha sonra da buna göz yumanlar kim? Buna, aslında tüm siyasi partilerin belediyeleri göz yumuyorlar. Bizim işin şeklini şuraya taşımamız gerekiyor: Yani, konut ihtiyacı olan orta gelirli vatandaşı, kaçığa yönelmeden, sosyal devlet ilkesiyle nasıl bir konut sahibi yapabiliriz? Bu çözümü bulmak lazım, bu çözümü paylaşmak lazım. Yani, 14’üncü imar affını yaptık, 15’ini nasıl yapamayız, nasıl yaptırmayız, bunun önüne kesin ve kati olarak nasıl geçebiliriz? Ben işin bu tarafıyla biraz ilgilenmek gerektiğine inanıyorum.

Sayın Başkanım, buradaki sonuç bölümünde ortaya koyduğu tüm maddeleri Sayın Başkanın sunumu sırasında ben de burada, kendimce -solda- bir değerlendirme yaptım. Bize sonuç olarak vermiş olduğunuz bu tavsiyelerin çoğu aslında bizim burada dinlediğimiz tavsiyelerdi. Yeni olarak bir tek, sizin o 470 sabit noktadan acaba depremle ilgili faydalanabilir miyiz... Bunu da hemen kenara yeni bir öneri diye not aldım, bunun üzerine de önümüzdeki süreçte çalışmayı düşünüyorum.

Aslında, sizden bugün bizim beklediğimiz bugün eleştirdiğiniz 6306 sayılı Yasa’nın o eksiklerini bize burada ifade etmenizdi, yani sunumunuzu aslında bunun üzerine kurmanızdı. Çünkü bunu eleştirdiniz, bunu söylediniz. Burada buna yönelik bize bir çalışma sunmuş olsaydınız bence çok daha verimli olurdu.

Son olarak da bakın, bu konu çok tartışılıyor, yani ben bir teknik odanın böylesine siyasi bir meseleye girmesini doğru bulmuyorum. Genel Başkan şöyle bir ifade kullandı; deprem vergisiyle ilgili konuya girdi, çok güzel teknik bir izahat yaptı ama şu cümle odanın tarafsızlığına bence gölge düşürür: “Bugüne kadar bu bütçeden yapılan amacı dışındaki harcamalar sorgulanmalı ve ilgililerden tahsil edilerek amacı için kullanımı sağlanmalıdır.” Bunu ben siyasi bir söylem olarak -kendi kanaatim-görüyorum zaten bu Genel Kurulda Cumhuriyet Halk Partisi tarafından, İYİ PARTİ tarafından çokça gündeme gelen, konuşulan, tartışılan, Bakanların karşılıklı cevap verdiği bir konu.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Eski Maliye Bakanı...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Ben kendim...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Vatandaşlık talebi...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hayır, vatandaşlık talebi değil, teknik bir oda burası. Yani, biraz sonra diğer odaların da tavsiyelerini göreceğiz, hep birlikte göreceğiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu teknik bir...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Siz içinden çıkmış, gelmiş olduğunuz Odayı savunmakta, evet haklısınız.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Sayın Vekilim, karşılıklı şeye çevirmeyelim, zamanı da verimli kullanalım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, buna benim şerh düşmem lazım. O yüzden ben bu ifadeyi kullanacağım; kim darılır, kim küser, kim ne düşünürse düşünsün. Ben buradaki en son cümlemin uygun olmadığını değerlendiriyorum ve tekrardan teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şerh açısından söyleyeyim, o deprem vergisi çıktığı zaman da ben Parlametodaydım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hangi partiden?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – MHP’den.

MHP döneminde deprem vergileri çıktı; amacına uygun da harcansın diye, amaç oydu zaten. Ama daha sonra depremin... Hani, dedik ya, deprem geçtikten sonra unutuyoruz. Bunu o zaman...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Geçici olarak çıktı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Efendim?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Geçici çıktı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Geçici çıktı ama ondan sonra kalıcı hâle geldi, devam etti; ciddi de paralar toplandı. İşte, biraz önce İlyas Bey söyledi: “1,2 katrilyon, 8 katını harcadık.” Ama Türkiye de şu an 975 bin konut yaptı. Bunun tahmin ediyorum yüzde 60’ı, yüzde 70’i -emin değilim, hayalde bir şey söylemeyeyim- binalar yıkılarak, dönüştürülerek yapılan binalar değil. Daha çok ilk etapta TOKİ’nin yaptığı konutların önemli bir kısmı boş araziler üzerinde yaptığı... Dolayısıyla, doğru bir yaklaşımdı, bugün de doğru çünkü bütün toplantılarda şunu söylüyoruz, diyoruz ki: “Bu işin bir finansman boyutu var, çözülmeli.” İşte, böyle bir yapı oluşturulmuş. Hâlbuki 147 milyon ciddi bir rakam. Dün 1,5 milyonun dönüşmesi için lazım gelen para 300 milyardı, bu da 147 milyar. Bakın, yüzde 50’si en azından bu dönüşüme harcanabilir. Otoyollar, başka kısımlar...

Daha önceki bir Maliye Bakanı vardı, Mehmet Şimşek Bey, geçmişte yaptığı konuşmada demişti ki: “Falan yere harcadık.” Yani, bu genelde... Burada bunu tartışmak istemem ama mesela, İşsizlik Fonu’nda toplanan para, belli yerlerde toplanan para farklı amaçlarla kullanılabilir. Dolayısıyla, her şey yerli yerince olsa daha faydalı olur diye düşünüyorum. Yoksa 57’nci Hükümetin döneminde... Yeri gelmişken onu da ben savunayım. Mesela, oünkü deprem -siz de burada ifade ettiniz- şehirli değil bölgesel bir depremdi, Marmara Bölgesi’ni vurmuştu. Yaklaşık kırk günde 45 bin kalıcı konut teslim edilmişti ve ülkenin oünkü şartlarıyla. Yani, o gün aslında inanılmaz bir farkındalık oluşturuldu. Ben de buradan Koray Aydın’a teşekkür ediyorum, o zamanın Bayındırlık Bakanıydı. Topyekûn bir mücadeleledi, yani o gün o şartlar altında, ülkenin sıkıntılı kaynakları olmasına rağmen, bankaların battığı bir dönemde, Anayasa kitabının havalarda uçtuğu bir dönemde en azından devlet bu yaraları sarmak için elinden geleni yaptı. Hepsinden önemli bir şey yaptı: Farkındalık oluşturdu. Bakın, biz bugün milat gibi “1999” diyoruz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bırak, onları MHP’liler savunsun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ne yapalım, iş başa düşünce.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, değerli vekillerim çok teşekkür ediyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Toparlayalım lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – İnanılmaz bir farkındalıktır, bu bile yeter.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Lütfi Bey, siz tamamlamış mıydınız?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, bu süreç çok tartışılıyor, yani deprem vergileri. Biraz önce Sayın Başkan Vekilimiz ifade etti, kimse karşı çıkmadı; Mustafa Bey anlattı, kimse karşı çıkmadı; Genel Kurulda Bakan Bey izah ediyor, ilgililer izah ediyor bu paranın nereye harcadığıyla ilgili. Efendim, bunu sürekli ısıtıp gündeme getirmenin bizlere kazandıracığı bir mesele yok. Biraz önce, Sayın Başkan Vekili İstanbul ile Bolu arasındaki otobanın, oradaki viyadüklerin güçlendiğiyle ilgili, bu paranın oraya harcadığıyla ilgili söylediği zaman Bedri Bey kalkıp da “Hayır, efendim, böyle olmadı.” diğer milletvekillerimiz “Böyle olmadı.” der, bir sonraki toplantıda yine biz bu konuya tartışacağız. Nasıl ikna edebileceğiz bilmiyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Karşılıklı konuşmaya...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Bedri Bey, lütfen, tartışmayalım.

Şimdi, biz Değerli Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızın şurada güzel sunumlarını aldık ve içerisinde de faydalanacağımız birçok husus var. İnşallah da ocak 15’e kadar hem 6306’da hem de yapı denetimle ilgili uygulamaların iyileştirilmesine dönük somut tekliflerini, somut görüşlerini de ocak ayının ortalarına kadar sizlerden bekliyoruz. İki saati bulan bir sunum oldu. Bu noktada, biz -burada bütün görüşleri hep birlikte, muhalefet partileri de var, artık iktidarı-muhalefeti diyemeyiz de- bütün partilerin ortak konsensüsüyle kurulmuş bir Komisyonuz, tüm partilerin Komisyonun kurulmasında, önergede imzası var ve hep birlikte bir çalışma yürüteceğiz. Amacımız, buradan Allah’ın izniyle Türkiye’de depreme yönelik tedbirlerin artırılması, zararların asgariye indirilmesi ve mevzuatımızda önünü açabilecek hangi hususlara nasıl düzenlemeler getirebiliriz... Hepimizin mesleki tecrübeleri, bütün siyasi tecrübeleri kendi hayatlarımızda, deprem tecrübelerimizde edindiğimiz bütün bilgi, birikimle buraya odaklanmış durumdayız. O yüzden, bu konuda hiçbir arkadaşımızın endişesi olmasın.

Teşekkür ediyoruz hassaten. İki saati bulan bir sunum oldu.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızın Yönetim Kurulu Başkanı Ali İpek’e, Yönetim Kurulu ikinci Başkanı Ayhan Erdoğan’a ve Genel Sekreter Murat Türüdü’ye teşekkür ediyoruz.

HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Biz teşekkür ederiz, dinlediğiniz için

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, şimdi, sırada İnşaat Mühendisleri Odamız var. İnşaat Mühendisleri Odamızın da aynı şekilde sunumlarıyla ilgili çıktıları, dosyaları milletvekillerimize dağıtılıyor. Yine, söz konusu sunumlar elektronik ortamda da hem e-posta adreslerinize hem de grubumuzda paylaşılabilecek.

İnşaat Mühendisleri Odamızın sunumunu yapacak olan Değerli Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç ve Genel Sekreter Serap Dedeoğlu bizlerle birlikte; hoş geldiniz diyoruz tüm Komisyon üyelerimiz adına, Komisyonumuza, Türkiye Büyük Millet Meclisine.

Sözü ben İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç’e bırakıyorum.

Buyurun.

3.- İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç’in, Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı’nda belirtilen eylemlerin uygulanması, yöneticiler ve devlet nezdinde önlemlerin alınması gerekliliği hakkında sunumu

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli oda başkanları ve temsilcileri; hepinizi odam adına saygıyla selamlıyorum.

Bir defa, az evvelki sunumda Komisyonun performansını görünce işin gerçeği, Komisyonun konuyu ne kadar önemseydiğini ve aynı zamanda da ne kadar ilgiyle izlediğini görmüş oldum, bu da tabii ki, bizi büyük oranda memnun etti. Çünkü bizatihi bu Komisyonun kurulmuş olması, varlığı, konunun unutulmaması, konunun önümüzdeki dönemler boyunca bir çözüme kavuşturulması açısından yinelenmiş bir adım olduğunu görüyor ve bu anlamıyla da Türkiye Büyük Millet Meclisinin atmış olduğu adımı selamlıyoruz. Dolayısıyla buradaki Komisyon üyelerinin üstlenmiş oldukları sorumluluğun da farkında olduklarını görmekten dolayı aslında memnuniyetimizi tekrar ifade etmek isterim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Komisyonun çoğunluğunun meslektaşımız, daha doğrusu bir mühendis, mimar olarak meslektaşımız, teknik eleman olarak meslektaşımız olması hasebiyle buradaki vereceğimiz veya konuşacağımız konuların tamamını en az biz meslek temsilcileri kadar bildiğinizi ve vâkıf olduğunuzu düşünüyoruz. Bizim buradaki söyleyeceğimiz şeyler, beyan edeceğimiz düşünceler aslında bilinmedik, orijinal, yeni, farklı şeyler değil. Neden öyle değil? Çünkü aslında bu konuda söylenmedik söz kalmadığı için öyle değil, yazılmadık rapor kalmadığı için öyle değil. Biz sadece belki bazı eksikleri dile getirmek zorunda olduğumuz için sizlere de arz ettiğimiz raporu sunmak istiyoruz.

Şimdi, değerli vekiller, değerli meslektaşlarım -teknik elemanlar olarak- az evvel ifade ettiğim gibi aslında son yirmi yıldır bu konu fazlasıyla ülkemizin gündeminde. Deprem elbette ki hepimizin bildiği gibi Türkiye'nin bir gerçeği ve bu Anadolu coğrafyasının kaderi. "Bununla birlikte yaşamayı bilmek durumundayız." Bu son derece klişe bir söz ve bu klişenin artık her dönem, her deprem sonrası irili ufaklı, gerek kamuoyunda gerekse benzer toplantılarda dillendiriliyor olması bu klişenin değerini azaltmıyor. Tam tersine her defasında tekrar edilmesi gerektiğini ortaya koyuyor, bu tarihsel olarak da böyle.

Kayıtlardaki büyük depremlerden biri İstanbul depremi, 1509, "küçük kıyamet" olarak da anılmış tarihçesinde. O dönemde yaklaşık 5 bin civarında can kaybına ve üstelik 10 bin insanın da yaralanmasına sebebiyet vermiş ve tarihi kayıtlara göre 1.070 civarında ev, bina ve 109 civarında da caminin yıkıldığı, surların yıkıldığı, tsunaminin surları aştığı bir deprem. Bu depremin akabinde alınan önlem, tabii ki dönemin kendi bilinci çerçevesinde alınan önlem taş binaları yasaklamak olmuş, ahşap binaların yapılması öngörülmüş ve düşünülmüş. Bu örneği şu açıdan veriyorum: Her deprem, akabinde, dönemin yöneticileri ve devlet nezdinde bir önlemin alınması gerekliliğini ortaya çıkarmış.

Bir başka örnek, gene İstanbul'un yaşamış olduğu 1894 depremi. Dönemin padişahı II. Abdülhamit bir araştırma kurulu komisyonu kurar ve ilk defa bir ciddi deprem araştırması niteliğini taşıyor o dönemki Kandilli ve Atina Rasathanelerinin, daha doğrusu İstanbul Rasathanesi ile Atina Rasathanelerinin yapmış oldukları rapor. Oradan bazı cümleleri okumak isterim: "Arazinin durumu hasarın büyüklüğünde etkili olmuştur. Örneğin Katırlı köyünün yarısı çamurdan oluşan arazi üzerine kurulduğundan hasar büyük olmuş, diğer yarısı ise dayanıklı arazide olduğundan hasar olmamıştır." tespiti yapılmış 1894'te. Gene "Yapılan incelemeler sonucu ahşap binaların ve iyi yapılan tuğladan ve demirle bağlanan binaların depreme dayanıklılıkları saptanmıştır." denmektedir. Değerli meslektaşlarım, bu 1894 depreminin akabinde aslında ne türlü önlemlerin alınabildiği, özellikle Türkiye'de, daha doğrusu Osmanlı'da, dönemin koşulları da göz önüne alındığında çok da fazla ilerleme olmadığı görülmekte.

Keza, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin yaşadığı ilk büyük deprem 1939 Erzincan depremi, 7,9 büyüklüğünde. Kandilli Rasathanesinin deprem ölçer aletinin iğnesinin kırıldığı bile ifade edilmekte depremin şiddeti karşısında. 20'nci yüzyılda dünya deprem listesinde 8'inci sırada, 33 bin insanımızın kaybına vesile olmuş ve 117 bin binanın yıkılmasına neden olmuş. Tabii ki dönemin Türkiye'sinin koşullarına ilave bir yük getirmiştir, hem ekonomik hem insan kaybı sebebiyle. Kuşkusuz, deprem, Erzincan'da akabinde şeye dönüşmüş... Zemin etütleri de yapılarak yeri kaydırılmış ve ondan sonra da depreme ilişkin yapı tasarımına yönelik ilk ilkeler belirlenmeye başlanmış.

Ülkenin ondan sonraki 2'nci en önemli depremi, kuşkusuz 99 depremi ve 99 depremi bir bölge depremi, az evvel ifade edildiği gibi. Çok geniş bir alanı, çok geniş bir coğrafyayı etkilemiş, resmî kayıtlara göre 20 bin civarında can kaybı, 50 bin civarında yaralanmaya vesile olmuş ve 113 bin binanın yıkılmasına sebebiyet vermiştir. 99 depreminin hemen akabinde, zaten devletin ilk refleksi kuşkusuz ki yörenin yaralarını sarmak, iskânını sağlamakla birlikte yapı denetiminin düzeltilmesiyle ilgili adımları

atmıştır, 595 ve 601 sayılı Kararnameler ve akabinde de 4708 sayılı Kanun'un çıkarılmasıyla birlikte. Ancak depreme karşı alınan önlemlerin haricinde bu depremin şöyle bir miladı vardır: Toplumsal bilincin değişimine sebebiyet vermiştir. Deprem öncesiyle birlikte düşünülmesi gereken bir afet, öncesinde adım atılması gereken bir vaka olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Daha doğrusu, toplumsal bilince çıkması bu 99 depreminden sonra oluşmuştur. Yoksa 1992 depremi, 98 depremi, 95 depremleri büyük hasarlar vermiş olsa bile toplumdaki ilgili kurumların harekete geçirilmesindeki şeyi bu kadar sağlayamamıştır.

Şimdi, dolayısıyla, hâl böyle olunca, toplumsal bilincin beklentisi böylesine yüksek olduktan sonra artık kurumların, devletin, siyasilerin, meslek erbablarının topluma artık çeşitli bahaneler söyleyebilme şansı kalmamıştır. Yani, işte "Teknik eleman sorunu vardı, bilgi yoktu, uzman yoktu, zaman yoktu, teknik yoktu, para yoktu." gibi gerekçeler artık topluma bundan sonraki süreçlerde izah edilemez gerekçeler olarak toplum bilincinin yükselmesine sebebiyet vermişti 99 depremi.

Dönelim bu yıla. Aslında 2019 yılı ve 2020 yılı deprem bilincinin yeniden şekillenmesine veya canlanmasına sebebiyet vermiştir ki siz Değerli Komisyonun kurulmasına bir gerekçe olmuştur. 2019 yılında İstanbul'daki 5,8 büyüklüğünde deprem, Elâzığ'daki 6,8, Başkale'deki 5,7, Seferihisar'daki 6,6 büyüklüklerindeki depremler, aslında öngörülen, bugüne kadar yaklaşık 20... 99'dan bu yana -milat olarak kabul ederse- yapılamayanları büyük oranda toplumun önüne sermiştir ve bu çerçevede de bir şeyleri ifade etmeye çalışacağım.

Değerli milletvekilleri, bu Komisyon kuşkusuz ki Büyük Millet Meclisinin çıkardığı ilk komisyon değil bu konuda. Aşağı yukarı on yılda bir yani 1999 depreminden bu yana, 2000 yılında bir araştırma komisyonunun kurulmuş olması, 2010 yılında kurulmuş olması, 2020 yılında kurulmuş olması durumun tekraren tekraren tekraren ele alınması gerekliliğini ortaya koymakta aslında bir biçimiyle. Hâlbuki bu konuda Türkiye çok önemli adımlar atmıştır; şöyle: Fikrî düzeyde çok önemli üretimlerde bulunmuştur. 1999 ile 2011 yılları arasında Ulusal Deprem Araştırma Raporu, Meclisin raporu, DPT'nin raporu, TÜBİTAK'ın raporu, Sayıştayın raporu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının çeşitli raporları -şûra dâhil- TÜBİTAK'ın çeşitli raporları ve eylem planları, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının gene bir Kentleşme Şûrası, Köy İşleri Bakanlığının Kırsal Kalkınma Planı, KENTGES, TMMOB ve bağlı odalarının belki onlarca etkinlik ve raporu, Birleşmiş Milletler, OECD, Dünya Bankası, UNDP gibi örgütlerin hazırladıkları raporlar ülkemiz kayıtlarına girmiştir. Bunların her biri son derece detaylı olarak aslında yer tespitinden, haritalandırmaktan, planlamadan inşaya, denetimden yeni teknolojilerin kullanılmasına, hukuki sorunlardan mevzuat altyapısının değiştirilmesine kadar tek tek tespit edilerek bu raporlara geçilmiştir ve bunun en önemlilerinden birisi olarak saydığımız 2012-2023 yıllarını hedefleyen Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı AFAD tarafından çıkarılmış ve Bakanlar Kurulu kararı olarak da uygulamaya sokulmuştur 2011 yılında. Bu rapor içerisinde toplamda 13 sorumlu kuruluş, 3 ana eksen ve 7 hedef, 29 strateji, 87 eylem oluşturulmuş. 13 sorumlu kuruluşa dağıtılmış bunlar; ilgili bakanlıklar, daha doğrusu büyük oranda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, AFAD, YÖK ve ilgili kurumlar, toplam 13 kurum ve 13 kurumun bunları hayata geçirmesi talep edilmiştir. Bakanlar Kurulu kararıyla da hayata geçirilmiş ve topluma 2023'e kadar depreme hazırlıklı olacağı vaadinde bulunulmuş hatta eylem planı olarak ortaya konulmuştur.

Şimdi, sizlere bunun ne kadarının gerçekleştirildiğini ne yazık ki söyleyemiyorum çünkü bilgilere ulaşamadığımız için söyleyemiyorum, bilmediğimiz için söyleyemiyorum ama sadece görebildiklerimizi ifade etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Siz değerli kurum üyelerinin ise aynı

oranda da devlet kurumlarından ilgili 13 kurumun bu Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nın ne kadarını gerçekleştirmiş olabileceğini veya olduğunu kamuoyu adına, toplum adına sormanızı, soruşturmanızı ve kamuoyuna yansıtmanızı da aslında arz ve talep ediyorum Komisyonunuzdan.

Bazı örneklerle mevzuu izah etmem gerekiyor. Örneğin, Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı'nın "Eksen B" kısmında "Deprem Güvenliği, Yerleşme ve Yapılaşma" ekseninde bir stratejisi var, diyor ki: "Planlama, çevre ve şehircilik çalışmalarında deprem tehlike ve risklerini esas alan yöntemlere önem ve öncelik verilecektir."

Eylem şudur: "İl özel idareleri, il gelişme ile çevre düzeni planlarının hazırlanması öncesinde ilin tehlike ve risklerini belirleyerek risk azaltma strateji planlarını geliştirecek ve bu planlarla çevre ve gelişme planlarının uyumunu sağlayacaklardır."

Sorumlu kuruluş AFAD'dır. İlgili kuruluşlar İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, kalkınma ajansları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleridir. Gerçekleşme dönemi 2012-2017 yılları arasındadır.

Şimdi, değerlendirmemiz şöyledir: Başta İstanbul ve İzmir gibi afet riski altındaki şehirlerde strateji ve eylemde ifade edilen tehlike ve riskleri esas alan planların geliştirilip çevreyle uyumu sağlanmadığı gibi, ilin afet tehlike ve risklerinin mekânsal planlamaya aktarılması temel prensibine aykırı olarak İstanbul'da "Kanal İstanbul Projesi" hayata geçirilmek istenmektedir.

Bu, bahsi geçen Strateji ve Eylem Planı'na olduğu gibi aykırı bir proje niteliğindedir ve İstanbul'un depremelliğini ve deprem riskini artıran bir proje olarak geçecektir. Detaylarını anlatmama gerek yok, raporda mevcuttur.

Bir başka konu, bir başka strateji:

"Strateji B.1.2. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, Türkiye'deki bina envanteri çıkarılacak ve mevcut yapılar hasar görebilirlikleri ve riskleri esas alınarak gruplandırılacaktır." denmektedir bu stratejide.

"Eylem B.1.2.1. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, mevcut binaların sayısı ve tipolojisi belirlenecek, ayrıca bina kimlik sisteminin geliştirilmesine çalışılacaktır."

"Eylem B.1.2.2. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, mevcut binaların hasar görebilirlikleri ve bunlarla ilgili metodolojiler belirlenecektir."

"Eylem B.1.2.3. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, mevcut binaların deprem risk gruplaması tamamlanacaktır." denmektedir.

Sorumlu kuruluş: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve AFAD'dır. İlgili kuruluşlar, ilgili Bakanlıklar, valilikler, kalkınma ajansları, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, üniversiteler, TÜİK, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ve meslek odalarıdır. Gerçekleşme dönemi ise 2012 ile 2017 arasındadır.

Şimdi, elimizde bunun ne kadar gerçekleştirildiğine dair bir veri bulunmamaktadır ama ne yazık ki Elâzığ depreminde 15.425 bina ağır hasar görmüştür, bunlardan 686'sı yıkılmıştır. İzmir'de yıkık ve ağır hasarlı bina sayısı 666'dır ve orta hasarlı bina sayısı da 688 olarak ifade edilmiştir AFAD tarafından.

Şimdi, depremler, işin gerçeği, bizim tespit etmediklerimizi büyük bedeller ödeterek bizlere tespit ediyor ve gösteriyor. Dolayısıyla, her geçen gün, aslında 2017'de bitirilmesi gereken bir çalışmanın 2020 yılı itibarıyla bitirilmemiş olmasının sonuçlarını da yaşıyoruz.

Bilmediğimiz bir şey, şunu ifade edeyim: Ülkedeki bina envanterinin çıkarılmadığını biliyoruz ama kamu binalarındaki durumun ne olduğu konusunda da çalışmaların var olduğunu da biliyoruz ama bunun ne kadarının gerçekleştirildiğini, ne kadarının hayata geçirildiğini bilemiyoruz. Çeşitli matematiksel yöntemlerle, matematiksel modellerle tahminlerde bulunmaya çalışıyoruz, bu vereceğim rakamlar da kısmen öyle.

Millî Eğitime bağlı okulların tamamının taranmış olduğunu varsayıyoruz, depreme karşı güvenli olup olmadıkları konusunda taranmış olduğunu varsayıyoruz, siyasilere beyanlarından bunu anlıyoruz.

Gene çeşitli bölgesel yerlerde yapılmış olan çalışmalardan çıkardığımız sonuçlara göre; bilmediğimiz, tahmin ettiğimiz sonuçlara göre bu okullardan yüzde 30'unun yıkılıp yeniden yapılması, yüzde 30'unun öncelikli olarak güçlendirilmesi, yüzde 30'unun ikinci kademe olarak güçlendirilmesi ve yaklaşık yüzde 10'unun sorunsuz olduğu düşünülmektedir bizim çıkardığımız tahminlerde. Yine, yapılan çeşitli bölgesel şeylere göre çıkardığımız tahminlerden birisi de şudur: Bu panoramadaki tespit edilmiş, örneğin yıkılıp yeniden yapılması gereken okul sayısının yüzde 35-40 civarının gerçekleştirilebildiğini, güçlendirilmesi gerekenlerin içerisindeyse yüzde 10 ila 15'inin gerçekleştirilebildiğini tahmin etmekteyiz. Bu, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarla ilgili gözlemlerimiz.

Şimdi, dönüp aslında İstanbul'la ilgili bazı verileri sizlerle paylaşmak isterim. İstanbul'da, resmî verilere göre 3.647'si devlet, 3.790'ı özel olmak üzere toplam 7.437 okul bulunmaktadır. İstanbul Proje Koordinasyon Biriminin verilerine göre İstanbul'da 375 okul yıkılıp yeniden yapılmıştır, 878 okula güçlendirilerek toplam 1.253 okul binası güvenli hâle getirilmiştir. Şimdi tekrar hatırlatmak isterim: 3.647 devlet okulundan 1.253'ü güçlendirilmiş vaziyettedir ya da yıkılıp yeniden yapılmış vaziyettedir. Gerisi hakkında bilgimiz yok ama esas önemli ve korkutucu olan şey, devlet binalarının, devlet okullarının haricindeki özel okulların durumudur. 3.790 özel okulun hangi durumda olduğu bilinmemektedir; depreme karşı taranmış mıdır taranmamış mıdır, bu bile bilinmemektedir. Bildiğiniz gibi, özel okullar, büyük oranda -özellikle 2016 yılıydı yanlış hatırlamıyorsam- dershanelerin özel okullara çevrilmesiyle, kapatılması ve liselere çevrilmesiyle büyük oranda apartmandan dönme yapılarda ya da apartman tarzı yapılarda hizmet vermektedir. Okullar ve hastaneler yapı önem katsayısı olarak normal binaların yani ev ve iş yeri tarzındaki binaların yüzde 50 fazlasına göre projelendirilip imal edilmesi gereken yapılardır. Şimdi, dönüp bu çerçevede baktığımızda, özel okulların, hele hele bilmediğimiz nitelikteki ve çoğunluğunun da apartman tarzı binalardan dönme olduğunu bildiğimiz özel okulların ne ölçüde, ne büyüklükte bir risk taşıdığını Komisyonun takdirine sunarım.

Aynı durum hastaneler için de geçerlidir. İstanbul'da 53'ü kamu hastanesi, 178'i özel hastane olmak üzere 231 adet hastane bulunmaktadır. İSMEP verilerine göre aslında bu hastanelerin 6 tanesi yeniden yapılmış, 48 tanesi güçlendirilmiştir yani kamu hastanelerinin depreme karşı güvence altına alındığı varsayılabilir ancak 178 tane özel hastanenin durumuyla alakalı elimizde herhangi bir veri yoktur. Bizim elimizde veri yoktur, kamuoyunun bilgisine sunulmuş bir veri yoktur. Bazı hastanelerin de Sağlık Bakanlığına bu imar affından yararlanmak için başvurduklarını da keza biliyoruz ama Bakanlığın bunu kabul etmediğini de biliyoruz.

Verebileceğim bir başka örnek, dolayısıyla, aslında yine mevzudaki... Deminki örnekle Kredi ve Yurtlar Kurumu bünyesindeki yurtlar ve özel yurtlar çerçevesinde de büyük bir tehlike oluştuğunu ifade etmek isterim. Sonuç olarak, 2017 yılına kadar tamamlanması hedeflenen, planlanan verilerin bile aslında kamuoyunun gündeminde olmamasını tekrar sizlerin takdirine sunuyorum.

Yine, bir başka stratejide, B.1.7'de "İnşaat sektöründe çalışan personelin hizmet içi eğitim sağlanacaktır." denilmektedir. Bunun bir eylem maddesinde, 1.7.1 maddesinde "Üniversitelerde daha nitelikli, verimli ve uygulamaya yönelik mühendislik ve mimarlık eğitiminin verilmesi sağlanacaktır."

denilmektedir. Sorumlu kuruluş olarak YÖK belirlenmiştir ve üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TMMOB ilgili kuruluşlar olarak atanmıştır. Gerçekleşme dönemi 2012 ile 2023 yıllarıdır, önümüzde üç yılımızın daha olduğunu ifade edebiliriz ancak geçmiş olan sekiz yıl boyunca, işin gerçeği, kendi meslek dalım itibarıyla söyleyebilirim bunları, inşaat mühendisliği eğitimi verilen kurumlar, inşaat mühendisliği eğitimi alanında 200 eğitim programı ve yıllık 10 binden fazla kontenjanıyla tarihsel rekorlar kırmaktadır. YÖK, bırakın düzenlemeyi, düzeltmeyi, geliştirmeyi, neredeyse 300 bininci kişinin tercihen mühendisliğe, inşaat mühendisliğine girmesini sağlayacak düzeyde kontenjanlar belirlemektedir. Bazı veriler vermek istiyorum: 2018 sınav sonuçlarına göre yabancı dilde normal öğrenim veren devlet üniversitelerine yerleşen son kişinin en düşük net sayısı matematik için 40 soruda 4,5; fizik için 14 soruda eksi 0,3; kimya için 13 soruda sıfır ve biyoloji için 13 soruda sıfırdır. Vakıf üniversiteleri için 40 soruda 2,5 matematik, fizik için 14 soruda eksi 1,5; kimya için 13 soruda 0,8; biyoloji için 13 soruda 2 soru çözmüş bir gencimiz inşaat mühendisliği eğitimini almaya hak kazanabilmektedir. Tabii, bunlara ilaveten, inşaat mühendisliği bölümlerinin gerek fiziksel mekân gerek bilgisayar gerek yazılım gerek laboratuvar ve gerekse de öğretim üyeleri konusunda yaklaşık yüzde 62'sinin yetersiz olduğu gerçeği de üzerine bindiği zaman, biz aslında sonsuz ve sınırsız yetkilerle ne ölçüde riskli mezunlar vermekteyiz, bu verilerle bunu ifade etmek isterim. Sonuç itibarıyla, 2023'e kadar YÖK'ün bu konuya önem vereceğini, düzeltereğini varsaymaktayım. Aslında raporumuzda öncelikli olarak, buna yönelik hemen atılması gereken adımları ifade etmekteyiz. Başta teknoloji fakültelerinin kapatılması, kontenjanların azaltılması, çeşitli barajların koyulması gibi ve aynı zamanda, tabii ki öğretim üyesi ve fiziksel eksikliklerin giderilmesi gibi.

Keza, aynı stratejinin altında bir başka eylemde “Meslek içi eğitim faaliyetleri geliştirilecek ve desteklenecektir.” denilmektedir. Sorumlu kuruluş olarak AFAD, ilgili kuruluşlar olarak üniversiteler, konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı atanmış. Keza, yine bunda da 2012 ile 2023 yılları arasında bir zaman dilimi konulmuştur. İnşaat Mühendisleri Odası ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı odalar, meslektaşlarının bilgi ve becerilerini artırmak, daha nitelikli mühendislik hizmeti sunumu yapmalarını sağlamak amacıyla binlerce meslektaşına pek çok konuda kurs ve seminerler düzenlemektedir, eğitim vermektedir ancak ilgili kurumların bu çalışmalardan ne kadar yararlandıkları tartışma konusudur. Buna verebileceğimiz en somut örnek, gene son İzmir depreminde İnşaat Mühendisleri Odası üyelerinden gerek tecrübeli gerekse de meslek içi eğitimler içerisinde geçerek yetişmiş, hasar tespit konusunda uzman meslektaşlarımızın, yaklaşık 141-152 kişinin İzmir'deki deprem hasar tespit çalışmalarına dâhil edilmeyişidir. Depremin hemen ertesi günü İzmir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne başvurulmuş, meslektaşlarımızın hazır olduğu bildirilmiş olmasına rağmen Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, yapı denetim kuruluşlarının bir iki yıllık mezunlarını birkaç saatlik eğitimle sahaya sürmeyi tercih etmiştir ve başka çevre illerden başka mühendislerin getirilmesini temin etmiştir ancak hazır olan meslektaşlarımızı, İnşaat Mühendisleri Odası üyesi ve İnşaat Mühendisleri Odasının bildirdiği meslektaşlarımızı dâhil etmekten imtina etmiştir. Bu, meslek içi eğitim çalışması eylem planı ve stratejisinin ne kadar dâhilindedir, takdirlerinize sunarım.

Bir başka stratejide “İnşaat sektöründe çalışan personelin hizmet içi eğitimi sağlanacaktır.” denmektedir. Eylem ise “Yetkin veya profesyonel mühendislik uygulamasının yaşama geçirilmesi sağlanacaktır.” şeklindedir. Sorumlu kuruluş Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır, ilgili kuruluşlar Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğidir, gerçekleşme dönemi 2012 ve 2017 arasındır.

Sayın milletvekilleri, az evvel ifade ettiğim bu konu yani 1999 ila 2011 yılları arasında hazırlanmış olan tüm raporlar, eylem planları, master planları dâhilinde yer alan, önemsenen ve “Mutlaka hayata geçirilmesi gerekir.” diye notlar düşülen bir konudur; yetkin veya profesyonel mühendislik uygulamasının hayata geçirilmesi, mesleğin uzman erbab kişiler tarafından yapılmasının sağlanması meselesidir.

3458 sayılı Yasa 1938 yılının koşulları çerçevesine uygun bir yasadır çünkü ülkedeki mühendis ve mimar sayısının azlığı ve aslında bilgili olduğu varsayılan kişilerin en az dört yıl boyunca eğitilmiş kişiler olduğu düşüncesiyle dört yıllık eğitimini sağlayan kişilere mühendislik veya mimarlık yapma konusunda sınırsız yetki verilmesi meselesi dönemin koşullarına uygundur. Fakat artık bugünün koşullarında -mesleğim açısından söyleyebilirim- yaklaşık 130 bin üyemizin var olduğu, 130 bin üyemizin aktif olduğu, daha fazla inşaat mühendisinin faal olduğu bir yerde, her şeye yetkili, her konuda, her şeyden anlayan mühendislerin imza sahibi olması toplumsal olarak sıkıntı yaratmakta. Bugün, pek çok şey de “imzacılık” adı altında tarif edilen sorunun aslında başında gelmektedir. Dolayısıyla yetkin mühendislik meselesinin Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin dâhilinde mutlak olarak çözülmesi gerekmektedir. Bu eylem planının 2017 yılına kadar hayata geçirilmesi gerekmektedir Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İnşaat Mühendisleri Odası tarafından uygulamaya sokulan, gönüllülük üzerinden yürütülmesi hedeflenen referans belgesi yani yetkin mühendisliğin bir başka ismi yönetmeliğin iptalini sağlamıştır. Oysaki meslek uygulamalarındaki belgelendirmenin amacına hizmet edebilmesi, sürekli ve sürdürülebilir olması, belirli çevrelere hizmet etmemesi, bürokratik bir evraka dönüşmemesi ilgili meslek mensuplarının ve onların kurumsal yapısının gözetimi ve denetimi altında verilip verilmediğine bağlıdır. Çağdaş ülkelerin tamamında bu uygulama meslek örgütleri aracılığıyla yapılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, aslında bir başka strateji planı şöyle demektedir: “Afetlerle ilgili yeni yasa tasarısı hazırlanırken depremle ilgili mevcut yasaların ve yönetmeliklerin etkin şekilde kullanılması sağlanacaktır.” “Yapı yasası ve kentsel dönüşüm yasaları çıkarılacaktır.” Eylem bu: “Yapı yasası ve kentsel dönüşüm yasaları çıkarılacaktır.” Sorumlu kuruluş Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır. İlgili kuruluşlar, AFAD, ilgili bakanlıklar, büyükşehir belediyesi, valilikler, sivil toplum kuruluşları ve TOKİ’dir. Gerçekleşme dönemi 2012 ve 2017’dir.

Bu eylemin bu maddesinin gerekçesi AFAD tarafından şöyle ifade edilmiştir: “Yapı Denetim Yasası’nın bir bileşeni ve içerisinde müteahhitlik sektörüyle ilgili düzenlemenin olacağı yapı yasasının çıkarılması depremle mücadelede önemli bir aşamadır. Böylelikle Kentsel Dönüşüm Yasası’nın deprem odaklı olarak düzenlenmesi de -altını çizerek söylüyorum, Deprem Dönüşüm Yasası’nın deprem odaklı olarak düzenlenmesi de- sağlanabilecektir. Yapı denetim sisteminin etkin bir şekilde uygulanması sağlanacaktır.” şeklindedir. Yapı yasası ile sağlanabileceğini ifade eden bu iyi niyetli beyanın -tabii, gerçekleşmemiş olması sebebiyle söylüyorum- yapı yasasında nasıl sağlanacağını bilmiyoruz ve hâlihazırda gerçekleşmemiş bir yasa olduğu için de bunu da bilmiyoruz ancak bundan sonra 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Yasası’nın ifade edilen deprem odaklı dönüşümün tersine sonuçlar verdiği gözlenmektedir. Kentsel yenilenme, kentsel dönüşüm konusunun bugüne kadar daha çok gayrimenkul piyasasının talepleri doğrultusunda gündeme geldiği açıkça söylenebilir. Bugün, özellikle de İstanbul gibi kentlerimizde bulunan kamuya ait arsaların tüketilmiş olması ve yeni arsa üretiminde ortaya çıkan zorluklar 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi adıyla çıkarılan yasanın yarattığı imkânlarla çözülmüştür; ilgili detaylarımızı gene raporda mevcuttur.

Bir başka mevzu, gene bu eylem planının atıfta bulunduğu Yapı Denetim Yasası’nın düzeltilmesiyle ilgili bir mevzudur. Geçtiğimiz sene içerisinde Yapı Denetim Yasası’nda önemli bir değişiklik yapıldı. Müteahhit ile yapı denetim şirketinin arasındaki organik bağın koparılmasına yönelik bir düzenleme

yapıldı -düzeltiyorum, evvelki sene- ve aslında sistemin işleyebilmesi için oldukça önemli bir adım atıldı, bunun sonuçlarını önümüzdeki dönemler boyunca göreceğimizi umuyoruz. Neydi bundaki mantık? Müteahhidin kendisini denetleyeceği kuruluşu tespit etmesinin engellenmesi. Müteahhidin yapmakta olduğu, inşa etmekte olduğu yapının müteahhidin iradesinin dışında, Bakanlığın sistematığı dışında belirlenmiş bağımsız bir şirket veya kuruluş tarafından belirlenmesi mantığı idi. Bu gerçekleşti ama bu, bu yasa çıktığı günden beri yani yaklaşık 2001 yılından bu yana TMMOB'deki tüm bileşenlerin ısrarla üzerinde durduğu, altını çizdiği bir maddedir; yapı denetim şirketleri ile müteahhidin arasının mutlak olarak açılması gerekliliği, zorunluluğudur. Geç de olsa hayata geçmiş olması bizim için sevindiricidir ancak yeterli değildir, yapı denetim sisteminin düzenlenmesi, düzeltilmesi açısından yeterli değildir.

Şimdi, aslında yapı denetim şirketi kelimesini kullanıyorum ancak yapı denetim kuruluşları bizim bu tabirimizden çok da memnun kalmamaktadır, aslında genel tabirleri yapı denetim kuruluşlarıdır. Aslında, bunun altındaki fark veya mesele şöyledir: Yapı denetim kuruluşu, temel olarak bir kamu hizmeti veren nitelikte olması gereken bir yapıdır, bir tüzel kişiliktir. O yüzden şirket olarak addedilmemeyi arzu ederler yapı denetçi arkadaşlar ancak fiiliyattaki, hayata geçirilen şekliyle bunlar birbirleriyle rekabet hâlinde bulunan, serbest piyasa ekonomisinin gereklerini yerine getiren şirketler vaziyetindedir. Şöyle ki: Bir, bünyelerinde çalışan mimar ve mühendislerin aldıkları ücretler son derece düşüktür, vasıfları özensizdir. Çeşitli kurallar koyulmuştur yasa koyucu tarafından, orada çalışan mimar ve mühendisler için işte, çeşitli bir zaman dilimi ve çeşitli zamanlarda da eğitimden geçirilmesi gerekliliği gibi. Bunları koymuştur fakat bunların fiiliyatta uygulanması ne yazık ki böyle değildir, “imzacılık” adı altında ifade edilen, fiiliyatta varmış gibi gösterilen bir hizmetin en yaygın bir biçimiyle görüldüğü alan yapı denetim alanıdır.

Ayrıca, ifade etmek isterim ki 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de yüzde 4 ile yüzde 8 arasında belirlenmesi gereken... Yani, yapı yaklaşık maliyetinin yüzde 4’ü ile yüzde 8’i arasındaki bir oranın, miktarın yapı denetim kuruluşunun ücreti olarak tespit edilmesi belirlenir iken önce 4708’de, sanırım 2009’da yüzde 3’e, daha sonra yüzde 1,5’a indirilmiştir. Yapı yaklaşık maliyetinin yüzde 1,5’u yapı denetim şirketlerinin ücreti, bedeli olarak belirlenmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu rakam ile bu hizmetlerin verilme olanağı yoktur yani yapı denetim kuruluşları eğer bu konudan memnunsalarsa, buraya gelip memnuniyetlerini ifade ediyorlarsa da bizlerle olan ilişkilerindeyse tam tersini ifade ederek sürekli bu konuda bir şeyler yapmamızı söylemektedirler. Şimdi, bir emlak hizmeti, emlakçılık hizmeti yani bir yapının pazarlanması veya kiralanması veya sonuçta o sermaye döngüsünün tekrarını sağlayan bir emlak hizmetinin satış bedeli üzerinden -ki bedelleri yüzde 3 civarındadır- maliyetlerin yüzde 1,5’u ise bütünüyle mühendislik ve mimar hizmetlerinin denetimi çerçevesinde düşünülmektedir ve dolayısıyla bu durum sistemin işlemeyeceği, işleyemediği önemli sebeplerden biri hâline gelmektedir.

Bu, özetle, kamu hizmeti veren yapı denetim kuruluşlarının -altının özellikle, her daim kalınca çizilmesi gereken bir konudur, yapı denetim hizmeti bir kamu hizmetidir- verdikleri hizmet bugün, toplumun can ve mal güvenliğinin garantisidir. Dolayısıyla, serbest piyasa ekonomisinin gerekliliklerine teslim edilemez, birbirleriyle rekabet hâline girmelerine müsaade edilemez; aldıkları ücretler sabit ve net olmak zorundadır, orada çalışanların, mühendis ve mimarların özlük hakları, aldıkları ücretler korunmak zorundadır. İki yıl önce çıkarılan, bu mühendis ile müteahhit arasının açılmasından sonra Odamıza pek çok şikâyet gelmektedir meslektaşlarımızdan, denetim hizmetlerinde müteahhitlerin taciz ve tehditlerine maruz kaldıklarına dair. Bu çerçevede mühendis ve mimarlar mutlak olarak kamu

görevlisi statüsünde yer aldırılmalıdır Yapı Denetimi Hakkında Yasa'da. Keza, gene raporda Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin geçtiğimiz sene yapmış olduğu Yapı Denetimi Sempozyumu'nun sonuç bildiririnden alınmış sonuçlar yer almaktadır. Bunu da takdirlerinize sunarım.

Değerli milletvekilleri, AFAD'ın İstanbul'daki 7,5 büyüklüğündeki depreme yönelik senaryosu; 28 bin can kaybı, 400 bin civarında yaralı -bu rakam yanlış yazılmış olabilir, o konuda çok emin değilim- ve binaların yüzde 4'ünün yıkılacağı yönündedir. Kandilli'nin ise, 12 bin ila 14 bin arasında can kaybı, 50 bin civarında yaralı, yüzde 3 ağır hasarlı bina ve yüzde 1 çok hasarlı bina olacağı yönünde senaryosu vardır. Mesele bu senaryoların varlığı değil veyahut da birbirleriyle çelişik olması da değil; arzumuz, talebimiz bu senaryolardaki rakamların her sene geriye çekilebilmesidir, tüm ülke genelinde bu tespitlerin, benzer senaryoların, benzer risk çalışmalarının yapılmış olması ve kamuoyuyla paylaşılıyor olmasıdır.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç'e. Önemli hususlara değindi Sayın Başkan ve gerçekten Komisyon olarak da bizim çalışma yaptığımız alanlarla ilgili de tespitleri oldu.

Tabii, öncelikle depreme karşı alınabilecek önlemler ve zararların en aza indirilmesi için alınabilecek tedbirler açısından tüm çalışmalarımızı yürütüyoruz. Tabii, en son 2010 yılında yine Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kurulmuş Deprem Araştırma Komisyonunun çalışmaları, değindiği hususlar ve o günden bugüne Komisyon raporu içerisinde öngörülen hususlarda neler yapıldığı, hangi aşamaların kaydedildiği ve o Komisyon çalışmasının ne gibi sonuçlar doğurduğu; aynı zamanda, bizim Komisyonumuzun çalışmasının da bir parçası, o da bizim tüm uzmanlarımızla değerlendirdiğimiz ve bizim de araştırma raporumuzun sonuç kısmında değineceğimiz önemli bir husus.

Tabii, bir yandan da konuşmanızda değindiğiniz Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında biz, burada AFAD, DASK, MTA, Boğaziçi Üniversitemizin Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsünden tutun da TÜBİTAK MAM ve Millî Eğitim Bakanlığımızın, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ilgili birimleri; Sağlık Bakanlığımız -UMKE, SAKOM- Kızılayımızdan İçişleri Bakanlığımızın ilgili birimleri -Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğümüz- Ulaştırma Bakanlığımızın Karayolları, Devlet Hava Meydanları İşletmesi; TEİAŞ, TEDAŞ, BOTAS; yaklaşık 47'yi geçti, kurum kuruluş, genel müdürlük, STK dinledik. Bütün hepsinin Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı kapsamındaki görevleri ve o görevlilerle ilgili katettikleri aşamalar, bizleri ulaştırdıkları hem sunumlarda... Ki bu sunumların hepsi tüm milletvekillerine hem basılı ortamda hem de elektronik ortamda iletildi. Bizim de o sunumlarda göremediğimiz hususlar varsa bizatihi burada sorarak oradaki görevlerin hangi aşamada gerçekleştirildiği, ne gibi ilerlemeler kaydedildiği ve özellikle kamu binalarının depreme güvenli hâle getirilmesi, diğer altyapıların depreme güvenli hâle getirilmesi noktasında da tüm kurum ve kuruluşların ne gibi çalışmalar yaptığı, ne kadar ilerleme kaydettikleri, ne kadar bir bütçe kullandıkları ve ne kadar bir bütçeye tahmini olarak ihtiyaç duydukları burada tüm milletvekillerimiz tarafından, bizler tarafından soruldu ve bunlar, bütün bu çalışmalar hem Komisyon tutanakları olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin internet sitesinde yayınlanmaktadır... Şu anda Komisyonumuzun altmış üç saati aşkın, bu, 9'uncu toplantıyla yaptığı tüm müzakereler ham tutanak hâlinde şu anda herhangi bir cep telefonundan Türkiye Büyük Millet Meclisinin internet sitesine girdiğinde tüm vatandaşlarımıza açıktır, burada paylaşılan bilgiler ve aynı şekilde de tüm milletvekillerimizle de bu sunumlar, buradaki bütün teknik bilgiler paylaşılmıştır. Yani bu noktada biz hem yapılanları hem 2010'dan bu yana alınan mesafeyi hem de Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlarımızın performanslarına ve bu noktadan sonra da bizatihi uygulamalar içerisinde

ne gibi iyileştirmeler yaparak ya da nasıl modeller öngörerek hem deprem güvenli konut dönüşümünü hızlandırmak, sağlamak hem bu noktada değişik finans modelleri geliştirerek kaynak oluşturabilmek hem de varsa mevzuatımızın daha iyileştirilerek teşvik edici ve birbirleriyle çelişen hususlarını ortadan kaldırılabilecek şekilde düzenlenmesine yönelik çalışmaları sürdürüyoruz. O açıdan inşallah biz, şurada hepimizin âdeti korkuyla beklediği büyük bir Marmara depreminde can kaybını en aza indirecek şekilde ve âdeti bir seferberlik duygusuyla konutlarımızın, belki elli altmış yıldır –sizin de sunumunuzda belirttiğiniz gibi- artık büyük bir sorun hâline gelmiş, depreme güvenli olmayan yapı stokunun bir an önce dönüştürülmesi için neler yapabiliriz, bununla ilgili çalışmalar sürdürüyoruz.

Evet, teşekkür ediyoruz.

Önemli hususlara değindiniz. Bu konularla ilgili bizim de zaten hem Sayın Başkandan, Selçuk Bey’den ve Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızın sunumunda da gündeme gelen Yapı Denetim Sistemi’ndeki iyileştirmeler, aynı zamanda 6306’ya dair öneriler noktasında sizin de mutlaka katkılarınız olacaktır. Onları da inşallah sizden bekliyoruz.

Evet, şimdi söz isteyen Sivas Milletvekilimiz Ulaş Karasu.

Buyurun Sayın Vekilim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle Sayın Genel Başkana ve Oda Başkanımıza hoş geldiniz diyorum bir inşaat mühendisi olarak, meslektaşınız olarak.

Tabii ki ben Ankara Odasına kayıtlıyım. Telefonuma da özellikle Odanın göndermiş olduğu çok sayıda eğitim programı geliyor. Bu noktada da meslektaşlarımıza vermiş olduğunuz eğitimler için teşekkür ediyorum.

Aslında burada en önemli konulardan biri mühendislik eğitiminin geldiği nokta, sizin raporunuzda sunduğunuz. Yani fizikte eksi soru yapan bir insan inşaat mühendisi oluyorsa, matematikte 40 sorudan 4,5’ünü yapan bir insan gelip inşaat mühendisi olabiliyorsa onun ileriki dönemde ne kadar inşaat mühendisliği yapabileceğini, nasıl bir eğitimle piyasaya çıkacağını hepimiz az buçuk yaşıyıp biliyoruz. Gerçekten de mühendislik eğitiminde ciddi anlamda bir düşüş yaşanıyor ve bu da iş imkânı noktasında mühendislerin birçoğunu işsiz bırakıyor. Sosyal medyada özellikle her gün meslektaşlarımız tarafından tacize uğruyoruz. Yani sürekli iş talepleri var. Haklılar, sonunda hayat kurmaları gerekiyor ama işte 5 mühendisten 1’inin işsiz olduğu bir dönemde, inşaat mühendisinin işsiz olduğu bir dönemde -diğer bazı mühendisliklerde bu sayı çok daha fazla- bazı bölümlere artık tercih bile yapılmıyor mühendislik noktasında. Bu aslında mühendisliğin düştüğü durumu gösteriyor, bunun bir an önce düzeltilmesi gerekiyor; belki Komisyonun bu konuda da bir rapor sunması gerekiyor. Çünkü yani herkesin mühendis, herkesin doktor, herkesin avukat olması gerekmiyor; hukuk sisteminde de aynı sıkıntı var, yani bu şekilde oluşan bir eğitim sisteminde de ciddi sorunlar ortaya çıkıyor.

Sürekli konuşuyoruz; 1997, 1999, 2010 ve 2020 olmak üzere yirmi üç yıl içinde 4 sefer komisyon kuruldu Türkiye Büyük Millet Meclisinde. Önemli olan, bu komisyonlarda alınan kararların uygulanması, hayata geçirilmesi. Bu konuda, tabii ki, sizler de bu komisyonların -bugün de geldiğiniz gibi- 4’üne de geldiniz, diğer 3’üne de görüş ve önerilerinizi getirdiniz ama bu 3 komisyonun almış olduğu kararların uygulanabilirliğini konuşabiliyor muyuz? Ne yazık ki konuşamıyoruz. Zaten doğru hamleler, doğru adımlar yapılmadığı için bu komisyonlar kuruluyor ne yazık ki. En son İzmir depreminde de gördük ki yani zaman geçiyor, süre geçiyor ve biz hâlâ tartışıyoruz, hâlâ ne yapmamız gerektiğini konuşuyoruz.

6,5 milyon riskli binadan bahsediyoruz, yirmi yılda bunun 1 milyonunu dönüştürebilmiş durumdayız. Bu hızla gidersek yüz yılda anca bu binaları dönüştüreceğiz ama deprem her an gelebilir, deprem her an kapımızı çalabilir; bu yüzden daha net, somut öneriler koymak zorundayız.

Aslında ben cumhuriyeti şöyle düşünüyorum: Cumhuriyetin en önemli projesi, köyleri kentleştirmekti ama ne yazık ki biz kentleri köyleştirdik yani böyle bir süreçle karşı karşıyayız. Bununla ilgili de özellikle İnşaat Mühendisleri Odasına, TMMOB’a yapmış oldukları çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, biz teşekkür ederiz değerli Vekilim.

Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker.

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, ben de sunumundan dolayı İnşaat Mühendisleri Odası Başkanına ve ekibine teşekkür ediyorum.

Tabii, az önce Harita Mühendisleri Odasında da söyledim, bu Komisyonun kuruluş amacı, olası depremlerde can kaybının en aza indirilmesi için yapılacak olan hazırlıklar, yapılacak olan çalışmalar. Özellikle sizi de yakından ilgilendiren, proje aşamasından yapımına kadar devam eden depreme dayanıksız, ciddi anlamda bir bina stokumuz var. Bunları nasıl dönüştürebiliriz, olası depreme nasıl dayanıklı hâle getirebiliriz? Genel itibarıyla çalışma amacı böyle tabii.

Şimdi, gerçekten depremlerde canımız büyük acıdı, büyük can kaybı oldu. İşte, üniversitelerin de yapmış olduğu araştırmalarda, hem Kocaeli depremi için hem İzmir depremi için, her 2 depremde de depremden dolayı hayatını kaybeden birer kişi olduğu -işte, İzmit Kocaeli depreminde fay hattına düşen insan, İzmir depreminde de Seferihisar’da tekerlekli sandalyede oturan engelli bir vatandaşımızın tsunami nedeniyle boğulması neticesinde- söyleniyor ama “Onun dışındakilere ne oldu?” diye sordüğümüzde onların da, tamamiyle güvensiz yapıların, depreme dayanıksız binaların depremden sonra paket olması nedeniyle can kayıplarının meydana geldiği söyleniyor.

Samimi olarak söylüyorum; ben sizden, İnşaat Mühendisleri Odasından çok büyük ümitliydim. Gerçekten, böyle çok net, açık, objektif öneriler olacağını, somut öneriler olacağını düşünüyordum ama şöyle bakıyoruz, yaklaşık 15, 16, 20 sayfaya yakın bir notunuz var -bunu özetlediniz siz, bire bir okumadınız- tamamiyle eleştiri üzerine kurulmuş, tamamiyle eleştiri üzerine kurulmuş.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ortada bir şey yoksa ne yapsın?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ben -az önce de ifade ettim, tekrar söylüyorum- şunu beklerdim: Açık, net, somut öneriler beklerdim çünkü -yine az önce ifade ettiğim gibi- siz bu binanın projesinden tutun yapımına kadar, içine insan girinceye kadarki tüm aşamasında birinci derecede sorumlu bir meslek grubusunuz; hem yapımından sorumlusunuz hem projesinden sorumlusunuz hem de orada sağlıklı, güvenli bir yaşam kalitesi sürdürebilmesinden sorumlusunuz. Ama maalesef, üzülerek söylüyorum gerçekten... Belki yazılmamış olabilir. Harita Mühendisleri Odası da işte 6306’yla ilgili “Evet, bu kanun çıktı ama birçok eksikleri var.” dedi, öneri sunmadılar. Söyledik, daha sonra getirecekler. Eğer sizlerin de böyle önerileri varsa, somut önerileri, mevcut işte, bir ifadeye göre 6 milyon, bir ifadeye göre 5,5 milyon dönüştürülmesi, güçlendirilmesi veya kentsel dönüşüme tabi olması gereken bir bina stokundan bahsediliyor. Bu binaları nasıl dönüştürebiliriz, bu konudaki önerileriniz nedir? Bunları alabilirsek inanın ki faydalı bir neticeye doğru da adım atacağımızı düşünüyorum.

Ben tekrar sunumunuzdan dolayı teşekkür ediyoruz size.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Başkan.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum. Yani sizi aslında hayal kırıklığına uğrattığım için de üzgünüm. Ama şöyle değerlendirdik aslında bu Komisyonun varlığını ve çalışmasını: Sizi detaylara boğabiliriz, boğabiliriz de. Aslında bu konuda çalışmalarımız çok, yazılan yazımız, makalemiz ve önerilerimiz genel olarak Bakanlıkla veya Bakanlığın ilgili birimleriyle, o da Bakanlığın ilgilenen birimleriyle de paylaştığımız oldukça fazla önerimiz ve detayımız söz konusu.

Her adımda, yani bir projenin nasıl hazırlanmasından, bir denetimin nasıl yapılacağına kadar her adımda önerilerimiz çok ama bunlar bu Komisyonun, politika belirlemek misyonuna sahip olduğunu düşündüğümüz, varsaydığımız bu Komisyonun pek gündemine girebileceğini varsaymadığımız, düşünmediğimiz şeylerdi.

Eleştiri; evet, yani eleştiri kısmı yüksek. Ama şu, biz sonuç itibarıyla kamu kurumu niteliğinde bir kuruluştuk. Bir yanımız, mesleğin gelişmesi, mesleğin geliştirilmesi çerçevesinde faaliyet gösterirken diğer yanımız da kamunun mesleğimizin faaliyetlerinden etkilenmesini, olumlu olarak etkilenmesini sağlamak, kamunun mesleki faaliyetlerin, yani gerek ister teknik politikalar olsun gerekse meslektaşımızın bizatihi uyguladığı faaliyetler olsun zarar görmemesini sağlamak veya bu konudaki ikazları sağlamak.

Yani şöyle bir şeyle geldik işin gerçeği: Amacımız, yapılamayanları ortaya koymak. Yapılmış olanları takdir etmek... Zaten kamuoyu siz değerli milletvekillerini hem seçerek hem de partinize teveccühler göstererek sizleri bir biçimiyle destekliyor ya da tepkisini belirtiyor. Dolayısıyla bizim olmuş olanları burada ifade etmek yerine olamamış olanları ifade etmek gibi bir sorumluluğumuz olduğu kanaatiyle geldik, oturduk. Yapılan şeyler yok mu? Elbette ki var, çok önemli üstelik. Yani örneğin, inşaat alanında malzeme değişimi, yani malzemenin mesela hazır betonun yaygınlaştırılması, elle betonun ortadan kaldırılması, nervürlü demirin, nervürlü betonarme çeliğinin kullanılmasının zorlanması, zorunlu hâle getirilmesi, öbürlerinin imalattan kaldırılması -kuşkusuz ki bunlar çeşitli siyasi tercih ve kararlar çerçevesinde oluşmuştur- çok önemli adımlardan birisidir, yani yapı kalitesinin yükselmesine sebebiyet veren şeylerden birisidir ama bunu ifade etmek zorunluluğunu hissetmedim, hissetmiyorum.

Keza, kentsel dönüşüm projelerinde de... Kentsel dönüşüm projeleri, kuşkusuz, eğer 6 milyon civarında sorunlu bir stokumuz varsa bunun bazı çeşitli projelerle, bunun bir mevzuat dâhilinde dönüştürülmesi gerekmektedir. Vurgulamak istediğimiz, vurguladığımız, vurgulayageldiğimiz şeyler mevzunun, nasıl diyeyim, medyatik kısmında tartışıldığı gibi rantsal bir dönüşüme sebebiyet vermemesi, toplumun sağlıklı ve güvenli bir yapılaşma içerisinde yaşayabilmesini sağlamak amacıyladır. Bugün müteahhitler bile, müteahhit kuruluşları dahi İstanbul'da gerçekleştirilen dönüşüm örneklerinden memnun değildir. Çünkü gerek öncelik sıralaması itibarıyla dönüştürülen alanların niteliği gerek oradaki sosyal dokunun...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Başkanım, çok özür diliyorum. Genel Kurulda yoklama var, gitmek zorundayım ama ben tutanağı okuyacağım.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Estağfurullah.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Vallahi bugün yorucu oluyor arkadaşlar için.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Maalesef bugün yoklamalar Genel Kurulda arka arkaya geliyor, her on dakikada bir. O yüzden birçok milletvekilimiz Genel Kurul çalışmalarına...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Uzlaşma olsaydı bunlara gerek kalmazdı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Artık o, Grup Başkan Vekillerinin meselesi şu anda.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Onlar gidiyor, biz niye gitmiyoruz diye merak ediyor olabilirler.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Başkanımız bitirsin.

Buyurun Sayın Başkanım.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Yani işte, gerekse o bölgesel dönüşümler gerekse de yapıların tek tek yenilenmesi adı altındaki durumlar...

Şunu çok iyi biliyoruz: Bir defa, şehir içerisindeki yoğunluğu büyük oranda, sadece insan yoğunluğu değil, trafik yoğunluğunu, altyapı sıkıntılarını ve pek çok şeyi, kentlere çok ciddi yükler yüklemiştir bu uygulamalar; dikkat çektiğimiz konular bunlardır. Yani bundan sonra bunun uygulayıcıları, elbette ki belediyeler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve siyasi iradenin gözetiminde gerçekleşecektir. Bizim gördüklerimizi söylemekle mükellef olduğumuzu düşünüyorum.

Arz ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin.

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle kapsamlı sunumunuz için ben teşekkür ediyorum, son derece önemli saptamalar yaptığınızı düşünüyorum. Yani nerede eksik olduğumuzu görmezsek nereyi düzelteceğimizi bilemeyiz diye düşünüyorum. Özellikle Ulusal Deprem Stratejisi'nin öngördüğü ve bugüne kadar yapılmayan konulara değindiğiniz için hassaten teşekkür ediyorum.

Şimdi tabii, YÖK'le ilgili kontenjan konusu bence son derece önemli çünkü ben buradaki bütün milletvekillerine -hem iktidar hem de muhalefet milletvekillerine- günde onlarca hashtag açarak, işe giremeyen mühendis çocukların bize yakarılarıyla karşı karşıya kalıyoruz. Bu neden kaynaklanıyor? 81 ilde lise düzeyine indirilmiş, niteliksiz, içi boşaltılmış üniversite ve ne yazık ki mühendislik eğitimi... Siz de zaten rakamlarla ortaya koymuşsunuz; hangi düzeyde olduğunu bu mühendislik eğitimlerinin, hangi düzeyde alındığını, işte, 300 puanlara kadar çekildiğini koymuşsunuz.

Ben de Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden gelen, Adana'da iki dönem Jeoloji Mühendisleri Odası Şube Başkanlığı yapmış bir mühendisim. Geçmişte buna ilişkin öngördü Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği bunu ve YÖK'e uyarıda bulundu yani kaç kontenjan olması gerektiğine, her meslek disiplininin ülkenin ne kadar mühendise ihtiyacı olduğuna dair çalıştaylar yaptı, arama konferansları yaptı ve YÖK'e önerilerde bulundu. Belki on iki, on üç sene önceden bu öngörü yapıldı ama maalesef, lise düzeyinde, içi boşaltılmış, uluslararası normlarda olmayan artık, niteliksiz mühendis yetiştirilmeye başlandı. Tırnak içerisinde söylüyorum, çocuklar anlamında demiyorum, eğitim bağlamında söylüyorum bunu. Bu saptamanızı çok önemli buluyorum çünkü bunu ortaya koyamazsak gelecekte o çocukların, işte, yapı denetiminin ne kadar sağlıklı olacağı, bir baraja imza atacak bir mühendisin bunu ne kadar denetleyebileceği veya bir zemin etüdünü ne kadar denetleyebileceği son derece önem taşıyor. Bu saptamanızdan dolayı özellikle teşekkür ediyorum.

Sorum şu: Hasarlı olabilecek 6,5 milyona yakın bir bina stoku olduğundan bahsediliyor; 1,5 milyonunun da İstanbul'da olduğu varsayılıyor. şimdi, ben az önce bir şey getirdim; 34 milyar dolar deprem vergisi... "Bu, kentsel dönüşüme harcansaydı ya da deprem hasarlarını en aza indirgeyebilecek şeye harcansaydı." deyince toplam 147 milyar vergi toplandığı ve 1,2 katrilyonunun kara yollarında viyadüklerin güçlendirilmesine harcandığı ifade edildi. Bu bir tercih meselesidir elbette. Bana sorsanız, viyadük yapmak yerine, ben öncelikle İstanbul'daki o 1,5 milyon konutu güçlendirmeye harcadım bu parayı. 1,2 katrilyondan bahsediliyor ve bu ülkede 6,5 milyon insan yarın olası bir depremde yaşamını yitireceği güvensiz binalarda oturuyorsa tercihinizi bundan yana koymanız gerekiyor, viyadüklerin güçlendirilmesinden yana değil bana göre. Bu nedenle bu deprem vergileri -tekrar ediyorum- doğru yerde kullanılmamıştır. Bu bir tercih meselesidir, öncelik insanların can güvenliği olmalı, viyadüklerin güvenliği değil diye buradan onu ifade etmek istiyorum.

Sorum şu: Acaba herhangi bir çalışmanız oldu mu, bu kentsel dönüşümün; 6,5 milyon civarında yapının, yapı stokunun düzeltilmesi için ya da dönüştürölmesi için ne kadarlık bir maliyet olabiliyor? İMO olarak böyle bir çalışmanız oldu mu ya da herhangi bir şeye rastladınız mı? Bunu merak ettiğim için soruyorum,

Teşekkür ederim.

İNşAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAşKANI TANER YÜZGEÇ – şimdi, Sayın Vekilim, bu konuda aslında size söyleyebileceğim bir rakamımız yok, böyle bir çalışmamız da pek söz konusu değil, olabilme olasılığı da mümkün değil çünkü aslında bahsi geçen rakamlar da büyük oranda tahmini rakamlar. Bu konuda en fazla şu söylenebilir: Bir yapı yaklaşık maliyeti üzerinden bu binaların ne kadarının kaç milyon metrekare olabileceği hesaplanır, yıkılıp yapılması hâlinde neye mal olabileceği söylenebilir. şu an için söyleyebileceğimiz tek şey budur ama genel olarak bir bütçelendirme, bir depremi önleme faaliyetlerinin bütçelendirilmesi mevzusunda esas alınacak bir rakam ortaya çıkmayacaktır, yani en azından biz böyle bir çalışma yapabilme şansına da sahip değiliz.

Bilgi konusunda... Bu konu ilgili bakanlıkların ancak bir araya gelip ortaya çıkarabilecekleri bir mevzu. Bahsi geçen rakamların; 1,5 katrilyon gibi rakamların kara yolları viyadüklerinin güçlendirilmesinde veya onarılmasında veya yapılmasında kullanılmış olma olasılığı yok. O sanırım tüm şeyleri tarif ediyor olabilir.

BAşKAN RECEP UNCUEĞLU – Evet, orada hemen araya girmek durumundayım. şimdi, biraz önce o soruyu İlyas Bey... Daha önceki harita kadastro mühendislerimizin sunumunda kara yollarında yapılan güçlendirmeler de sayıldı. Yani, şimdi 1,21 katrilyon lira, Van depremi dâhil, bütün kentsel dönüşüm uygulamalarının sübvansiyonları dâhil; kamu kurum kuruluşlarının güçlendirmeleri, yeni birtakım kaymakamlık binaları, valilikler vesaire, bunlarla ilgili o vergilerden toplanan 147 milyar liranın yaklaşık 8,5 katının deprem sonrası iyileştirme ve deprem güvenliğini sağlamada harcandığına örnek verirken kara yollarında da -burada Karayolları Genel Müdürlüğünden de sunum aldık çünkü- orada da yapılan güçlendirme çalışmaları vardı, onun da bir örneğini verme amacıyla söyledi. Böyle bir rakamın -sizin de dediğiniz gibi- sadece kara yollarında harcanması mümkün değil.

Evet, buyurun.

İNşAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAşKANI TANER YÜZGEÇ – Söyleyebileceklerim bu kadar.

BAşKAN RECEP UNCUEĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

İstanbul Milletvekilimiz Gökân Zeybek.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, hoş geldiniz. Sunumunuz için teşekkür ederim.

İki konu başlığıyla ilgili sorularımı soracağım. Bir tanesi, yapı denetim sistemiyle ilgili “bağımsız yapı denetçiliği” kavramını ifade ettiniz. Size göre yapı denetim şirketleri 4706 sayılı Yasa çıktıktan sonra bazı değişikliklerle günümüze kadar geldi. Yoğun olarak da yapı denetim sisteminin içinde inşaat mühendisleri başat disiplin olarak ortaya çıkıyor; diğer meslek disiplinlerimiz yan, onu destekler konumda. Buna ilişkin olarak 4706 sayılı Yasa’nın uygulamasından kaynaklanan sorunlar nedir? “Bağımsız yapı denetçiliği” adı altında önermenizden neyi kastettiğinizi biraz daha açmanızı isteyeceğim.

Odaların mesleki denetimleriyle ilgili Bakanlık düzenlemesinden sonra tespit edebildiğiniz, eski diploma sahibi kişilerin imzasını sahte olarak kullanan ya da hiç yaşamayanlara ait olan imza... Bu 2012 ile 2020 arasında size ulaşan ne kadar sahte proje tespit edebildiniz?

Kamu arazileri üzerindeki birtakım yapılar var, bu yapılar mülkiyeti hazine ya da değişik kamu kurumlarına ait. Belki de biz hep ruhsatlı ve iskânlı binalarla ilgili çok konuşuyoruz, onların dönüşmesiyle ilgili konuşuyoruz ancak bir sorun var; yoğunluk sebebiyle bulundukları coğrafyadaki çok yoğun ve yüksek yapılaşma ve mülkiyet yapılanmasının çözümlenmemesi yüzünden hazine arazisi üzerinde kaçak yapılmış bir binada 40 daire var, 20 daire var ya da belediye arazisi üzerinde. Ruhsatlı olması tabii mümkün değil; hatta içi sıvalı, dışı da sıvasız olarak gördüğümüz çok sayıda yapı var. Bir, bu tür yapılarla ilgili dönüşüme tabi olamadıkları için güçlendirme konusundaki önermeniz nedir? Yani bizim bu Komisyon çalışmalarında “kentsel dönüşüm” başlığı adı altında yapılamayan, finansman açısından çözülemeyecek olan milyonlarca yapının da güçlendirilerek en azından olası bir depremde ayakta kalabilmesinin sağlanmasıyla ilgili, benim en azından bu yönde bir görüşüm var. Sizin bu tür yapılarla ilgili, işte, tekil temelse ya da mütemadi temelse radye temele dönüşmesi ya da bu binaların kolonlarının güçlendirilmesi, ilave perdelerle güçlendirilmesi konusunda görüşünüzü almak istiyorum.

Son olarak da -yani Komisyonun bilgisine sunuyorum- 2002 yılından bugüne kadar KÖİ kapsamında yani kamu özel iş birliğiyle yapılmış olan hastane, havaalanı, köprü, tüm bu yatırımlar için yatırım bedelleri 55 milyar dolar yani tüm bu yatırımların yatırım bedelleri 55 milyar dolar. 2002’den önce yapılmışlarla birlikte bunlar 70 milyar dolar seviyesine çıkıyor. Ben bu 1,2 katrilyonunun... Ulaştırma Bakanlığının bütçesini üç yıldır takip ediyorum, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının bütçesini de çok yakından takip ediyorum. Evet, son 2020 yılında Ulaştırma Bakanlığının bütçesinde ciddi bir büyüme gördük yatırımların hızlanması açısından ama bu rakamın da açıklanması lazım. Nereye gittiği konusunda, mesela, benim de kafamda... Bu yıl toplam bütçede bütün sermaye yatırımlarının toplam tutarı 60-70 milyarı geçmiyor arkadaşlar. Yani o nedenle 1,4 katrilyonluk rakamlar olağanüstü büyük. Tekrar söylüyorum; bu, Hükümetin açıklamış olduğu resmi rakamlardır. Kamu-özel yatırım kapsamında alınmış 2002’den bu yıla kadar yapılan tüm bu özel hastaneler, üçüncü havalimanı, Afyon Havalimanı, bütün havalimanları, kara yolları, Osmangazi Köprüsü, Yavuz Sultan Selim Köprüsü dâhil 55 milyar dolardır. Bu nedenle de teyide muhtaç bilgiler üzerinde sürekli tekrarladığımızda sanki geçmiş gibi ifade ediliyor. Eğer varsa o zaman ben bunun da ifade edilmesini, gerçek rakamların Komisyonumuzda ifade edilmesini -bunu sizinle ilgili değil, tutanak açısından- söylüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Evet, buyurun.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, öncelikli olarak bağımsız yapı denetçiliğindeki kastımız; denetim hizmetinin, az evvel ifade ettiğim gibi, bir kamu hizmeti olması sebebiyle herhangi bir iktisadi bağımlılık ilişkisi dâhilinde yürütülmemesinin sağlanması meselesidir. Bu ister dâhilinde bulunduğu yapı denetim kuruluşunun olsun... Mevcut kurgusu itibarıyla söylüyorum. Mevcut kurgudaki denetim yürüten mühendis ve mimarların bağımsızlaştırılması, daha doğrusu iktisadi olarak bağımsızlaştırılması, iktisadi olarak alacaklarının güvence hâline getirileceği önlemler alınması. Bu önlemler ne türlü önlemlerdir? Gerek ilgili Bakanlık gerek ilgili odaların denetimine tabi tutulması, her açıdan, gerek mesleki faaliyetleri gerekse de özlük faaliyetleri açısından onların işvereniyle arasındaki bağımsızlığının sağlanması.

Diğer bir mevzu, yapı denetim kuruluşunun aslında kendisi bir tür tüzel kişilik olmakla birlikte, esas sorumluluk ilgili mühendis veya mimarındadır yani denetim sorumluluğu, dolayısıyla karar sorumluluğu da kendisindedir. Bu anlamıyla Tekniğin ve mesleğin gerektirdiği kararları alabilmesi işvereninden de bağımsızlaşması oranında mümkün olacaktır gözüyle baktığımız için, bunun formülasyonları farklıdır. Şimdi, çeşitli ülkelerde farklı uygulama tipleri de mevcuttur. Yani bir denetçinin kurmuş olduğu bir ekiple de bu iş götürülebilir ve o ekibin genel sorumluluğu o denetçinin bir hükmi şahsiyet değil, bizzatıhi gerçek şahsın, o işi yapmaya ehil ve görevlendirilmiş, belgelendirilmiş bir meslek erbabının sorumluluğu çerçevesinde götürülen sistemler de vardır. Bugün sorumluluk bir kuruluşa verilmiştir, bir tüzel kişiliğe verilmiştir. O tüzel kişilik içerisinde de ilgili mimar ve mühendisler denetim görevini üstlenmektedir veya gerçekleştirmektedir. Amacımız bunların hizmetlerinin –kavramsal olarak koyuyorum bunu- bağımlılıktan kurtarılmasıdır.

İmza sahteciliği meselesinde -evet, biliyoruz- yani bu konuda bize gelen şikâyetler çerçevesinde biz ancak herhangi bir eylemde bulunabiliyoruz, bir aksiyon alabiliyoruz. Onun haricinde, bizim daha önceden bu denetimi sağlayabilecek çeşitli mekanizmalarımız vardı. Örneğin, proje denetimi esnasında gerek proje denetiminde gerek şantiye şeflerinin belgelendirilmesi veya onların belgelerinin tarafımızdan alınmasında gerek yapı denetim kuruluşlarının elemanlarının tarafımızdan eğitilmesi meselelerinde, bunlar bizim ara denetleme mekanizmalarımızdı. Bunların pek çoğundan noksan kaldık son on yıl içerisinde. Dolayısıyla ancak önümüze gelebilen şikâyetler çerçevesinde tespit ettiklerimize müdahale edebiliyoruz ama oranların büyük olduğunun farkındayız. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tespit edebildiklerini de bize gönderiyor ama yani söyleyebileceğim ne yazık ki çok fazla bir şey yok. Yani sistemimiz şöyle aslında, genel olarak söyleyeyim: Mühendisin ya da mimarın ilgili, bağlı bulunduğu kuruluşa gitmeden hizmetini vermesine yönelik uygulamalarla çok karşılaşıyoruz. Dolayısıyla sahte mühendisin oluşmasına veya sahte şeylerin çıkmasına engel olamıyoruz. Bugün pek çok belediyenin mevcut mevzuatları dahi uygulamakta isteksiz davrandığını görüyoruz. Bunlara müdahale etmeye çalışıyoruz ama merkezî idarenin yapması gereken müdahalelerin yanında bizim yaptığımız bu müdahaleler yetersiz kalmakta. Dolayısıyla meslektaşımızı takip edemiyoruz. Takip edemediğimiz sürece de gerek atmış olduğu imzanın niteliğini gerekse de kendisini tespit edemiyoruz. Bu yüzden sorunlarımız genel olarak bir yaklaşım sorunu, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine ve bağlı odalarının faaliyetlerine yönelik bir yaklaşım sorunu var.

Bildiğiniz gibi, 2011 yılında İmar Kanunu'na konulan bir maddeyle bir vize adı altında herhangi bir mesleki denetime izin verilmeyeceği yasa maddesi hâline getirildi. O büyük oranda iş yapmaya çalışan belediyelerin önünü tıkadı, bizlerin de önünü tıkadı. Size bir iki şey söylemek istiyorum; çok zamanınızı alıyorum, farkındayım ama önemli olduğunu varsayıyorum. Bu elimdeki rapor, 2010 yılında gene burası gibi olan Komisyona verdiğimiz İnşaat Mühendisleri Odasının raporu. O zaman tespitlerimizi şöyle ifade etmişiz: Odaya gelen projelerden, denetlediğimiz projelerden örneklerle oranlar vermişiz. Neyinde ne kadar problemler görüyoruz? Yani, gelen projeyi böyle tasdik edip göndermiyorduk; bunlar mutlak anlamıyla denetimden geçiyor, sorunlu olanlar tespit ediliyor ve düzeltilmesi hâlinde

Odadan onaylanıyor idi. Yapı denetimin -İstanbul için söylüyorum bunu- geçerli olduğu dönemler de dahi -bir oran vereyim size- gelen projelerin yüzde 62'sinde mimari statik proje uyumsuzluğu, yüzde 9'unda yük analizlerinin eksikliği, yüzde 24'ünde hesap çıktıların eksik verildiği görülmüş bize gelen projelerde. Projelerin yüzde 33'ünde yük seçimi, yüzde 38'inde taşıyıcı sistem modeli ve hesap analizi uyumsuzluğu, yüzde 17'sinde yatay analiz, yüzde 16'sında düzensizlik kontrollerinden kaynaklanan hatalar görülmüş. Daha devam eden oranlarımız var. Bu 2010 yılı itibarıyla ilgili Komisyona verdiğimiz rapor. Bu raporu bizden tekrar isterseniz size veremeyiz, bilmiyoruz. Üyelerimiz bize gelmiyor, üyelerimizin bize gelmesinin önü kesiliyor. Kastım bu. Yani, size verebileceğim cevaplar kısmen -nasıl diyeyim- tahminlerle yürütülebilecek cevaplar.

Kaçak yapı meselesindeki güçlendirme meselesinde, kaçak yapıların güçlendirilmesi... Şimdi, kaçak yapı aslında son derece riskli yapı. Şunu unutmayalım ki İstanbul'da Kartal'da yıkılan bina, kendi hâlinde yıkılan bina, iki sene önceki...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yeşilyurt Apartmanı.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Yeşilyurt Apartmanı, ruhsatlı olmasına rağmen, sonuç itibarıyla, ilave katı sebebiyle de imar affına başvurmuş bir yapı.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İmar barışına.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – İmar barışına başvurmuş bir yapı. Bu binanın güçlendirme tahkikinin yapılabilme olasılığı ne kadar vardır? Aslında pek yoktur. Bir de güçlendirme şudur: Yani, güçlendirme, her bina mutlak olarak güçlendirilmelidir diye bir prensibe sahip olan bir kavram değildir. Ekonomik maliyeti gereğince yapılabilirse olur. Yoksa, yani temelinden şeyine kadar bütünüyle problemli bir yapıyı yeniden çözüp, yeniden modelleyip, yeniden statik analizlerini yaptıktan sonra o yapılmaya değer midir değmez midir, zaten başlı... Bir kaçak bina için, hele ki iktisaden sıkıntılı koşullarda yaratılmış bir kaçak bina için o hizmetlerin verilmesi bile son derece lükstür; yapılamaz, verilebilme şansı yoktur. Dolayısıyla, kaçak yapıların güçlendirmeyle kurtarıla şansının aranması pek mümkün değildir yani çözümü pek mümkün değildir. Hem iktisaden hem de mühendislik açısından riskli ve sorunlu uygulamalar diye değerlendirilir. Zaten sizin ifade ettiğiniz gibi, benim şu an bildiğim ve cevap verebileceğim bir mevzu değildir. Kuşkusuz 70 milyar dolarlık kamu-özel iş birliği projeleri ama konuşurken aklıma geldi 1998 yılındaki İzmit Körfez Geçişi'nin ihale bedeli yaklaşık 1,2 milyar dolardı.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 1,4 milyar dolar.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – 1,4 milyar dolar civarındaydı, evet. Bugünkü toplam maliyetleri başka bir şey.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Tamam herhâlde?

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Evet efendim.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç Hanımefendi...

Buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sunum için çok ederim Başkanım.

Bir teşekkür de bu İzmir depremine ilişkin odalarımıza, bizlere göndermiş olduğunuz rapordan dolayı da çok teşekkür ediyorum. Gerçekten İzmir’de hem Eylem Başkan nezdinde hem diğer bütün üyeler nezdinde size de çok çok teşekkür ederiz, emekleri yadsınamaz. Hem hasar tespitinde bulunmak için yoğun bir çaba sarf ettiler ve ayrıca, aslında hiç hasarlı olmayıp tedirgin birçok vatandaşın telefonuna yetiştirler ve gidip onlara da hizmet verdiler çok çok teşekkür ederim.

Başkanım, bu 2013 yılında İzmir’de birkaç yer pilot bölge seçilip bir yapı stoku envanteri gibi -ben hukukçuyum terimleri yanlış kullanıyor olabilirim- bir çalışma yapılmıştı ve mühendis arkadaşların -yanlış hatırlamıyorsam oda 9 Eylül Üniversitesiyle ortaklaşa yapmıştı- inşaat kalitesinin zayıflığına ilişkin falan bazı tespitleri vardı. Bu riskli olarak gördüğünüz illerde yani hem insan gücü hem zaman açısından -ben hukukçu olduğum için tam kafamda da tasvir edemiyorum ama- böyle genel bir çalışma mümkün mü yapı stokuna ilişkin? Birinci sorum bu.

İkincisi, çok dile gelmedi ama bu -ben bir hukukçu olarak- iş sağlığı ve güvenliği sistemine ilişkin hem sorumluluk açısından hem uygulama açısından birçok çarpıklığa tanık oldum. Büyük çoğunlukla da inşaat mühendisleri arkadaşlarımız iş güvenliği uzmanı, diğer disiplinlerde de vardır gerçi, belki genel bir soru olabilir. Yani bu uygulamadaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamasına oda olarak nasıl bakıyorsunuz? Bir de bunu merak ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum sunum için .

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, tabii mümkün ve hatta yapılmakta. Şu an, bildiğim kadarıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2 ilçede bunun çalışmalarına başladı ve önlerine koydukları üç yıllık plan veya program veya kamuoyuna duyurdukları program çerçevesinde biliyorum, üç yıl içerisinde de İstanbul’daki bu taramayı bitireceklerini ifade ettiler. Yani yapı stokunun ne olacağını çıkaracaklarını ifade ettiler. Bu daha önce, 2002-2003 yıllarında da İstanbul’da benzer çalışmalar yapılmıştı.

Şu anki teknik altyapımız, tarama yöntemlerimiz bu türlü çalışmaların -hızlıca üstelik- yapılmasına imkân vermekte. Bu konuda AFAD’ın da yetkin, yetkili çalışmaları var, bu konuda işte, bizlerin de çok çalışması var. Ne türlü bir yöntemle yapılabileceği, yapılacağı doğrultusunda imkânlarımız var. Bu sadece niyetle alakalı olacaktır bundan sonraki süreçlerde.

İş sağlığı ve iş güvenliği meselesi de başlı başına ciddi bir sorun. İş güvenliği; tıpkı aslında yapı denetiminde yaşadığımız sorunların bir başka versiyonudur iş güvenliğinde yaşadığımız sorun. Nasıl ki yapı denetimi bugün bir tür göstermelik yapılmıyormuş veyahut da usulü gereğiymiş gibi gerçekleşen bir hizmetse üzülmekle ifade ediyorum, mesleğim adına da üzülmekle ifade ediyorum, öyle bir nitelik görüntüsü arz ediyorsa iş güvenliği için de benzer şeyleri söyleyebiliyorum. Yoksa hâlâ yıllık çok yüksek -Kasım ayı itibarıyla 243’tü yanlış hatırlamıyorsam- can kaybı iş güvenliği meselelerinde.

Mesleki açıdan bakarsak mevzuya, siyaset kısmını bir kenara bırakıp mesleki açıdan bakarsak mutlaka orada da denetimin, liyakatin olması gerektiğini ve bunun mekanizmalarının olabileceğini; mutlaka her türlü şeyde ilgili meslek kuruluşlarının süreçlerin dışında değil içerisinde tutulması gerekliliğinin ifade ediyorum.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Ben teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Peki, tamam herhâlde.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Evet.

OTURUM BAŞKANI İLYAS ŞEKER – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi yine İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır Bey...

Hocam, buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum ben de, başarılarınızın devamını diliyorum.

Şimdi, 3 sorum var aslında; kısaca geçeceğim, fazla uzatmadan. Şimdi, bu kamu-özel iş birliği projeleri, yap-işlet-devret projeleri çok büyük projeler yani enerji projeleri de var bunun içinde, üstyapı projeleri var, hastaneler var, aklınıza gelebilecek birçok alanda, yollar, köprüler vesaire, projeler bu kapsamda yapılıyor ve bu yap-işlet-devret kanunu ve ilgili mevzuat -bu kamu-özel iş birliği projelerinin dayanak olduğu mevzuat- sözleşmelerin özel hukuk hükümlerine tabi olduğunu, bu nedenle Sayıştay denetiminin dışında, ihale mevzuatının dışında olduğunu ve özel hukuk hükümlerine tabi olduğu için de görülemeyeceği, bakılamayacağı, incelenemeyeceğini de tanımlıyor. Şimdi, tabii, özel hukuk hükümlerine tabi olan bu projeler... Biliyorsunuz, 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun kamuyu ayırıyor, özeli ayırıyor ve kamu bu kapsamın da dışında. Sizin, kamunun da bu kapsamın içerisinde olması konusunda bir öneriniz de var.

Şimdi, ben merak ediyorum: Özel hukuk hükümlerine tabi olan bu projeler Yapı Denetimi Hakkında Kanun çerçevesinde mi denetleniyor? Ki öyle olmadığını zannediyorum çünkü bakanlıkların ilgili daire başkanlıkları bunu denetliyor. O zaman, kamu binası mı ya da kamu yapısı mı, kamusal yapılar mı bunlar? Öyle olduğu için herhâlde kamu denetliyor, Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a tabi değil. Yani burada ben ciddi bir belirsizlik, bir bulanıklık görüyorum. Bununla ilgili dikkatimi çeken herhangi bir bunu tanımlayan mevzuat da yok. Çünkü kendi içinde çelişen bir durum olduğunu düşünüyorum. Özel hukuk hükmüne tabi ve bir özel sektör kuruluşu tarafından yapılan bir yapı; en az yirmi beş yıllık bir süre boyunca özel olarak işletilecek ve onun yaptığı bir yapı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a tabi değil. Bu çelişki bana şey geldi bu anlamda, belirsiz bir durum ortaya çıkardı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bir.

İkincisi, ben hep şunu düşünürüm: Depremsellik haritasını buraya gelen her kuruluşumuz koymuştur, siz de gayet iyi biliyorsunuz; o kırmızı, Anadolu, Türkiye coğrafyasında nerelerin daha yüksek risk altında olduğunu. Şimdi, yerel yönetimlerin kendi içinde bir sınıflandırma şeyi var, nüfusa göre sınıflandırılan yerel yönetim yapısı var Türkiye'de; mahalli idareler. Tabii, onları aynı zamanda Gelişmişlik Endeksi'ne göre de ayırıyorlar çünkü kamudan, devletten gelen finans kaynağı, mali kaynaklar hem nüfus yapısına hem de Gelişmişlik Endeksi'ne göre. Şimdi, yerel yönetimlere ayrı bir sınıflandırma, ayrı bir klasifikasyon, depremsellik riskine bağlı olarak bir sınıflandırma yapılarak bunun üzerinden yerel yönetimlerde olması gereken mühendis, mimar, şehir plancısı gibi uzmanlık alanlarının norm kadro içerisinde mutlak istihdam zorunluluğu bu klasifikasyona bağlı olarak getirilebilir mi? Ki bu, bana göre son derece düşünülüp ciddi bir şekilde üzerine eğililmesi gereken bir konu. Aynı zamanda, bununla birlikte, mesela şunu da sormak istiyorum: Yerel yönetimlerdeki -ben uyguladım, benden sonraki dönemdeki arkadaş kapatmış gerçi- deprem etüt merkezi ve yapı kontrol laboratuvarı gibi, işte nüfusu 250 binin üzerinde olan yerel, mahalli idarelerde yapıları da belli, tanımlanmış ve meslek kuruluşlarıyla, kamunun diğer kuruluşlarıyla birlikte iş birliği ve bir üst yapıda organize edilen bir çalışma disiplini içerisinde eğitimleriyle, uygulama birliğiyle, bu depreme yönelik yerel yönetimlerin daha fonksiyonel olması ve bu koordinasyonun içerisinde yer alması sağlanabilir mi hem bu norm kadro yapısı üzerinden hem de böylesi bir laboratuvarın varlığı üzerinden nasıl değerlendirirsiniz? Kendi içinde 2 soru oldu gerçi. Bunları öğrenmek isterim. Sizin düşünceniz ne olabilir veya bu konuda

bir çalışma yapılmış mıdır, yapmayı düşünür müsünüz? Yani “Yerel yönetimlerin depremsellğe göre bir sınıflandırma yapılarak o depremsellikle ilişkili norm kadro yapısına olması gereken yapıları tanımlamak ve bunun üzerinden koordinasyonu, iş birliğini sağlamak konusunda ne düşünürsünüz?” diye sormak isterim.

Teşekkür ediyorum tekrar.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, kamu-özel iş birliği projeleri, her proje, bu özel projeler kendi içerisinde özel denetim mekanizmalarına sahip oluyorlar ama kurumsal olarak da şahsen de biz, kamu-özel iş birliği projelerini desteklemedik, sonuçlarının...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ortada defakto bir durum olduğu için soruyorum, destekleyip desteklememek anlamında değil, tabii ben de kabul etmiyorum yapılan yöntemi.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Şu anlamıyla da desteklemedik: Bir yapının ortaya çıkarılış biçimi itibarıyla da desteklemedik. Yani yapım yöntemi, bir ihale yöntemi veyahut da şey yönteminden ziyade sonuçlarının maliyetleri itibarıyla da desteklemedik. Ama özel yapıların her zaman farklı bir denetim mekanizmaları vardır, var olmuştur. Yani sadece mevcut kamu-özel iş birliği projeleri için söylemiyorum, ondan önce yapılmış olan tüm projeler de “özel müşavirlik hizmetleri” adı altında özel denetim mekanizmaları... Bunlar kuşkusuz ki devletin ilgili birimlerinin ya da kurumlarının dâhilinde veya gözetiminde olmak üzere.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Daire başkanlıkları...

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Mesela, bir başka örnek size: TOKİ’nin işleri de aslında yapı denetim sisteminin dışındadır. Yani yapı denetim alanı aslında bu anlamıyla sınırlı bir alana itilmiştir.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – TOKİ kamusal bir kurum, yaptığı işi, mevcut mevzuat gereği kamusal denetimini kabul edebilir TOKİ’nin. Yani şöyle: Doğru olup olmadığı anlamında değil, mevzuata göre kabul edilebilir. Ama kamu-özel iş birliği projelerinin mevzuatta özel hukuk hükümlerine tabi olduğu ifade edilirken bir yandan yani bunların özel bir iş olduğu ifade edilirken denetimi kamu denetimi altında sürdürülüyor; burada bir çelişki olduğunu düşünüyorum.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Kuşkusuz çelişki ama nihai işveren ve sahibi kamu olarak lanse edilir kamu-özel iş birliğinde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İşte, o zaman özel hukuk hükümlerine tabi olmaması gerekir.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Evet, o artık bizim sınırlarımızı biraz geçiyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, evet, ben gayet iyi anlıyorum.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Norm kadro meselesine elbette ki katılıyorum, yerel yönetimlerle ilgili bu konuda biz üzerimize düşen çalışmanın tespitinde yani ne türlü şeylerde ne türlü tespitler olması konusunda da elimizden geleni yaparız.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Böylelikle sorular da tamamlanmış oldu. Değerli görüşleriniz için, sunumunuz için İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Taner Yüzgeç’e ve Genel Sekreter Serap Dedeoğlu’na teşekkür ediyoruz Komisyonumuz adına, başarılar diliyoruz çalışmalarınızda.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI TANER YÜZGEÇ – Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Sizler sağ olun.

Evet, şimdi, değerli Komisyon üyesi milletvekillerimiz, Jeofizik Mühendisleri Odamızın inşallah sunumunu dinleyeceğiz. Yine aynı şekilde çıktılar sizlere dağıtılıyor, elektronik ortamda da paylaşılacak.

Evet, ben sunumlarını gerçekleştirmek üzere Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Demirbaş ve İkinci Başkan Mehmet Kemal Öztürk’ü davet ediyorum. Komisyonumuza ve Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz diyorum tüm Komisyon üyelerimiz adına.

Evet, sunumu gerçekleştirmek üzere de ben sözü Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Demirbaş’a bırakıyorum.

Buyurun söz sizde.

4.- Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Şevket Demirbaş’ın ve İkinci Başkanı Mehmet Kemal Öztürk’ün, deprem öncesi, deprem anında ve deprem sonrası teknik ve bilimsel, eğitimsel ve sosyal konularda yapılması gerekenler hakkında sunumu

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli vekillerim, değerli meslektaşlarım; Jeofizik Mühendisleri Odası adına saygılarımı sunuyorum. Böyle bir Komisyon oluşturulduğu için de Türkiye Büyük Millet Meclisine çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten çok önemli bir konuydu ve on yıl önce yapılmış olan bir komisyon vardı, on yıl sonra, İzmir’de meydana gelen depremden sonra ülkenin gündemi gerçekten bu konuya oturmalıydı ve böyle bir Komisyonun gerçekleşmesi çok iyi oldu.

Bu Komisyon çerçevesinde bizim Oda olarak deprem öncesi, deprem anında ve deprem sonrası yapılması gerekenler konusunda, teknik ve bilimsel, eğitimsel ve sosyal konularda neler yapılması gerekeceği konusunda bazı önerilerimiz olacak. Bunlardan bazıları, zaten kamuoyunda genellikle hepimizin bildiği ve üzerinde çok fazla durmadığımız ve bundan sonra da deprem tehlikelerinin önlenmesi açısından, risklerin azaltılması açısından ve can ve mal kaybının azaltılması açısından belki tekrar niteliğinde olacak ama onları da görsel olarak sunmak istiyoruz size. Bu konudaki sunumumuzu İkinci Başkanımız Mehmet Kemal Öztürk yapacak. Ondan sonra da sorularınız olursa cevaplamaya çalışırız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle böyle bir Komisyon için biz de teşekkür ediyoruz. Bize fırsat verdiğiniz için, fikirlerimizi anlatma fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyoruz.

Sunuma hızlıca başlayacağım, yaklaşık on beş, yirmi dakikalık bir sunum olacak. Daha sonrasında da sorular üzerine cevap vereceğiz.

Şimdi, deprem zararlarının azaltılması 3 aşamada yapılacak çalışmalarla gerçekleştirilebiliyor; bunun bir öncesi var, bir deprem esnasında yapılacak şeyler var, bir de sonrasında yapılacak şeyler var. Öncesinde yapılacak şeylerde eğitim, araştırma, izleme ve önlem çok önemli. Deprem esnasında verdiğimiz eğitimin doğru şekilde kullanılması çok önemli, doğru davranış çok önemli. Sonrasında da veri yönetimi, analiz ve hızlı ve etkili müdahale çok önemli.

Deprem öncesi eğitimde yaşadığımız binalarda alınacak önlemler ve deprem esnasında doğru davranış şekillerinin öğretilmesi yaşanacak panik ve yaralanmaları engelleyebilir. Bu eğitimlerde olması gereken unsurlar var. Bu unsurlar Amerika olsun, Japonya olsun birçok ülkede çok küçük yaşlarda kişilere öğretiliyor, kişiler eğitiliyor. Evin içerisinde hangi unsurların sabitlenmesi gerektiği, kaçış planları, yapının ne zaman boşaltılacağı, çök-kapan-tutun durumlarının farklı ortamlardaki hâli, toplanma noktalarının neresi olduğu, nereyi nasıl belirleyecekleri, deprem çantasına konulacak şeyler, ilk yardım eğitimi gibi şeyler, bu şeyin içerisinde anlatılmalı.

Bir odanın içerisinde ilk baktığınız zaman hiçbir şey tehlikeli gibi durmayabilir ama deprem olduktan sonra her şey tehlikeli hâle gelebilir. Yani koyduğunuz bir dolap eğer çocuğunuzun odasındaki kapıyı kapatırsa siz onu açmakta gerçekten çok zorlanırsınız. Japonya’da, dediğim gibi... Japonya’daki bir binanın, kamu binalarının boşaltılması eğitiminden bir örnek, tatbikat yapılıyor. Burada çok küçük yaşlarda yani daha ilkökul yaşlarında çocuklara krika ve bloklar kullanılması öğretiliyor, kalan bir kişiyi kurtarabilmesi için ki biz, 1999 depreminde bunu yaşadık. Ve burada gördüğünüz gibi, şurada bir insan var, bu insanı hayatta tutmak için krikolar kullanılmış. Aynı zamanda, daha sonrasında yaralıları taşınacak, bu konuda da bir eğitim veriyor Japonlar. Eğer battaniyeyi düz bir şekilde tutmaya çalışırsanız çok zorlanırsınız ama kenarlarını kıvrıp tutmaya kalktığınız zaman çok kolaylıkla taşıyabilirsiniz. Bunu niye koyduk? Çok basit şeylerle çok büyük kazançlar elde edilebilir. Bunları veriyor, Japonya veriyor, Amerika veriyor; bu eğitimler veriliyor, çok küçük yaşlarda veriliyor. O yüzden önemini vurgulamak için koydum.

Şimdi, ülkemizde deprem eğitimi... Yani ilkökul çağındaki insanları yetiştirdiniz, yetişkinleri de yetiştirdiniz, okullarda, hastanelerde, özellikle otellerde, büyük kuruluşlarda, kamu kuruluşlarında herkesi yetiştirdiniz, yaptınız bu eğitimleri. İnsanlar evlerinde mutlaka bunları uygulayacaktır yani evlerindeki objeleri sabitleyecektir, düşecek şeyleri şey yapacaktır; bu, buna tamam. Ama asıl mevzu daha önemli herkes depremi evinde yaşayacak diye bir kavram yok. Okulda yakalanabiliriz, hastanede yakalanabiliriz, otelde yakalanabiliriz yani büyük binalarda, kamu kurumlarında yakalanabiliriz. Orada nasıl davranacağız? Yani birbirimizden uzaktayken nasıl davranacağız? İşte, burası kamunun görevi yani bu büyük binalar, büyükşehirler, oralardaki eşyaların devrilmesi, çocuğunuza zarar vermesi, bunu kamu engellemeli; kendi evimizi kendimiz yapmalıyız ama bunu kamu engellemeli. Dolayısıyla bir sertifikasyon sistemi getirilmeli, Amerika’da bunun örnekleri var. Büyük hastaneler, okullar ya da sanayi kuruluşları, bu gibi yerlerde 3 renk kullanılıyor: Sarı, yeşil, kırmızı. Yani, tehlikeye göre o binalar ona göre sınıflandırılıyor. Bir kere binanın kendi hâli, bir de oradaki ne kadar hazır yani içinin ne kadar hazır olduğu. Depreme insanlar eğitildi mi? Herkes yapması gerekeni biliyor mu ve objeler sabitlendi mi? İşte, bunların hepsi deprem eğitimini içeriyor, sertifikalandırmayı içeriyor. Yani, sadece ilkökula gidip eğitim vermek değil, aynı zamanda bu kurumların sertifikalandırılması lazım, bunun önemli bir hâle getirilmesi lazım. Bunu önemsiyoruz, o yüzden bunu şey yaptım.

Bunlar önceki çalışmalar. Eğitimden sonra binalarla alakalı şeyler geliyor. Deprem olduğunda ölümler ve yaralanmalar 3 bina türünde meydana geliyor. Bunlardan tamamen yıkılan binalar ki insanların bunun içerisinden sağ çıkma ihtimali çok düşük, hasar görmüş fakat içerisinden doğru davranışla sağ çıkabilecekleri binalar ve yapısal hasarın olmadığı binalar. Fakat dediğimiz gibi işte

gardırobun düşmesi, buzdolabının üzerindeki bir şeyin düşmesiyle yaralanan insanlar ya da çocuğunun önüne koşarken cam kırığına basıp atardamarını kesen insanlar var; bunların hepsi Türkiye’de yaşandı. Peki bu anlamda, bunların çözümleri neler? En basitinden başlayacak olursak sağlam yani binanız sağlamsa o zaman evinizde zarar görmemeniz lazım, onun için de objeleri sabitlemeniz, nasıl sabitleyeceğinizi bilmeniz çok önemli. Bunun eğitimleri Amerika’da FEMA diye bir kurum var, AFAD gibi, o bütün broşürlerini yayınlamış ve bu konularda eğitim veriyor, insanların farkındalığını artırıyor, her şeyleri hazır yani oradan alıp Türkçe’ye çevirip Türkiye’de kullanabiliriz. Çözüm: Buradaki çözüm, insanları eğitmek, bununla yaralanmaların ve ölümlerin önüne geçilebiliyor.

İkinci konu, bina yatıyor yani yapısal bir hasar var ortada ama insanlar bunun içerisinden doğru davranışı sergileyebilirlerse kurtulabilirler. Panik yapmamalılar, uygun davranışı sergilemeliler, toplanma yerlerini belirlemeliler, oraya uygun şekilde gitmeliler. Bunu yapamayan insanlar ne yazık ki ülkemizde çok fazla hem yaralanmaya maruz kaldı hem can kayıplarına maruz kaldı, bu eğitimlerin verilmesi gerekiyor ilk aşama ama bu yapıların içerisinde iki unsur var: Bir, insanın kendine bağlı olan unsurlar, bir de kendine bağlı olmayan unsurlar. Yani siz istediğiniz kadar eğitim alın ama o bina yattığı zaman yine de risklisiniz, yine de üzerinize bir şey devrilebilir ya da siz düşebilirsiniz. Bu anlamda binaların da araştırılması gerekiyor. Amerika’nın bu FEMA kurumunun bu konuda yayınladığı bir şablon var, RVS diye hızlı görsel tarama. Bununla binalarını tarıyorlar yani eğer kolon kesikse... Yani hızlı bir şekilde tarıyorlar. Ne yapıyorlar peki bunun içerisinde? Bir binada hasara neden olabilecek gözle görünür bir unsur var mı? Buna bakıyorlar. Hasarsız yapı tespitleriyle kolonları, kirişleri inceliyorlar ve bunun sonucunda da o binayı analiz ediyorlar. Bunların hızlı bir şekilde yapılması gerekiyor.

Bunun haricinde, binanın inşaat tekniğinin ve kullanılan malzemelerin zemin koşullarının taban alanında yaşanacak deprem etkilerine uygun olarak seçilip seçilmediğinin tespiti tamamen çöken binalar için uygulanacak metotla aynıdır, metodoloji de aynıdır yani tamamen çöken binalar için yapılması gerekenleri anlatacağım, bu kısım orada detaylı olarak anlatıldığı için burada fazla bir değinme ihtiyacı duymadık.

Son olarak, işte en kötüsü ki en çok insan kayıplarımızı bunlarda yaşıyoruz, bu binaların içerisinden sağ çıkmak çok zor. Mucize kurtuluşlarımızı bu binalara adıyoruz acaba kurtulabilir mi insanlar, acaba şöyle olabilir mi? Ve çok az insan kurtuluyor bunların içerisinde. Bu ölümler yani bu binalardaki ölümler sadece yapının çökmesinden değil, içerisindeki elektrik kaçağı suyla birleşince, doğal gaz nedeniyle çıkan yangınlar –ki Kobe depremi sonrasında en büyük kayıplar yangın nedeniyle çıktı- bunlardan dolayı oluyor. Dolayısıyla bunlar da engellenmeli yani sadece binayı değil, aynı zamanda siz elektrik hattını da kesmelisiniz, doğal gazı da kesmelisiniz. Bunların da yapılması gerekiyor.

Peki, bu binaları biz belirleyebilir miyiz, yani bu binalar makyajlı bile olsa, iyi gözüküyor bile olsa biz bu binaları belirleyebilir miyiz? Elbette yapabiliriz. Bunun için zaten Japonya ve Amerika’nın yayınlamış olduğu şablonlar var, aynısını uygulasak bile yani hiç çevirmeden, hiç değiştirmeden aynısını uygulasak bile bunları yapabiliriz. Bu kapsamda, depremde oluşturulacak gömülü ve yüzeyde gözlenen tüm unsurlar, yanardağlar, gerilim bantları gibi alanlar araştırılmalı ve iyi şekilde görüntülenmeli. Erken uyarı sistemleri kurulmalı, şehir verilecek elektrik, doğal gaz otomatik kesilmeli, metro gibi hareketli raylı sistemler burada raydan çıkması büyük kazalara neden oluyor deprem esnasında dolayısıyla metro, tren gibi şeylerin de durdurulması gerekiyor deprem esnasında, onların kesilmesi, özellikle nüfusu yoğun olan şehirlerde sismograf izleme alanının kurulması ve riskli alanlardaki binaların incelenmesi. Bu kapsamda fay araştırmaları jeofizik mühendisleri tarafından birçok yöntemle yani sismik yansıma,

derin çalışmalarda sismik yansıma, gravite, elektrik, bu yöntemler kullanılabilir. Burada bir örnek koydum, bu, İzmir'in açıklarında yapılan bir sismik çalışma, burada gördüğünüz gibi fayların yerleri çok net bir şekilde belirlenebilir.

Bunlar makrobölgelendirme, mikrobölgelendirme kapsamında yüzeysel ve gömülü faylar, fay hatları yapılacak jeopolitik çalışmalarla, bunlar sismik yansıma, gravite, manyetik, yer radarı ve benzeri yöntemlerle detaylı şekilde görüntülenmeli. 102732 plana esas jeolojik, jeoteknik mikrobölgelendirme etüt genelgesi genişletilmeli, biraz revize edilmeli ve tam olarak uygulanması sağlanmalı. Uydu teknolojilerinin gelişmesiyle yeryüzündeki küçük değişimlerin izlenmesi ile faylar üzerinde biriken gerilim belirlenebilmekte, harita mühendislerinden bu konuda yardım alınmalı. Harita mühendisleri zaten bu konuda bir sunum yaptı, orada GNSS dedikleri sistem, onun biraz daha karmaşığı biz de jeofizik mühendisleri olarak onlarla beraber kullanıyoruz çünkü uluslararası anlamda kullanılan bir sistem. Bu neyi yapıyor? Eğer bir fay olmasa bile şöyle göstereyim, bunu için bir tane küçük... Onu koymamışım ama daha sonrasında ben size yine atarım onu.

Yüzeyde fay gözlenirse bile gerilim bantları oluşuyor. Belli bir yerden sonra küçük küçük şekil değiştirmeler oluyor. Bu detaylı incelemeler, milimetre hassasiyetinde yapıldığı için yani bir yol düşünün iki tarafından geriliyor, geriliyor, bu harita mühendisleri tarafından fark edilebiliyor ama bunu gözle fark etmeniz mümkün değil. Oradaki gerilim düzeyi belli bir aşamadan sonra atılım yapıyor ve artık siz de onun orada fay olduğunu, yüzey faylanması olduğunu anlıyorsunuz. Biz bunu daha önceden yani biz değil ama harita mühendisleri bunları daha önceden belirleyebilir. Bunların izlenmesi çok önemli bence.

Onun haricinde, faylar sadece yüzeyde bulunmaz. Bir fay gördüğünüz zaman yani MTA'nın bir fayını gördüğünüz zaman o fayın altında da fay zon şeklinde yer alır. Burada yapılan bir çalışmadaki yansıma şeyleri var. Yüzeydeki faylanmaları görüyorsunuz ve altta yine deprem üreten fayları görüyorsunuz. Bu faylar deprem ürettikten sonra yüzeyde bir hareket gösterir, yani daha öncesinde göstermeyebilir; siz bazılarını görürsünüz, bazılarını göremezsiniz ama bunların hepsi bir risk oluşturmaktadır.

Deprem dalgaları yayılırken sert zeminlerde yüksek frekansta yayılır, düşük genlikte yayılır ama alüvyon zeminlerde büyük genlikte, düşük frekansta yayılır. Yani bu ne demek oluyor? Şöyle bir örnek göstereyim: Yukarıda düşük hızlı olanı görüyorsunuz, gevşek zeminleri görüyorsunuz. Gevşek zemindeki deprem dalgası-kaya zemindeki deprem dalgası: Arasındaki sizi vuracak ivme, güç, kuvvet çok farklı.

Erken uyarı sistemlerinin kurulması büyükşehirler için, risk altındaki büyükşehirler için çok önemli. Neden? Bu sadece hem insan hayatını etkileyecek... Bunu tabii ki biz halkı bilgilendirmek için yapmıyoruz, buradaki amacımız; çıkacak yangınları, doğal gaz kayıtlarını, elektrik hatlarını kesebilmek, trenleri kapatabilmek. Bu, bütün dünyada uygulanıyor, bu konuda geliştirilmiş çok büyük algoritmalar var, bizim ülkemizde de uygulanabilir.

Onun haricinde, şehirlerin içerisine sismograf ağı kuruluyor. Sismograf ağıyla küçük depremlerin şehirdeki tepkisi ölçülüyor. Şehirdeki tepkisini ölçerek siz oradaki spektrumu belirleyebiliyorsunuz. Yani büyük bir deprem olduğu zaman o şehri nasıl vuracak, hangi bölgesini en çok vuracak, büyütmeler ne olacak, bunu direkt belirleyebiliyorsunuz. Yani azalan ilişkileri değil, bununla belirlemek, en doğrusu ölçümlerle...

Makro bölgeleme çalışmaları çok önemli yani derin yapıyı araştırmak çok önemli çünkü kaya zeminlerden alüvyon zeminlere geçerken eğer bir çanak yapısı varsa deprem dalgası geliyor o çanak yapısının içerisinde, sanki çanak antenmiş gibi deprem dalgasını güçlendiriyor ve belli bir noktaya daha

güçlü bir enerji aktarıyor. Bornova’da yaşanan şeylerden bir tanesi buydu yani büyütme. Normalde bazı ivme istasyonlarında 0,04 görünürken yıkılan binaların yakınında bulunan istasyonlarda 0,15 görüldü. Bu büyütme hem zeminin yapısı hem de zemin kayanın çanak yapısından kaynaklanıyordu. Bununla alakalı da araştırmalar var, geleceğim.

Riskli binaların belirlenmesinde... Bu, inşaat mühendislerinin alanı yani tehlikeli yapılar ama burada jeofizik mühendislerinin de bir görevi var, o da şu: Hasarsız yapı tespitleri. Ultrasonik kullanılıyor herkeste, işte çocuklara ya da kemiklerimizi izlerken vesaire... Biz de yaptığımız çalışmalarda, aynı şeyleri yani yapısı belli olan kaya ve çelik bu gibi materyalleri çok iyi görüntüleyebiliyoruz, milimetre hassasiyetinde görüntüleyebiliyoruz, yerlerini belirleyebiliyoruz ve bunlarda korozyon var mı, yok mu, çatlak var mı, bunların hepsini belirleyebiliyoruz. Bu konuda katkılarımız olacaktır yapı incelemeleri konusunda, onu da belirtmek istedim.

Yeni yapılacak yapılar yani mevcuttaki yapı stokumuzu inceledik. Bunun için ne yaptık? Önce tehlikeli bölgeyi belirledik, jeofizik yöntemle makro bölgeleme ve mikro bölgeleme yaptık, en tehlikeli, en büyük ivmenin yaşanacağı yeri belirledik, orada yapılarımızı gözden geçirdik; baktık, kötü yapılarımızı belirledik ama bununla bitmiyor, yeni yapacağımız yapılar da bize risk oluşturmamalı. Bu konuda neler yapılmalı? Bu konuda da 2 faktör var, bir tanesi deprem-zemin ilişkisi, bir tanesi de yapı. Benim size anlatacağım deprem-zemin ile alakalı kısımlar. İmara açılacak yerler için yapılacak çalışmalarda, bu yerlerde şuna değinmeden geçemeyeceğiz biz, bu da sosyal anlamda önemli bir şey. Ekonomik açıdan önemli alanlar, tarım alanları özellikle imara açılmamalı. Makro, mikro bölgelendirme kapsamında imara açılacak alanlarda yüzeysel, gömülü tüm fay hatları yapılacak jeofizik çalışmalarla detaylı şekilde görüntülenmeli. 102732 Plana Esas Jeolojik-Jeoteknik Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi genişletilerek revize edilmeli, tamamen uygulanması sağlanmalı. Uydu teknolojileriyle yani harita mühendislerinin yaptığı o sistemle faylar izlenmeli; sıvılaşma, heyelan gibi ikincil unsurların haritaları oluşturulmalı ve bu haritalar yani bizim üretmiş olduğumuz bu haritalar şehir plancılarına verilmeli, o şehir plancıları şehri bunlara göre organize etmeli. Hastaneyi, okulu, kamu kurumunu nereye koyacağını ona göre belirlemeli, bu risk haritalarına göre belirlemeli.

Yapılan çalışmalara bir örnek anlamıyla... 2018’de Erhan Pamuk’un yapmış olduğu doktora çalışmasından bir örnek, İzmir Bornova’da. Eğer bu çalışma dikkate alınmış olsaydı ve gerekli şeyler yapılmış olsaydı belki de bugün o kayıpları yaşamayacaktık. Çalışmanın yapıldığı yerde 150 tane mikrotremor ve mikrogravite ölçüsü alındı, 65 tane MASW ve REMİ ölçüsü alındı, 6 noktada SPAC yapıldı. Burada, şu noktalarda gördüğünüz şeyler yapılan çalışmaların yerleri. Bu nokta da yani şu haritada gördüğünüz yerlerde 30 Ekimde yıkılan binalar kırmızıyla gösteriliyor, “+”lar da daha öncesinde 2003’de yıkılan binalar, hasar gören binalar, buralar da görünüyor. Şimdi, takip etmenizi istiyorum. Bornova’da yapılan Vs(30) haritası bu. Vs(30) haritasına göre şu koyu renkli yerlerdeki -kırmızıyla şu anda çizildi- hızların Vs’si 100 ile 300 arasında. Yani düşük hızlı alüvyon kesimler ve yıkılan binaların hepsi neredeyse burada. Bu, zemin hâkim titreşim periyodunun bulunduğu yer. Kareyle işaretlenen yer hasarın görüldüğü yer, zemin büyütmesinin bulunduğu yerler. Zemin büyütmesi buralarda 3 katı, 3 katı, ölçülenin aynısı. Yani Bayraklı’da 0,11 ölçüldü istasyonda ve burada 3 katı olduğunu zaten görüyoruz. Daha öncesinde biliyorduk zaten bunu, belirleyebiliyoruz.

Bu, Bornova’da yapılan çalışmanın makro bölgelemesiyle yani derin çalışmasıyla sismik kaya; “mühendislik kayası” diye de geçiyor. Sismik kayanın belirlenişi, yukarıdaki alüvyon kalınlığının belirlenişi... Bunlar, makro ve mikro bölgeleme çalışmaları haricinde yani biz imara açacağımız yerleri inceledik, genel yerini belirledik, bir de parsel bazında yapılacak çalışmalar var çünkü her yerde ölçü alınmıyor makro ölçekte olduğu için.

İnşaatın yapılacağı yerde yapılacak çalışmalar da var, bunlar: Sismik kırılma, MASW, sismik yansıma, kuyu sismiği yöntemleriyle ya da birkaçıyla Vp ve Vs dalgalarının özellikle de Vs dalgasının doğru şekilde görüntülenmesi, belirlenmesi gerekiyor. Sismik tomografi, ERT yöntemleriyle zemin profili, tabakaların su içerikleri çıkarılmalı. Çıkarılan zemin profilleri zayıf bölgelerde sondajlar yapılmalı yani her bölgede sondajlar ya da gözünüz kapalı değil... En zayıf bölgede sondajı yapın, oranın bilgisini alın ki inşayı biz ona göre yapalım, en önemlisi bu. Taşıma gücü, oturma, sıvılaşma, şev kayma analizleri jeofizik parametrelerle de yapılabilir, laboratuvar test sonuçlarıyla da yapılabilir. Doğru olan hem laboratuvar test sonuçlarıyla yapılan analizi almak hem de Vs'yle, Vp'yle yapılan analizi almak ve bunları karşılaştırmak, "cross check" yapmak. Ondan sonra giyoteknik parametreleri belirlemek, doğru olan bu. Yani bir yanlış yapmamak için elinizdeki bütün bilgiyi kullanmanız gerekiyor.

Bu, bahsettiğim gibi İzmir'de yaşanan depremdeki istasyonların ölçülen PGA'ları. Yani şurada Vs(30)'ları görüyorsunuz: 96, 131, 141; Konak'ta 771 ve Bornova'da 875. Burada ölçülen ivme değerleri 0,11; 0,15; 0,11. Yıkılan binalar bu ivme değerlerinde yıkıldı, beklenenden çok daha aşağı bir ivme değerinde yıkıldı ama Konak'ta, Bornova'da neredeyse hissedilmedi bile deprem, 0,04'le çarptı yani ivme hissedilmedi ama buralarda çok hissedildi. Zaten, sunumda daha önce gösterdiğim, Erhan Pamuk'un yapmış olduğu çalışma da bunu gösteriyordu.

Burada bir örnek koymak istedim sadece, yine o çalışmanın içerisinde bir şey; yıkılan bina ve yıkılan binadaki büyütme, 4 katı olarak belirlenmiş ve bu bina yıkıldı.

Deprem esnasında... Yani şu ana kadar ne yaptık? Deprem öncesinde yaptığımız çalışmaları anlattık, neler yapmamız gerektiğini anlattık; bir de deprem esnasında ne yapmamız gerekiyor, onu anlatalım. Bir eğitim verdik, binalarımızı sağlamlaştırdık, önlemler aldık, artık binamıza güvenmemiz gerekiyor, orada doğru davranışı sergilememiz gerekiyor; panik yapmamamız gerekiyor, öğretilenleri uygulamamız gerekiyor ve deprem bittikten sonra binayı boşaltmak gerekiyor.

Daha sonrasında yapılacak çalışmalar... Bunlar biraz afet yönetimiyle alakalı kısımlar, o yüzden kısa geçiyorum bunları, uzman olanlar daha detaylı anlatabilirler. Ama arama kurtarma çalışmalarında ilk yetmiş iki saat hayati önemde, çok önemli. Arama kurtarma çalışmalarında hangi binalara öncelik verilecek, oralara hangi yollardan gidilecek; bu verilerin aktarılması gerekiyor. Ne yazık ki büyük depremler olduğu zaman elektrik hatları kesiliyor, şehir kameralarından görüntü alınamıyor, haberleşme hatları kesiliyor çünkü herkes telefonla aramak istiyor, birilerine "Ben iyiyim." demek istiyor ve telefon hatları çöküyor, internet çöküyor, tamamen kaos ortamı oluyor, kimse kimseden haber alamıyor. Bu durumlar için bizim önerimiz, şehirlerin içerisinde belli noktalara, içerisine küçük sismogramlar konulan, belli ivme değerlerinde hareketlenen -bildiğim kadarıyla, benzinli "drone"lar var- ve veri sağlayan "drone"lar gezdirilmeli sadece bu iş için. Yani deprem oldu, binalar yıkıldı, bu "drone"lar havalanacak ve oralardaki yıkık binaları belirleyecek, o yıkık binalara gidecek yolları belirleyecek, o yollardan -köprü yıkılmış olabilir, alt geçit yıkılmış olabilir- veri aktaracak. Bu bahsettiğim yapı... Zaten biz bir erken uyarı sistemi kuruyoruz, bunu şehrin içerisindeki bir merkezden yönetiyoruz, şehrin içerisinde sismograf ağı kurarak şehrin içerisindeki deprem etkisini zaten takip ediyoruz, zaten bir yer var, bir merkez var; o merkezi genişletip içerisinde jeoloji mühendisi, harita mühendisi, jeofizik mühendisi, inşaat mühendisi yani geoteknikçi, şehir plancı istihdam ederek bunları kontrol etmek lazım. Bu "drone" incelemesini de oradaki afet yönetimine yani deprem olduktan sonraki veri yönetimine aktarmak lazım. Bu merkez tarafından bu iş yapılabilir.

Son olarak, genel değerlendirme... Depreme karşı yürütülen mücadelede meslek disiplinlerinin birlikte çalışmasıyla en iyi sonuç elde edilebilir. Bu alanda eğitim alıp katkı sağlayabilecek... Jeofizik, inşaat, harita, jeoloji mühendisleri, şehir plancıları, mimarlar yıllarca eğitim aldılar. Bu eğitimi

aldıktan sonra da şu anda koca bir işsiz mühendis ordusunun bir parçası hâline geldiler. Kamunun bu mühendislere ihtiyacı var, bu kişilerin mesleğini yapmasına, söylediğim gibi, uygun kurumların açılıp mesleklerini yapmalarına izin verilmeli. Bugüne kadar önemsenmedi ama bugün aranan çözüm kendisini gösteriyor. Bu mühendislerin istihdam edilmesi, bu mühendislerin işlerinin yapmalarının sağlanması; çözüm bu. Bırakın işimizi yapalım, bırakın bu kurumları açalım, bilimimizi, bilgimizi burada kullanalım.

Benim anlatacaklarım bu kadar, dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Güzel bir sunumdu, önemli bilgiler paylaşıldı. Tabii, deprem-yapı-zemin ilişkisi, bu noktada alınabilecek önlemler gibi çok önemli hususlara da değindiniz, birçok hususta faydalanacağız inşallah.

Ben şeyi sormak istiyorum: Plana Esas Jeolojik, Jeolojik-Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi genişletilerek revize edilmeli ve tam uygulanması sağlanmalıdır yani özellikle imar planları yapılırken ya da revize edilirken. Bununla beraber, aynı zamanda işte makro, mikrobölgeleme kapsamında yapılacak çalışmaları da getirmişsiniz. Şimdi, bunu uygulama noktasında hangi eksiklikler var? Bu genelgenin nasıl genişletilmesi lazım ya da nelerle desteklenmesi lazım? Bu konuyu, bu konudaki talep, beklenti ve görüşlerinizi açar mısınız?

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Bu genelgenin içerisinde imara açılmadan önce mikrobölgeleme çalışmalarının yapılması var. İmara açılacak alanlar önceden inceleniyor, eğer fay hatları varsa o fay hatları üzerinde paleosismolojik çalışmalar yapılıyor, jeofizik çalışmalar yapılıyor. Önce jeofizik çalışmalar yapılıyor, -işte, efendime söyleyeyim radar, sismik yansıma gibi yöntemlerle önce jeofizik çalışma yapılıyor- ondan sonra paleosismolojik çalışma yapılıyor, “trench”ler açılıyor, oranın yapısına bakılıyor, daha sonrasında sınıflandırılıyor. Yani “Burası imara açılabilir, tehlikeli bölgedir, önemli alandır.” vesaire diye sınıflandırılıyor, bunlar küçük şeyler. Bizim söylemimiz: Bunların içerisinde makrobölgeleme çalışmaları yok. Sığ etüt, 30 metre inceleniyor yani küçük alanlar inceleniyor; “trench” açılıyor, işte maksimum derinliği 3 metre yani maksimum derinliği 3 metre. Dolayısıyla hani bu alanların aynı zamanda makro etütlerinin de yapılması gerekiyor, daha derin araştırmaların yapılması gerekiyor. Gömülü fay var mı? Yani yüzeyde gözlenmeyebilir -biraz önce gösterdiğim o kesitte gördüğünüz gibi- gömülü fay var mı? Bunların mutlaka araştırılması gerekiyor. Aynı zamanda, harita mühendislerinin bilimi GNSS’in mutlaka kullanılması gerekiyor. İşte, bunları kullandığımız zaman, gerçekten orayı imara açtığınız zaman siz ne olacağını öngörebilirsiniz. Bu anlamda söylemiştim, arz ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU - Evet şimdi, genelgenin genişletilmesi. Yani bugün herhangi bir yerel yönetimde, bir belediyede yapılacak bir imar planı çalışmasında, yeni ve revize planda bu genelgenin uygulanmasını engelleyen ya da atlanmasını sağlayan ne gibi eksikler var? Yani, bu genelgenin içinde nasıl revizyonlar yapılmalı ki –“genişletme” ifadesini kullanmışsınız- bu genelgenin gereği daha kapsamlı uygulansın? En azından bu noktada, tam uygulanmasının sağlanması için de genelgenin içerisinde varsa birtakım boş noktalar, gri alanlar bunların netleştirilmesi adına neler diyebilirsiniz?

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Yaşanan problemler daha çok uygulamada ve küçük, gri bölgeler var. O gri bölgelerin kullanımıyla gerçekleşiyor yani bazı belediyeler bunu uygularken bazı belediyeler o gri

bölgeleri kullanıyor ve bu işten sıyrılıyor, kaçıyor, yapmıyor. Bunun önünü kesebilmek için de oradaki maddelerin, o gri bölgelerin kaldırılması gerekiyor. Eğer uygun görürseniz bu konuda biz bir rapor hazırlayabiliriz, size sunabiliriz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İşte, onu istiyoruz, evet. Bu noktada bize en önemli katkı, oradaki düzenlemenin ne şekilde olacağı, uygulamada hangi hususların atlandığı veya hangi hususlardaki boşluklardan yararlanarak uygulamanın tam anlamıyla hayata geçmediği. O yüzden, bu çalışmayı sizden bekliyoruz inşallah. Onu da şöyle ocak ayının ortalarına kadar yine, diğer Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamızdan istediğimiz gibi aynı takvim içerisinde sizden de bekliyoruz inşallah.

Evet, teşekkür ederim.

İstanbul Milletvekilimiz Gökan Zeybek.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Oda Başkanlarımıza da sunumları için çok teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, buradaki Jeofizik Mühendisleri Odasının sunumundan sonra... Belki İstanbul'a ilişkin ya da İstanbul demeyelim hani Marmara fayında ve Çınarcık fayında, belki Bursa-Yalova üzerinde de riskler var, belki Kocaeli'de de riskler hâlâ devam ediyor yani o riskleri de dikkate alarak... Şimdi, siz imar planları hazırlanırken bu tür etütlerin yapılmasının çok faydalı olacağını söylediniz ama bizim elimizde imar planı var olan bölgeler var. Yani on yıl önce, yirmi yıl önce imar planları yapılmış, yapılaşma yapılmış tıpkı Bayraklı'daki binalar gibi otuz sene önce ruhsat almış binalardan bahsediyoruz. Sizin elinizde -İstanbul açısından söylüyorum- yapılmış olan bu tür sismik analizlerle işte, dalga boyu yüksek ya da daha yüksek atıma sahip olan bölgeler üzerindeki yapı stoku güçlendirilse ya da başka tekniklerle yeni depreme karşı güçlendirilseler bile araziden kaynaklanacak riskler karşısında yıkılma ihtimali çok yüksek olan bölgeler var mı? Bu tespitler devlet tarafından biliniyor mu? Özellikle 1999 depreminden önce yani İstanbul'un bu arazi yapısını dikkate aldığımız anda büyük oranda şehrin bu tepeler ve yamaçlarına gecekondular yapıldığını, sonra bunların çok katlı yapıya dönüştüğünü, bu gecekondularda yaşayan yurttaşların kamusal ihtiyaçlarını, donatı ihtiyaçlarını, eğitim, sağlık, diğer dinî tesis gibi ihtiyaçlarını gidermek için de devletin gelip özellikle bu dere yataklarına, sivilaşma ihtimali yüksek olan bölgelere ya da vadi tabanlarına da kamu yatırımları yaptığını görüyoruz. Bu noktayla ilgili, hemen hiç burada binadan karot almaya, binayla ilgili tahkik yapmaya gerek olmadan bu zemin üzerinde bu bina zaten depremde yıkılır diyebileceğiniz bölgeler var mı? Yani 2018'de Bornova'da yapılan çalışma -Bornova dediğiniz Bayraklı bölgesindeki çalışma- bence bir işaretmiş. Bu işareti verecek İstanbul'da benzer yerler var mı?

Teşekkür ediyorum.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Teşekkür ediyorum Gökan Bey, Vekilim.

Şimdi, İstanbul'da yaşanan korkutucu depremden sonra insanlar korktu ve belediye bu konuda bayağı bir çalışma yaptı ve yol katetti. Orada çıkan sonuçlarla, şu anda İstanbul'un birçok yerinde mikrobölgeleendirme çalışmaları yapılıyor, yapıldı, yapılanlar var. Ondan sonra yine daha önce bahsedildi, senaryolar var, deprem senaryoları var. Bu senaryolar yine buna ait yapılıyor yani zayıf zeminli bölgelerde yapılar ve o yapıların işte, Türkiye ortalamasıyla çarpılmasıyla işte "Ne kadarı yıkılır, ne kadarı yıkılmaz?" şeklinde bakılıyor. Tek tek analiz edilmiyor binalar ama alan küçültülüyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bölgeler analiz ediliyor ama.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Evet, mikrobölgelendirme çalışması yapılıyor. Bu mikrobölgelendirme çalışmasının makrobölgelendirme çalışmasıyla desteklenmesi gerekiyor. Makro bölgelendirme çalışması henüz yapılmıyor. Makrobölgelendirme çalışması bize merceklemenin nerede olup olmayacağını gösterecek. Bunun için sismogram ağırları kuruluyor. Bunun üzerine de çalışıyoruz yani hem Kandilli Rasathanesi hem üniversite hocalarımız, belediyede danışmanlık yapanlar bu konuda çalışıyor, fikirlerini söylüyorlar. Bu konuda İstanbul bayağı yol katetti.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Büyükşehir üzerinden mi yoksa ilçe belediyeleri...

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Hem büyükşehir hem de ilçe belediyeleri.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Genelde büyükşehir üzerinden, evet. Orada oluşturulan büyükşehir üzerinden yapılıyor ama diğer ilçelerle de devamlı diyalog içerisinde ve Kandilli’yle diyalog içerisinde, danışmanlarıyla diyalog içerisinde yapılıyor. Ama şu anda, biz oda olarak hangi aşamada çok iyi bilmiyoruz açıkçası. Neden bilmiyoruz? İstanbul’daki çalışmaları günü gününe takip etmek mümkün değil. Hangi aşamada neler yapıldığını, nerelerde ne yapıldığını çok iyi bilmiyoruz ama bu çalışmaların yapıldığını biliyoruz, zaman zaman görüşmelerimizde de çalışmalar yapılıyor. Aynı zamanda bir de -belki çok iyi bilirsiniz Vekilim- İstanbul’da şu anda yapı stokuyla ilgili de çok iyi çalışmalar yapılıyor, tek tek, bölge bölge hatta “web” sayfalarına da koymuşlar, bir senaryolar yazılıyor. Sayın Başkanım, zaten 7,5 civarındaki bir senaryoda neler olabileceğini falan... Oralardan alınan bilgiler. Bildiğim kadarıyla İstanbul’un tüm semtlerinin hemen hemen yapı stokundaki durumu da öğrenmeye çalışılıyor ama sonuçlanmış değil, tam manasıyla sonuçlanmış değil. Nasıl diyeyim, böyle net bir sonuç elde edilmiş değil.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Tabii ki, öncelikle depreme yönelik zararların azaltılması için deprem güvenliği olmayan yapıların belli bir metodolojiyle tespiti, önceliklendirilmesinin yapılması, yapının durumu artı yapının hangi zemin üzerinde olduğu, o önceliğe o zemin şartlarının ne kadar etki ettiği, büyütme var mı vesaire, diğer konular. Bu tabii, bizim dönüşüm noktasında güçlendirme ya da dönüştürme noktasındaki önceliklerimizi, kararlarımızı, adım atacağımız sıralamayı belirleyecek. Bir yandan da bu çalışmalar, bu senaryolar aracılığıyla da afet yönetimi boyutunda hem deprem öncesi ve sonrasında alınması gereken tedbirlerin çeşitliliğini, büyüklüğünü, kapasitesini ortaya koyacak. O yönüyle çalışmaların önemli olduğunu ve bizim de raporumuzda bunların sizin dediğiniz gibi FEMA’nın uyguladığı hızlı birtakım yöntemler var, ondan bize dün burada sunum gerçekleştiren Deprem Vakfından değerli Hocamız Alper İlki de bahsetti, Büyükşehir Belediyesinin de böyle hızlı gözlemsel sokak taraması şeklinde de çalıştığından bahsetti ve bunların bizi bir sonuca götürmesi lazım. O sonuç itibarıyla da hem kentsel dönüşümde ya da güçlendirmede riskli yapıların önceliklerini hem zeminden hem yapıdan kaynaklanan durumlarını hem de afet yönetimi noktasında alınacak tedbirlerin boyutunu belirleme açısından önemli.

Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker’e söz veriyorum.

Buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de bu güzel sunumlarından dolayı Jeofizik Mühendisleri Odası Başkanına ve ekibine teşekkür ediyorum. Tabii, şimdi, bizim en büyük problemimiz önümüzde mevcut olan depreme dayanıksız bina stoku, bunu nasıl dönüştürebiliriz en hızlı şekilde, bu konuda özellikle kafa yormaya çalışıyoruz. Şimdi,

mühendislik dalı olarak -yanlış ifade edebilirim- biz yerin üstüyle uğraşıyoruz, siz jeofizik mühendisliği dalı olarak yerin altıyla uğraşıyorsunuz yani yapmış olduğunuz incelemeler sonucunda yerin altında ne var ne yok onu görebiliyorsunuz, fotoğrafını çıkarabiliyorsunuz, değil mi yanlış ifade etmiyorum?

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Evet, doğrudur.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Şimdi, aynı yöntemle mevcut binalarımızı işte, içerideki donatısının yeterli olup olmadığını, etriye demirlerinin yeterli sıklıkta olup olmadığını, o beton kaynaşmasının ve beton kalitesinin istenilen düzeyde, kabul edilebilir düzeyde olup olmadığını gösterecek şekilde madem yerin altına bakıyorsunuz -duvara da bakıverin yani arkasını dünya kabul edin artık onu da yeryüzü kabul edin- orayla ilgili böyle teknolojik gelişmiş cihazlar var mı, MR cihazı, röntgen cihazı vesaire, vesaire. Bu tür bir çalışma var mı, yok mu? Bunu öğrenmek istiyorum.

Şimdi, az önce Başkanım da söyledi, işte, belediyeler sokaklarda binalarla ilgili dayanıklılık, dayanıksızlık testleri yapıyor; bir kısmı gözlemsel yapılıyor ama böyle bilimsel olarak bunu cihazlarla ölçüp işte, röntgenini çekip, MR'ını çıkarıp buradaki demir donatısı yeterlidir değildir, beton kalitesi yeterlidir, değildir şeklinde bir çalışma var mı onu öğrenmek istiyorum?

Teşekkür ediyorum.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Şimdi, biz konuyla ilgili hassas yapı testi...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bir de pardon özür diliyorum. Şu andaki kentsel dönüşüm yasasındaki riskli binaların tespitinde mühendislik dalı olarak siz de görev yapıyor musunuz, onu da sorayım bu arada.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Şu anda yapmıyoruz yani yasal olarak orada bir yetkimiz yok yani inşaat mühendislerine verilmiş bu yetki zaten riskli binaların belirlenmesiyle ilgili inşaat mühendislerine verilmiş ama biz bundan beş, altı yıl önce Meclisimize gelip zaten bununla ilgili bir sunum da yapmıştık, onları ben size takdim ederim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hafızamda öyle bir şey var da biraz da oradan esinlenerek sordum bu soruyu.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Riskli alan tanımı da var 6306'da.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani alanla ilgili çok fazla sıkıntımız yok artık her deprem olduğu zaman fayların nereden geçtiğini biliyoruz. Belediyeler de bu konuda ciddi çalışmalar yapıyor ama problem mevcut, binalar aslında, şu anda.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Vekilim, şöyle anlatabilirim size onu ben, onunla ilgili biz çalışmamızı -geçmişte 2014 yılıydı sanırım veyahut da 2013 yılında- hasar yapı testleri konusu diyerek Mecliste bir sunum olarak yapmıştık, milletvekillerimize sunum yapmıştık orada konu şuydu: Binanın riskli olup olmamasına karar verecek merci inşaat mühendisleridir. Biz sadece yere uyguladığımız jeopsik yöntemleri duvara yahut da kolona, kirişe uygulayarak... Yani yere uyguladığımız yöntemlerden işte “rezistivite yöntemi” dediğimiz bir yöntem var, “radar” dediğimiz bir yöntem var, ultrasonik cihaz gibi; oradaki etriyelerdeki eğilmeleri, bozuşmaları, daha doğrusu inşaat mühendisinin karot alabileceği yerleri dahi gösterebilecek bir çalışmamız var ve netice veriyoruz ama maalesef, bunu yasal olarak yapamadığımız için genellikle inşaat mühendisleri karot alarak yapıyorlar, hâlbuki hasarsız olarak o kolon içerisindeki,

o kiriş içerisindeki etriyeler doğru atılmış mı, onu bile görebilirsiniz yani 10 santim midir, 15 santim midir? Betonlarında bozuşma var mı, bunları görebilirsiniz. Bunların ayrıntılı çalışmalarını, jeofizik yöntemleri, yere uyguladıklarımızı duvara veya kolona, kirişe uygulayarak görebiliyoruz. Bu, sonucu itibarıyla -gene tekrarlıyorum- başka bir mühendislik disiplinine sadece destek vermek amacıyla yoksa oranın, bu binanın riskli olup olmadığına, yıkılıp yıkılmamasına, ne yapılacağına mutlaka inşaat mühendisi karar verir, bizim yardımcı olmak açısından, destek olmak açısından bu tür çalışmalarımız var. Bununla ilgili hazırladığımız geniş kapsamlı bir tane video da var. Bu videoyu ben arzu ederseniz bütün vekillerime, Komisyon üyelerime de atarım.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bir yazılı rapor olarak da Komisyona verirseniz istifade edeceğimizi düşünüyorum.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Tabii, tabii, mutlaka onu yazılı olarak da veririz, içerisine CD de koyarız. Bunların görsel çekimlerini yapmıştık biz, görsel olarak da güzel anlatımlar var. Çok faydalı olacağına inanıyorum, destek olacağımıza inanıyorum, özellikle inşaat mühendislerine bu konuda müthiş desteğimiz olacaktır çünkü her yerden karot alma yerine bazı yerlerden alarak, önemli hedef noktaları belirtebiliriz diye düşünüyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Ben de birkaç şey eklemek istiyorum bu konuda.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Şimdi, inşaat mühendisleri bir binanın güvenli olup olmadığına bakarken bazı unsurlara bakıyorlar -yani benim bildiklerim sadece, belki atlayabilirim, bu konuda yardımcı olursunuz- bina temelini radye mi yoksa işte, daha farklı bir yöntemle mi yapıldığı; kolon ve kirişlerde kullanılan demir, kalınlığı ve sayısı; etriye ve beton kalitesi. Bunlar çok belirleyici oluyor bildiğim kadarıyla, o binanın durumunun analiz etmek için. Şimdi, jeofizik mühendisliği dalı, binanın temelini radye mi yoksa işte, mütemadi mi; bunu belirleyebilir, bunu görüntüleyebilir. Bir kolonda, bir kirişte nelerde etriye var, nelerde demir atılmış, bunların sayıları neler; bunları verebilir ve bir betonun kalitesini verebilir, ultrasonik hız testiyle, beton kalitesi yani normalde karot alınıyor, o karottan tek eksenli basınç dayanımı yapılıyor, o basınç dayanımını da verebilir. Biz bu parametreleri verebiliyoruz. Daha fazlası inşaat mühendisliğinin alanı ama bizim verebildiğimiz parametreler, bir inşaat mühendisine sağlayabileceğimiz parametreler bunlar.

Arz ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır.

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu konudaki Belediyede açtığımız Deprem Etüt Merkezinde Sinancan Özçer’i de jeofizik mühendisi olarak işe alarak başladık, laboratuvarı kurduk. Sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Deprem Araştırma Merkezinden Ahmet Hoca’nın da destekleriyle bütün ekipmana, donatıya sahip olarak da o dediğiniz bütün testleri de yapıyorduk. Yapılan iş ve işlemlere de bizzat şahit olmuş birisi olarak deneyimledik.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU İKİNCİ BAŞKANI MEHMET KEMAL ÖZTÜRK – Gördünüz ve uyguladınız; çok güzel.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Onun için teşekkür ediyorum tekrar.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Tabii, bu görüntüleme yöntemleri ve diğer zarar vermeden mukavemet tespitine yönelik bütün yöntemler şu açıdan da önemli: Çok hızlı bir şekilde, çok yaygın bir alanda, tüm Türkiye sahilinde yapıların deprem performansını ölçebilmek, bunlarla ilgili veriyi hemen toplayıp karar mekanizmalarını işletmek açısından ve buradaki hem maliyetleri hem zamanı daha iyi kullanabilmek açısından bu yöntemlerin de mutlaka kullanılması gerekir mühendislerce. O yüzden bizler de bu gibi yöntemlerin belli metodoloji içinde kullanılmasının faydalı olacağına dönük hususlara da inşallah raporumuzda değineceğiz.

Evet, çok teşekkür ediyoruz Jeofizik Mühendisleri Odamıza. Başkanımız Şevket Demirbaş’a, Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Mehmet Kemal Öztürk’e bu güzel sunumlarından dolayı, güzel bilgilerinden dolayı teşekkür ederiz.

Aynı zamanda hem bu, Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi’yle alakalı hususların hem de diğer, bu, bahsettiğimiz, görüntülemeyle ilgili yapılar üzerindeki birtakım testlerle ilgili hem çalışmalarını hem de diğer görselleri -yasama uzmanı arkadaşlarımız da sizle irtibata geçer- bize ulaştırmanızdan memnuniyet duyuyoruz.

Emeğinize sağlık. Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Kolaylıklar diliyoruz.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sağ olun, biz teşekkür ederiz.

Evet, değerli milletvekillerimiz, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri; şimdi sunumlarımız içerisinde sıra Jeoloji Mühendisleri Odamızda. Jeoloji Mühendisleri Odamızın sunumuyla ilgili yine çıktılar dosya hâlinde değerli vekillerimize dağıtılıyor. Aynı zamanda da yine, elektronik ortamda da paylaşılabilecek. Arkadaşlarımız bilgisayar bağlantısını da yaptılar.

Evet, bugün sunumu Jeoloji Mühendisleri Odamızın Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan ve Genel Sekreter Deniz Işık Gündüz ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Profesör Doktor Okan Tüysüz gerçekleştirecek.

Hoş geldiniz diyoruz Komisyonumuz adına, hem Komisyonumuza hem Türkiye Büyük Millet Meclisine.

Sözü size bırakacağız.

Jeoloji Mühendisleri Odamızın Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Alan’a ben sözü bırakıyorum.

Tekrar hoş geldiniz.

Buyurun.

5.- Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı Hüseyin Alan’ın ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Okan Tüysüz’ün, deprem risk unsurlarını ve hasar görülebilirliği azaltma ile etkin bir mevzuat altyapısı konularında Jeoloji Mühendisleri Odasının teknik görüşleri hakkında sunumu

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Hoş bulduk.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi şahsım ve TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası adına saygıyla sevgiyle, dostlukla selamlıyorum.

Biz bugün birkaç konuda düşüncelerimizi sizlerle paylaşacağız. Ben genel bir değerlendirme yaptıktan sonra hocam önerilerimize ilişkin düşüncelerimizi, teknik sunumu gerçekleştirecek.

Bildiğiniz üzere 2020 yılında Elâzığ'da, Van'da, Bingöl'de, Manisa'da ve en son da İzmir'de meydana gelen depremler sonucunda 168 vatandaşımız yaşamını yitirmiş, 3 bine yakın vatandaşımız yaralanmış, yaklaşık 80 bin bağımsız bina bölümü hasar görmüş ve 20 milyar liraya yakın da afetlerden veya depremlerden kaynaklı hasarlara uğradığımızı görüyoruz. Ben de Elâzığ depreminde köyde bulunan evimizin yıkılması nedeniyle, ağır hasar görmesi nedeniyle afetzede olarak da aynı zamanda burada karşınızda olduğumu ifade edeyim.

Tabii, 2020 yılında yaşadığımız depremler, taşkınlar, heyelanlar, çığlar, ilk kez neden olduğu ölümle kayıtlara geçen tsunami olayları ülkemizin bir afet ülkesi olduğu nitelemesinin ne kadar gerçekçi olduğunu tüm topluma göstermiştir. Aslında, gezegenimizin dinamikleri açısından olağan ve beklenen birer doğa olayı olan bu afetler ülkemizde niteliksiz ve kaçak yapı stoku, yanlış yer seçimi, planlama kararları, imar afları, olumsuz sosyoekonomik koşullar, afet kültürünün ve farkındalığın gelişmemiş olması gibi kırılgenliklerle çakışınca ne yazık ki hepsi kolayca afete dönüşebilmekte, yarattıkları can ve mal kayıplarıyla ülkemize “afet ülkesi” unvanını kazandırmaktadır. Afet ülkesi olmamız afet riskleriyle sistematik bir şekilde mücadele edebildiğimiz, bilim ve kamu yararının gerektirdiği adımları zamanında attığımız anlamına da gelmemektedir.

Cumhuriyetimizin en büyük felaketlerinin başında gelen 1939 Erzincan depreminden günümüze kadar geçen seksen bir yıllık sürede 100 bine yakın insanımızı kaybetmiş, çok önemli maddi ve manevi kayıplara uğramış olmamıza rağmen, bugün geldiğimiz noktada, depremler karşısında etkin ve etkili deprem yönetim sistemini henüz yaratamadık. Bu seksen bir yılda yaşadığımız depremleri ve bir o kadar etkili olan diğer doğa kaynaklı afetleri, yara sarma anlayışının ötesine geçmeyen çözümlerle geçiştirmeye çalıştık. Kalıcı bir risk azaltma sistemi inşa edilmedi veya da etmedik. Peki neden? Afet güvenliğinin gerektirdiği adımların bir türlü atılamamasının nedeni “Ne yapmalı?” sorusuna yanıt verilmemesi değil, ulusal ve uluslararası ölçekte yaşanmış bunca deprem ve afet deneyimi sonrasında, deprem yönetimine dair işin teorisi. Dolayısıyla, yapılması gerekenlerin temel dayanaklarını artık yeterince bildiğimizi düşünüyoruz ancak afeti nasıl yöneteceğimiz konusundaki raporlar, bilimsel yayınlar bir türlü icraata dönüşmemiş, raflarda tozlanmaya terk edilmiştir.

Ülkemizde eksik kalan ve afetler konusunda başlıca sorun “Ne yapmalı?” değil “Nasıl yapmalı?” sorusuna henüz yanıt verebilmiş değiliz. Elbette birçok adım atılmış ancak mevcut ve eskimiş mevzuatımızın yenilenmesi; risk azaltmanın, afetlerle mücadelenin kriz yönetiminin önüne geçmemesi; siyasi iradenin harekete geçmekte isteksiz davranması gibi birçok neden ülke somut koşullarına uygun, kapsayıcı ve katılımcı bir afet yönetim sistemi yaratılmamıştır. Teori ile pratik arasında bir kopukluk ve çelişki oluşmuş, teori ve pratiği bütünleştirecek doğru adımlar bir türlü atılamamıştır. Bugün ne Deprem Şurası'nda ne de Ulusal Deprem Konseyinde yapılan değerlendirmeler ile düzenlemeler, çalıştaylarda ve sempozyumlarda yapılan tartışmalar, üniversitelerde gerçekleştirilen bilimsel araştırmalar, yayınlar, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu konuda -ki bu 5'inci oluyor, 2010'da burada sunum gerçekleştirmiştik- Meclis araştırması komisyonun kurulması dahi ülkemizde risk azaltımıyla desteklenen bir deprem yönetim sisteminin kurulmasını sağlayamamıştır.

Nüfusun artmasına paralel olarak insanların doğaya müdahalesi artmış, bu da hem afetlerin hem de afete maruz nüfusun artmasına neden olmuştur. Günümüz koşullarında doğa ve teknoloji kaynaklı afetlerden korunmak, iklim değişikliği etkisiyle daha karmaşık ve yaşamsal bir konuya dönüşmüştür. Buna paralel olarak afetlerin merkezî ve yerel yönetimler açısından önem derecesi de yükselmiştir.

Kentsel gelişme ve insan yerleşiminin gelecekteki afet riski azaltılması ile iklim değişikliğinin zararlarının azaltılması arasındaki ilişkinin doğru bir şekilde ele alınması ve bu süreçlerin bütünlüklü bir şekilde yönetilmesine bağlıdır.

Yapılan kimi projeksiyonlara göre, küresel iklim değişikliğinin neden olacağı etkiler sonucunda 80'e yakın ada ülkesi sular altında kalarak yok olacaktır. Ülke olarak afetler ve küresel iklim değişimine bugünden geleceğe doğru hazırlanmak durumundayız. Ülkemizi, günümüzde başta depremler olmak üzere, ülke jeolojik gerçekliğimizin bir sonucu olan heyelan, kaya düşmesi, çığ, taşkın ve sel gibi bütün afet risklerini iklim değişikliği zararları da gözetilerek azaltacak; doğa ve teknoloji kaynaklı tehlikelerin afete dönüşmesini engelleyecek, kentsel ve kırsal yerleşimleri afetlere karşı dirençli kılacak yeni bir sisteme ivedilikle kavuşturmamız gerektiğini düşünüyoruz. Dünyada afetlerle mücadele ana stratejisi olarak kabul edilen risk azaltma, deprem meydana geldikten sonra arama ve kurtarma, acil yardım ödemeleri, geçici barınma, kalıcı konut inşası gibi yara sarmaya ağırlık veren anlayışların önüne geçmeli ve uygulamaya alınması gerektiğini belirtmek isterim.

Yine, genelde afet, özelde deprem yönetim sistemimiz yetki karmaşası ve belirsizlikten kurtarılamamış, henüz tam olarak etkili bir yönetsel işleyişe kavuşturulamamıştır. Afet ve imar mevzuatları arasındaki kopukluğun sürdüğü bir zeminde, yerleşim birimlerinde deprem risk azaltma çalışmalarını yürütmekle hangi kurumsal yapının sorumlu ve yetkili olduğuna dair belirsizlikler vardır. Örneğin, deprem meydana geldikten sonra hangi kurumların, ne zaman ve hangi sorumlulukla, görevle müdahale edeceği belirlenmiş olmasına karşın risk azaltma önlemlerinde kurumsal yetkiler belirsizdir. Deprem master ve eylem planı hazırlamak gibi ciddi mali kaynaklar gerektiren ancak afete hazırlık açısından kaçınılmaz olunan çalışmaları hiçbir kurum üstlenmemektedir.

Diğer yandan, deprem yönetiminin temel aşamalarında daha etkin, hatta öncü bir rol oynamaları gereken belediyelerin mevcut kapasitelerinin yetki, mali kaynak ve teknik altyapı açısından güçlendirilmesi yönünde de bir çaba bulunmamakta, belediyeler süreçte yardımcı aktör olarak görülmektedir.

Deprem zararlarıyla mücadelede tüm kişi ve kuruluşları bağlayacak ve geçmişteki hataların bir daha tekrarlanmamak üzere terk edildiğini ilan edebileceğimiz bir milada ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Yarattığı büyük kayıplar ve derin acılarla toplumu derinden etkileyen 17 Ağustos depreminin deprem zararlarıyla mücadele tarihimizde bir milat olduğuna veya olacağına dair çok sayıda açıklama yapılmasına karşın bu, başırlanamamıştır, verilen sözler kısa zamanda unutulmuştur. 17 Ağustos 2021 deprem zararlarıyla mücadele tarihimizde bir milat olmalı ve tüm yasal, kurumsal ve diğer hazırlıklarımızı en geç bu tarihe kadar tamamlayarak deprem veya afet yönetim sistemini yeni bir temelde harekete geçirmeliyiz diye düşünüyoruz. Böylece ülkemiz için simgesel bir tarih olarak büyük bir önem taşıyan ve birçok açıdan eşik olarak kabul edilen cumhuriyetimizin 100'üncü yılı olan 2023'ün, aynı zamanda afet güvenliğinde de önemli bir eşik olmasını diliyoruz.

Başka şansımız kalmamıştır. Deprem nedeniyle ülkemizde yaşanan acıların tekrarlanmaması için bulunduğumuz coğrafya itibarıyla karşı karşıya kaldığımız doğa ve teknoloji kaynaklı afet risklerine karşı etkin bir mevzuat altyapısını, güçlü kurumsal yapılanmayı, afet güvenliğini önceleyen bir ekonomiyi, tedbirleri kararlılıkla uygulayan bir siyaseti ve afet farkındalığı yüksek bir toplumu yaratmak durumundayız. Bu yolda ilerlememiz gerektiğini düşünüyorum.

Ben kısaca bu değerlendirmeyi yaptıktan sonra sayın hocam bu 4 ana başlıkta sizlere Odamızın teknik görüşlerini paylaşıacak. Umarım, sorularla kendi düşüncelerimizi -biraz önce Sayın Başkanım özellikle ifade ettiniz, çok sayıda önerilerimiz var- önerilerimizi belki burada açma fırsatı da bulabiliriz diye düşünüyorum.

Tabii burada bulunmamın, biraz önce ifade ettim, aynı zamanda hem bir afetzede olarak da buradayım hem Oda Başkanı olarak da buradayım. Ona ilişkin düşüncelerimi de özellikle bir afetzede olarak da düşüncelerimi de sunumdan sonra paylaşmak isterim.

Teşekkür ediyorum Hocam.

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepimizin bildiği gibi Türkiye dünyada en sık deprem olan ülkelerden bir tanesi, en büyük değil ama en sık deprem olan ülkelerden bir tanesi. Eğer bu alttaki 2 haritaya bakacak olursak bunların bir tanesi Türkiye'nin batısı, diğeri doğusunu gösteriyor; kırmızılarla dolu -ki tehlikesi yüksek olduğunu gösteren renklerdir- bir coğrafyada yaşıyoruz.

Yine, üstteki dünya haritasına bakacak olursak her bir siyah nokta bir depremi belirtiyor. Dolayısıyla dünyada depremin en sık olduğu yerlerden bir tanesinde yaşıyoruz. Dolayısıyla Türkiye, coğrafyası nedeniyle daima depremlerden etkilenmiş, bundan sonra da etkilenmeye mahkûm bir ülkedir.

Peki, niçin en çok biz etkileniyoruz bu olaylardan? Bir tanesi, bu belirttiğimiz coğrafi konum; ikincisi ise açık ve net bir biçimde depreme hazır olmadığımız gerçeğidir. Bu harita Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından 2013 yılında yayınlanan Türkiye diri fay haritası. Kırmızıyla gösterilenler, Türkiye'deki deprem üretme potansiyeli olan faylardır; 500 tane fay var, bunlar bildiklerimiz. 1996'da bu haritanın bir önceki versiyonu yayınlanmıştı; orada 138 fay vardı, şimdi 500 fay var. On sene sonra belki yeni bir harita yayınlanacak o zaman haritadaki faylarımız belki 1.000 olacak ve buna denizler içerisindeki faylarımız dâhil değil. Örneğin, İzmir depremi denizde olan bir depremdi. Biz bu konuda da çok fazla bilgi sahibi değiliz ama bildiklerimiz var.

Dolayısıyla, deprem ülkemizin bir gerçeği. 1900 ila 2019 yılları arasında 4 ile 7,9'a varan -ki Erzincan depremi 7,9'dur- 13.687 deprem olmuş, bunların 240 tanesi yıkıma yol açmış, resmî kayıtlara göre 86.500 civarında can kaybımız, 600 bin binada ağır hasar ve sadece 2020 depremlerinde 168 can kaybımız var. Altta sarıyla gösterdiğim bir grafik var, onun üzerinde okla işaretli bir kırmızı nokta görüyorsunuz; bu, Kocaeli depremi. Bu grafiğin bir tarafı depremden etkilenen binalar, diğeri de bu binalarda ölen kişi sayısı. Bu bakımdan Türkiye İran'dan sonra Kocaeli depremiyle 2'nci yani başına depremden can kaybı açısından. Bu da yapılarımızın depreme ne kadar dayanıksız olduğunu açık ve net göstergesi.

Ülkemiz, demin de belirttiğimiz gibi, depremin faturasını en ağır ödeyen ülkelerden bir tanesi. Yılda 5,5 ve daha büyük depremlerden olma olanağı yüzde 76, dünyada 6'ncıyız. Bir yılda deprem nedeniyle ortalama can kaybımız 950 kişi, dünyada 3'üncüyüz. 1 milyon nüfusta deprem nedeniyle ölüm ortalaması 5,58; dünyada 4'üncüyüz. Fiziksel olarak ortalama depremden etkilenme oranımız yılda 2 milyon 750 bin kişi, dünyada 8'inciyiz. Depremden etkilenen 1 milyon kişideki ölüm oranı 346 kişi, dünyada 4'üncüyüz. Bu da çok açık ve net şunu gösteriyor ki: Bir deprem ülkesiyiz ama maalesef depreme hazır değiliz.

“Peki, niçin hazır değiliz?” sorusuna cevap aradığımızda “Bir deprem acaba nasıl hasar veriyor?” sorusunu cevaplayarak başlayalım. En önemlisi ve depremlerde hasara yol açan şey yer sarsıntısı. Bir bölge ne kadar yüksek bir sarsıntıyla sarsılıyorsa, ne kadar şiddetle sarsılıyorsa o kadar hasar meydana geliyor.

İkincisi, zeminde muhtelif deprem esnasında meydana gelen olaylar var, bunların en önemlilerinden bir tanesi zemin sıvılaşması; binanın zemine batmasını, zeminin binayı taşıyamayacak hâle gelmesini sağlıyor, benzeri şekilde yanal yayılmalar var.

Üçüncüsü, yüzey faylanması diye tabir ettiğimiz olay. Eğer deprem belli bir büyüklüğün üzerine çıkmışsa -ülkemiz için genellikle 6,5-6,8 arası bir değerdir bu- yüzeye çıkmışsa ve yüzeyde bir faylanma oluşturmuşsa o zaman yüzeyde belli noktaları yırtarak, birbirinden öteleyerek metrelerce farklı yönlere öteleyerek etki ediyor. Bunun en iyi bilinen örneklerinden bir tanesi 17 Ağustos 1999'da, resimde gördüğünüz Arifiye Köprüsü'dür. Burada 45 can kaybı oldu hatırladığım kadarıyla. Ve bu Arifiye Köprüsü'nün ben daha sonra yenisinin yapılması amacıyla çalıştım. Ne ayaklarında ne tabliyelerinde bir kusuru söz konusu değildir yapının, yapı sağlam bir yapıdır ama ayaklarının arasından geçen bir fay, ayaklarını neredeyse 4 metre civarında birbirinden uzaklaştırmış, tabliyeleri düşmüş ve o esnada oradan geçen vasıtalar, özellikle de yolcu otobüsleri de bu tabliyelere çarparak çok sayıda can kaybına yol açmıştır.

Heyelanlar deprem esnasında olan, tsunamiler -ki ülkemiz için İzmir ilktir- benzeri şekilde göllerde meydana gelen ve "seiche" adını verdiğimiz tsunamiler, kaya düşmeleri ve dolaylı etkiler -az önce arkadaşlarımızın gösterdiği- yangın etkileri gibi, çevre kirliliği gibi, salgın hastalıklar gibi ve belki bütün bunların yanı sıra ekonomik yıkıma yol açması depremin temel hasar nedenleri olarak görülüyor.

Burada inşaat mühendisi arkadaşlarımız tabii o konuda bizden çok daha bilgililer, uzmanlar ama şu söylenir, bizim hep duyduğumuz: Eğer bir yapı, kurallarına uygun inşa edilmişse hasar görür ama can kaybına yol açmaz. Bu, Denizli'de Hierapolis'te milattan sonra 60 yılında meydana gelen bir deprem. Üzerinden çok sayıda da deprem geçti ama hâlâ ayakta duruyor. Belki biraz daha gidip Hammurabi kanunlarından bile bahsedebiliriz.

Depremde zemin davranışını zemin etütleriyle belirlememiz, önceden bilmemiz mümkün. Bu, Adapazarı'nda meydana gelen bir sıvılaşma olayı. Yapıda görülür, girişinde, kolonunda bir sıkıntı olmayan bir yapıdır ama altındaki zemin aşağıda, diğer tarafta gördüğümüz gibi sarsıntı esnasında sıvılaşmış, yanıl yayılmış ve binanın zemine batmasına, devrilmesine neden olmuştur. Bunu önceden belirlemek mümkün jeolojik çalışmalarla, jeofizik çalışmalarla ve bunu onarmak da mümkün, eğer maliyetine katlanabiliyorsak; önemli de bir maliyet çıkacağını da belirtmemiz lazım. Ama diri faylar için bilinen, bugün için bilinen bir önlem söz konusu değil. Demin Arifiye örneğini vermiştim, hemen resmin sağ tarafında o köprünün biraz yanında kanalizasyon borusunun iki yöne doğru 4 metre nasıl itilmiş olduğunu görüyorsunuz, köprünün yıkılma nedeni de -demin belirttiğimiz gibi- bu. Eğer belirlenebilirse diri faylar üzerindeki yerleşimin sınırlandırılması bu anlamda depremin verdiği sarsıntı yanındaki hasarı da engelleyecektir, sarsıntıyı engellemesi söz konusu değil ama diri fay üzerinde meydana gelebilecek hasarları önleyebiliriz.

Burası Knidos Datça'da ve ortada yuvarlak gördüğünüz şey eski bir tapınak. Tapınağın ortasından oklarla işaretlediğimiz bir fay geçiyor. 25 santimetre kadar, çok fazla değil, 25 santimetre kadar bir atım fayın bir tarafının aşağı düşmüş olması bu yapının o tarihten bugüne hasarlı olarak kalmasına yol açtı.

Dünyada çok çeşitli örnekleri var. Sağ tarafta gördüğümüz baraj ve oradaki yol Tayvan'da aktif fay üzerinde, diri fay üzerinde yer alan barajın fay nedeniyle yırtıldığını gösteriyor. Sağ alttaki şelale deprem esnasında fayın oluşturduğu atım sonucu meydana gelmiştir ve bu atım aynı zamanda da köprü üzerindeki yıkımın da temel nedenidir.

Diğer iki resim, sol tarafta olanlar yine aktif fay üzerinde yer alan, Türkiye'den ve dışarıdan, yurt dışından örnekler. Böyle bir atıma dayanabilecek yapı ancak çok büyük masraflarla, çok özel tedbirlerle yapılabilir. Bu da yerleşimler için, binalar için söz konusu değil.

Benzeri şekilde, bu, 17 Ağustos 1999 depreminde 5 metre sağa doğru ötelenen demir yolu. Acaba bunun üzerinde bir bina olsaydı bunun ayakta kalma şansı ne olurdu?

Benzeri şekilde, sol altta gördüğümüz de Van depremindeki yanal yayılmanın binada nasıl hasara yol açtığıdır.

Yine, Kaynaşlı depreminde 1999'da, gördüğünüz binanın altından geçen bir fay binanın bahçe duvarını ok yönünde yaklaşık 4 metre ötelemiştir. Hemen sağdaki yıkıntılar da altından fay geçen bir binadır. Her iki binanın da bir tanesi kısmen ayakta kalmış, diğeri tamamen yıkılmış. Bunların yıkılmasının nedeni tamamen diri faydır. Onun arkasında gördüğünüz bina ağır hasarlıdır, onun nedeni de yer sarsıntısıdır.

Dolayısıyla, biz depremdeki hasarları azaltmak istiyorsak en azından sarsıntıya dayanıklı yapıları yapmak ve diri faylar üzerindeki yerleşimden uzaklaşmak durumundayız.

Yine bu Adapazarı 1999 depreminde Adapazarı-Bilecik sapağı üzerinde bulunan bir benzin istasyonu; 5 metre istasyonlardan bir tanesi, pompalardan bir tanesi sağa doğru ötelenmişti. Bunun üzerinde bir yerleşim birimi olsaydı, bir bina olsaydı o binanın yıkılması, devrilmesi, tamamen çökmesi işten bile değildi.

Peki, ne yapmalı? “Ne yapmalı?” sorusunun aslında cevabı; buradaki konuşmalarda, öğleden beri dinlediğimiz konuşmalarda büyük ölçüde cevaplanmaya çalışıldı. Burada 2011’de yürürlüğe giren ve temeli 2004’te Deprem Şûrası’nda ciltler dolusu kitaplardan anlatılanlara dayanan Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı’nda ne yapılması gerektiği madde madde, tek tek açıklanmıştır. Sayın İnşaat Mühendisleri Odası Başkanımız, az önce bunlara dair çok değerli örnekler verdiler. Burada önemli olan siyasi bir kararlılıkla ve yara sarma politikasını bir kenara bırakarak yara almama politikasına döndürür diye düşünüyoruz. Bunun için Ulusal Deprem Stratejisi Eylem Planı’nın olduğu gibi hayata geçirilmesi, imar aflarına son verilmesi... 1948’den bu yana 17 tane yanılmıyorsam doğrudan ve bir miktarda dolaylı aflar çıkartıldı; bu aflara artık son verilmelidir. Bir taraftan kurallar koyup “Binaları bu kurallara göre yapacaksınız.” deyip sonra da bunları affetmek pek mantıklı bir yaklaşım olarak görülüyor.

Mevzuatımızın dağınık ve eski olduğu, eksikli olduğu konusu yine uzun süredir konuşulan bir şey. Bizim afet yasamız, 1959 tarihli. Biz, 1959’dan bu yana geçen sürede çok şeyler öğrendik, çok yeni teknolojiler ortaya çıktı, afet nedir? 1959’da biz başka bakıyorduk, 2020’de başka bakıyoruz ve yine üzerinde çok durulması gereken mevcut bir yapı stokumuz var. Bu, ne bu idarenin ne ondan öncekilerin ne diğerlerinin sorunudur. Bu, 1939’da da aynıydı, 1992’de de aynıydı, 1999’da da aynıydı, 2020’de de aynı oldu ve bir sorunlar yumağı şeklinde oldum olası bir şehirleşmeyi, kentleşmeyi becerememenin acı sonucu olarak şimdi, elimizde bir yanar topla “Bu topu ne yapacağız, Kim kime atacak?” diye düşünüyoruz açıkçası. Bütün bunların temelinde ise aslında afete hazır ve afet kültürünü almış bir toplum olamamamızın yattığını görüyoruz. Kendi kendine yıkılan bir binayı dahi yerinden kaldırmakta güçlük çektik İstanbul’da. İzmir’de yıkılan bina sayısı çok azdı, İstanbul deprem senaryosuna göre 5 bin binanın yıkılabileceği tahmin ediliyor. İzmir’deki 10-15 tane binayla çok fazla uğraştık, gerçekten çok ciddi de başarılar gösterdik, bu konuda da kutlamak gerekir ama 5 bin bina bir anda yıkıldığında Türkiye ne yapacak açıkçası bütün dünya bunu merak ediyor, sadece biz değil.

Peki, deprem riskini azaltabilir miyiz? Evet, azaltabiliriz. Bu deprem riski için diğer risklerde de olduğumuz gibi 3 tane yuvarlak düşünelim. Bu 3’ünün kesiştiği nokta ortadaki koyu kırmızı, afet riskidir. Biri tehliکیدir, biri risk unsurudur ve diğeri hasar görülebilirliktir. Bunu depreme uygulayacak olursak tehlikeyi durdurmamız, ötelememiz, küçültmemiz, değiştirmemiz mümkün değil. O mavi yuvarlak hep yerinde duracak ama biz eğer yapılarımızı kaliteli yaparsak hasar görülebilirlik oranını, alttaki kırmızı yuvarlağı küçültmüş oluruz. O da afet riskinin küçülmesi anlamına gelir. Risk unsurunu azaltarsak yani sarı yuvarlağı o üçgenden biraz dışarı, sağa veya yukarı çekecek olursak yine göreceğimiz zarar

azalacaktır. Dolayısıyla deprem için tehlikenin azaltılması söz konusu değildir. Hasar görebilirliğin azaltılması için yönetmeliklere uygun proje ve imalatın yapılmasını mutlaka sağlamamız, denetimleri sıklaştırmamız lazım. Yüzey faylanması ve tektonik deformasyon için yine bu hasar görebilirliği azaltma şansına çok özel yapılar olmadığı müddetçe çok sahip değiliz. Dolayısıyla elimizde kala kala risk unsurunun azaltılması, nüfusun ve sanayinin deprem bölgelerinden uzaklaştırılması gibi çok zor, baş etmesi güç bir sonuç kalıyor.

Hasar görebilirliği nasıl azaltabiliriz? Hasar görebilirliği azaltmak açısından biraz geçmişe baktığımızda, 2020’de yaşanan depremler Türkiye Deprem Tehlike Haritası’nda öngörülen ivme değerlerinin yüzde 25’i, yüzde 30’u civarındadır. Yani biz yapılarımızı bu depremlerde yaşanan yer sarsıntısının çok daha büyüğüne hazır olarak yapmak zorundaydık, yönetmeliklerimiz de bize bunu öneriyor fakat bunu yapmadığımız için biz beklenen yer sarsıntısının dörtte 1’inde bile bu hasarları yaşadık. Dolayısıyla yapılarımızın kalitesiz olduğunu, depreme dayanıklı olmadığını en azından söylemek mümkün. Planlama bu riskleri ve deprem gerçeğini dikkate alınarak yapılmalı. Az önce Jeofizik Mühendisleri Odasından arkadaşlarımızın söylediklerini de gayet net bir biçimde görüyoruz. Sayın Vekilim de sordular “Böyle yerler var mı?” diye. Çok. Yani böyle zayıf zemin üzerine oturan bina var mı? Çok var.

Yapı üretiminde Türkiye Deprem Tehlike Haritası bir bölgenin nerede nasıl sarsılacağını gösteriyor; 2019’da başlayan, daha öncesi de olan bina yönetmeliğimiz de bu sarsıntıya dayanacak yapının nasıl yapılması gerektiğini söylüyor. Bütün problem, elimizde yönetmeliklerin, yasaların olmamasından çok, bunlara uymamaktan kaynaklanıyor. Dolayısıyla yapı, üretim ve denetim süreçleri gözden geçirilmeli, zemin araştırmalarının yerinde denetiminden başlayarak etüt, proje ve yapı üretim süreçlerinin mutlaka ciddi bir biçimde denetlenmesini sağlamamız gerekiyor.

Yüzey faylanması ise demin belirttiğimiz gibi, baş edilmesi çok zor bir problem olduğu için, diri fayların nerede olduğu mümkün olan en hassas biçimde belirlenerek bunların üzerinde gelecekte yerleşim yapılmaması, mevcutların ise zaman içerisinde giderek kaldırılması gerekiyor.

“Risk unsurunu azaltmak” demiştik. Nüfus artışını kontrol etmek, nüfusun tehlikesi yüksek şehirlere yığılmasını en azından bundan sonrasında önlemek, yerleşim yoğunluğunu azaltmak, sanayi ve önemli yapıları tehlike bölgelerinden uzaklaştırmak, dağıtmak ve diri fay üzerindeki yerleşimi sınırlamak durumundayız. İstanbul’dan 2 tane fotoğraf koydum. İstanbul’da şükür ki diri bir fay yok ama olası bir depremde bu sokaklara nasıl girip kimi, nasıl kurtaracaksınız? Yine, Kanal İstanbul’dan bahsedildi. Eğer Kanal İstanbul yapılacak olursa o bölgeye en az 1,5 milyon nüfus gireceği belirtiliyor. Dolayısıyla bu risk unsurunu azaltmak değil, artırmaktır. Bu nedenle, nüfus yoğunluğunun ve sanayi yoğunluğunun bir şekilde Anadolu’ya doğru gitmesi için, dağıtılması için bir teşvikin uygulanması gerekiyor.

Herhangi bir afetle mücadelede 4 tane altın kural vardır: Bir tanesi, mevcut risk artırılmaz; ikincisi, mevcut risk azaltılır; üçüncüsü, halk eğitilir; dördüncüsü de risk transfer edilir, sigorta yapılır. “Nüfus artırılmaz.” diyoruz risk artırılmaması için ve yeni dayanıksız binalar yapılmaz. Bugüne kadar yapılanların yanı sıra yapılanların denetlenmesinde sorunlar olduğunu arkadaşlarımız az önce belirttiler. Aktif fay üzerinde hâlâ yerleşiyoruz, buna mutlaka son vermemiz lazım. Halkın eğitimi çok önemli, ben bir eğitmeni olarak -kırk beş yıllık üniversite hayatım var- emekli oldum iki sene önce; Sayın Başkanın söylediklerinin çok daha fazlasını, çok daha ötesini biliyorum, görüyorum ve bunun acısını çekiyorum. Bu, sadece üniversite eğitimiyle sınırlı değil, genel olarak ilkokuldan, anaokulundan başlayan;

üniversite son sınıflara uzanan ve meslek içi eğitime kadar uzanan bir eğitim seferberliğine ihtiyacımız var. Ve bugün sigortada penetrasyonumuz yüzde 50 civarlarında, bunun da mutlaka artırılması lazım. Aksi takdirde, bütün yük halkın ve devletin omuzlarına biniyor.

Mevzuat altyapısından bahsetmiştik. Afet, imar, planlama, yapı üretimi ve denetimi, kentsel yenileme gibi ana eksenlerde düzenlenecek çatı yasaların yeniden oluşturulması, bunların birbirleriyle ilişkilerinin sağlanması önemli bir sorun. Yetkilerin nerede olduğu çok açık ve net bir biçimde ortaya konulmuş olmalı. Bugün, 7269 ve 3194 gibi arasından bağlantı olmayan, birbirinden kopuk ve eski yasalarla afeti yönetmeye çalışıyoruz. Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı 2010-2023'te (KENTGES) hedefler ortaya konulmuş; afet, koruma ve çevre gibi konularda politika ve bilimsel gelişmelerle uyumlu olan yeni bir mekânsal planlama anlayışının oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Tekrar etmeye sanıyorum gerek yok; bir imar kanunuyla, depreme yönelik çıkartılacak bir fay yasasıyla, afet risk azaltma yasasıyla ve bunların altındaki yönetmeliklerle mevzuatımızı baştan gözden geçirmemiz gerekiyor. Görev tanımındaki karmaşaları; Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği'ni, Türkiye Afet Müdahale Planı'nı kıyaslayarak ve ele alarak düzeltmemiz gerekiyor.

Kurumsal altyapının gelişimi açısından bizim önerimiz: Bir afet işleri bakanlığının kurulmasıdır. Çünkü Türkiye, nüfusunun giderek artmasıyla daha çok afetlerden etkilenecektir. İklim değişikliğiyle bu afetlerin çeşitliliği artacak, atmosferik afetler de buna katılacaktır. Dolayısıyla, Türkiye, gelecekte geçmişinden çok daha fazla afetten etkilenmeye aday bir ülkedir. Yapılan projeksiyonlar, özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi'nde iklimin çok daha yağışlı olacağını, bunun sonucunda önemli heyelanların gelişebileceğini; buna karşılık ülkenin diğer kısımlarında çok ciddi bir kuraklık çekileceğini göstermektedir. Bu projeksiyonlara mutlaka dikkat etmemiz gerekiyor.

Deprem açısından baktığımızda da yüksek riskli alanlar vardır. Türkiye'nin 18 ilinin içerisinde diri fay geçer. Türkiye'deki yerleşimlerin çok önemli bir kısmı ovalar içerisinde zayıf zeminlerdedir. Bunların nereler olduğu açık ve net bir biçimde bilinmektedir; AFAD tarafından bilinmektedir, MTA tarafından bilinmektedir. Buna yönelik olarak büyükşehir belediyelerinde, ilçe belediyelerinde deprem ve risk yönetimi müdürlükleri, daire başkanlıkları kurulmalı; burada jeoloji, jeofizik zemin birimleri uzmanlarına, meslektaşlarımıza görevler verilmelidir.

Binadaki hasar nedenleri konusuna baktığımızda elbette ki bizim çok konumuz değil ama kısaca değinmek isterim. Binanın oturduğu zeminin niteliği, binanın taşıyıcı sistemi, binada kullanılan malzeme ve işçilik ve denetim, burada 4 tane temel faktör olarak görülmektedir. Yapı risklerinin yönetimini esas alan müstakil bir yapı üretim ve denetim kanunuyla bütün bu süreçteki denetim sağlanabilir ve sağlanmalıdır. 2004 Deprem Şurası'nda da yapı üretimi ve işletimini ilgilendiren tüm hususların bütüncül bir yaklaşımla ele alınması önerilmiştir. Demin belirttiğim gibi Deprem Şurası'ndaki öneriler son derece yerinde görülmektedir. Bir "afet ve dönüşüm fonu" kurulabilir. Bu, merkezî ve yerel yönetim bütçelerinden de katkıyla depreme yönelik projelerin geliştirilmesinde kurulabilir. İller Bankası, TOKİ, Emlak Bankası ve 6306 sayılı Yasa kapsamında oluşturulmuş olan Dönüşüm Projeleri Özel Hesabı bütçeleri birleştirilerek "afet ve dönüşüm fonu" adı altında yeniden yapılandırılabilir.

Diri fay ve deprem tehlike haritaları ülkemizde aşağı yukarı on yılda bir değiştirilmektedir, yeniden elden geçirilmektedir. Bugün İstanbul'da geçmişte ikinci derece deprem bölgesi olan yerler; birinci derece, birinci derece olan yerler; ikinci derece olmuştur. Eğer yapı imalatı esnasında bu değerleri göz önüne alırsak biz millî servetimizi ciddi anlamda heba etmişiz demektir. Bugün bilinen ile geçmişteki

arasında çok ciddi fark vardır. Ve 99 depreminde bu bilgiler depremden hemen sonra elde edilmiş olmakla birlikte, Türkiye Deprem Tehlike Haritası'nın yayınlanması 2019'dadır yani on yıl biz bile bile yanlış deprem bölgesinde inşaatlar yaptık.

On sekiz yıl önceki Deprem Şûrası kararlarının yarısı uygulamaya konulsaydı bugün afetle mücadelede başka bir noktada olacaktık diyerek ben konuşmamı sonlandırmak istiyorum.

Ben kısaca, 2004 Deprem Şûrası sonuçlarına madde madde baktım acaba hangileri yapılmıştır, hangileri yapılmamıştır diye. Yapıldı, bunu kaldırayım dediğim madde sayısı 4 civarında, 4 veya 5. Toplam madde sayısı da sanıyorum 50-60 civarında.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz Değerli Hocamıza sunumları için, aynı zamanda Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanımız Hüseyin Alan Bey'e.

Evet, söz isteyen Değerli Milletvekilimiz, Adana Milletvekilimiz Müzeyyen Şevkin Hanım...

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kapsamlı sunumunuz için hem Başkanıma hem Profesör Doktor Sayın Okan Tüysüz Hocam'a çok teşekkür ederim.

Gönderdiğiniz raporu inceledim, daha önce göndermiştiniz bana da. “Bir vatandaşın barınma sorununun çözülebilmesi için ya bir müteahhide ya da bir emlakçıya uğraması gerektiğini” yazmışsınız. Burada ne demek istiyorsunuz, bunu açabilir misiniz, buna ilişkin öneriniz nedir? İlk sorum bu.

Tabii, Adana Ceyhan'da, Marmara'da, Van'da en son İzmir depreminde hep zayıf mühendislik özelliklerine sahip zemin birimleri üzerindeki yerleşim birimlerinde can kayıpları ve hasarlar yaşandı, çoğu zayıf zemin nitelikli birimlerdi. Bu zemin araştırmaları ülkemizde ne derece önemseniyor ve denetleniyor mu? Buna sizin Oda olarak herhangi bir katkınız var mı, zemin raporlarını siz denetliyor musunuz yoksa başka birimler mi denetliyor? Bunu sormak istiyorum.

Yasal mevzuatın yetersizliğinden bahsediyorsunuz, bunu açar mısınız biraz?

Yine, binaların hasar görmesinin nedenlerinden bahsettiniz, buna ilişkin görüşleriniz nedir?

Kurumsal yapılanmaya ilişkin görüşleriniz var yine, birkaç cümleyle neye itiraz ediyorsunuz, kurumsal yapılanmamız yeterli değil mi sizce? Bunları sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, Sayın Vekilime çok teşekkür ediyorum. Aynı zamanda tabii meslektaşım, Odada birlikte de çalıştık onu da söyleyeyim.

Şimdi, bugün ülkemizde İmar Yasası'yla gerekse de getirilen düzenlemelerle artık, yani mali durumu düşük bir yurttaşımızın ev sahibi olması, barınma sorununu kendi başına çözmesi mümkün değil artık. Ya bir müteahhide gidecek, para verecek, satın alacak veya bir emlakçıya gider hâle getirilmiş durumda.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tersi...

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Tersi şu Sayın Vekilim, onu da söyleyeyim yani bir sosyal devlet eğer... Barınma sorunu Anayasa'mıza göre temel haklarımızdan bir tanesi yani mali açıdan dar gelirli insanlara mutlaka devlet eliyle... Bugün TOKİ rant projeleri yapacağına sosyal devletin gereği olarak insanların barınma sorunun çözecek

mekanizmalar geliştirmek durumunda. Aksi takdirde afet riski yüksek alanlarda insanlar gecekonduvaryapılanma süreçleriyle kendi barınma sorunlarını çözüyorlar. Dere yataklarının taşkın bölgelerinde yaşayan insanlarımız bu insanlarımız, heyelanlı alanlar üzerlerinde bu insanlarımız yaşıyor. Yani, deprem şöyle...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Deprem fakir fukarayı mı vuruyor?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Aynen öyle fakir insanları vuruyor. Gerçekten sosyal olarak, ekonomik olarak dar gelirli vatandaşlarımızı vuruyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Deprem bile adaleti yok.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Kaçak yapıya da insanları sevk ediyor değil mi?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Tabii, bu kaçak yapıya da sevk ediyor. Yani, bu nedir? Bir müteahhitten alman için iyi kötü onun kâr marjını düşüneceksin, şunu yapacaksın, bunu yapacaksın; vatandaşın bunu karşılama şansı var mı? Yok. Asgari ücret düzeyi belli, işsizlik oranımız... 7 milyona yakın işsiz insanımız var.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Biz 10 milyon diyorduk...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ben şunu söyleyeyim, en azından açıklanan rakamları söylüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Değerli vekillerim, yani anlaşamadığımız birçok husus çıkacaktır, lütfen konuya odaklanalım. Depreme yönelik zararlı azaltmaya çalışıyoruz hep beraber.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkanım, sosyal devletin gereğı olarak insanların barınma sorununu daha ekonomik ve sosyal devletin gerekleri düşünülerek çözebilecek mekanizmalar yaratılması gerekiyor. Bizim bugünkü imar mevzuatımız, bugünkü yapı üretim mevzuatımız, bugünkü afetler kanunumuz maalesef buna olanak sağlamıyor.

İkinci konu; doğru, zayıf zeminlere sahip, aynı zamanda yapı riskleri açısından da bu son derece önemli. Yani, en son İzmir depremi oldu, Bayraklı’da bataklık alandaki yapılar hasar gördü. Benim ailemin bir kısmı da Atatürk Mahallesi’nde oturuyor kaya üzerinde, hiç kimsede bir sıkıntı yok. Benim eşimin İzmir Torbalı’da 1900’lerden babadan kalma bir evi var, kaya zemine oturuyor köy, kerpiçten; hiçbir hasar yok, depreme daha yakın. Hâlbuki bu alanlarda demek ki bizim çok daha dikkatli olmamız...

“Zemin araştırmaları yapılıyor mu?” 1999 Marmara depreminden sonra gündeme geldi ama bugün bütün zemin araştırmalarının hepsi denetimsiz bir şekilde gerçekleştiriliyor. Sondajın başında bir yapı denetim firmasının temsilcisini görmek mümkün değil, bir belediyenin temsilcisini görmek mümkün değil. Hâlbuki yurttaş hem yapı denetim firmasının parasını peşin veriyor hem de her belediyeye götürüyor ruhsat harcı veriyor. Peki, biz bu paraları niye veriyoruz? Bizim yapı üretim süreçlerimizi, etüt süreçlerimizi denetlesinler diye. İnsanlardan parasını peşin aldıkları hizmetin gereğı bugün yapılmıyor. Bizim bu sistemi değiştirmemiz lazım, başka türlü mümkün değil. O yüzden bugün ülkemizde üretilen hiçbir zemin araştırmasının yerinde denetimi yok Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, yeri gelmişken bir şey sormak istiyorum. Şimdi, Değerli Hocamız da anlattı...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Vekilim, biraz sesli konuşmanız mümkün mü acaba?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bedri Bey, lütfen çok kısa alalım, konuyla ilgili diye araya girmenize müsaade ettim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Onu soracağım.

Şimdi, bütün gelen arkadaşlarımızdan, dinlediğimiz arkadaşlardan herkes “zemin” dedi. Siz zemincisiniz, sizi bulduk. Şimdi, Türkiye’deki 62, 67, 97, 2010 araştırma komisyonlarında söylediniz. Bu zaman dilimi içerisinde de Erzincan’dan 1939 depreminden başlayarak büyük depremleri yaşadık. Siz, Jeoloji Mühendisleri Odası olarak mesela, buralarla, bu deprem olan bölgelerle ilgili bir çalışma yaptınız mı? Diyeceksiniz ki... Bayraklı’da demin Hocanın haritada gösterdiği zeminleri gördük, kayan demir yolu, ötelenen çitler de dâhil. Yani bir araştırma yaptınız mı veyahut da böyle bir araştırma var mı? İşte, bu yapılaşmadan önce burayla ilgili sizin meslektaşlarınız bu konuyu çalışmışlar mı? “Bu alan yapılaşmaya uygun değil.” gibi elinizde dokümanlar var mı? Mesela, Bayraklı’da yüzde 99 orada zeminle ilgili iyi veya kötü bir şey vardır. Yani durup dururken, yoldan geçerken buraya biri bir şey söylemiştir, demiştir ki “Burası İzmir birinci derece deprem bölgesi, bu katsayıları esas alarak binayı dizayn edin.” veya demiştir ki: “Buranın taşıma gücü ‘x’dir, ‘y’dir.” Yani aslında, tam da burayı sorgulamak lazım.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ - Sayın Vekilim, bunlar aslında var, İzmir’de “RADIUS Projesi” 1998’de yapıldı, 2000 yılında da yayımlandı. Zeminin niteliğini tek tek gösteren yapı var, dikkate alan olmamış.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela şöyle: Bayraklı’daki diyelim ki jeoloji mühendisi dedi ki: “Burada zemin sıvılaşması var.” Bunu diyen bir rapor var mı?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Buna rağmen buna inşaat ruhsatı veren varsa bence 1’inci yargılanacak bunlar. Yani işin temelinden başlamak lazım, temeli sağlam olmayan bir şeyin üzerine neyi inşa edebiliriz ki? Ama her seferinde Lütfi yargılanıyor, inşaat mühendisi üzerine bina yaptı, hâlbuki suyun üzerine insan ancak resim yapar yani. Bunlar aslında fazla gündeme gelmiyor. Yani mesela, bu konuyla ilgili, ne bileyim, zemin raporları yanlış tespit edildiği için veyahut da verilen zemin raporlarına uyulmadığı için, şu, bu yaptırım diye bir şey yok. Ben öyle bir şeye rastlamadım en azından.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz Bedri Bey.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Vekilim, zaten 1999’a kadar etütler yok yani. 99’dan sonra da dediğim gibi, denetim yok. Yani 1999’a kadar binalarda zemin araştırmaları zorunlu görülmüyordu.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani ihtiyaç yok muydu?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yok, hiç yoktu yani sıfır.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – O zaman demek ki depremlerden ders almamışız.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Hiç ders almamışız tabii, alsaydık zaten bugün burada olmazdık diye düşünüyorum.

Sayın milletvekilim 2-3 tane sorusu daha vardı, Sayın Başkanım, müsaade ederseniz cevaplamak isterim.

Yasal mevzuatın yeterliliğiyle ilgili itirazlarımız olduğunu söylüyor. Evet, var; şimdi 7269'u hocam ifade etti. Türkiye'de daha deprem sistematığı bilinmiyor doğru düzgün. Türkiye'de -biraz önce gösterdiği- 550'ye yakın şu an fay tespit edilmiş durumda, MTA'nın tespiti. Yani 2012 yılında yayımlanan diri fay haritasına göre 486, o zaman Doğu Anadolu fayı daha tespit edilememiş. Yani bilebildiğimiz kadar çok az bir deprem üretme potansiyeline sahip faylar söz konusu. Mesela, fay zonu üzerinde bina yapmak serbest Türkiye'de. Şu an yılda 150-200 bin civarında bina ruhsatı veriliyor, güne böldüğümüzde aşağı yukarı 400-500 civarında ruhsat yapılıyor. 18 kent, 80 ilçe, 502 köyümüz doğrudan fay zonu üzerinde, doğrudan ruhsat veriliyor. Bugün de mesela, beş-altı saattir buradayız, muhtemelen 2-3 tane bina da fay zonları üzerinde duruyor; yasak yok. Niye? Çünkü 7269 sayılı Yasa'da bir tehlike kaynağı olarak bu gösterilmiyor. Siz, bir şeyi tehlike olarak görmüyorsanız onun yarattığı riskleri de görmüyorsunuz, buna ilişkin tedbir de almıyorsunuz. Öncelikle, bizim bu tehlike kaynaklarımızı doğru düzgün tanımlamamız lazım.

Tsunami ilk kez can kaybına neden oldu, "Türkiye'de olur mu, olmaz mı?" tartışması yapılıyordu son yirmi yılda, bilim camiasında bu yapılıyordu yani. E, gördük ki demek ki olabiliyormuş.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Afetler ilan edilmiyor yani.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Demek ki biz tsunamii bir tehlike kaynağı olarak tanımlayıp buna ilişkin tedbirleri öngörebiliyor olmalıyız. Tsunami sonucunda hangi risklerle karşı karşıya bu ülke, bunun için biz ne tür tedbirler geliştirmeliyiz?

Bakın, İmar Kanunu'muz var. Türkiye'de ilk imar kanunu, 6785 sayılı Kanun 1956 yılında çıkmış. Hemen hemen benzer düzenlemeler 3194'e taşınmış 1985 yılında. Yapı denetimini burada tartışıyoruz. Fenni mesuliyet sistemi 1956 yılından gelmiş, hemen hemen benzerini uyguluyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hocam, yani, toptan bir yaklaşımla bütün mevzuatın âdetâ işlemediğini anlatıyorsunuz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkan...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bakın şimdi, ben bugün sabırla dinledim.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Hayır, mevzuatı şöyle... Şöyle anlatayım...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, size birkaç bir şey söyleyeceğim.

Ben inşaat mühendisiyim, İstanbul Teknik Üniversitesi mezunuyum. Şimdi, burada kendi meslek odamı da dinledim; bu alanda, böyle merakla gerçekten isteyerek, güzel çözüm önerileri getireceklerini, böyle nokta atışlarla mevzuattaki eksiklikleri gidererek... Çünkü burada bu kadar milletvekili, biz kaç gündür toplantılar yapıyoruz, tek kitlendiğimiz nokta: Nasıl çözüm bulabiliriz ve nasıl çözüm yolları geliştirebiliriz?

Şimdi, bakın, kanun yapmak öyle kolay bir şey değil, düzenleme yapmak öyle kolay bir şey değil. Yaparsınız; uygulaması kamuoyunda farklı olur, esnetilir, başka sorunlara sebebiyet verir, başka dezavantajlı kesimler oluşturur, başka kanunlarla çelişir, birtakım temel hak ve hürriyetlerle alakalı sıkıntılar oluşur; o yüzden düzenlemeyi hayata geçirirken çok iyi düşünmeniz gerekir. Şimdi, bu süreçte sizler bütün mevzuatı öylesine yok sayıyorsunuz ki ve onun yerine de burada bazı cümleler haricinde net, somut, uygulamaya dönük ve Türkiye gerçeğini yansıtan, Türkiye gerçeğine bir çözüm oluşturabilecek bir yaklaşım sergilemiyorsunuz.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Ve ben gerçekten üzıldüm. Yani bunu İlyas Bey söyledi, ben söylemedim, sabrettim ama siz aldınız bütün İmar Kanunu’ndan Yapı Denetimi Hakkında Kanun’a kadar yapılmış bu kadar uğraşmış... Yani burada biz sadece sizi dinlemedik, 47 tane kurum, kuruluş, STK dinledik bugüne kadar; gerçekten bugüne kadarki mevzuatı bu şekilde yerden yere vuran -hele hele meslektaşlarımız, Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği- bu yaklaşımı sizin haricinizde biz başkasından duymadık, çok üzülüyorum. Lütfen, o zaman çok somut önerilerle bu kanunların eksikliklerini, bütün mevzuatta yapılması gerekenleri, bütün danışma kurullarınızla, akademisyenlerinizle, mesleki bilgi ve tecrübenizle lütfen somut olarak getirin.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz birkaç şey söylemek istiyorum, yasal mevzuata örnek vereceğim yani: Şimdi, 3194 sayılı İmar Kanunu’na itirazımız var. Bakın, tanımlar kısmını okuyorum “mekânsal strateji planı”. Afet kavramı yok, planlamanın bir parçası değil, e, buna itiraz etmeyecek miyiz mesela? Sağlıkla ilgili -bakın, hepimiz maskeyle geziyoruz- bu ülkede Sağlık Bakanlığının yaptığı açıklamalar söz konusu, yılda 2.300 kişi sırf radon gazından kaynaklı akciğer kanserinden ölüyor. Binalarımızı yaparken buna ilişkin bir tek tedbir alıyor muyuz? Hayır. Mekânsal planlamanın bir parçası mı sağlıkla ilgili verilerin toplanması? Hayır. Sağlık Bakanlığı asbest üzerine oturan yerleşim birimlerini açıkladı, 375 köy doğrudan asbestle temas eden yerleşim alanları üzerinde. Şimdi, Afet kanunumuz mesela buna olanak sağlamadı. Ben mesela çocuktum; Uğur Dündar’ın “Kanserli Köy” diye Ürgüp’te yayınladığı bir belgesel söz konusuydu, hepiniz belki hatırlıyorsunuzdur; “Bunu afet mevzuatına mı koyacağız, başka bir mevzuat içerisinde mi değerlendireceğiz?” “Köyü nakledeceğiz.” tartışmaları bu ülkede otuz yıl aldı. Şimdi, bizim bunlara ilişkin eksiklikleri tabii ki dile getirmemiz lazım, çözüm üretmemiz lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Lütfen çözüm önerilerini, bütün bilgi, birikimleriyle meslek odası olarak, geliştirerek o zaman yapmış olalım.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, Sayın Başkan, mesela, mekânsal strateji planı kavramını değiştirelim. Sağlık kavramı bunun içine girsin, veriler toplansın, afet kavramı planlamanın bir parçası hâline gelsin. E, şimdi, biz bunu yasal mevzuatta yapmadıktan sonra nasıl yeterliliği sorgulayabiliriz? Mesela Yapı Denetim Sistemi’ni düşünelim. Gerçekten, şu an piyasada işleyen sistemi mi biz düzenliyoruz, yoksa kâğıt üzerinde bir denetim mekanizmasını mı bizim yasal mevzuat düzenliyor? E yani şimdi bunu sorgulayamayacak mıyız Sayın Başkanım?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bakın, bu hususları sorgulama her zaman hepimizin hakkıdır.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, bakın ben, somut bir... İfade edeyim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu hususları sorgularız ama bizim burada odaklandığımız husus şu: Aksayan, noksan kalan, mevzuattan kaynaklanan ne sıkıntı varsa nasıl çözebiliriz, uygulamayı nasıl düzeltebiliriz, o piyasada oluşan şartları, oradaki o iş yapma biçimini düzenlemelerle belli bir noktaya nasıl taşıyabiliriz, disipline edebiliriz? Bu, sadece bazen düzenlemeyle de olmaz; bunun birçok faktörü vardır, birçok etmeni vardır, bunlar da hesaba katılabilir.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi, Sayın Başkan...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sonuçta her şey sadece yasal mevzuatta düzenlemekle bitmiyor.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – İşte, önerimizi de söylüyoruz, burada onu söyleyeceğim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Ben, önerilerinizin daha somut, daha net olmasını istiyorum. Bakın, biraz önce söyledim Jeofizik Mühendisi arkadaşımıza, 2’nci Başkana. Ne dedik? Bakın, burada geniş bir ifade: “Genelgenin genişletilerek revize edilmesi, tam uygulanması sağlanmalıdır.” Lütfen, bunu açacaksınız. Sizi burada önerilere dâhil ederken ilgili bakanlıkla ilgili yasama süreçleri içerisinde biz orada hedefe odaklanarak hareket edeceğiz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkanım, şimdi müsaade ederseniz birkaç şey ifade edeyim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Burada bakın, bütün meseleleri, bütün sorunları çözdük yani siz radon gazıyla ilgili meseleyi örnek veriyorsunuz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ama bu ülkede böyle bir sıkıntı var.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu da bir gerçektir, evet ama hepsinin önceliği var, hepsini...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ama öyle de bu ülke sırf tanı ve tedaviye...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz, sizden çok daha önemli düzenlemeler bekliyoruz. Bütün mevzuatı yetersiz, bütün mevzuatı karalayarak burada bu çözüme katkı sağlayamazsınız ki.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Biz bütün mevzuatı karalamıyoruz Sayın Başkanım ama bu ülkenin bir sorununu aktarmamıza da lütfen yani müsaade edin, aktaralım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun, buyurun.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Radon gazından sırf...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O sorunları aktarırken biz de sizden bakın, biz burada bir araştırma komisyonuyuz; sizden beklentimiz depreme yönelik zararların en aza indirilmesi noktasındaki somut önerileriniz, somut birtakım tecrübelerinizden kaynaklanan teklifleriniz, bunları istiyoruz sizden öncelikle. Zamanımız belli bir süre, çalışma takvimimiz belli, biz üç ay süreli kurulmuş bir komisyonuz. Biz, burada, bu süre içinde bu çalışmayı tamamlayacağız, o yüzden sizden zamanı ve usul ekonomisini daha verimli kullanma adına daha somut şeyler bekliyoruz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Başkanım, zaten bunu söylüyoruz. Yani bir afetlerle mücadele planlama süreçlerinden başlayarak taa, yapı üretim süreçlerinin sonuna kadar devam etsin. Bizim bugünkü imar mevzuatımız buna olanak vermiyor, buna ilişkin revizyonlar son derece hızlı bir şekilde yapılabilir diye düşünüyoruz. Yaptığı denetimle ilgili düşüncelerimizi aktarmak istiyorum, müsaade edersiniz.

Yani, şimdi bizde bir mal sahibi kavramı üzerinden şekillenen yapı üretim süreçlerimiz var. Mal sahibi, bir etüt proje merkezine gidecek, proje hazırlayacak; bir yapı denetim firmasına gidecek, yaptırdığı etüt ve projeyi denetleyecek; sonra gidecek yapı ruhsatını alacak, bir müteahhitte anlaşacak ve yapısını gerçekleştirecek. Hâlbuki burada zayıf nokta mal sahibi, ekonomik gücü yok. Bir yap-satçı müteahhide gidiyor, o projeyi ayarlıyor, etüdü o yaptırıyor, yapı denetim şirketiyle o anlaşıyor, ruhsatı gidiyor kendisi belediyeden alıyor. Yani, sonuçta aynı müteahhitlik sisteminin emrinde çalışan etüt projesi müellifi yani birbirinden bağımsız olması gereken sistem.

Efendim, yapı denetim şirketi yine müteahhit firmanın denetimi altında faaliyet gösteriyor veya onun ödediği ücretle gerçekleştiriliyor. Bizim burada önerimiz şu: Tabii ki bunlar, mutlaka mevcut işleyen sistemi düzenleyen, regüle eden düzenlemelere ihtiyacımız var; bugünkü sistem bu nedenle kâğıt üzerinde kalıyor. 1956 yılından beri fenni mesuliyet sistemi var. E, bugün hâlâ “Niye yapılarımız denetimden kaynaklı yıkılıyor?” diye sorguluyoruz hepimiz. 168 kişi öldü; 80 bin yapıda, konutta hasar var; bir proje müellifi yargılanmıyor. İşte, Başkanım ifade etti, Elâzığ’da 18 bin tane işte yapı hasarı söz konusu.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Niye hapis yatanlar var ya?

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Efendim?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hapis yatanlar var.

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yani 80 bin projelik binadan bahsediyorum Sayın Milletvekilim, yani biz 1-2 kişiden bahsetmiyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Bakın, Elâzığ’da da İzmir’de de yapı denetim sisteminin denetiminden geçmiş binalarda yıkım gerçekleşmedi. O binalarda yapısal hasar, az hasar düzeyinde kaldı. Şimdi, yapı denetim sistemini biz dün de çok tartıştık, bugün diğer sunumlar içerisinde de görüşüyoruz. Artık eksik kalan, noksan kalan hususlar, işte, payların artırılması, yüzde 1,5’tan 3’e çıkarılması, diğer düzenlemeler vesaire... Bunlar zaten ilgili yapı denetim alanındaki derneğimizi dün gece de dinledik, bunlar bizim gündemimizde zaten var, bunların bizim Komisyon raporumuza yansıtacağımız detayları var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, bence yapı denetimle ilgili farklı bir çözüm önerisi var, onu dinleyelim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başkanım, yani bence müsaade edelim görüşlerini açıklasınlar.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Şimdi, lütfen, bir saniye Değerli Vekilim, bir saniye...

Şimdi, siz sayın vekilimizin sorduğu diğer sorulara lütfen cevap verin.

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Tabii.

Şimdi, yasal mevzuatın yetersizliğiyle ilgili düşüncelerimi kısaca yani bunu ifade ettik, zaten bunlar daha önce de Deprem Şûrası’nın raporlarında da ayrıntılı bir şekilde var. Bizim buradaki düzenlemelerden temel kastımız şu: Mevcut işleyen sistemi regüle eden şeye ihtiyacımız var, yoksa kâğıt üzerindeki düzenlemeler maalesef gerçek manada bir sonuç üretmiyor.

Kurumsal yapılanmaya ilişkin görüşümüzü almak istemişti. Evet, itirazımız var. Yani bugün bütün dünyada deprem araştırmalarının tamamı bu ülkelerin jeolojik “survey”leri tarafından yapılıyor. Bizde Deprem Araştırma Dairesi mesela AFAD Başkanlığının altında. AFAD Başkanlığı bir araştırma kurumu mu? Hayır. Belki 70-80’e yakın kişi çalışıyor, bunların 50-60’ını fayın üzerine oturtsan fayı tanımıyor Sayın Başkanım. Yani bunun mutlaka, Deprem Araştırma Dairesinin bütün ülkelerde olduğu gibi mutlaka o ülkenin jeolojik “survey”inin altına taşınması gerektiğini ifade edeyim.

Yine, belediyelerde kurumsal yapılanmamız çok zayıf veya yok. İşte İstanbul Büyükşehir Belediyesinde 2000 başında -yanılmıyorsam- Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü kurulmuştu. Geçtiğimiz günlerde Ankara Büyükşehir Belediyesi benzer bir uygulamayı başlattı. İzmir var, onun dışında doğru düzgün belediyelerimizde bir kurumsal yapılanma, kurumsal bilgi birikimini geleceğe taşıyacak bir yapılanma söz konusu değil.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kocaeli’den bilginiz var mı?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Kocaeli’yle ilgili özel bir bilgim yok Sayın Vekilim ama yani...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Tavsiye ederim, bir inceleyin isterseniz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ama benim gördüğüm yani en azından yeni yapılanmalar söz konusu.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yeni değil, 2004’ten itibaren.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yani Kocaeli eski olabilir, bilmiyorum, Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin yapılanmasını bilmiyorum Sayın Vekilim; onu özellikle ifade edeyim.

Bu tür kurumsal yeniden yapılanmalara da ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.

AFAD Başkanlığı bugün daha ziyade acil durumların yönetimine kendisini konsantre etmiş durumda; deprem veya deprem zararlarının azaltılması veya risk azaltmaya ilişkin projelerin ikinci planda kaldığını özellikle belirtmemde yarar var.

Kısaca bunu söyleyeyim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Bursa Milletvekilimiz Ahmet Kılıç.

Buyurun Sayın Vekilim.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Sayın Başkan, çok değerli Komisyon üyelerimiz, değerli misafirler; tabii, öğleden beri hep beraber burada konuşuyoruz, biz de mümkün olduğunca sunumları dinlemeye gayret ettik.

Tabii, siz bardağın boş tarafını fazlasıyla gösteriyorsunuz; Bir de bardağın dolu tarafı var yani bunu da görmemiz lazım, toplumsal olarak hepsini görmemiz gerekiyor. Şimdi, TOKİ sosyal konut da yapıyor, hakkını yemememiz lazım. Özellikle Bursa’da, seçim bölgemde, çok, son derece ihtiyaç sahibi ailelere, emeklilere, hatta dezavantajlı gruplara yönelik yaptığı çok güzel projeler var ve son derece de makul ve fiyatı uygun bir şekilde de onları konut sahibi yapıyor.

Şimdi, her basına yansıyan bir konudan da çıkarım yapmamız son derece yanlış olur. Mesela şu dönemde de Covid’le de alakalı ciddi bilimsel kargaşa var. Şimdi, bugün de burada da takip ediyorum, zaman zaman televizyon ekranlarında da görüyoruz, teknik de bir kargaşa var yani.

Ben olayın şu boyutuna değinmek istiyorum: Şimdi, tabii, biz böyle elbette ki mevcutta yapı stokunda sıkıntılı olan yapılarımız var ama bir de hakikaten yapı stokunda sağlam olan, hakikaten şu anda depremlere karşı dirençli yapılarımız var, bunları da göstermemiz gerekiyor; öyle ki vatandaşlar 2000 yılından sonra yapılan sağlam binalarda bile sanki risk varmış gibi bir algıya kapılıyor. Bunun da bizim sonuçta hem odalar hem siyasetler hem yöneticiler olarak ortak görevimiz olması gerekiyor. Mesela şuna dikkat ediyorum: “Sağlam bir zeminde 2-3 katlı bir yapıda bile artık deprem izolatörü kullanalım.” tarzında böyle olup olmadık yerlerde yaklaşımlar var. Üniversitelerde temel olarak bize hep şunu söylüyorlardı: “Minimum maliyet optimum fayda.” Bunlar sonuçta bir millî servet. Bu yaklaşımları da total olarak hep beraber ortaya koymamız gerektiğine inanıyorum.

Ben tabii, sunum yaptınız teşekkür ediyorum, bu nokta da bu fikirlerimi paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Bedri Bey, buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Efendim, Bedri Bey konuştu, bence yeter.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tekrar mı söz istediniz?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ben araya girmiştim ama Lütfi Bey’den sonra...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Araya mı girmiştiniz? Siz o zaman daha sonra...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Araya girmiştim. Olur, bekleyeyim Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tamam, peki, peki.

Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı, buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, Başkanım tekrardan Komisyonumuza hoş geldiniz.

Hocam, çok teşekkür ederiz, güzel bir sunuydu, özellikle fotoğraflarla o bizlere aktardığınız bilgiler gerçekten doyurucuydu.

Bu hususta, dün gece geç saatlere kadar bizim Komisyon toplantımız devam etti, yapı denetim firmaları adına -dernek başkanıydı zannedersem Nazmi Bey- Nazmi Bey de bize bir sunum yaptı.

Nazmi Bey, tabii, gün içerisinde şöyle arka tarafta oturup beklerken ondan önceki toplantılarda yapı denetim firmalarına olan itirazı veya şikâyetleri hep dinlemişti, onun üzerine toplantıya çıkınca da yaptığı sunumda şöyle bir ifade kullandı: Türkiye genelinde yapı denetiminden geçen “2 milyar metrekare”(*) bir inşaat alanı olduğunu ifade etti ve özellikle İzmir, ondan önceki Van, Elâzığ ve Malatya depremlerinde gidip yerinde yaptığımız incelemelerde de bu “2 milyar metrekarede”(**) herhangi bir hasar olmadığını ve bu alan içerisinde de herhangi bir can kaybının da olmadığını ifade etti.

Şimdi, Ahmet Bey’in de biraz önce ifade ettiği gibi, elbette her şeyimiz dört dörtlük değil ama geldiğimiz nokta itibarıyla, bence 1999’dan öğrenip daha sonra da hayata yerleştirmeye çalıştığımız bazı uygulamalar oldu. Ben bu uygulamaların hepsinin de böyle çöp olmadığına inanıyorum. Özellikle 1999’dan sonra malzeme yapımızdaki değişiklikler, işte, düz demirden -atıyorum- nervürlü demire geçiş, kolon-kiriş birleşim yerlerinin etriye sıkılaştırılması, etriye kancaları veya elle dökülür betonlardan -benim babam, evet, inşaat müteahhidiydi, oradan hatırlıyorum, yani elle dökülürdü betonlar- beton santrallerine geçiş... Derken Türkiye, belki dünyanın yakaladığı seviyeyi yakalayamadı ama bu kadar uğraş, bu kadar çabanın da ben boşa gittiği inancında değilim. Çünkü o verilen rakamlara, bilmiyorum, siz ne yorum yapacaksınız, o 4 milyar metrekareyle ilgili verilen rakamlara.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL SEKRETERİ DENİZ IŞIK GÜNDÜZ - Bir yanlışlık var orada Başkanım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Dün burada tartıştık, burada konuştuk.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI GENEL SEKRETERİ DENİZ IŞIK GÜNDÜZ - Toplam üretilen konut sayısı ile 100 metrekareyi çarpın 4 milyar metrekareyi...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 4 milyar, iyi hatırlıyorum rakamı, tamam, tutanaklarda da var hatta, “4 milyar metrekare” diye bir...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Sayın Vekilim, Türkiye’de aşağı yukarı 20 milyon konut stoku olduğu ifade ediliyor. Geçen hafta Yapı Denetim Daire Başkanıyla görüştüm, 800 bin civarında bir konut...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Rakama biraz sonra yine tam bakarım, 900’lerdeydi çünkü o yüzden ben yuvarladım.

* Bu ifadeye ilişkin düzeltme bu Toplantı Tutanak Dergisi’nin ...’nci sayfasında yer almaktadır.

** Bu ifadeye ilişkin düzeltme bu Toplantı Tutanak Dergisi’nin ...’nci sayfasında yer almaktadır.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yüzde 5’i diyelim yani, 800 bin filan dedi yani.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Yapı denetimlerin çalışma prensiplerini hepimiz -sahadan gelen insanlarız- biliyoruz. Onların inşaatların başına gidip, efendime söyleyeyim, denetim faaliyetlerinin eksik olduğunu... Hatta ben, dün şunu da ifade ettim: Yani bu verdiğiniz rakamlarda herhangi bir problem yaşanmamasının sebebi yapı denetim firmaları değil, Anadolu’daki müteahhitler, malzeme sektöründeki gelişmeler. Bence burada inşaat mühendislerimiz, bilinçli yapı üreten insanlarımız... Siz bence burada sayılacak en son kurumsunuz çünkü ben de yapı denetim firmalarının nasıl çalıştığını sahada gören, gözetleyen biriyim. Ama ben yapı denetim firmalarıyla ilgili de onların şu son düzenlemeyle beraber biraz daha özgürleştiğine inanıyorum, bu e-dağıtım sistemiyle birlikte. Hatta, dün şunu da konuştuk: Yapı denetimlerle ilgili bu yapılan düzenleme, bu e-dağıtım düzenlemesi iş güvenliği firmalarına da uygulanabilir mi diye bu da tartıştığımız konulardan biriydi.

İyi, kötü, 83 milyon bir vatanda yaşıyoruz dolayısıyla bir eksik, bir kusur varsa bence hepimizin eksigi, kusurudur; bunu tamamlamak... Herhalde Bedri Bey ifade etmişti, yani Türkiye’de teorik olarak Avrupa standartlarındayız ama uygulamada biraz Asya gibi düşünüyoruz, Asyalı bir ülke gibi düşünüyoruz, geçen de ifade ettim. Bunun biraz kültürel de bir yapıdan kaynaklandığını düşünüyorum ama ben ileriye dönük ümitvar... Tüm bu bilim adamlarımız, sahada çalışan uzmanlarımız... Yeni yeni öğrendiğimiz yapılan araştırmalardan elde ettiğimiz çok güzel bulgular var, ben bunların hayata geçeceğiyle ilgili de inşallah geleceğe yönelik daha ümitvar düşünüyorum.

Biraz önce, herhalde ilk toplantımızda Harita Mühendisleri Odası Sayın Genel Başkanının ifade ettiği bir sistem vardı. Yani bunlar artık dünyada bulunup Türkiye’de de uygulanabilir mi noktasında. Uygulamalarda bazı eksikliklerimiz, aksaklıklar olabilir. Burada aslında ben de Başkanım gibi düşünüyorum, sizden böyle nokta atışı... Biz bugünkü toplantıyı dört gözle bekliyorduk. Böyle nokta atışı, bizi doğru yönlendirecek ki biz doğru yönlendirilirse eğer biz de Mecliste bunu rahat bir şekilde ifade ederiz diye düşünüyorum ama siz de böyle çok kara bir tablo çizdiniz Sayın Başkan.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yok, o kadar değil.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Kara bir tablo çizdiniz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Öyle değil, niye öyle düşündünüz? Yani çok yol aldık diye de söyledim konuşmamda bunu.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Yapılan doğru olan şeyleri elbette ki burada dile getirmedik, eksikleri dile getirmeye çalıştık.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Bakın, MTA mesela, geçenlerde... Belki yavaş çalışıyor diyebiliriz ama MTA’nın yaptığı bir çalışma var -Müzeyyen Hanım da katılır herhâlde- geldikleri zaman sunum yaptılar bize, sıvılaşma haritasını hazırlıyorlar.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – 30 kenti bitirdiler, evet, biliyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Çok zahmetli bir iş olduğunu... Hatta itiraz ettik, niye bu kadar geç kalıyorsunuz kardeşim; ben Hatay Milletvekiliyim, Hatay’la ilgili sıvılaştırma noktasında büyük problemler, sıkıntılar yaşadığını biliyoruz, bir an önce o harita eğer önümüzde olursa biz de ona göre belki şehirde bir yönlendirme yapabiliriz deyince çok zor, meşakkatli bir iş olduğunu ifade ettiler -Sayın

Hocam daha iyi bilir benim uzmanlık alanım değil- Türkiye’yi pafta pafta ayırdıklarını ve Zonguldak tarafında bir bölgenin ancak haritasını tamamlayıp hizmete sunduklarını ve önümüzdeki günlerde diğer haritaları da yayınlayacaklarını ifade ettiler.

Son olarak da şunu söylüyorum: Evet, İstanbul hepimizi korkutuyor ancak İstanbul’un lobisi de çok güçlü, burada görüyorsunuz İstanbul milletvekillerimizi; İzmir’in de bu ara lobisi kuvvetli ama Doğu Akdeniz’i de Adana’yı da içerisine alan, işte, Hatay’ın da olduğu ve depremselliği de yüksek olan bir bölge, hepimiz biliyoruz. Bir taraftan Doğu Anadolu Fay Hattı, bir taraftan Akdeniz’den gelen işte o Ölü Deniz fay zonunun sıkıştığı bir alandayız ve bu ara yapılan tüm televizyon programlarında da Hatay, Kahramanmaraş Türkoğlu, o bölgeye sıkça bir atıfta bulunuluyor. Tabii, depremin saatini, zamanını bilme; kimsenin böyle bir şansı yok ancak kamuoyunda bu şekilde açıklamalar gerçekten insanlarda büyük bir tedirginliğe yol açıyor. İşte, tam bu noktada Sayın Hocamın özellikle Hatay’la ilgili geçmişte bir çalışması olduğunu biliyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben çok çalıştım Hatay’da.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Onunla ilgili böyle kısa da bir bilgilendirme alırsak...

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, şunu söyleyeyim: Bir defa, 99’dan beri Türkiye’de deprem olmadı, Türkiye’nin deprem potansiyelini gösteren bir deprem olmadı. 99, 7,4 depremidir; ondan sonra olan depremlerin hepsi 7’den küçüktür. Yani bizim gerçek potansiyelimizi, daha doğrusu yaptığımız hataların ne olduğunu test edecek bir deprem henüz olmadı.

İstanbul’da deprem olursa 7’yi geçecek, Hatay’da deprem olursa 7’yi geçecek. Buralarda ancak anlayacağız biz bu Yapı Denetim yeterince çalıştı mı çalışmadı mı diye. Biz bugüne kadar yıkıcı deprem görmedik. Yani dünyanın çoğu yerinde 7’nin altındaki depremler hasar yaratmazlar. Biz 4,5’da da hasar gördük; 4,5’da can kaybı yaşadık. O bakımdan, biz henüz...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Köylerde kerpiç yapılar, Van dolaylarında...

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – İşte, İran’da Bem depremi oldu, kerpiç tozunda boğuldu millet.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Benzer özellikler İran’da da var.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Her yerde var.

Dolayısıyla, biz daha kullandığımız, 99’dan beri yaptığımız işleri test edecek bir deprem yaşamadık, inşallah da yaşamayız.

Hatay konusunda da... Hatay çok önemli bir yer, Hatay’ın içerisinden diri fay geçiyor ve Hatay’da milattan sonra 65 yılında, o dönemde 250 bin can kaybı vardır; 115 yılında deprem olmuştur, bir sürü deprem vardır. Bugün Hatay’ın içinde ben... Hatay’a konferans vermeye gittiğimiz zaman o diri fayın üstünde bir yürüyeyim şöyle de resim çekeyim, millete göstereyim diye... Çekmedim, çektiğim resimleri de göstermedim kimseye. O kadar korkunç bir durumdadır Hatay.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Çünkü üzerinde şehir var, yapılaşma var.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şehir var, fayın üzerinde oturuyor, sivilaşılabir zemini var. Dolayısıyla, benim söyleyeceğim şu: Biz buraya elbette ki eksiklikleri dile getirmek üzere geldik; yapılanları takdir etmiyor, görmüyor değiliz, hepsini görüyoruz, 1999’dan beri hepimiz beraber yaşıyoruz, yapılan çok

şey var. Yani İstanbul'daki köprülerin, viyadüklerin güçlendirilmesini, okulların İSMEP projesiyle, Dünya Bankası kredisiyle güçlendirilmesini; bunları görüyoruz, bunları takdir de ediyoruz ama buraya takdirleri değil, eleştirileri söylemeye geldik biz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hatay'daki o çektiğiniz fotoğrafı benimle paylaşır mısınız Hocam.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tabii, gönderirim size.

Hatay'da yürüdüğünüz zaman...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Korkuyorum, Hatay Milletvekiliyim ama özellikle Antakya ve İskenderun'da şehirleşme, kentleşme, yapı stoku; belediyemizin elinde güçlü bir envanter de yok. Yani en son ben kendimi belediyenin numarator servisinde buldum o şehirdeki yapı stokunun durumunu öğrenmek için.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Bir felaket ya.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Şimdi, söz isteyen Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker.

Buyurun Sayın Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben de sunumlarınızdan dolayı hocama ve Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanına ve ekibine teşekkür ediyorum.

Konuşmalarda çok genelleme kullanılınca ister istemez dikkatimizi çekiyor. Genelde bizler teknik insanlarız yani siyasetçiler gibi genelleyerek konuşmayız; bizde iki kere iki dörtlür, üç de etmez, iki buçuk da etmez, beş de etmez, iki kere iki dörtlür, bunun başka bir izahı yok. Az önceki konuşmalarda şu ifade edildi, ben ona Kocaeli Milletvekili olarak itiraz ediyorum: “Depremler genelde fakir insanları vuruyor.” dediniz. Arkadaşlar, Kocaeli'nin millî geliri, Türkiye'nin millî gelirinin üzerinde. Tahmin ediyorum, en son İzmir'de yaşanan depremde, İzmir'in belki de en zenginleri Bayraklı'da oturuyor. Yani böyle bir ayrıma girmenin doğru bir ifade olduğunu düşünmüyorum.

İkincisi: Başkanım, jeoloji mühendislerine sanki biraz haksızlık ettiniz gibi geldi. Ben 1994'te belediye meclis üyesi oldum İzmit'te, 2011'e kadar belediye meclis üyeliği yaptım, on yıl muhalefette kaldım, son yedi yıl da iktidarda kaldım. İktidarda İmar Komisyonu Başkanlığı yaptım, aynı zamanda Başkan Vekilliği yaptım ve 2004'ten itibaren -çok iyi biliyorum- yapılan bütün imar planlarında, hem belediyenin yaptığı imar planlarında hem de o gün itibarıyla yapılabilen mevzi imar planlarının hepsinde jeolojik etüt istedik, jeolojik rapor istedik, serbest çalışan arkadaşlar bunları yaptılar, getirdiler ve yine benim belediyemdeki, büyükşehir belediyesindeki veya ilçe belediyesindeki jeoloji mühendisleri de bunları kontrol etti. Şimdi “Bunlar kontrol edilmiyor, bakılmıyor.” dediğiniz zaman, vallahi, oradaki meslektaşlara karşı büyük bir haksızlık yapmış oluruz diye düşünüyorum. Bunu bire bir yaptılar ve bütün planlarda jeolojik etüt şartı isteniliyordu.

Mesela, bir konu daha söyleyeyim: Elâzığ depremiyle ilgili, depremzede olduğunuzu söylediniz, doğrudur; ben enkazdan çıkan birisiyim ve yakınlarımı enkazda kaybeden birisiyim. Benim oturduğum belediyenin imar müdürü jeoloji mühendisiydi ve benim binam fay hattının üzerindeydi, o arazide gösterilen fay hattının üzerindeydi, arazinin 2,5-3 metre kaydığı noktadaydı ve imar müdürü jeoloji mühendisiydi -özellikle ifade etmek istiyorum- yani planlarla ilgilenen, planları meclise sunan, onay veren, teknik raporu yazan arkadaş anlamında. Diğer taraftan, mesela, 1999 depreminden sonra, o zaman tahmin ediyorum, Bayındırlık Bakanlığı yaptı bunu, Kocaeli bölgesinde, Sakarya, Düzce,

Yalova dâhil olmak üzere, tamamında jeolojik etütleri yaptırdılar, tamamında yapıldı. Ha, ne kadar hassasiyetle yapıldı, onu bilemiyorum ama yapılan jeolojik etütler neticesinde, onaylı imar planlarında 5 kat olan yerler 3 kata düşürüldü, işte, 7 kat olan yerler 5 kata düşürüldü. İmar planı kararlarında o jeolojik etütler neticesinde ciddi anlamda bir oynama oldu ve şu anda biz onun da sıkıntısını yaşıyoruz. Adamın ruhsatlı, 7 katlı binası var ama 99 sonrası yapılan o jeolojik etütlere göre katları düşürüldüğü için şu anda 4 katlı veya 5 katlı. Adam yıkıp yenisini yapamıyor, yaptığı zaman yüzde 50'si gidiyor. Yıkılmazsa sıkıntılı, problem. Güçlendir diyoruz, o da olmuyor; böyle bir problem de oldu. Dolayısıyla yani burada teknik insanlar olarak böyle çok genelleme ifadeleri bence kullanmak gerçekten sıkıntı olur, başkalarını da üzmüş oluruz, başkalarını da rahatsız etmiş oluruz, haksızlık da etmiş oluruz. Ama önemli olan, bizim önümüzdeki süreçte gerçekten...

Ve şunu da ifade edeyim: Ben belediyeden gelen birisiyim, harita kadastro yüksek mühendisiyim, meslekle ilgilenen birisiyim. Şu anda belediyelerin -hangi belediyede olursa olsun, birazdan şehir plancılar gelecek, onlara da soracağız- jeolojik etütleri, raporu olmadan kesinlikle hiçbir planı onaylanmıyor da kabul edilmiyor da. Burada bir sıkıntımız yok Allah'a şükür ama bundan sonra yapılacak olan binalardaki kontrol eksikliğinde, denetimde -eyvallah- eksikler varsa yapılabilir, orada bir sıkıntı yok.

İşte afetle ilgili söylediniz, "Afette deprem yok." dediniz. 6306 sayılı Kanun'da "afet riski altındaki alanların dönüşümü" diyor. Afetten siz neyi anlıyorsanız anlayın, o kadar geniş bir konu ki. Hatta ben bu konuda Bakanlığı da eleştirdim, dedim ki: Ya, kanun çok geniş bir kanun. İşte, dediğiniz Nevşehir'deki olayı da kapsar, toprak kaymasını da kapsar, sel baskını da kapsar; sokaklar çok darsa, yangın çıktığında itfaiye giremiyorsa bu da bir afet riskidir; hava sirkülasyonu alamıyorsa, şehrin yapılaşması uygun değilse bu da ileride, uzun vadede hava kirliliği neticesinde bir risktir; bunların hepsi afettir. Kanun çok geniş ama yönetmeliği biraz derleyip toparlayıp sadece getirip depreme bağladılar, mesela ben o anlamda Bakanlığı eleştirmiştim. Yönetmeliğin kanunun ruhuna uygun olarak biraz daha genişletilmesi lazım. Dolayısıyla bu konularda aslında bir sıkıntı, problem yok ama uygulamada eksikler var mıdır? Mutlaka vardır. Önemli olan, o eksikleri bulup giderme yönünde harcanan çabadır. Mesela 99 depreminden sonra... Hocam söylediler: "2000'deki Şûra'dan sonra hiçbir şey yapılmadı." Ben Şûra'nın maddelerini bilmiyorum ama burada Millî Eğitim Bakanlığı sunum yaptı, hatta benim de dikkatimi çekti. 2010 Deprem Araştırma Komisyonunun hazırlamış olduğu rapor doğrultusunda ilkokul, ortaokul ve liselere afetlerle ilgili, hiç olmayan 27 tane ayrı program koymuşlar. Deprem var, sel baskını var, toprak kayması var, bir sürü şey var. Hatta o gün onları da biraz eleştirdim, 27 tane konunun içerisinde depremle ilgili kısım 4 veya 5 konuydu. Aslında en büyük risk deprem, bunun sayısını biraz çoğaltmanız lazım dedim. Dolayısıyla bu tür çalışmalar da yapılıyor aslında, onlara da bakmak lazım. Yine kendi seçim bölgem açısından söylüyorum, "Belediyelerde depremle ilgili çalışma yok." dediniz, ben sizi en kısa zamanda Kocaeli'ye davet ediyorum Sayın Başkanım, Kocaeli'de yapılan çalışmaları görmenizi ve gideceğiniz yerlerde de örnek olarak aktarmanızı sizden rica ediyorum, benim misafirimsiniz, buyurun gelin.

Teşekkür ediyorum.

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Önce şunu ifade edeyim: Hani 92 yılından beri bütün depremlere gittim, Erzincan'dan bu tarafa. Otuz bir yıllık mühendislik yaşamımda Kocaeli bölgesinde de o bölgede de deprem zamanı epey çalıştığımı özellikle ifade edeyim. Tabii ki 99 depremi olduktan sonra oralarda imar durduruldu yani Bolu, Sakarya ve Kocaeli açısından, Yalova da dâhil olmak üzere. Daha sonra imar planı esas jeolojik-jeoteknik

etütler gerçekleştirildi. Gerçekleşen o etütler çerçevesinde de onların imar planlarının onaylandıklarını biliyorum o zamanki Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından. Ben de 1997-2002 arasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığında -o zaman Bayındırlık Bakanlığıydı- zemin etütleri şube müdürlüğünü yaptım. Aşağı yukarı 40 bin konutun yer seçiminin altında da imzam var, onu da ifade edeyim yani. Bunlar bilmediğimiz şeyler değil. Benim kastettiğim şu: 99'dan önce bina türü yapıların etütleri yani zemin etütleri gerçekleşmiyordu yani yasal mevzuatımızda yoktu, onu ifade ediyorum. 99 depreminden sonra bu geldi ki siz onu vurguladınız zaten, 2014 yılında yenilendiğini ifade ettiniz. Yine, belediyelerin altyapılarının eksik olduğunu söyledim, bütün belediyeleri kastetmedim, bildiğim belediyeleri de burada ifade ettim biraz önce. İşte, Ankara'da beş altı ay önce yeni bir daire başkanlığı oluştu, İzmir'de çok yeni olduğunu biliyorum, İstanbul'da ta 2000'li yılların başında kurulduğunu biliyorum, Kocaeli'yi de bilmediğimi söyledim ama yani mesela -vekilim gitti- Hatay'da var mı ben bilmiyorum. Adana'da var mı? Olmadığını biliyorum. Yani birçok kentimizde de böyle kurumsal altyapıların olmadıklarını özellikle ifade edeyim. Bir de zemin araştırmalarının denetiminin yapılmadığını söyledim. Yani işte, bina türü yapılarını biraz önce ifade ettik, zemin de bunun parçalarından bir tanesi, bunun normalinde yapı üretim süreçlerinde denetiminin gerçekleştirilmesi gerekiyor. Yapılmıyor şimdi. Bir tek sondajın başında bir denetçi yok. Yani, olan bir şeyi ifade ediyoruz, eksik olduğunu söylüyoruz ve bunlar mutlaka giderilmeli diye ifade ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi Ulaş Bey'e söz vereyim, siz bu konuya tekrar dönersiniz.

Sivas Milletvekilimiz Ulaş Karasu.

Buyurun Değerli Vekilim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum Başkan. Sayın Başkana ve hocama da teşekkür ediyorum.

Tabii, şöyle bir durum var yani Türkiye'de aslında deprem gerçeğini konuşmaya 99'dan sonra başladık. Ondan önce yaşadığımız daha büyük depremler var ama 99'dan sonra bir milat oldu deprem noktasında. 2002'de de Başkan, siz iktidar olunca bu uygulamaların birçoğunu siz hayata geçirmek zorunda kaldınız, sevabı da günahı da sonunda sizin iktidarınıza nasip oluyor. O yüzden bazı şeyleri eleştiri olarak görmemek gerekiyor diye düşünüyorum. Yani şunun iyi bir yanı yok -dün de konuşuldu- 2000 yılında dünyada 22 tane 6,5 üzerinde deprem oluyor, 2 tanesi ülkemizde; 170 kişi ölüyor, 157'si bizim ülkemizde. Yani bunun nedenlerini tabii ki konuşmak zorundayız ve bunun nedenlerini araştırmak zorundayız. Şimdi, ben, TOKİ geldiğinde de söylemiştim, sormuştum -kendi sunumlarında vardı- Türkiye'de İç Anadolu Bölgesi genelde üçüncü deprem bölgesinde, TOKİ kentsel dönüşümlerin birçoğunu -yüzde 38'ini- İç Anadolu Bölgesi'nde yapmış. Yani Ege'de yüzde 5 yapmış, Marmara'da yüzde 11 yapmış, İç Anadolu'da yüzde 38 yapmış. Demek ki bir öncelik programlaması yapılmamış bununla ilgili. Az önce konuştuğumuz şekilde TOKİ o kentsel dönüşümleri değil de daha çok farklı projeleri gerçekleştirmiş.

Şimdi, İstanbul'u konuşuyoruz, İstanbul'u biliyoruz, Kadıköy'de dönüşüm üç dört yıl içinde bitti. Niye? Kadıköy'de daireler para ediyordu, biraz metrekarelerde artım sağlanınca Kadıköy'de dönüşüm bitti ama şimdi, Esenler'i nasıl dönüştüreceğiz, Bağcılar'ı nasıl dönüştüreceğiz, bununla ilgili somut projeler evet, somut projeler ortaya koymamız gerekiyor. Bununla ilgili de şimdi imarda artış yaparsak zaten artırabilecek bir konum yok. Ne yapmamız gerektiği konusunda aslında odaların da belki önerilerinin olması gerekiyor. Yani odalar da bu konuda, özellikle dönüşüm yapılması gereken bölgelerde nasıl bir yol izlenmeli, bununla ilgili daha somut öneriler sunabilir.

Fay hatları noktasında, deprem İzmir’de Seferihisar açıklarında oldu ama 60 kilometre ilerideki binalar yıkıldı. Fay hattının üzerinde değildi binalar. Buna karşın aynı bölgede 50 katlı binalar mevcut, siz o bölgenin zemininin çürük olduğunu ifade ettiniz. Yani asıl İzmir depremi gerçekleşse bu 50 katlı binalar nasıl bir tepki verirler? 50 katlı binaların zemin etütleri de yine sonunda jeoloji mühendisi arkadaşlar tarafından yapılmıştır. O bölgede nasıl bir tepki bekliyorsunuz?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Sayın Vekilim, İzmir depremi olmadı. İzmir’de deprem olmadı, İzmir 70 kilometre uzaktaki bir depremden zayıf zemin koşulları nedeniyle etkilendi. İzmir’in içerisinde geçen de diri faylar var, İzmir’de de deprem olacak. “Ne zaman olacak?” dersiniz bunun için detaylı çalışmaların yapılması lazım. 18 il içerisinde fay geçiyor ama bu 18 ilin ya 1, ya 2 tanesinde hangi aralıklarla deprem olduğunu biliyoruz, bu konuda çalışmalar yok. Bu konuda paleosismoloji çalışmaları yapılmaya başlandı, sonra AFAD desteği buradan çekildi, sadece MTA çalışmaya başladı. MTA’daki ekip de son derece kısıtlı, o nedenle bu çalışmalar yarım kaldı, uzun bir süredir bu çalışmalar yapılmıyor. 50 katlı binanın altında 80 metre temel var yani büyük binalar, genellikle yüksek binalar mühendislik hizmeti alarak yapılan binalardır. Eğer depremlerde yıkılan binalara bakarsanız çoğu 4 ile 7 kat arasındadır yani mühendislik hizmetinin çok ciddi anlamda verilmediği yapılardadır, bugüne kadar büyük hasar ortaya çıkanlar.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Zeminde iyileştirme yapıldığında eğer uygun şartlarda yapıldığında zemin kumunda bir şekilde çözülebiliyor.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – 50 kat bina yaparsanız zemine para yatırılıyorsunuz ama 5 kat yapıyorsanız zemin umurunuzda bile olmuyor.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ben, bir şeyi ifade edeyim; şimdi, biz raporumuzda, bu kentsel dönüşümde en önemli sıkıntı finans yani, bir finansman modeli önerdik aslında, bir miktar toplanıyor; bunun belki eskiden böyleydi, Afet İşleri Genel Müdürlüğünde bir afet fonu söz konusuydu. Buna ilişkin bütün paralar da orada toplanıyordu, afetlerin finansmanında kullanılıyordu; buna benzer bir model önerdik. Özellikle, bu kentsel dönüşümlerden kaynaklı alanlarda toplanan bazı imar harçlarından yine yerel idarelerin özellikle bazı belediyelerin, bazı harçlar koyma konusunda da yetkilendirilmesi gerektiğine ilişkin düşüncemizi de rapor içinde ifade ettik yani bu Büyükşehir Belediyeleri Kanunu’nda olabilir, başka Belediyeler Kanunu’nda olabilir.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Onların zamanı var, periyoda yaydığınızda zamanımız var.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şimdi onu ifade edeyim, orada da aslında raporumuzda ifade ettik Sayın Vekilim. Şimdi, biz riski en yüksek olan alanlardan başlamak zorundayız yani hem zemin hem bina açısından riskli, yoğun ve üst üste çakışan alanlardan başlamak zorundayız, aksi takdirde bütün Türkiye’yi dönüştürmemiz mümkün değil. Buna kaynağımız olmadığını hepimiz biliyoruz, kaynaklarımızı rasyonel kullanmak amacıyla da riskin en yüksek olduğu alanlardan başlamak zorundayız yani belki gidip İstanbul için örnek vereceğim, ne bileyim Levent’te yapmayacağız, gideceğiz Çırpıcı deresi üzerinde oturan yapılardan başlayacağız, belki Kahramanmaraş’tan başlamanız lazım, Bursa’dan başlamanız lazım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hatay’dan başlamak lazım.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Hatay’dan başlamak gerekiyor yani sonuç itibarıyla riskin en yüksek olduğu alanlardan biz başlamak durumundayız. Kentsel dönüşüm ihtiyacımız var mı? Var. Yenilemeye ihtiyacımız var mı? Var. Bir

yasa var, evet ama bu yasanın hızlı bir şekilde bu alanlara yönlendirecek bir mekanizmanın, buna ilişkin bir finans kaynağının da yaratılması gerekiyor. Bizim, o açıdan önerimiz dediğim gibi, fon kurulması, yine yerel idarelere de bölgesel bir dayanışma içerisinde bazı iş ve işlemler için harç konulabileceğini ve bu amaçla kullanabileceğini düşünüyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Sayın Kaşıkçı.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Hatay Milletvekili Lütfü Kaşıkçı'nın, 22/12/2020 tarihli 8'inci Toplantıda ve bugünkü toplantıda yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerinin tutanakta düzeltilmesi talebine ilişkin açıklaması

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, biraz önceki konuşmamda bir rakam telaffuz etmiştim -tutanaklara baktım, uzman arkadaşımız da bakmış- “2 milyar metrekare”(*) olarak yani biraz önce...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – “1 milyar 967 milyon metrekare.”

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, ben yuvarlamıştım onu, 2 milyara yuvarladım. Dün biz onu test etme şansı elde etmedik. Sayın Başkan ifade edince 2 milyar metrekare... Bakanlıktan aldım bu bilgiyi hatırlarsanız. Tüm yapı denetimlerde çalışanların son rakamlarını ifade etti; bir de yapı denetimden geçen şu ana kadarki metrekare 2 milyar; 1,9 olarak ifade etmişti. Ben onu tutanaklardan tekrardan düzeltilsin diye açıklama ihtiyacı duydum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

III.- SUNUMLAR (Devam)

5.- Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı Hüseyin Alan'ın ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Okan Tüysüz'ün, deprem risk unsurlarını ve hasar görülebilirliği azaltma ile etkin bir mevzuat altyapısı konularında Jeoloji Mühendisleri Odasının teknik görüşleri hakkında sunumu

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç.

Buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, aslında Ulaş Vekilimizin sorusuna benzer olacak. Bu İzmir depremi olduğunda ve devamında da en çok – ben mühendis değilim bu arada avukatım yani bir hukukçu olarak soruyorum bunu- genel yasalarla ilgili tartışmaya da şöyle bir açıklık getirebilirim. Aslında ülkemizdeki birçok yasa doğru uygulansa yeterli. Medeni Kanun mesela zaman zaman tartışılır, doğru uygulansa yeterli. Ceza Kanunu'nda bazı suçlarda ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerle ilgili bir iki rötuş yapılırsa aslında yeterli; sorun uygulamada. Benim gözlemlediğim kadarıyla -bu kadar zamandır toplantı yapıyoruz- aslında bu yasaların, yönetmeliklerin doğru uygulanmaması, bazı yerlerinin muğlak olup tartışmaya yol açmasından kaynaklanıyor. Ben böyle bakıyorum.

Şimdi, bu fay hattı ve fay “zone”larıyla ilgili kamuoyunda da bayağı bir tartışma var. Ben odaların açıklamalarını da ciddiyetle takip ediyorum, daha önceki, Elâzığ depreminden sonraki açıklamaları da izlemiştim, İnşaat Mühendisleri Odasının, jeofizikçilerin, sizin Jeoloji Odasının; bir hafta önceydi galiba, TMMOB'un genel bir açıklaması vardı. Şimdi, tabii, mühendis olmayınca da ister istemez kafanız karışıyor. Şimdi, hakikaten her yere bina yapılabilir mi? Bir bakış açısı diyor ki: “Biz doğru mühendislik ve doğru mimarlık uygulamalarıyla her yere bina yapabiliriz.” Bir bakış açısı diyor ki: “Hayır, fay hatlarında yapmamalıyız.” Tarım alanlarını ayrı tutuyorum, tabii ki kesinlikle yapılmamalı. Sorun yapılar mı, fay hatları mı? Birazdan herhâlde Mimarlar Odasını dinleyeceğiz

* Bu düzeltmelere ilişkin ifadeler 22/12/2020 tarihli 8'inci Toplantı Tutanak Dergisi'nin ... 'nci sayfasında ve bu Toplantı Tutanak Dergisi'nin ...'nci sayfasında yer almaktadır.

-jeofizikçilere yetişemedim, kusura bakmasınlar, bir canlı yayın vardı; inşaat mühendislerini de tabii ki çok ilgilendiriyor- ya, yapılar mı sorun, yoksa fay hatlarının varlığı mı? Gerçekten ben bu konuda bir netliğe kavuşmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben sanıyorum az önce örneklerini gösterdim, eğer bir yapının altından temelleri...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Pardon... Kısa bir şey ekleyebilir miyim?

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tabii, buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Şimdi, eğer zemin diye bakarsak İzmir Bayraklı’da yan yana binalardan biri yıkıldı, diğeri yıkılmadı. Ben de İzmir’de yaşıyorum, Bayraklı’da bir hafta hiç ayrılmadan durdum. Çok katlı binalar –geçmişini de bildiğim için- aslında doldurulmasa denizin içinde şu anda. Hani bu açıdan da baktığımda gerçekten soru işaretlerim artıyor.

Teşekkür ediyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, zeminle başlayalım isterseniz. Her zemine bina yapılır mı? Yapılır, parasını verirsiniz yapılır. Yani zemin sıvılaşıyordur, sıvılaşmanın çaresi var. Zeminde heyelan vardır, belli bir büyüklüğün üzerine çıkmadığı müddetçe heyelanı imar edebilirsiniz, heyelanın kaymasını önleyebilirsiniz ama bunun bir bedeli var. Bakın, İzmit Körfezi’ndeki Osmangazi Köprüsü’nün -ilk raporunu ben yazmıştım- olası bir depremde ayakları 5 metre kayacak. Bu kaymayı karşılayacak şekilde yapıldı ama maliyetini biliyorsunuz; 1,4 milyar dolar. Belki orada fay olmasaydı bu çok daha uygun fiyata yapılabilirdi. Dolayısıyla, zemine bina yaparsınız ama maliyetini karşılamak kaydıyla. Eğer bunu sadece bir yerleşim birimi olarak düşünüyorsanız sıvılaşan bir yere yapı yapıldığında neyle karşılaşıyoruz, az önce fotoğraflarda gösterdim. Fay üzerinde bulunan yerlerde eğer fayı iyi belirleyebilmişseniz, bunun da koşulları ve standartları vardır, bu koşul ve standartları yerine getirip fayı belirleyebildiyse fayın üzerine bina yapmayacaksınız. Yaparsanız, demin belirttiğim gibi, işte, köprü fayın üzerine yapıldı ama bedeli var, önemli bir karşılığı var. Hatta bazen o bedelin de karşılayamayacağı kadar fazla atımlar olabilir. Bakın, 1939 Erzincan depreminde fayın bir tarafı diğerine göre 7,5 metre kaymıştır. 7,5 metre bir binanın altından geçen bir fayın binanın yarısını 7,5 metre bir başka tarafa götürdüğünü düşünürseniz bunun imkânsızlığı ortaya çıkar.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Ben bir katkı koyayım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Biraz önce, başlangıçta afettede olduğumu söyledim. Ben Tunceli Pertek’in bir köyünde doğdum, aslında jeolojik olarak sakıncalı bir köyde doğduğumu da söyleyebilirim çünkü köyün hepsi heyelanlı bir kitle üzerine oturuyordu. Onu söyleyeyim. Köyümüz otuz yıl izlendi Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından, 1990’ın başında da nakledildi. Şimdi, çocukluğumuzun geçtiği yerler maalesef şimdi harap hâlde çünkü her bahar ayında köyde kalktığımızda bir yerin duvarı çöküyordu, birinin tarlası, birinin bahçesi kayıyordu. Sonuç itibarıyla işte, gelip yerleştirildiğimiz yer, o köyün bir mezrası, o da 24 Ocaktaki Elâzığ depreminde hasar gördü. Şimdi, gençliğimin geçtiği yer de harap, hatta TOKİ

ihale yapacakmış ama yapımdan önce de yıkım ihalesi gerçekleştirmiş. Geçen hafta tebligat yapmışlar -amcam var, yaşıyor- evde babadan kalma ne varsa bir kısmını köyde bir komşunun evine taşıdık; geri kalanını da armut ağacının altına amcam götürmüş, yerleştirmiş.

Şimdi, bu afetlerle ilgili, bir afetzede olarak, en son cümlelerimi kurmak istiyorum demiştim. Gerçekten de bu bir toplumsal sorun, sosyal bir sorun, yara; bizim bunu bu şekilde görmemiz lazım. Eksikliklerimizi tabii ki acı bir şekilde ifade ederken aslında kastettiğimiz, bu yaranın toplumsal, siyasal, ekonomik sonuçları söz konusu. Sadece bunlar değil; psikolojik ve sosyal sorunlara neden olduğunu biliyoruz. Benim 1970’lerde doğduğum köy 150 haneydi, şimdi köye gittiğimde 15 hane göremiyorum. Niye? “Niye”sini söyleyeyim: Çünkü her gün kalkıp da evinin bir parçasının kaydığını gören yurttaşların birçoğu göç etti gitti. Yani bunu biraz bu, toplumsal sorunlar çerçevesinde değerlendirmeyi, eleştirilerimiz varsa da hoş görülmesini arzu ediyoruz. Dediğimiz gibi, ülkemizin bir sorununu ifade etmeye çalışıyorum burada. Köyde başka konutu varsa mesela köy yerleşim yerinde, onlara konteyner vermemişler, 1.300 rakımlı bir yer, köyde kar var, evler yıkılacak, ihalesi yapılmış, daha yapım yapılacak mı yapılmayacak mı, onu bilmiyoruz; sonuç itibarıyla, dediğimiz gibi, yani çocukluğumuza ait şeyler heyelanın altında kaldı, gençliğimize ilişkin anılarımız da depremin altında kaldı gibi görünüyor; onu da söyleyeyim yani.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Değerli Hocam Okan Tüysüz sunumunda bir konuya değinmişti, sunum esnasında, yapılaşmaları mümkün olduğunca diri faylardan uzak tutma noktasında bir uyarısı olmuştur. Tabii, şimdi, biz burada başka sunumları da izlerken daha önce hem MTA’nın çalışmalarıyla alakalı, özellikle Düzce merkezdeki fayın daha sonraki çalışmalarla yaklaşık 1 kilometre kadar farklı bir noktada tespit edildiğini, bu ötelemenin hem plan ölçeklerinde nasıl sıkıntılar yaratacağını, nasıl işleneceğini... Bir de imar planlarındaki ölçekler ile bu fay haritalarındaki ölçek hassasiyetinden dolayı, farklılığından dolayı çok ciddi bir şekilde bu fayların planlara işlenmesinde zorluklar var. Şimdi, bu zorluklar nasıl giderilecek? Bu kadar hassas ölçümler nasıl yapılabilir? Kaldı ki ben şöyle biliyorum: Yüzeyde fayı gözlemlediğimiz yer depremden depreme değişebilir yani fay kendini hep aynı noktada göstermeyebilir. 1999 depreminde bizim Arifiye’de gördüğümüz yüzeydeki faylanmayı -Allah korusun- tekrar o fay üzerinde bir hareket olduğunda belki aynı yerlerde görmeyeceğiz, belki de daha farklı, 100 metre, 200 metre ötelenmiş, farklı bölgelerden geçen hatlar şeklinde, faylanma şeklinde göreceğiz.

O yönüyle, Hocam, hem şu şeye de bu konuyla beraber açıklık getirelim. Şimdi, fay yasası diye bir durum var. Ben Bayındırlık ve İmar Komisyonu üyesiyim aynı zamanda ve Jeofizik Mühendisleri Odamızın da yani “Bu fay yasası için ayrı bir düzenlemeye gerek yoktur.” şeklinde görüşleri var, bu konuda kamuoyunda TMMOB çatısı altındaki odaların bile bir görüş ayrılığı var. Şimdi, gerçekten “Burada ayrı bir yasal düzenleme gerekir/gerekmez.” noktasına açıklık getirir misiniz?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tabii.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Burada bir de bunu da değerlendirmiş olalım.

Buyurun.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – İsterseniz mevcut durumdan başlayalım. Mevcut durumda, siz bir araziye imara açmak istediğiniz zaman bir jeolojik, jeofizik etüt yapıyorsunuz ve bu etüdün sonucunda da, diyelim ki bir diri fay belirliyorsunuz ya da MTA’nın yapmış olduğu diri fay haritasında zaten o fay görülüyor. Dolayısıyla, siz oraya müracaat ettiğiniz zaman Çevre ve Şehircilik Bakanlığı size bu fayın diri olup

olmadığını araştırmanız koşulunu öne sürüyor. Dolayısıyla, siz bu konuda uzmana -Türkiye’de bu konuda çalışan 10-15 tane arkadaşımız var, bir tanesi de benim- bizlerden birisine müracaat ediyorsunuz ve biz burada bir araştırma yapıyoruz, faylar üzerinde hendekler açıyoruz. Bu hendek açıldıktan sonra, bunun içerisinde eğer geçmiş deprem kayıtları buluyorsak, bu geçmişte belli aralıklarla deprem üreten bir fay ise bunun diri bir fay olduğunuz söylüyoruz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bir tampon bölge öneriyoruz. Bu tampon bölgenin genişliği de, fayı ne kadar doğru saptadığınızla orantılı olarak genişliyor ya da daralıyor. Siz, eğer gayet net bir biçimde fayı bulmuşsanız iki tarafına 20 metrelik bir tampon bölge koyuyorsunuz. Eğer aklınızda birtakım kuşkular, verilerinizde eksiklik varsa bunu 40 metre, 50 metre, 100 metre artırıyorsunuz; dünyadaki uygulaması da böyle. Bugün için bu işlem yapılıyor fakat herhangi bir standart ya da dayandığı bir yönetmelik ya da kanun söz konusu değil. Dolayısıyla, fay yasasının birinci amacı zaten uygulanmakta olan, pratikte var olan bir şeyi kurallara ve yönetmeliklere yaslamak, bunun üzerine oturmasını sağlamaktır. Bu konuda, bizim Jeoloji Mühendisleri Odası ve AFAD Deprem Daire Başkanlığının editörlüğünde “Bir diri fay nasıl belirlenir, hangi çalışmaların yapılması gerekir?” diye bir kılavuz hazırlandı.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şu anda da bir komisyon var herhâlde, bununla ilgili çalışma sürdürüyor.

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – AFAD’ta bir komisyon var, ben de üyesiyim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hâlen devam ediyor mu onun çalışmaları?

JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Evet, devam ediyor İçişleri Bakanlığının talimatıyla.

Bu kitapçık, sadece diri fayı hangi standartlarda belirleyeceğimizi gösteriyor ama bunu oda aldı yayınladı, bunun herhangi bir hukuki bağlayıcılığı, yönetmeliği, yasası, bir şeyi yok. Dolayısıyla, birinci olarak bizim üzerinde durmak istediğimiz şey, bu eğer uygulamada varsa buna esas olan bir yönetmeliğin, bir yasanın da olması gerekir; fay yasası talebinin birinci nedeni budur.

İkincisi, bazı yerlerde içerisinde diri fay geçen yerler var, mesela Manisa, Hatay, Bolu; bunlarda bir kısım yerler yerleşim birimiyle kaplı. Belki bunların altındaki fayı bile belirlemek mümkün değil ya da çok zor ama aynı illerin çevresinde henüz yerleşime açılan, ilin o yöne doğru nüfus artması sonucu ilerlediği bölgeler var. E, bu bölgelerin de diri fay varlığına göre çalışılması, araştırılması lazım; bunun da belli bir standarda, dünya standardına göre yapılması lazım. Dolayısıyla, bizim bu yasada teklif ettiğimiz şeylerden bir tanesi, gelecekte yapılacak yerleşim birimlerini diri fay açısından belli standartlara göre araştırılmalı, fayı hangi hassasiyetle belirlediğimize bağlı olarak da etrafına bir sakinim bölgesi ya da tampon bölge koyalım.

“Bir fay iyi bir çalışmayla belirlenebilir. Bir fay bir yeri kırmışsa hep aynı yeri kırar.” Niçin bunu söylüyoruz? Biz faylar üzerinde hendekler açıyoruz. Bu hendekler içerisinde... Örneğin, 17 Ağustos depreminin olduğu fayın üzerinde bir sürü hendek açıldı, aynı fayın üzerinde geçmişe yönelik 4 tane, 5 tane deprem bulundu. Demek ki aynı yerden kırılıyor. Ha bu demek değildir ki başka bir yerde bir kırık olmayacak. Siz belirleyememiş olabilirsiniz, araştırmalarınızda ortaya koyamamış olabilirsiniz, yeterli çalışma yapmamış olabilirsiniz. Aynı fayın paralelinde bir başka fay daha vardır; bu, mümkün. Ama biz en azından bilinen fayları bir araştırılmalı, bulalım. MTA’nın yaptığı çalışma, küçük bir ekiple, çok zahmetli, çok büyük bir emekle yapılmış bir çalışmadır, 1/25.000 ölçeğinde yapılmıştır. Onu arazide çizen arkadaş, GPS’le hassasiyetle çizmemiştir, el GPS’iyle yapmışlardır çoğu yerde. 1 milimetre kaydırırsa 25 metre gider, 2 tane bina atlamış olursunuz. Dolayısıyla bizim önerimiz ve bu standartlarda da belirtilen, bu iş ya 1/1.000 ya 1/5.000 ölçeğiyle yapılır, jeodezik tekniklerle yapılır,

jeofizik araştırması yapılır. Hendek açılması bu araştırmanın en son aşamasıdır. Önce jeomorfolojisi incelenir, jeofiziği incelenir, sismik yapılır, yansıma yapılır, radar yapılır. Bunların hepsini ben tek tek kendim de yapıyorum, meslektaşlarımla beraber de yapıyoruz ve ondan sonra hendek açılır. Hendekğin içerisindeki faylar tarihlendirilir, geçmişte hangi aralıklarla burada deprem olmuş, buna bakılır.

Bugün yapılan uygulamada hendek açılıyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı pahalı olduğu gerekçesiyle tarih istemiyor. Bir hendek açıyorsunuz, 3 tane deprem olmuş, bunu görüyorsunuz, hangi aralıklarla olduğunu bilmiyorsunuz. Diyelim ki bir tanesi on bin sene önce oldu, öteki de beş bin sene önce oldu, öteki de dört bin sene önce oldu, dört bin senedir de deprem olmadı. Bir on bin sene daha olmayacak belki. Dolayısıyla bunun da ortaya konulması lazım.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Standartlarına uygun, bugün dünyada bir bilim dalıdır bu, paleosismoloji, bir mühendislik alanıdır. Bu standartlarda yapılır, ortaya konur, belli ölçeğe indirilirse “Hâlâ da üzerinde oturacağım.” diye ısrar edilemez.

Bize çok sık sorulan şeylerden bir tanesi şu, bu itiraz sürecinde gelen: “Denizde fay var, biz ne yapacağız?” E, denizin üstünde kimse oturmuyor. Denizdeki fay ile diri fayın alakası yok.

Gene gelen eleştirilerden bir tanesi: “İstanbul’da Avcılar, Yeşilköy, Bakırköy yerleşime kapatılacak.” Orada diri fay yok ki kapatılsın. Bizim istediğimiz şey, bugün AFAD’ın da üzerinde çalıştığı, Odanın da öneri olarak Meclise gönderdiği şey; diri fayın üzerinde 20 metrelik, 30 metrelik, 10 metrelik bir zondur, bunun dışında başka bir şey değildir.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Hocam, teşekkür ederiz.

Çok kalın alüvyon zeminlerde, yani deprem odak derinliğinin daha derin olduğu, işte Adapazarı Ovası gibi zeminlerde, yüzeyde biz nebati toprak üzerinde ötelemeyi görüyoruz.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Evet.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Fay yine aynı yerde kırılacaktır mutlaka ama o çatlağı yine aynı yerde görür müyüz Hocam?

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Evet, görürüz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yani “Nebati zeminde de aynı şekilde aynı hattı izler.” diyorsunuz.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Evet. Aksi takdirde açtığımız hendeklerde bir tane deprem çıkardı. Biz açtığımız hendeklerde o fay üzerinde olmuş birden fazla depremi net bir biçimde görüyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Birden fazla rastlıyorsunuz.

Teşekkür ediyorum Hocam.

Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle sunumlarınızdan dolayı da teşekkür ediyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben de teşekkür ederim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, “Fayların üç aşağı beş yukarı nereden geçtiğini biliyoruz.” diyorsunuz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Yaklaşık.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Zaten genel manada da dinlediğimiz odalar veya sivil toplum kuruluşları bu deprem konusunda herhangi bir bilinmeyenin olmadığını söylüyorlar, yani her şeyi üç aşağı beş yukarı herkes biliyor.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Hayır, doğru değil.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani bildiğini ifade ediyor. Mesela, şöyle söyleyeyim: Bu fay hatları belli, buna bir yaptırım uygulayabilir miyiz? Yani, şimdi, en son 2019 yılı itibarıyla bu ölçekler biraz daha, işte küçültülerek belli alanların belli işaretlenebildiği gibi bir şey söylediniz, yanlış anlamadıysam. Yani burada 1/5.000 veya 1/1.000 ada bazlı bu sonuçların verilmesi lazım. Dolayısıyla insanlar belediyeye gittiği zaman yeni bir araştırmaya ihtiyaç duymadan... Zaten buna da hiç lüzum yok, eğer orası afet kapsamındaysa afet bölgesi ilan edilmeli ve yapılaşmaya da kapatılmalı. Zaten afet bölgesindeki... Hani, “Afet bölgesine bina yapılabilir mi?” diye soran arkadaşlar vardı, fay üzerine. Eğer siz gerekçelerinizle beraber işte şu, şu tedbirleri alarak -bu sadece fay kırılması değil, heyelan bölgesi de olabilir, izah ettiniz- bunu siz belli kurullardan geçirip Bakanlar Kuruluna sunuyorsunuz. Bakanlar Kurulunda, bu raporların eşliğinde onaylanırsa siz o heyelan bölgesine veyahut da fay hattı üzerine bina yapabiliyorsunuz. Yani bu kadar yol varken ama siz diyorsunuz ki: “Yarın bile siz fay hattı üzerine bina yapabilirsiniz.” şimdi burada bir çelişki yok mu? Bence, bu resim belliyse bunu gerekirse aynen netleştirip -o dediğiniz yöntemlerini, ben bilemiyorum ama hangi yöntemse bunun adı her neyse- işte, “1 milimetre, 25 metre” diyorsunuz, hatta burada sunumunda MTA’nın “Ya, biz bu hatta yanlışlık, biraz daha 1/5.000’e, 1/1.000’e inince bırakın 25 metreyi 250 metre hat kaydı.” Yani dolayısıyla “Bizim mahsurlu dediğimiz alan depremden çıktı, bu fay hattından çıktı, yeni bir çizgi oluştu.” gibi.

Yani bunu, artık böyle hikâyesini çok fazla uzatmadan, yazmadan, bu hatları biraz netleştirip... Ve bunu devlet yapmalı yani belediyeler bu işle hiç uğraşmamalı çünkü yeterli elemanın olmadığını, daha yeni yeni daire başkanlıklarının kurulduğundan bahsediyorsunuz yani gerek de yok, her şeyi uzmanı yapmalı. Yani Maden Tetkik Arama veyahut da jeoloji veya jeofizikçiler; bu işle kim uğraşıyorsa, işe alfabenin A’sından başlıyorsa bence işe buradan başlanmalı. Yani bu yeni yerleşimler için, aynı zamanda da mevcut durum tespiti için. Bu mevcut durum tespitini de bu manada yaptığımız andan itibaren işte, bir çizgi çizdiniz, netleştirdiniz, dediniz ki: “Arkadaş, sizin şu anki mevcut durumunuz fay hattı üzerinde.” veyahut da yeni yapılaşmaya açılan alanlardan bahsediyorsunuz, işte “Buralarda yapılaşma yapmayın.” bu sanayi yapıları olabilir, endüstriyel tesisler olabilir, konutlar olabilir her neyse. Hani, bazı yerlerde farklı binalar yapılabilir cinsinden söylüyorum. Bunu, bu manada tespit etmeye engel ne var? Yani sırayla gidiyorum, birinci söylediğim bu yani işe buradan başlamak lazım.

İki, özellikle bu yapı denetim şirketlerinden bahsederken yani yapı denetim şirketleri şu an kurayla hepsi alıyor, düşüyor. Burada siz diyorsunuz ki: “Burada zemin etütleriyle ilgili bir denetim yok. İşte, bir sondaj yapılırken başında hiç kimse yok. Dolayısıyla oradan ne tür sonuç çıkacağı konusunda da bir fikrimiz yok.” Ama hâlbuki, o jeolojik etütleri zaten ehil biri veriyor. Yani o jeolojik etütleri Ostim’deki veya şuradaki, buradaki sondajcıyı gönderip de “Bak bakalım, bizim burada durum nedir?” diye bir yöntem değil. Bu işi yapan, devletin de yetki verdiği insanlara “Gel.” diyoruz. Şimdi yeni yöntemde parsel bazlı. İşte, kaç tane yeterli görüyorsa parselin büyüklüğünü göre, belediyenin de bir şeyi var; 4, 5, 6, 7 ne ise bunu, eğer başında durması icap ediyorsa bu projeyi üstlenen, altına imzayı atan adam...

O sondajın başında muhakkak duruyordur ki oradan aldığı numunelerle zaten bir rapor yazıyordu yani orada bir çelişki yok mu? Yani o raporu yazan adam veyahut da -mühendisliğe sığdıramam ama- orayı hiç görmeden rapor yazan arkadaşlarınız varsa mesela, bu manada meslekten attığınız hiç arkadaşınız var mı? Yani oluyor ya “Hadî, sen bana şöyle bir ısmarlama bir rapor getir.” gibi “Madem belediye istiyor, hadî düzenleyelim, getirelim.” gibi. Yani burada zaten jeolojik etütleri, bir jeoloji mühendisi ya da etkin, yetkin bir adam yapıyor, altını da imzalıyor, onu da statik hesabı yapacak arkadaşla göndererek o taşıma gücüne göre binanın taşıyıcı sistemini mühendislerimiz dizayn ediyor. Ha, burada siz diyorsunuz ki: “Bunlar da denetlensin.” O zaman yapı denetiminde bir çatı oluşturmak lazım, bu çatıda... Yani binanın statiğini denetliyor; yapı denetiminde diyelim inşaat mühendisi var, imara aykırı durum da yapabilir, o zaman o mimar da şey yaptırın. Aynı şekilde, harita mühendisleri de aynı şeyden şikâyet ediyor. Kadastro: “Bizim de bu işin bir tarafında olmamız lazım.” hadî, onlar da olsun; jeologlar da olsun, bu iş çorbaya dönmez mi yani? Bu işin bir sahibi olsun. Bunlarla ilgili de denetim esas, sorumluluk da esas. Yani yapı denetim firması bu sorumluluğu üzerine alsın, kendi bünyesinde... Aynı şey elektrik ve mekanik için de geçerli yani binada patlamalar da olabilir. İşte, Uşak’ta gaz sıkışması oldu, bina patladı. Neden kaynaklandığını biz bilmiyoruz veya suyla ilgili de olabilir.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben cevaplamaya...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – O zaman yapı denetim şirketleri böyle bir çatı oluşturup bu çatı kuruluş altında bunların tamamı denetlenebilir mi? Ha, bunun bir bedeli olur, bu nedir bunu ben bilemem. Yani bu konuda sizin yapı denetimlerdeki, bu yapı denetim sistemindeki sıkıntıları bu manada denetlenemediği açısından mı görüyorsunuz, yoksa daha farklı sebepleri mi var?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Sayın Vekilim, ben depremle ilgili sorunuzdan başlayayım...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Devam ediyoruz Hocam dur bakalım. Acele yok.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Öyle mi? Cevaplayayım isterseniz, unuturum sonra ne sorduğunuzu.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Bedri Bey, biz alıştık senin sorularına ama şimdi Hocam bir yanıtlasın, sen ikinci kısmını ayrıca sor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, sadece sosyal projelerden bahsedeyim de... Hangi ilçeydi Sayın Başkanım?

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Pertek.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Merak etme, Pertek’te 15 hane kaldı ya, hiç canını sıkma ben Gümüşhane’nin Şiran kazasında Evren köyündenim 300 hane var; deprem yok ama yine 20 hane kaldı yani. Herkesin bir sebebi var.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Deprem konusunda...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Aslında, ben de şöyle söyleyeyim...

Tamam Hocam, devam edeceğim ama burada mümkünse aslında sizin uzmanlık alanınız bu alan. Şimdi, sizler bazen önerilerinizde -biz bu arada konuşuyoruz- farklı alanlarla ilgili öneride bulununca işin rengi değişiyor. Hâlbuki burada biz sadece sizlerle zemini konuşmalıyız.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Konuşuruz Sayın Vekilim, istediğiniz kadar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani sabaha çok. Siz buyurun, ben de devam edeyim.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Yok, ben de uçağı kaçırdım nasıl olsa, sabaha kadar buradayım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Konuşan Türkiye’yi savunuyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Değil mi? Zaten bizim partiye kimse gelmeyeceğine göre aşağıdakilerle de biz ilgileneceğiz demektir bakalım.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Sayın Vekilim, benim uçağım sabah 4’te kismet olursa, sabah 4’e kadar.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – 4.35’te saat.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – 4.35’te. Akşamdı, kaçırdık.

Şimdi, deprem konusunda her şeyi biliyor muyuz? Bilmiyoruz. Yani şimdi, kim gelip de “Deprem konusunda her şeyi biliyoruz.” dedi, bilemem.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Deprem konusunda değil, tedbirler konusunda yani güçlendirmemiz lazım, zemine dikkat etmemiz lazım.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tedbiri biliyoruz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani bu manada söylüyoruz.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Tedbiri biliyoruz ama...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama uygulamadaki detayları ben sormak istiyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, ufacak bir Covid virüsü dünyayı kasıp kavuruyor, henüz onun hakkında bilgi sahibi değiliz. Küçükük bir diş ağrısı çekiyorsunuz, bu kadar teknolojinin geliştiği bir dönemde dışın içerisindeki siniri göremiyorsunuz; size dünyayı dar ediyor. Deprem olduğu yer, yerin 10-15 kilometre altı, boyu 140-150 kilometre bir fay, 15-20 kilometre derinde, doğal olarak bunun bütün özelliklerini bilemezsiniz; bilerseniz zaten bilim bitmiş olur.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tedbirlerden bahsediyoruz Hocam, içeriğinden bahsetmiyorum.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Bahsedeceğim.

Dolayısıyla, biz burada bilinmezlerle mücadele ederek bir bilinene ulaşmaya çalışıyoruz. Buradaki en önemli şey bu.

Bakın, Türkiye deprem bölgeleri haritası var, deprem bölgeleri haritası diri fay haritasının üzerine yapılmış bir şeydir, diyor ki: Mesela İzmir için önümüzdeki elli yıl içerisinde yüzde 10 olasılıkla 0,45 ivmeyle sarsılacaktır. Bu, olacak anlamına gelmez. Bu olasılık vardır ve bu olasılığa karşı siz tedbir almak zorundasınız. Tıpkı aracımızın kaskosunun yapılması gibi, araca niye kasko yapıyorum ki? Ben kırk senelik şoförüm, hayatımda hiç de kaza yapmadım ama kasko yapıyorum ya gelir birisi çarparsa

ya da ben çarparsam diye. Dolayısıyla, bizim, burada bilim insanı olarak ortaya koymamız gereken şey olasılıklar. Depremde de fay yasasında da bizim söyleyeceğimiz, anlatmak istediğimiz şey: Burada bu olasılık vardır ve bu olasılık şu orandadır, bunu söylemektir, buradan ötesi bizi aşar.

Şimdi, tedbir anlamında, iki tane önemli tedbir var. Bir tanesi, normal bir zeminde yani deprem esnasında sivilaşmayacak, yanal yayılmayacak, kaymayacak bir zeminde yapı inşa ediyorsanız o zemini koşullarına bağlı olarak, taşıma gücüne bağlı olarak, orada beklenen en büyük sarsıntıya bağlı olarak yapınızı inşa etmek zorundasınız. İşte, orada jeologlar olarak ya da jeofizikçiler olarak bizim söyleyeceğimiz şey de bu binanın altında bulunan zeminin nitelikleri budur. Buna uygun bir şekilde üstüne projelendirerek binanızı yaparsınız. Eğer zeminde deprem esnasında bir problem bekliyorsak, mesela, sivilaşma bekliyorsak; üsteki bina ne yaparsa yapsın altı sivilaşıyorsa o binanın ne kadar sağlam olduğunun bir önemi yok. Burada tedbir olarak yine bize düşen şey, sivilaşan zemini iyileştirmek için nasıl bir proje yapalım, kazık temel mi yapalım, taş kolon mu yapalım, zemini sıkılaştırılmalı mı ve bunların maliyeti ne olur üstteki yapıya? 3 katlı bir binanın altına sivilaşmaya karşı taş kolon yapar, bir de sıkılaştırma yapar, bir de enjeksiyon yaparsa...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bırakır kaçarsın.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – ...o binanın 4 mislini de zeminine harcamış olursunuz. Dolayısıyla olasılıkları ortaya koyduğunuz zaman ne yapacağınızı ortaya çıkar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Değerli Hocam, pardon, sözünüzü kesiyorum ama benim burada vurgulamak istediğim şu: Yani bu alan tespit edilerek projelere işlensin bu iş bitsin. Yani benim vurgulamak istediğim bu.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Hayhay. Burada önerilerimizden bir tanesi bakın, öncelikli yerler seçilerek mikro bölgelemelerin yapılmasıdır. Türkiye’de mikro bölgeleme yapan bir İstanbul var. 2002’de Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı vasıtasıyla yaptılar, ondan sonra kendileri devam ettiler. Şu anda İstanbul’un Asya ve Avrupa yakasında belli alanlar, tamamı değil, mikro bölgelemesi yapılmış durumda. İzmir’in mikro bölgelemesi -demin bahsettim- Radius Projesi kapsamında 1998’de yapıldı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Belediye mi yaptırıyor?

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Belediye yaptırdı.

NECİP NASIR (İzmir) – Birleşmiş Milletler yaptırmıştı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yapar ağabey, kredisini sağlar ama burada bir çatı örgütün ki ben de şahsen afet işleri bakanlığının kurulması taraftarıyım. Yani bunu belediyelerin kendi imkânlarıyla, büyükşehir belediyeleri bir nebze yapabilir ama Erzincan’ın Refahiye ilçesi deprem bölgesindeyse bunu nasıl yapacak? Yani Türkiye çatı olarak şu işten bir defa kurtulmalıyız. Bunu konuşmaktan bir adım ileri gitmeliyiz yani bu bilim adamımız var, yetişmiş elemanımız var, bu “master plan” diyorsunuz herhâlde buna aynı zamanda. Neyse yani bunun parsel bazında, ada bazında Türkiye genelinde zaten belediyelerin gelirlerinin önemli bir kısmı ana bütçeden karşılanıyor. O zaman burada bir rakam ayrılır, bu rakamla da en hızlı bir şekilde bu planlama yapılır. Parsel bazlı, ada bazlı işlenir, kırmızı çizgiler de çekilir. Arkadaş, bu alanda yapmanız mümkün değil, bunun dışındaki alanlarda da şu, şu, şu şartlarda yapabilirsiniz. Eğer orada mevcut bir bina stoku varsa bunu da şu şekilde, ya güçlendirirsiniz veyahahut da yıkar atarsınız ama şu işi zemine bir oturtamadık. Benim itirazım buna.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ - Bizim de önerimiz bu. Yani öncelikli illerimiz var Türkiye'nin deprem açısından, zemin açısından. Buradan başlamak üzere mikro bölgelemelerin ve buna bağlı olarak da deprem master planlarının yapılması.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bir an önce.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ - Bunun için de bir bütçe desteği gerekir. Belediyelerin çoğu bunu yapamaz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) - Devlet yapmalı.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Şimdi, Sayın Vekilim, şunu ifade edeyim: Yapı denetimle ilgili söylediniz. Gümüşhane Milletvekili olduğunuzu da öğrenmiş olduk.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ben Samsun Milletvekiliyim.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Pardon, öyle mi? Özür o zaman. Şimdi, basına yansıdığı için şeyi söyleyeyim. Yani Gümüşhane'de devlet hastanesi heyelanlı bir alan üzerine inşa edilmiş. Şimdi onu tadil etmek için yani sonradan önlem...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Harcanan para hastaneden daha fazla, biliyoruz, evet.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Yani bizim burada kastettiğimiz şu: Birçok etüt denetlenmiyor yani bir denetim sistemi söz konusu değil. Tabii ki anlık gönlümüz şunu ister: Etüdü yapan arkadaşlar, projeyi yapan insanlar...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bravo ya, ben oradayım ya, ben oradayım! Yani etüdü yapan arkadaş ahlaklı bir arkadaş olsa, değil mi yani?

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Bakın, yani bu hizmetleri gerçekten...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Her adama bir asker mi tutacağız? Herkesin başına bir polis mi koyacağız? Bu nasıl bir şey yani?

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ - Bu da eğitim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Herkesi de suçlamak doğru değil yani.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Yani, bu da işte dediğim gibi kişisel mesleki etik kurallara saygıyla gelişen bir şey. Yoksa zaten denetim fonksiyonunun kendisine ihtiyaç olmaz diye düşünüyorum ama sonuç itibarıyla ortada da yaşadığımız bir manzara var Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama bu genellemek de doğru değil Başkanım.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN - Yani her depremden sonra, işte biraz önce ifade ettim, yaşadığımız depremlerde hasar gören bina sayısı, konut sayısı 80 bine yaklaşmış. Demek ki bir yerde hata var yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şimdi, bu doğru ama şöyle: Mesela 1960, 1970, 1980'li yıllarda, sizin de ifade ettiğiniz gibi, yani daha Türkiye'deki deprem fayları net değil yani yerleri de daha doğru düzgün belirlenmiyor.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Hala net değil.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani bugün biraz daha inceleyebiliyorsunuz, biraz daha, işte “20 metre” diyorsunuz. “20 metre sağına, soluna yapabilirsiniz.” dediğinize göre bu rakamlar bayağı incelmış. Yoksa buna biraz daha tedbirli tarafta kalmak için 50’şer metre de diyebilirsiniz.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Öyle yer de var.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama 20’ye kadar düştüğünüze göre burada ciddi bir çalışma var sonucunu çıkarırım ben.

Şimdi, özellikle 1999 bu işin miladı. Ben 1999’da da bu Parlamentodaydım, aynı, işte, bu AFAD da dâhil... AFAD’ın 2009’da çıkmış olması lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sayın Vekilim...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani o günden bugüne çok şey değişti. 1999’dan sonra yapılan binaların kalitesi, standartları değişti.

JEOLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – 1998 yönetmeliğiyle oldu Sayın Vekilim, 1999’dan önce 1998 yönetmeliği çıktı.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Ama ondan öncesini de oturup irdeleyelim. Ama ondan sonrası için bir iyileşme var yani, onu da dikkate almak lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Müzeyyen Şevkin Vekilimiz...

Buyurun Sayın Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şimdi, bu fay yasasıyla ilgili şöyle bir yanlış algılama oluyor: Mekânsal planlama, zaten imar planına esas jeolojik etütlerde bu fay “zone”larını belirliyor, fiilen bu yapılıyor zaten, öyle değil mi? Bu, fiilî olarak yapılıyor. Burada meslek disiplini tarif edilmiyor. Bildiğim kadarıyla, jeodezi, jeofizik, jeoloji mühendisleri, jeomorfologlar yani paleosismoloji uzmanları çalışıyor zaten bu alanı yani bir meslek disiplini tanımlanmıyor burada. Bu 4 uzman mühendisin –belki de daha fazla, işte, ihtiyaç duyulursa- burada görüşlerini ortaya koydukları, bilimsel verileri ortaya koyarak oluşturdukları bir “zone.” Yani, şu şöyle anlaşılmasın: “Fay yasası çıktı, tamam.” Bu böyle değil. Fay, zemin, artı bina yani bu üçlü bir arada olursa depremden korunabiliriz. Hani, şöyle bir algı oluşuyor: Sanki “Fay yasası çıktı, tamam, olay bitti.” değil. Tabii ki bina tasarımının doğru olması, zemin faktörü... Ama burada söylenmeye çalışılan şey, tıpkı sit alanlarında olduğu gibi ya da... Yüksek gerilim hatları kaç metre Başkanım, yüksek gerilim hattının altına ne kadar yapı yapamazsınız? 50 metre falan yapı yapamazsınız.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bazı yerlerde tek katlı yapabilirsiniz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani ama genel olarak yapı yapılmamasına ilişkin bir şey vardır, öyle değil mi?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yapamazsınız, evet, yaklaşma mesafeleri vardır hem yatayda hem dikeyde.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii, yaklaşma mesafesi var. Yani fay “zone”unu bu şekilde değerlendirmek gerekiyor.

Ayrıca Sayın Vekilim, zemin etütleri, sadece sondajdan oluşmuyor. Orada baktığınız gözlem... Mesela tek bir parselde bile bir ucu ile diğer ucu arasında inanılmaz fark var, gözlemsel laboratuvar deneyleri, orada yapılan jeolojik, jeofizik ölçümler ve sondajla beraber bir zemin raporu hazırlanıyor. Bunun, binanın tamamının tasarımında ne kadar olduğu yüzde 1'lere falan tekabül ediyor zannediyorum. “Denetlenmek” derken tüm normlar nasıl denetleniyorsa, bir elektrik... Diyelim ki deprem anında elektrik tesisatı gitse çok büyük hasar olmaz ama zeminden kaynaklı hasar çok büyük sıkıntı yaratır. Bu nedenle denetlenen diyoruz yoksa biz meslektaşlarımıza güvenmediğimizden falan değil.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Her denetleyeni denetlersen bir denetleme ordusu çıkar.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ama yani, işte, dediğiniz o çatı kurum bunları barındıracak, o 4 mühendislik birimini barındırıyorsa diğerlerini de barındıracak yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Çünkü normlar biraz iyi değil. Ben uygulamaları bildiğim için söylüyorum, icraatın içinden söylüyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ederim.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Şunu söyleyeyim: Şimdi, 1940 yılından beri binaların sarsıntı etkisine karşı zaten deprem yönetmelikleri var. Yanılmıyorsam, bu 13'üncü yönetmeliğimiz. Sürekli bilim ve teknolojiadaki gelişmeler çerçevesinde buna ilişkin önlemler alınıyor. Burada bizim ifade ettiğimiz, gündeme getirdiğimiz şey fayın doğrudan üzerine yani deformasyon “zone”u üzerine yapılması durumunda bina da sadece sarsıntı etkileriyle değil, aynı zamanda orada meydana gelen deformasyondan kaynaklı da hasarlar meydana geliyor. Buna ait herhangi bir düzenleme yok. Mesela, 7269'da yer sarsıntısı var, ona dayalı olarak şu yönetmeliği çıkarabiliyoruz ama biz tehlike kaynağı olarak fayı göstermediğimiz için yasada buna ilişkin düzenleme veya standart bir çalışma yürütemiyoruz ki Hocam biraz önce ifade etti, fiiliyatta yeni yapılan yerler için evet, var. Sayın Vekilim sordu, aslında MTA, Ulusal Deprem ve Eylem Stratejisi Planı kapsamında AFAD'la iş birliği içerisinde bazı faylara ilişkin çalışma yürüttü. İşte, 486 tane fayın aşağı yukarı 10 yılda ancak 138'ini çalışabildi, bakın 138'ini. Bu hızla gidersek 2050'ye bile yetiştiremeyeceğiz yani 2023'te tamamlamamız gereken çalışmayı. MTA tabii, bu işe ağırlık verebilir. Bunların tamamının imar planlarına bilfiil işlenmesi lazım; aktif olan, gerçekten etrafında sakinim bandı oluşturulması gereken. Hocam onu da söyledi, her gördüğümüz fayın etrafında da sakinim bandı oluşacak diye bir şey yok. Bunun yüzeyde bir deformasyon meydana getirmesi lazım. O da 6,5 ve üzerinde büyüklüğe sahip deprem üretme potansiyeli olan faylar için zaten bu öngörülen bir şey. Bu yüzden, bunlar hızlandırılabilir. Bunların kent sayısı belli, 18 kent diyoruz, 80'e yakın ilçe, köy yerleşim yerlerimiz var. Bunlar hızlı bir şekilde yaptırılabilir çünkü bunlar hem sarsıntının etkisinde hem de orada yüzeyde meydana gelen deformasyonun meydana getirdiği sıkıntılardan kaynaklı hasarlar meydana gelecek. Biraz önce ifade ettim, yoksa şey var zaten yani mevcut Afet Kanunu'muzda yer sarsıntısı ve ona dayalı yönetmelikler, şartnamelerimiz var ki 2019'da da zaten yenisi yürürlüğe girdi.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bina deprem yönetmeliği de onun için var zaten.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sevda Erdan Kılıç, İzmir Milletvekilimiz en son bir sorusu olacak.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Şimdi, az önce de söyledim, özümlü de dilemişim, Jeofizik Mühendisleri Odasından. Yani, herhâlde burada Başkanımız dimi. Ya, bu fay konusuyla ilgili ben Odanın da görüşünü merak ediyorum. Yani, en azından buradayken bizim de kafamıza daha oturmuş olur, soru işaretleri. Tabii, inşaat mühendisleri ve mimarlar için de geçerli aslında.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, buyurun.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Teşekkür ederim Vekilim.

Biz, baştan beri bu fay yasası konusuna Jeofizik Mühendisleri Odası olarak karşı çıkmaktayız. Sebebi de şu: Bu bir çare değil. Yani, buradaki depremin zararlarını azaltacak, yok edecek şekilde bir çare değil. Zaten diyoruz ki: Yeni imara açılacak yerler de elimizde mevcut. Yani, buralarda zaten paleosismolojik çalışmalarla buradaki faylar bulunuyor, jeofizik tarafından bulundu da... Buralarda “trench” açılıp zaten oralarda sakinim bantları oluşturuluyor. “Önemli alan, önemsiz alan” diyerek zaten yapılıyor bu çalışmalar. Zaten, Hocam da söylüyor bunlar yapılıyor, yapılmıyor değil. Bakın, elimde onunla ilgili genelge var. Yıllar önce çıkarılmış olan bir genelge. Benim zaten Başkanımıza da söylediğim o şeyde, “Siz de örnekler getirin.” dediniz Başkanım hatırlarsınız.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Bu genelgenin içerisinde bütün çalışmalar var. Ama eksiklikler var ise bunları birlikte tamamlayalım. Yeni bir yasaya gerek yok diyoruz Jeofizik Mühendisleri Odası olarak. Bunun ileride çok büyük sıkıntıları var. Mevcut yerleşim alanları içerisinde yasa çıkarıp uygulamaya kalkarsanız, hukuki, ekonomik çok büyük mağduriyetler, sıkıntılar yaratılabilir. Hocam bahsediyor, tamam, 5 metrelik bir atımla Osmangazi Köprüsü kaydı, ona göre ayarladınız ama öbür tarafta kaç metre sakinim bandı koydunuz ve buradaki insanların mağduriyetleri çok. 15 değil de 20 koyduğunuzda, 25 metredeki insanın evi kurtulacak, örneğin, bir sanayi bölgesi 20 metrenin içinde kalacak. Bunları çok ciddi bir şekilde, ileride mağduriyet yaratmayacak şekilde... Çünkü Başkanım dedi ki “Bir yasayı çıkartmak o kadar önemlidir. Bunun çevresiyle düşünülmesi lazım.” İleride hukuki, ekonomik mağduriyetler doğabilir, hukuksal mağduriyetler de olabilir. Kaldı ki kentsel dönüşümde şu anda yaşadığımız mağduriyetleri görüyorsunuz. Yani, biraz önce Sayın Vekilim de Kocaeli’den bahsetti. İşte, 7 katlı bir binayı 5 katlı veriyorsunuz 2 katlı bir sıkıntı çıkıyor, büyük bir hukuki sorun çıkıyor.

Şimdi, bir başka konu, Sayın Vekilim şöyle bir şey var: Bugün doğrudur, MTA’nın yapmış olduğu diri fay haritaları 250 binliktir. Yani, bir santimliği 250 metrelik mesafe atım yapar. Bunları boydan boya... Zaten bilinen faylar bunlar. Yüzeydeki yırtılma “zone”ları... Biz şuna çok fazla katılmıyoruz: Yırtılma “zone”u aynı fay üzerinde, aynı yerde olacak diye bir şey yok; bu bir. İkincisi, bugün, dünyada kendi meslektaşları da şöyle bir şey söylüyor arkadaşlarımızın, onun için karşı çıkıyoruz: Fay üzerindeki yıkılmaların, fay üzerinden olanları yüzde 5’i geçmiyor. Önemli olan zemin, zemin sıvılaşması, zemin yapı ilişkisinin, zemin etütlerinin çok iyi yapılması, zemin yapı ilişkisinin iyi kurulması ve burada bu zemine göre, o parametrelere göre inşaat mühendislerinin, mimarların tasarım yapıp kaliteli, kontrol odaklı inşaat yapılması en sağlıklı geçerli yoldur diye düşünüyoruz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Ben teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Jeoloji Mühendisleri Odamız...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Bir görüş belirtebilir miyim Sayın Başkanım?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Değerli Hocam.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, az önce konuşmamda da belirttim, depremin hasar verme mekanizması, bir, yer sarsıntısı; iki, yüzey deformasyonu. Dolayısıyla biz elmalar ile armutları aynı yerde toplayamayız. Yer sarsıntısı başka bir mekanizmadır, yüzey faylanması başka bir mekanizmadır. “Yüzey faylanmasını göz ardı edelim” diyorsak onun üzerinde yaşayan ve depremde ölecek olan insanların vebalini de üstümüze alıyoruz demektir. Fay yasasının çıkmasının diri fay üzerindeki yerleşim birimleri dışında herhangi bir kapsamı söz konusu değildir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, hocam teşekkür ederiz.

İzmir Milletvekilimiz Kamil Bey de söz istedi.

Buyurun Sayın Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben aslında konuşmamın en başında, TMMOB Başkan Yardımcımız burada, kendilerine de Selçuk Bey’e de ifade etmiştim. Yani bu fay yasası meselesi TMMOB’un kendi içinde çözmesi gereken ve ortaklaşan bir metnin sonuç itibarıyla bizimle paylaşması. Burada bunu tartışmanın çok bir fayda sağlayacağını zannetmiyorum çünkü farklı karşıt düşünceler de oluşabiliyor ama bizim buna ihtiyacımız var.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Evet, biz merak ediyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani bu konuda sizin ortaklaşılabiliyorsa bir metin üzerinde böyle bir şeye ihtiyacımız var. Yoksa bizim vereceğimiz bir karar olacaktır, ona kalacaktır çünkü İnşaat Mühendisleri Odasının da bu konuda bir raporu var, bir metni var bana o da ulaştı. Jeofizik Mühendisleri Odasından bir grup profesör hocanın ortak imzalı bir bildirgesini biliyorum. Sizlerin fay yasasıyla ilgili açıklamanız ve metninizi ulaştı. Tabii, kendi içinde herkes bilimsel anlamda, kendi mesleki disiplini ve birikimleri anlamında bakıyorsunuz haklı ama bunun yine bize çözüm önerisi anlamında ikilem içerisinde bırakmayacak bir noktaya taşınması da TMMOB şemsiye altında gerekli diye düşünüyorum.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Ben izninizle bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun Hocam.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI DEPREM DANIŞMA KURULU BAŞKANI PROF. DR. OKAN TÜYSÜZ – Şimdi, evet, bu konuda üniversite hocalarının çeşitli açıklamaları var fakat açıklamayı yapan kişi ya da kişilere baktığımız zaman bu konuda tek bir çalışması olmayan kişilerdir. Dolayısıyla tartışma, evet, tartışılmalı ama tartışılma konunun uzmanları arasında olmalı diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Hocam teşekkür ediyoruz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSAYİN ALAN – Bir de Sayın Vekilim, bir şey ifade etmek istiyorum, eklemek istiyorum müsaade ederseniz Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSAYİN ALAN – Şimdi, Yeni Zelanda’dan Amerika’ya kadar düzenleme söz konusu. Şöyle bir iddiamız yok: Yani, fay yasası çıkarsa bütün depremlerde hasarlar biter, şu olur... Zarar azaltmanın parçalarından bir tanesi de bu.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSAYİN ALAN – Nasıl ki sarsıntı etkisine karşı bizim binaları güçlü lazım, etütlerini yapmamız lazım. Buna ilişkin de bir tedbir almamız gerekiyor.

Bakın, 27 Avrupa ülkesinde -ki Türkiye de buna uyum sağlaması gereken ülkelerden bir tanesi- Hollanda bir deprem ülkesi değil, Almanya değil, Fransa’nın büyük kısmı değil, Polonya değil, otuz yıldır var. Ve burada getirdim, Kaliforniya işte San Andreas fayının üzerinde 72 yılından beri. Yani bizim dünyada bir şekilde etkinliği kanıtlanmış zarar azaltma odaklı baz düzenlemeleri bu ülkeye kazandırmamız lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSAYİN ALAN – Bizim temel talebimiz bu. Bu ülkede 18 kent, 80’i aşkın ilçe, 502 köyün içinden doğrudan fay geçiyor. Bizim kendi tespitimize göre de 100 binin üzerinde bina, 600 binin üzerinde insanımız bunun üzerinde yaşıyor. Doğa çalışmaya devam edecek. Eğer bizim vicdanımız buna el veriyorsa gidip fay zone üzerinde yaşama şeyimiz varsa kendimiz için ne düşünüyorsak yani, kendi çocuğumuz için, kendi ailemiz için ne düşünüyorsak bu ülke insanı için de aynı şeyi düşünmek zorundayız. Ne diyeceğiz? “Ey 600 bin kişi, gidin yaşamaya devam edin.” dememiz mi gerekiyor yani? Bizim düşüncemiz bu, bu yüzden düşüncelerimizi... Dediğim gibi dünyada etkinliği kanıtlanmış, zarar azaltmanın bir parçası olan bu düzenlemenin bu ülkeye kazandırılması gerektiğine inanıyoruz.

Teşekkür ediyorum, farklı düşüncelere de saygı duyuyoruz ama bu düşünceleri ifade edenlerin de buna çözüm üretmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Zannedersem...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Çevrimtaş köyünü örnek vereceğim, sekiz gün o bölgede çalıştım, Elâzığ’da. Çevrimtaş köyü doğrudan Doğu Anadolu Fayı üzerine oturuyor, bakın, doğrudan diyorum. MTA’nın araştırmalarına bakın. 10’a yakın ev yerle bir olmuştu; 10 yurttaşımız yaralanmış, 4’ü de ölmüştü. Van’da deprem oldu 23 Şubat’ta, Özpınar köyü doğrudan fayın üzerine oturuyor; 7 yurttaşımız yaşamını yitirdi. Yani, bunları dile getirmeyecek miyiz? Bunları görmeyecek miyiz? Buna ilişkin çözüm üretmeyecek miyiz?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii ki kesinlikle.

Sadece, tabii, faylar...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Komisyon niye var o zaman yani.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şu anda, tabii, hiçbir mühendislik hizmeti almamış...

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Yokmuş gibi, dünyada bunun etkinliği kanıtlanmamış gibi...

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Sadece, tabii, hiçbir mühendislik hizmeti almamış bugün deprem güvenliği olmayan, belki kendi kendine dahi göçebilecek yapılarda yaşayan insanımız da var. Onlar için de aynı şekilde; çok tehlikeli zeminlerde, belki faylar üzerinde, heyelan bölgelerinde, başka çöküntü alanlarında sağlıksız yapılarda yaşayan vatandaşımız için de hepsi için de aynı şekilde çalışmak durumundayız. Bu konuda da tabii ki yaklaşımınızı önemsiyoruz, değer veriyoruz.

Yalnız, Jeofizik Mühendisleri Odası Başkanımız Şevket Bey söz istedi, ona söz veriyorum.

Buyurun.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben burada böyle bir konuda herhangi bir polemik yaratma taraftarı değilim ama şimdi, sayın hocalarımızın yayınladıkları bildirilere karşı sayın hocamın verdiği cevabı açık ve esfle izlemiş durumdayım. Buradaki hocalarımız, deprem bilimcidir hepsi ama biz şunu hiçbir zaman söylemiyoruz: Bir jeoloji mühendisi olup da bir sismoloji dersi almamış birinin deprem konusunda televizyonlarda kamuoyunu yanıltır derecede olan hocalarımıza bir şey söylemiyoruz fakat burada maalesef “Hiçbir eseri olmayan, hiçbir şeyi olmayan.” demesini kesinlikle kabul etmiyorum. Kendisini de -lütfe- bunu ispata çağırıyorum. Buradaki hocalarımızın hepsi bugün jeofizik mühendisliği konusunda insanlarımızı yetiştirenlerdir.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Biz kimsenin sunumuna müdahale etmedik yani.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Böyle bir ortamda da böyle bir şeyin tartışılmasını da üzüntüyle karşılıyorum. Sizlerden özür diliyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Estağfurullah.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – 25 hocamız var orada.

Sayın Başkanım, son bir şey daha söyleyeceğim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ŞEVKET DEMİRBAŞ – Buradan şu anlam çıkarılmasın: Bakın, bizler... Jeoloji mühendisleri ülkemizin insanlarını düşünüyoruz, diğer mühendisler düşünmüyor. 600 bin insanımızın canını biz düşünmüyoruz, bu ülkede yaşamıyoruz... Belki onun üzerinde ben de yaşıyorum. Bunların böyle söylemesini de bir Başkan olarak, oda Başkanı olarak bu şekilde tanımlamasını da doğru bulmuyorum. Çünkü o deprem hatları üzerinde yıkılan binaların -biraz önce söylediniz- bazıları hiç mühendislik hizmeti almamış; kendiliğinden, rüzgârdan dahi yıkılacak olan binaları getirip burada “Yıkılıyor.” demesinin anlamı yok. Bu, ülkemize karşı bir sorumluluktur.

Elâzığ’da, orada, Çevrimtaş’ta yıkılan 5 tane binanın dışında Elâzığ’ın içerisinde 10 tane, 15 tane bina yıkıldı. Buna ne diyeceksiniz? 35 kilometre var arada. Bu deprem fay hattı üzerinde miydi? Yırtılma zonu üzerinde miydi? Biz bu konularda bilimsel olarak da anlaşıyoruz ve yasal olarak da anlaşıyoruz. Böyle bir fay yasasının ülkeye zarar getireceğine inanıyoruz oda olarak. Bunun, bazı yönetmeliklerle ve bazı düzenlemelerle daha iyi hâle getirilebileceğine eminiz diye söylüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Ben teşekkür ederim, hassasiyetinize de.

Biz, tabii ki enine, boyuna bütün hususları değerlendirip çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Deprem güvenliği noktasında bütün bu tartışmalar sonuçta bir hassasiyetten ortaya çıkıyor. Hiçbir insanımızın canını depremle yitirmesini istemiyoruz. Yani, bu noktada sağlıklı yapılarda yaşamasını, sağlıklı zeminlerde sağlıklı şehirler kurmak istiyoruz. Bu konuda bütün bilim adamlarımıza, meslek kuruluşlarımıza, odalarımıza, bu konudaki STK'lerimize, bu farkındalığı oluşturmaya çalışan, bu konudaki bütün endişelerini dile getiren tüm kesimlere teşekkür ediyoruz. Hepsi birbirinden önemlidir, hepsinin mutlaka fayda verecek önerileri, yanları vardır. Tabii, bütün mesele bütün öncelikleri belirlemek. Belli bir disiplin, zaman, imkân ve ekonomik bütün kabiliyetlerimizi en doğru şekilde deprem güvenliğini sağlama açısından kullanabilmek mesele. O yüzden, bu tartışılan hususta da inanıyorum ki bir birliktelik, bir uzlaşa ortaya çıkacaktır.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Biz de teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım. Herhâlde bitti?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – 2 sunum daha var.

Ben, size çok teşekkür ediyorum Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanımız Hüseyin Alan'a, Genel Sekreter Deniz Işık Gündüz'e ve Deprem Danışma Kurulu Başkanı Değerli Hocamız Profesör Doktor Okan Tüysüz'e güzel sunumlarından dolayı, paylaştıkları bilgilerden dolayı hassaten teşekkür ediyoruz, çalışmalarınızda faydalı olacak konulara değindiler, önemli bilgiler paylaştılar. Başarılarınız daim olsun.

Teşekkür ederiz.

JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI HÜSEYİN ALAN – Çok teşekkür ediyoruz. Hem Başkanım sizlere hem de soru sorarak en azından katkı vermemizi sağlayan bütün vekillerime ben çok teşekkür ediyorum.

Umut ediyorum, insanların can kaybının yaşanmadığı bir ülkeyi hep birlikte yaratırız. Bu Komisyonun bütün partilerin ortak kararıyla kurulmasının da çok değerli olduğuna inanıyorum. Umut ediyorum, aldığımız bu kararlarla dediğim gibi, toplumun genelini ilgilendirdiği için doğru çözümlere ulaşırız.

Sizlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz. Çalışmalarınızda başarılarınız daim olsun, emeğinize sağlık.

Evet, değerli arkadaşlar, şimdi, Mimarlar Odamızın sunumu olacak. Yine, sunum çıktı olarak sizlere dağıtıldı; yine, elektronik ortamda da paylaşacağız değerli Komisyon üyelerimizle, vekillerimizle.

Mimarlar Odamızın sunumunu Yönetim Kurulu ikinci Başkanı Cüneyt Zeytinci gerçekleştirecek.

Hoş geldiniz Komisyonumuza, Türkiye Büyük Millet Meclisine diyoruz Cüneyt Bey tüm milletvekillerimiz adına. Ben sözü size bırakıyorum sunumuzu almak üzere.

Buyurun.

6.- Mimarlar Odası Başkan Yardımcısı Cüneyt Zeytinci'nin, yapı denetim sistemindeki aksaklıklar, yapı üretim ve proje süreçlerindeki tasarım esasları hakkında sunumu

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Sayın Başkanım, Komisyonun çok değerli milletvekilleri, odamızın değerli başkanları, değerli temsilcileri, diğer katılımcılar; öncelikle hepinizi TMMOB Mimarlar Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle şunu vurgulayarak sunumuma başlamak istiyorum: 28 Temmuz 2020 tarihinde TMMOB Başkanlığına verilen 121 sayılı depremle ilgili meclis araştırması önergesi son derece doğru gerekçeler sunmaktadır. Bu gerekçelerden birkaç tanesini kısaca okumak istiyorum izninizle: “‘Yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre’ ana başlığında; deprem tehlike ve risklerini belirleyip bunlara karşı gerekli önlemleri almak, olası deprem risklerini göz önünde bulundurarak yeni hukuki, idari, mali ve teknik açıdan ortaya konulması...” gerekçeleri sunulmaktadır. Öncelikle, bu doğru gerekçeler için bu önergede imzası olan bütün vekillerimize, başta da imzası olan, aynı zamanda Komisyon Sözcüsü Sayın Milletvekilimize de bir kez daha hepinizin huzurunda çok teşekkür ediyorum.

Değerli vekillerimiz, evet, biz Mimarlar Odası olarak bir sunum hazırladık. Şöyle başlamak istiyorum: Son yıllarda yaşanan bütün depremlerden, 1 Ekim 1995 Dazkırı depremi, 17 Ağustos 1999 Marmara Bölgesi depremi, 23 Ekim 2011 Van, 24 Ocak Elâzığ, en son da 30 Ekim Ege Denizi’nde yaşadığımız bütün depremlerden sonra hazırlanan raporlarda hasar ve yıkımların nedenlerinin hepsinin aynı veya benzer olduğunu görüyoruz, bunun özellikle altını çizmek istiyorum.

Buradaki sunumlardan ve sizlerin de sözlerinden şunu çok rahat söyleyebiliriz: Evet, Türkiye’nin yapı stokundaki asıl sorunlar 1998 depreminden önce yapılan... Özellikle altını bir kez daha çiziyorum, 1975 yönetmeliğiyle yapılan yapılarda Türkiye’nin sorunu vardır. Ben Denizli’den katılıyorum, sürekli depremin olduğu bir ilde yaşıyoruz, evet, bizim kentimizde, özellikle kent merkezinde 1975 yılından önce veya 1975 yılından itibaren yapılmış yönetmeliklerle çok ciddi bir yapı stokumuz var. Bizden büyük mimar ağabeylerimiz inşaatlarda inşaat demiri olmadığını, normal demirlerin yani lama demirlerin oksijen kaynağıyla kesilerek inşaatlarda kullanıldığını beyan ediyorlar. Buradaki beton dayanımını hiç tartışmıyorum, şu andaki literatürde ciddiye alınacak bir değer değil. Bütün bunların çerçevesinde evet, bugün baktığımız zaman... Çok hızlıca geçeceğim, tekrara da düşmek istemiyorum çünkü bizden önce sunum yapan arkadaşlarımız bu konuda çok ciddi bildirimlerde, sunumlarda bulundular. Evet, yetersiz yönetmelikler dedik, öncelikle 1975 yönetmeliği. İmar aflarına bağlı olarak ülkede yapılan uygulamalar; cumhuriyet tarihinden itibaren rekor sayıda imar barışı ve belediyeler tarafından hiçbir yasal yönetmelikte de belirtilmeyen kat ilaveleri yapıldı. Bizim Denizli’de Bağbaşı Belediyesi on beş sene önce karar aldı, “Bütün yapıları 1 kat artıracğız.” dedi Belediye Meclisinde. Ya, Türkiye’de bu tür çok örnek var.

Uygulanan planlar bilimsellikten uzak, onları da zaten bütün arkadaşlarımız söylediler. Yine, yer seçimleri, fay hattı ve zemin sorunlarından kaynaklanan yıkımlar, kontrol ve denetim mekanizmasının yetersizliğinden kaynaklanan, nitelsiz, denetimsiz ve kurumsallaşmamış müteahhit hizmetlerinden kaynaklanan yıkımlar var yine. Vasıfsız ve yetersiz inşaat işçiliği, bütün raporlarımızda bunu başmadde olarak görüyoruz. Güvenceye alınmayan mesleki denetim hizmetleri, odaların yaptığı mesleki denetimi o anlamda çok önemsiyor idik ancak biliyorsunuz merkezî idare, yönetmelikle bunlar kaldırdı. Oysa Denizli özelinde tekrar söylüyorum, gerçekten İnşaat Mühendisleri Odasından statik proje geçirmek, belediyeden proje onaylatmaktan çok daha zordu ve çok ciddi anlamda kurumlarda bu projeler inceleniyordu, defalarca eksikleri gideriliyordu. Ancak şu andaki geldiğimiz ortamda, odalara mimari proje veya betonarme projeler zorunlu olmaması gerekçesiyle mesleki denetime gelmiyor. Oysa Denizli’nin çevresindeki birçok büyük ilçe belediyelerinde bu projelere bakan maalesef inşaat mühendisi, jeoloji mühendisi, mimar arkadaşımız yok. Bunlar, üzülerken belirtiyorum, fen memurları tarafından kontrol ediliyor; bu, çok önemli bir eksikliktir. Diğer sunumdaki arkadaşlarımız da bahsetti, mutlak surette ilçe belediyelerinde, özellikle Anadolu kentlerine bağlı ilçe belediyelerinde bütün bu arkadaşların istihdam edilmesinin doğru olduğunu ve bu konuda eksiklik olduğunu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Evet, yine, bir diğerkonu; uygulama sürecine dair sorunlarımız var, evet. Arkadaşlar, Türkiye’de deprem nedeniyle oluşan hasarların yüzde 95 nedenleri bunlar. Bir, mimarlık açısından bina geometrisinin deprem yükleri dikkate alınmadan yanlış seçilmiş olması, hiçbir yönetmelikte bununla ilgili bir madde yer almıyor. Arkadaşlar... Çok özür dilerim, alışkanlıkla oluyor. Sayın vekillerim, geometri hem yapının mimari tasarımında oluşan genel biçimi hem de seçilen yapının taşıyıcı sistemini içeriyor. Dolayısıyla, bu konuyu mutlaka mimari proje başlığı altında disipline etmek zorundayız.

Yine, başka bir konu; taşıyıcı elemanların, kesit boyutlarının yetersiz olması, donatı detaylarının yanlış olması, bunları daha önce mühendis arkadaşlarımız da söyledi. Afet verilerini dikkate almayan imar uygulamaları, hatalı tasarımlar, uygun temel seçimin yapılamaması, kullanım sürecinde yapılan müdahaleler, son zamanlarda depremde yıkılan binalara da baktığınız zaman, kullanım aşamasında kesilen kolonlar -özellikle şuna dikkat çekmek istiyorum- mimari projelerde zemin katlarda yapılan iş yerleri ve bunların kat yükseklikleri -yönetmelikte de normal katlara göre fazladır- yönetmelikte 3,40 olan katlar orada 4,5-5,5 metreye kadar çıkmaktadır. Dolayısıyla, yumuşak kat olarak tanımladığımız bu katlar depremde büyük sıkıntı yaratmaktadır. Her ne kadar üstteki katlarda hesaba alınmasa da kullanılan dolgu amaçlı duvarlar deprem rijitliği açısından büyük önem taşımaktadır. Zemin katta iş yeri amacıyla kullanılan -mümkün olduğunca hep bunu yapıyoruz- dolgu duvarsız yapılan imalatlarda bütün depremlerde yıkılan binaların... En son İzmir depreminde de görmüşsünüzdür, bina sapsağlam ama yan yatmış. Neden? Zemin kattaki yumuşak dokudan kaynaklı. Teknik eleman yetersizliği ve denetim eksikliği, ona biraz sonra yine değineceğim.

Bir diğerkonuda, sürdürülebilir kentsel dönüşüm uygulamalarının ölçütleri konusunda sıkıntılarımız var. Türkiye’de kentsel dönüşüm çalışmaları bütüncül bir risk azaltma önceliğinden uzak ve maalesef tekil yapı ölçeğinde yapılıyor. Yine bizim bölgemizde kentsel dönüşüm yönetmeliğinin çıkmasından sonra hiçbir çöküntü bölgesi ya da riskli alanlarda kentsel dönüşüm yapılmadı. Sadece tekil binalarda kentsel dönüşüm, daha doğrusu “dönüşüm” lafı da çok doğru değil, onu da düzeltiyorum, “kentsel rehabilitasyon” veya “kentsel iyileştirme” demek daha doğru olur bu, teknik deyim olarak- kentsel iyileştirme anlamında hep tekil örnekler yapıldı. Ama deprem riski olan Denizli ölçeğinde bir kentte bir tane de olsa böyle toplu bir iyileştirme yapılmadı, bu büyük bir sıkıntıdır.

Evet, arkadaşlar, Türkiye özellikle kentsel dönüşüm konusunda maalesef Fikirtepe gibi kötü bir örnek de yaşadı. Bu Fikirtepe’de yaşanan bütün sıkıntılar belki de yerel siyasetteki yöneticileri korkutuyor. Mesela, bizim büyüşehir başkanımız hakikaten bu konuda, kentsel dönüşüm anlamında hep çekinceli davranıyor, belki altında bu tür başarısız sonuçlar vardır diye düşünüyorum. Bir de kentsel dönüşümde bireysel uygulamalar da olsa vatandaşlara tanınan avantajlar vardı, bu avantajların insanları binasını yıkıp yapmakta teşvik edici özelliği vardı. Mesela, otopark katılım payının alınmaması, alınan harçlarda ciddi indirimler yapılması, kira bedellerinin ödenmesi gibi. Bunların bazıları ki mesela, otopark katılım payının ödenmemesi konusu kaldırıldı. Dolayısıyla bence yeni yapıların yapılmasında, riskli binaların yeniden dönüşümünün sağlanmasında mutlak suretle bu yasayla beraber bazı olanakların, bazı teşviklerin sunulması gerekir diye düşünüyorum.

Evet, değerli vekillerimiz, Türkiye’de yapı denetim sistemi biraz öncede çok tartışıldı, biz Mimarlar Odası olarak şu düşüncedeyiz: Sağlıklı ve güvenli bir yapı üretim ve denetim sürecini ticari bir alan olmaktan çıkarıp yani özel şirketlere teslim edilen mevcut yapı denetim sistemi mutlak suretle gözden geçirilmelidir. Değerli vekillerim, işin içinde müşteri memnuniyeti olduğu sürece, her ne kadar şubatta çıkarılan yönetmelikle yapı denetim firmasını kendi seçme hakkınız olmamasına rağmen, ticari bir ilişki söz konusu. Dolayısıyla, ticari bir ilişkinin olduğu yerde yapılan yapı denetimde aksaklıklar var. Maalesef, bunu biz bölgelerde yaşıyoruz, inanın ilçelerdeki beton alınma numunelerinde yapı denetim

firması aynen diyor ki: “Ya, ağabey bizim oraya gelmemiz 100 kilometre yol, siz alıverin.” Yani böyle bir yapı denetim sistemiyle sahada çok sıkıntı yaşıyoruz, inanın belediyedeki proje kontrol masalarında yapı denetim firmalarının kaşeleri var, hem de kaç tane, 40 tane. Nereye ihtiyaç oldu basıyorlar. Yani maalesef, her ne kadar çok iyi amaçlarla bu yönetmelik çıksa bile şu anda sahadaki uygulamalarda biz, sahada çalışan insanlar olarak ciddi, büyük sıkıntılar yaşıyoruz.

Bir diğer konu da yapı denetimlerde görev alan fenni mesullerin diplomalarının dışında hiçbir özelliği yok. Değerli vekillerimiz, dünyadaki örnekleri incelediğiniz zaman Almanya’da bir kamu denetimi sistemi var yani denetçi mimarlar veya denetçi mühendisler minimum dört sene kendi alanlarında çalışmış olma zorunluluğu var, bir de devlet tarafından yapılan sınavlarla bu yetkiyi alıyorlar. Yine Fransa’ya baktığımız zaman burada da sigorta ağırlıklı bir denetim modeli var. Yani yapının başlangıcından itibaren yine yetkin mühendisler ve mimarlar tarafından denetimi yapılıyor, yetkin mühendis ve mimar tarafından denetim yapılmayan binalarda hiçbir sigorta firması binayı sigorta yapmıyor. Bence yapıların özellikle millî gelirimizin kayıp olmaması için mutlaka yapı sigorta sisteminin Türkiye’ye getirilmesi gerekiyor.

Bir diğer konu da, meslek sigortasının mutlaka gündeme getirilmesi gerekiyor. Şu anda yapı denetim sisteminden kaynaklanan veya yapı denetim sisteminde çalışan fenni mesullerden kaynaklanan yıkımlar, hatalı imalatların hiçbir şekilde sorumlusu yok. Oysa bunlar mutlak surette meslek uzmanlarının yapacağı hataların sigorta edilmesi yani işin özüne meslek sigortasının mutlaka getirilmesi gerekiyor, büyük bir eksiklik olarak bunun altını çiziyorum. Bu anlamda yapı denetim mevzuatı güncellenmeli. Bizim önerimiz budur.

Bir diğer konu da yine yapı denetim firmaları. Değerli vekillerimiz, yapı denetim firmaları evet, beton dökülürken sahadalar, demir döşenirken sahadalar, ancak betonun ve demirin bittiği yani yapının yüzde 30’u tamamlandıktan sonra maalesef yapı denetim elemanını hiç şantiyelerde görmüyoruz. Yani böyle bir yapı denetim sistemi olamaz. Bugün depremle ilgili fotoğraflara baktığımızda delinip kırışlardan geçirilen tesisat boruları, kolonların içerisinden geçirilen 10 santim çapında, 15 santim çapında borular, elektrikçinin kolonları, kırışları geçirip sadece 1 santimlik borusu gözükmek diye sisteme verdiği zararlar maalesef depremlerde ciddi hasarlara neden oluyor. Bu konuda da özellikle yapı denetimdeki çalışan arkadaşların yetkin mühendis olması ve binanın başlamasından sonuna kadar bu sahada çalışması gerekiyor. Biz maalesef yapının yüzde 30’undan sonra hiçbir yapı denetim elemanı sahada görmüyoruz. Yani bu konuyu özellikle de not almanızı sizlerden rica ediyorum.

Sayın vekillerim, bir diğer konu da Türkiye’deki mimar ve mühendislerin eğitimleriyle ilgili. Biz kendi kurumumuzda mimarlık eğitimini her iki senede bir yaptığımız kurultaylarla sorguluyoruz. Şu anda Türkiye’de 146 adet mimarlık fakültesi var, 146 adet. Bugün Avrupa’nın çok gelişmiş 8 ülkesini saysanız bunlarda bu kadar mimarlık fakültesi yok. Bunun sonucu olarak şu anda her yıl 7.500 mimar mezun olmakta ve mimar bugün mezun oluyor sayın vekillerim, yarın havaalanı projesi çiziyor, yarın şehir hastanesi projesi çiziyor. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir yetkinlik yok. Kaldı ki biz Türkiye’deki eğitim seviyesinin -tabii, bu belki biraz daha geniş kapsamlı bir çalışmanın ürünü- gerçekten bu anlamda gözden geçirilmesini yani dört senede mimar olunmaz, bunun altını bir kez daha çiziyorum. Bu sadece mimarlık fakültesiyle ilgili değil, mühendislik fakültelerinde, bugün hukuk fakültelerinde buna benzer uygulamalar var yani yetkin mimarlık, yetkin mühendislik uygulaması mutlak surette gündeme getirilmeli.

Yine, İnşaat Mühendisleri Odası Başkanımız çok ayrıntılı anlattı ama ben bu konuya değinmeden geçemeyeceğim. 18 Ağustos 2011 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı’nı (UDSEP 2023) baştan sona incelediğimiz zaman eylem planı ve

kararlılığı açısından çok doğru saptamalar var. Mesela üç vadeye ayırmış: Kısa vadeli, orta vadeli, uzun vadeli çalışmalar. Ulusal Afet Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında eksenler, hedefler, stratejiler ve eylemler planlanmış. Biz bugün bu eylem ve stratejilerin üç aşamalı kademesinde neresindeyiz? Bence bu Komisyonun en önemli görevlerinden biri de bu eylem planını güncelleyerek eksikliklerimizi, bu yıla kadar yaptıklarımızı, yapacaklarımızı veya yapamadıklarımızı mutlaka tespit etmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Bu plan kapsamında deprem tehlike analizleri ve haritaları yapılacaktı. Bölgesel ölçekte sıvılaşma potansiyeli haritaları yapılacaktı. Deprem açısından en duyarlı yerleşimlerden başlanarak bölgesel ve yerel ölçekte deprem tehlike haritaları yapılacaktı, 2023 hedefleriydi bunlar. Başta okul ve hastaneler olmak üzere, Türkiye'deki bina envanteri çıkarılacak ve mevcut yapıların hasar görebilirlikleri ve riskleri esas alınarak gruplandırılması yapılacaktı. Bu çalışmanın biz bugün neresindeyiz? Öncelikle kamu yapılarının ve özel, kamuya ait yapıların hiç denetlenmeden yapıldığını, bunları Yapı Denetimi Kanunu dışarısında da bulunduğunu biliyoruz. Dolayısıyla, bu eylem planları mutlak surette gözden geçirilmeli. Türkiye'de yapılarımızın ciddi bir envanteri, özellikle 1998 yönetmeliğinden önce yapılan binalarla ilgili bir envanterin mutlak surette çıkarılması gerekiyor.

Evet, burada, biraz önce bahsettiğim, mesleki sorumluluk sigortasının mutlaka yapılması gerektiği vurgulanıyor eylem planında. Ancak bugün geldiğimiz noktada 2021 yılındayız, 2023'e iki sene kaldı, maalesef, bunun yapılmadığını görüyoruz.

Bir diğer konu da bu eylem planında tarihî yapıların düşey yükler ve deprem etkileri altında taşıyıcı sistem güvenliği belirlenecek, yeterli güvenliğe sahip olmadığı belirlenen yapılar için güçlendirme yöntemleri geliştirilecekti. Evet, biz bugün ülkede hangi tarihî yapıyı bu çerçevede bakıp güncelledik? Yapılması gereken önlemler, alınması gereken önlemler, güçlendirmeler konusunda ne yapmamız gerekiyor? Bunları bugün tekrar masaya yatırıp -özellikle sizden ricamız- tekrar güncellenmesi, bir durum tespiti yapılmasında yarar var diye düşünüyorum.

Evet, Türkiye yerleşmelerindeki çarpık kentleşmenin en önemli nedenlerinden bir tanesi de revizyon imar planlarıdır. Maalesef Türkiye'de bugün bile belediye meclislerinin yüzde 90 gündemini plan tadilatları oluşturmaktadır. Bu, Türkiye için ciddi bir sıkıntıdır. Ancak, şunu da belirtmek gerekiyor ki 20 Şubat 2020 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan yönetmelik çerçevesinde parsel bazında plan tadilatı yapılması engellendi, bu doğru bir karar. Ancak hemen arkasından da bu tür çalışmaların ada bazında yapılması öneriliyor ve ada bazında yapılmasıyla da Türkiye'nin gündemine "değer artışı" diye bir tanım geldi.

Değerli arkadaşlar, değer artışı şu demek yani hepiniz bu konunun uzmanısınız: Diyelim emsal 1'se burada emsal 2'ye çıkarıldı; buradan bir edinim, ekonomik olarak bir gelir elde ediliyor ama orası 10 kattan 20 kata çıkıyor sonuç olarak, sizin talebinize göre. Buradaki mal sahibinin kazanacağı para veya bunun artı değeri komisyon tarafından tespit ediliyor, bunun yüzde 25'i -diyelim 1 milyon lira bir artı geliri çıktı- büyükşehir belediyesine, yüzde 25'i ilçe belediyesine, yüzde 25'i Bakanlığın dönüşüm projesi kaynağına, yüzde 25'i de genel bütçeye aktarılıyor. Yani Türkiye'nin deprem riski açısından sorgulandığı şu dönemde, bunun da çok doğru bir yönetmelik olduğunu düşünmüyoruz. Dolayısıyla, yani böyle bir "değer artışı" kavramı Türkiye'yi çok sıkıntıya sokacaktır. Çok özür dileyerek söylüyorum: Parayı veren düdüğü çalacak mı? Yani biz bunu yerel ölçekte de çok tartışıyoruz, bunun çok doğru bir karar olmadığını düşünmüyoruz.

Evet, yine burada kaçak yapıyla mücadele etmesi konusunda yerel belediyelere merkezî idare tarafından son derece doğru olarak bir genelge gönderildi. Ancak, yerel yönetimlerde... Özellikle şunu da sormak istiyorum: Denizli'de 4 bin adet yapı kayıt belgesi iptal edildi; yönetmelikte, kanunda belirlenen tarihten sonra yapılması gerekçesiyle. Çevre ve Şehircilik Müdürlüğüne son beş yıllık hava

fotoğrafları verildi, özel bir heyet kuruldu, son beş yılda binanın bütün yapılmış sürecini izlediler; çok doğru bir yöntemdi, olması gerekendi. Ancak, şimdi bu 4 bin tane yapıyla -ki Türkiye genelinde çok daha fazla olduğunu biliyorum- ilgili olarak belediyelere diyorlar ki merkezî idare diyor ki: “Bu binayı yıkacaksın, elektriğini keseceksin, suyunu, doğal gazını keseceksin, çok net. Sen yıkmazsan ben yıkacağım, genel bütçeden senin paranı keseceğim.” Ancak, yerel yönetimlere geldiğiniz zaman -yine kendi ilimden örnek vereyim- gaz, elektrik, su idareleri şöyle bir karar almışlar: Yıkılma ihalesi yapılıp bina yıkılıncaya kadar bunların hiçbirisi kesilmeyecek. Şimdi, merkezî idarenin tavrı yerel yönetimlerde -siyasi gerekçelerle olduğunu varsayıyorum- maalesef zedeleniyor. Şöyle savunuyorlar: İlçe belediyesi her altı ayda bir yıkım ihalesi yapıyor, biliyorsunuz. Bu binaların yıkılması gerekiyor ancak bu yıkım ihalelerine yerelde hiçbir müteahhit, hiçbir zaman girmiyor. Bu yeni bir olgu değil, bu yirmi seneden beri böyle. Evet, girmiyor yani bunun başka bir çözümü olmalı. Gerçekten şu anda imar barışı iptal edilen 4 bin tane yapıda çok büyük sıkıntılar var. Bir, deprem açısından, ilave katlar var, bodrum katlar yapılaşmaya açıldı oysa sıhhi olarak bu şartları sağlamıyor. Çok yakınımızda bir avukat arkadaşımızın annesi bir daire almış. Müteahhit imar barışından 8 tane ilave daire çıkarmış; 3 tane bodrum kat yapmış, 3 tane çatıda yapmış, 2 tanede ara katlarda yapmış. İmar barışından dolayı yapı kayıt belgesi iptal oldu. Şimdi, bu 8 vatandaş -ki orta gelirli insanlar- uzun yıllardaki birikimlerini devletin yapı kayıt belgesine güvenerek paralarını ödediler. Şu anda müteahhitten bunu geri ödemesi gibi bir durum asla söz konusu değil.

Şöyle bir beklenti oluştu, bu da çok tehlikeli: Yine bir yapı imar affı çıkacak, bekleyin. Bu gerçekten şu anda bütün Türkiye’de, bu baskılardan dolayı, iptal edilen yapı kayıt belgelerinin sahiplerinin baskıları sonucunda Türkiye’de bir beklenti oluştu. Ben bu beklentinin asla doğru olmadığını, olmayacağını düşünenlerdenim ve olmamasını da temenni ediyorum ama bu imar barışıyla iptal edilen yapı kayıt belgeleri konusunda sizlerin bir çözüm üretmesi... Yıkılacaksa bunlar yıkılmalı, asla affedilmemeli ama burada hukuki olarak çok da mağdur insan var. Dolayısıyla, bütün Türkiye’deki bu sayı nedir, onu bilmiyorum ve bu konuda da sizlerin dikkatini çekmek istiyorum. Bir çözüm... Yıkılacaksa yıkılsın ama bu konudaki yetki veya tavır yerel belediyelere bırakılsın. Yerel belediyeler bunları yıkmayacak, altını çizerek söylüyorum.

Bir de yine 20 Şubatta çıkan yasayla daha önce kaçak yapılarda kesilen cezalar; diyelim 100 metrekare bina yaptınız, yapı sınıfı 3A, sadece bu iki çarpanla değerlendirerek bir ceza kesiliyordu. 20 Şubattan itibaren bu değişti sayın vekillerim, biliyorsunuzdur. Şimdi, ceza miktarını belirlerken arsanın metrekaresi arsanın rayiç değeri üzerindeki rakamlarla çarpılıyor. Dolayısıyla, daha önce 8-10 bin lira ödediğiniz bir kaçak yapıya bugün siz 100-120 bin lira ödüyorsunuz, çok ciddi rakamlar ödüyorsunuz. Yani bu da doğru. Kaçak yapılara alınacak önlemlerin caydırıcı olması gerekiyor. Yoksa siz 100 metrekare binaya 8 bin lira ceza keserseniz, bir de binayı zaten yıkmıyorsunuz ve bu vatandaş da diyor ki: “Ya hangi bina yıkılmış Türkiye’de, bu da yıkılmayacak.” Evet, dolayısıyla, bu algının da düzeltilmesi gerekiyor. Gerçekten şu anda cezaların yükseltilmesini, caydırıcılığı anlamında doğru bir tavır olarak algılıyoruz.

Evet, bina güçlendirilmesi konusunda da daha önceki arkadaşlarımız söz aldılar, biz de bina güçlendirmenin ekonomik olarak çok zor olduğunu... Türkiye gerçeğinde güçlendirmek dolarla yapılıyor, yani piyasadaki arkadaşlarımız biliyordur, bu biraz güç ama bir şekilde güçlendirme konusunda devletin teşvikinin, belki uzun vadeli kredilendirme sistemiyle bunun teşvik edilmesinin doğru olduğunu düşünüyoruz. Çünkü İzmir’de de gördünüz; evet, varlıklı bir sitede oturmalarına rağmen genelde hep emeklilerin yaşadığı bir apartmandı. Oysa oradaki yaşam standartları veya gelirleri

açısından incelediğiniz zaman gerçekten güçlendirmeye veya yıkıp yeniden yapmaya insanların ekonomik olarak ulaşması mümkün değil. Bu konuda güçlendirme yapılacaksa da mutlaka devletin kredilendirmesi veya teşvik edici anlamda önlemlerini alması gerekiyor.

Evet, okulların güçlendirilmesi ve elden geçirilmesi konusunda Japonya'daki örnek çok güzel. Japonya on beş senede ülkedeki bütün okul binalarını öncelikle güçlendirmiş. Bunu incelediğiniz zaman yüzde 75'ini merkezî idare karşılamış, yüzde 25'ini de yerel ölçekte belediyeler karşılamış. Yani bunun ekonomik olarak mutlaka modellenmesi gerekiyor; güçlendirme yapılacak ama bunun kaynağı nerededir anlamında.

Biraz önce de söylemiştim, bina formunun yani mimari tasarımdaki belirlenen bina formu depremde çok belirleyici. Mesela, H, U, L, T gibi formatlar gerçekten depremde ciddi burulmalara neden oluyor ve bu konuda bizim yönetmeliğimizde hiçbir ayrıntı yok. Mutlaka bu formdaki yapılarda, hele hele altında yumuşak kat varsa, mutlak surette, yönetmelikle belirlenen önlemlerin alınması gerekiyor.

Yine, mimari projelerle ilgili plan düzensizlikleri, düşey doğrultudaki düzensizlikler, özellikle, çok büyük çıkmalar binada ciddi anlamda depremde risk oluşturuyor, bunların belirli bir disiplin altına alınması gerekiyor. Bütün bu tanımladığım kavramlar bina davranışını etkileyen mimari plan etkenleridir.

Yine, ülkemizde son otuz yıl içinde oluşan depremlerin neden olduğu hasarların en önemli sebeplerinden biri bina geometrisinin doğru planlanmamasından yani mimari projedeki geometrik hatalardan kaynaklanıyor.

Uzmanlar bunu daha iyi bilecekler tabii, özellikle, 2-3 katlı binalarda bodrum katın yapılması binanın depremde davranışı açısından son derece doğru, binayı gerçek zemine oturtuyorsunuz. Ama maalesef, Türkiye'deki yapı stokunda bodrum katsız çok yapı var ve hâlen daha yapılmakta. Yani 7-8 katlı bina olup da bodrum katı olmayan yapılar var, oysa bunların özellikle 2 bodrum katlı yapılması uzmanlar tarafından öneriliyor, bu konuda da sizlerin dikkatini çekmek istiyorum.

Bizleri buraya çağırdınız, ben uzun yıllardan beri Mimarlar Odasında yöneticilik yapıyorum, ilk kez Büyük Millet Meclisi çatısı altında böyle bir toplantıya katılıyorum, bize bu fırsatı tanıdığınız için hepinize çok teşekkür ediyorum. Biz Mimarlar Odası olarak bu çatı altında yapılacak her türlü çalışmaya olumlu anlamda katkı koymaya, sizlerle beraber üretmeye, düşüncelerimizi paylaşmaya hazırız. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Sorunuz varsa yanıtlayayım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz Mimarlar Odası İkinci Başkanı Cüneyt Zeytinci'ye güzel sunumları için.

Değerli milletvekillerimiz, sunumun arkasında Mimarlar Odamızın İzmir depremi değerlendirmeleri var, rapor olarak sunuma eklenmiş durumda, o da bir kaynak olarak vekillerimizin...

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI BAŞKANI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Sayın Başkanım, Van depreminde de Mimarlar Odası sahada uzun dönem çalışma yaptı, bir de Van'ı ekledik.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Van Depremi Hasar Tespit Raporu da var, bunları da değerli Komisyon üyesi vekillerimizin dikkatine sunalım.

Önemli hususlara değindiniz, gerçekten, yapı denetim sistemindeki aksaklıklardan tutun da yapı üretim süreçlerindeki, proje süreçlerindeki tasarım esaslarına kadar birçok hususa değindiniz. Teşekkür ediyoruz.

Şimdi Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker söz istedi.

Buyurun Değerli Vekilim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Cüneyt Bey, teşekkür ediyoruz sunumunuzdan ve önerilerinizden dolayı.

Sunumunuzla ilgili birkaç konuda bilgi almak isterim. Birincisi: Kentsel dönüşümle ilgili sağlanan avantajlarla ilgili, devlet tarafından vatandaşa verilen avantajlarla ilgili, dikkatimi çekti “Otopark parası da alıyorlar.” ifadesini kullandınız “Otopark parası alınmasın, kentsel dönüşüm hızlansın.” anlamında mı bunu ifade ettik? Çünkü özellikle, sizin de dikkatinizi çekmiştir, arkadaşların da dikkatini çekmiştir; İstanbul başta olmak üzere birçok yerde komşular arasındaki en büyük kavga otopark yüzünden çıkıyor. Yani önceki yönetmeliklerde 4 daireye 1 otopark vardı yanlış hatırlamıyorsam; eskiden, doğru, koca apartmanda, 10 dairelik apartmanda 1 veya 2 araba vardı ama şimdi, Allah’a şükür, her dairede en az 2 araba var, bırakın apartmanı her dairede en az 2 araba var. Dolayısıyla otopark ciddi bir problem yani binayı yenilersiniz ama diğer tarafta sosyal bir problemi ortaya koymuş olursunuz. Yani buradaki düşüncenizi tam almak isterim.

Diğer taraftan yapı denetimle ilgili birkaç konuya değindiniz. Ben özellikle şunu sormak isterim: Müteahhitlik yapıyor muyuz?

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Hayır, ben proje bürosuyum, müteahhitlik yapmıyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Sadece proje bürosusunuz.

Şimdi, “Yapı denetim firmaları -hele yüzde 30’dan sonra- gelip bakmıyor, etmiyor, denetlemiyor.” diye ifade kullandınız.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Doğru, evet.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Keşke yapı denetimcilerini de bugün çağırılmış olsaydık diye düşünüyorum, az önce Başkanıma da onu söyledim ama onların anlatımı tabii çok daha farklı.

Ben şunu merak ediyorum: Mesela sizin projesini yaptığınız bir inşaatın müteahhiti mutlaka vardır, yapı denetimi de vardır. Eğer yapı denetim firmasının yetkilileri gelip kontrol etmiyorsa bu müteahhit arkadaşımız gidip belediyeye şikâyet ediyor mu etmiyor mu? Bunu öğrenmek isterim, bu önemli çünkü ciddi ağır cezaları var. Yapı denetim yasasında geçenlerde bir düzenleme daha yaptık, ciddi ağır sorumluluklar da getirdik. Şimdi, bir taraftan bunu söylerken diğer taraftan da “Kamu binaları yapı denetimine tabi olmadığı için kontrollük konusu soru işareti” gibi bir ifade kullandınız.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Doğru.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani başlangıçta yapı denetim firması zaten görevini yapmıyor, kontrol etmiyor denilirken diğer taraftan da kamu binaları yapı denetim sorumluluğunda değil, dolayısıyla bu binalar sağlıklı değil ifadesi var; biraz çelişki gibi geldi bana.

Son olarak da özellikle parsel bazlı plan tadilatları yapılmasın diye uzun süreden beri görüşülüyordu, bu tartışılıyordu ve en son İmar Kanunu’nda yapılan bir düzenlemeyle birlikte bu en az ada bazlı olmalı, artı, eğer belediyenin zorunluluktan kaynaklanan bir genel plan tadilatı değilse, vatandaşın talebi üzerine yapılırsa burada oluşacak değer artışı da devlete ödeme şartı, mecburiyeti getirdik. Diyelim ki işte mevcut imar durumuna göre 5 dairesi olabiliyordu; yeni imar durumuna göre 5 daire değil, 6 daire. 6’ncı dairenin fiyatı belirlenecek, bu fiyat olduğu gibi devlete yatırılacak. Bunun amacını az önce güzel bir şekilde ifade ettiniz, bu kaçak yapıdaki kesilen cezada arsa payının da ilave edilmesi nedeniyle caydırıcı olduğunu ifade ettiniz. Doğru, o amaçla yapılmıştı, buradaki değer artışının da

asıl amacı o. Yani mümkün olduğu kadar parsel bazlı plan tadilatı yapılmasın, parayı veren düdüğü çalsın. Dolayısıyla burada “Parayı veren düdüğü çalar.” gibi bir ifade kullandınız, tam tersi ben 1 daire kazanacaksam 1 dairenin parasının tamamını da devlete vereceksem o zaman ne yapacağım ben almam ki onu, benim işime yaramaz ki. Yani bu çok tartışıldı, yüzde 50’si alınsın, yüzde 50’si devlete kalsın, yüzde 50’si vatandaşa kalsın filan ama son olarak değer artışının tamamı devlete gitsin ve bu tür bir yola da kimse mümkün olduğu kadar da müracaat etmesin; böyle bir düşünceyle o yasa oluştu.

Ben sunumunuzdan dolayı, önerilerinizden dolayı da tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Teşekkür ederim Sayın Milletvekilim.

Evet, daha önceki kentsel dönüşüm kanunun ilk çıktığı yıllarda projede, -atıyorum- bir apartman projesi çizdiniz, 4 katlı 8 daire, 8 otoparklık katılım parasını belediyeye ödemiştir idiniz. Ancak son yapılan değişiklikle bu avantaj kaldırıldı yani siz 8 otopark ihtiyacınız varsa bunun bedelini belediyeye otopark katılım bedeli olarak ödüyorsunuz. Hemen konuyu şuradan da açayım...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani ölene kadar araba almayacağım diyorsa vazgeçer belediye ondan.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Hayır, ben şöyle düşünüyorum: Özellikle otopark katılım payı ile daha önceki yıllardan da alınan bu bedeller belediyelerin katlı otopark yapımlarında kullanılıyor, bütçede başka bir aralıkta kullanılamıyor. Dolayısıyla toplu otoparklar yapmak çok daha doğru çünkü özellikle Anadolu kentlerinde parseller belli yani oraya otonun girip çıkması mümkün değil. Kaldı ki 8 metre cephesi var, 7 metre cephesi var, iş yeri yapıyor vatandaş. Otopark parasını ödeme...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yapılamayabilir onun bedeli alınır, başka tarafta yapılabilir, o konuda katılıyorum size.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Evet yani ben onu özellikle vurgulamak istedim.

Evet, gerçekten yapı denetim firmaları betonarme bina bittikten sonra... Hele fabrika yapıyorsanız hiç görmüyorsunuz. Bundan çok müteahhit de memnun. Neden? İşte, biraz önce söylediğim gibi, penceresinin detayına dikkat etmiyor. Mesela banyolarda izolasyon detayları var, son derece doğru. Biz burada projelerin sonuna bu detayları çiziyoruz ancak yapı denetim firması yok zaten. Müteahhit bundan çok memnun, gelmemesinden. Böyle olmamalı yani bu müteahhidin istediği çerçevede olmamalı, her aşamada yapı denetim firması gitmeli. Banyodaki detayından, musluk detayından, balkondaki giderin detayından çok sıkıntılar yaşıyoruz. Altı komşuya özellikle banyolardan sızan su gerçekten ciddi tartışmalara neden oluyor. Bütün bunlar yapı denetim hizmetinin yeterli olmamasından kaynaklanıyor. Özellikle vurgulamak istediğim buydu gelmiyorlar diye ve müteahhit de bundan memnun yani. Dediğiniz anlamda gelmiyor diye şikâyet etmiyor hatta arada parasal bir ilişki de olduğu için çok da karıştırmıyor işini. Yani bu müteahhidin arayıp da bulamadığı bir şey onların gelmemesi. Belki...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Müteahhit ile yapı denetim arasında nasıl bir parasal ilişki var?

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Şöyle, mesela kat karşılığı bir iş yapıyorsunuz müteahhit olarak. Ben kat karşılığı iş aldım diyelim; 500 bin lira yapı denetim parası tuttu, bunu ben ödüyorum, mal sahibi ödemiştir.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama siz yapı denetimciye ödemiyorsunuz ki o parayı götürüp şehircilik il müdürlüğünün bir hesabına yatırılıyorsunuz.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Tabii tabii, hak edişler olarak ödeniyor, ona bir şey demiyorum ama...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama aldığım para sizin değil ki belki başkasının parası. Yani seninle bir parasal ilişkim yok benim yapı denetim firması olarak.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Ama müteahhit firmayla sürekli ilişki içerisinde. Dolayısıyla parayı...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Önceden öyleydi, 2009’dan önce öyleydi. Oturup pazarlık yapıyorduk, parayı siz veriyordunuz yapı denetimine, o da kontrol ediyordu ama şu anda öyle bir şey yok.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Evet özellikle...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Şimdi parayı bakanlığa yatırıyorsunuz, il müdürlüğüne. Müteahhit, yapı denetim de işi yaptığı zaman istihkakı yapıyor, gidiyor veriyor, oradan parayı alıyor. Dolayısıyla öyle bir parasal ilişki söz konusu değil.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Her ne kadar elden para alıp verme anlamında bir ilişki olmasa da yine sonuçta bir ticari ilişki var. Yani müteahhit firması evet, ona ödüyor, oradan hak edişlerle belediyenin hesabından oraya aktarılıyor ama bu ticari ilişkiden dolayı müteahhit çok da gelsin istemiyor. Yani şikâyet etmiyor, o anlamda sözünüzü yanıtlamak istedim.

Kamu kuruluşları yapı denetim firmasının dışında. Evet, yani, Denizli’de mesela, yapı denetim firmaları bu tür ihalelerde, mesela yapı denetime girme zorunluluğu yok. Devlet yapıları, belediye yapıları, bunlar yapı denetim dışı. Kendi bünyelerindeki elemanlarla bunları denetliyorlar, demek istediğim oydu.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederim.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İstanbul Milletvekilimiz Sayın Gökan Zeybek, buyurun.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Sayın meslektaşımıza ayrıyeten saygı sunuyorum.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Cüneyt Bey size de iyi akşamlar diliyorum.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Teşekkür ederim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Şimdi, şu konuyla ilgili belki meslek odası yöneticilerinin biraz açıklama yapmasına ihtiyaç var. Yani, biz deprem ile zemin ilişkisi, deprem ile binanın beton, demir ya da işçilik kalitesi üzerinde değerlendirme yaptık. Oysa seçilmiş olan binanın biçimi, ağırlık merkezi, bu merkezin işte, x ve y yönünde statik hesaplarla kontrol edilmesi, bizim bütün Türkiye’de yaygın imar yönetmeliklerinde olan işte, emsal üzerinden yapılan binalarda TAKS sınıfı ya da 20 ya da 25 verilip komşudan 3 metre yaklaşıma kadar 1,5 metrelik çıkma, dört tarafa çıkma yapma hakkı, hatta 2000 yılına kadar köşe kolonların guseyle kenarları alınması gibi kimi uygulamalardan kaynaklanan büyük riskler var. Şimdi, özellikle birinci derece deprem bölgelerindeki yapılacak olan yapıların hem bu kadim toprakların mimari estetiğine uygun bir biçimde ve formda yapılması, bir şehircilik anlayışıyla yapılması ama aynı zamanda bu yönetmeliklerden gelen -tip imar yönetmeliklerinden gelen,

işte, haziran yönetmeliği, kasım yönetmeliği- bu 9.50'nin belki 12.50'nin üzerindeki yapılarda çıkma yapma yasağının getirilmesi gerekir. Bu noktada da bu binalardaki emsal kaybını gidermek için de yönetmeliklerde bazı çözümlere gitmek gerekir.

Şimdi, İzmir'de yıkılan binaların tamamı dört tarafa 1,5'ar metre çıkma yapmış, 8-10 katlı binalar. Şimdi, bunun statik açıdan binaya nasıl bir zorlama getirdiğini, mühendis arkadaşlar, çok daha iyi bilecekler. Özellikle, bu emsale dayalı taban oturumu ve 1,5 metre çıkmayla ilgili öyle biçimde, öyle formda yapılar yapılıyor ki yani gamalı haçtan, "h"ye kadar, "t"den "x"e kadar binalar yapılıyor, çok daha fazla. Yönetmelikten gelen şöyle bir hak kullanılıyor, yani bir arsanın yüzde 25'i, 1.000 metre arsadan 250 metrekare taban oturumlu bir binanın çıkmaları birlikte 480 metrekareye kadar büyüdüğüne ilişkin biçimler var yani bunun da bir biçimiyle engellenmesi gerekir. Şimdi, özellikle bu konularla ilgili inşaat mühendisleri ve biz depremi daha çok zemin açısından inceliyoruz. Bence deprem bir şehircilik meselesidir yani depremin yarattığı tahribatlar bir şehircilik meselesidir. Geriye kalan bütün disiplinler görevini yapar, doğrusu o şehrin nasıl inşa edileceğiyle ilgili siyasilerin karar almasıyla ilgilidir. Ben böyle bakıyorum, bir, bu.

İki, otoparklarla ilgili. Yani, şu anda 7'nci kez Otopark Yönetmeliği'nin uygulaması ertelendi.

MİMARLAR ODASI YÖNETİM GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – 8.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 31 Marta kadar ertelendi.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu konularla ilgili de görünen o ki bürokratların çıkardığı bu yönetmelikleri ne belediye başkanlarının ne o bölgedeki iş adamlarının ne de mühendislerin, mimarların uygulama şansı yok. Şimdi, ben bir kez daha çağrı yapıyorum yani 31 Mart, zaman çok hızlı geçiyor, üç ay sonra biz gene bunu konuşacağız. 31 Martta da 30 Haziran tarihine ertelenecek yani uygulanabilir bir Otopark Yönetmeliği'nin, mutlaka çıkarılması gerekir. Şimdi, ben bugün, yetiştirse bugün, yetiştirmeseyse yarın Çevre Ajansı'nda otoparklarla ilgili konuşma yapacağım. Şimdi, bakın, yönetim ciddi bir yanlış içinde. Denizli'nin Çivril ilçesinde, Çivril ilçeniz var değil mi?

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Var.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Çivril ilçesinde yılda 20 tane bina ruhsat alabilir ya da Denizli'nin Acıpayam ilçesinde yılda 30 tane bina ruhsat alabilir. Bunların 5 tanesinde parsel genişlikleri uygun olmadığı için otoparkını bedel olarak yatırması gerekir. Geçmişte, bu paralar Büyükşehir Belediyesine gidiyordu. Şimdi, yeni düzenlemeyle bu paraları ilçe belediyesi alacak ve otopark yapacak. Ya, büyükşehir belediyelerinin dışında -ki büyükşehir belediyenin dışında- hiçbir ilçede bu ödenen paraların yüz yıl içinde bir katlı otopark yapma şansı yok, böyle bir bedelin birikme şansı yok, uygulama şansı yok. Yani, bu konularla ilgili biz, yerel yönetimlerin bu konularla ilgili süreçte hep etkin olmasını istiyoruz. Bir başka önemli kişisel fikrimi söyleyeyim ben, yapı denetiminin yani bina denetiminin bir kamusal hizmet olduğu için bunun ticarileşmesine kesinlikle karşıyım. Bunun ticarileşmesinin de istenilen sonucu vermediği ortada. Niye bunu söylüyorum? Çünkü buna ilişkin olarak siz, çok güzel bir konuyu açtınız; Sayın Başkanım, Türkiye'de yapı denetimi dediğiniz bir binanın temelini, donatısının projeye göre uygun olup olmadığının tespit edilmesidir; mütemadi temel döküldü, kolonların bir iki kat çıktıktan sonra normal kata geldiğinde kontrol edilmesi, son kat betona geldiğinde de yapı denetimin görevi bitiyor. Bakın, hiçbir binada, konut inşaatlarında ve 3'üncü yani şahıslar tarafından tüzel kişilik ya da kişiler tarafından binalarda ne mimari denetim ne tesisat denetimi ne elektrik denetimi ne ısı yalıtım denetimleri, bunlar yapılmıyor. Yani, bizim "Çok şükür." dediğimiz denetim aslında bir inşaat mühendisinin gelip demirlerin sayısının doğru mu olduğuna, etriye sıklığının doğru mu olduğuna, kolon, kiriş birleşim detaylarının doğru mu olduğuna bakmasından geçiyor ama o kolon kapatılıp

betona hazır hâle geldiğinde yapı denetim firmasını biz, şantiyeye çağırıyoruz ve diyoruz ki: “Gel, binamız betona hazır, sen de işte, öğleyin beton dökülecekse, sabah gelip bir tespit yap.” Ama biz bu kolonun içindeki burulmalara karşı, ilave konulacak olan diğer çapraz dediğimiz yani...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Çiroz...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) - Çirozlarımızın ya da diyagonal etriyelerimizin falan hiçbirinin kontrolünün yapıldığını ben görmüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Yapılıyor Sayın Vekilim, yapılıyor yani demir kontrolü olmadan betona müsaade etmiyor...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Demiri nasıl kontrol ediyor? Geliyor, kalıbın üstüne çıkıyor, kolona çıkmıyor ki.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Tabii, o, firmadan firmaya değişir yani çok titiz yapı denetim firmalarıyla da çalıştık zamanında. O yüzden...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Şimdi, bir başka problem de şu tabii. Biz büyükşehirler açısından söyledik, burada bir noktaya geldi, tahmin ediyorum uzlaşma çıkacak, büyükşehirlerde, özellikle mesela Muğla’da, Muğla’nın ilçesi Fethiye ile Bodrum arası 400 kilometre ya da Antalya’da iki ilçe çok uzun, İstanbul’da Silivri ile Tuzla arası 200 kilometre civarında yani bu bölgesel daraltmaların denetim açısından doğru olduğuna inanıyorum.

Bir başka olay da şu: Biz yapı denetim sistemini Türkiye’nin her yerine koyduk ama Anadolu’da kimi kasabalarda ya da köylerde yapılan binalarla ilgili denetimde gerçekten o kişinin gidip orada denetim yapabileceğine ihtimal vermek doğru değil. İşte, o nedenle burada denetim bir kamusal hizmettir ve bu kamusal hizmetin mutlaka ilgili kurumlar tarafından yapılması gerekir. Bakın, ben şunu savunuyorum: Bir belediyede makam şoförü sayısından daha az mühendis olmaması lazım. 30-40 tane şoför çalışıyor, herkesin altında bir araba var ama o belediyede bir harita mühendisinin ikincisi yok; jeoloji mühendisi hiç yok zaten, jeofizikçi de yok yani onların şansı yok; belki bir iki mimar var, şehir plancı neredeyse hiç yok gibi. Yani belki de kamuda daha fazla nitelikli teknik personel çalıştırılması da bir zorunluluk olarak ortaya çıkıyor.

Son olarak da deprem riski taşıyan mesele, bizi geleceğe kültürden yoksun ve bir uygarlığı oluşturacak yeni kentleri yani birbirine benzeyen binaları yapma sıkıntısına da düşürmemesi gerekir. Yani deprem riski tamam, statikler tamam, statik esaslı yapıların oluşturulmasına tamam ama bu ülkenin Hakkârisiyle Kastamonu’da, Muğla ile Erzurum’da da aynı tip binaların yapılıyor olmasının mutlaka engellenmesi gerekir. Yani yerelin, o yerelde yaşatılmış olan kültürün; belki bu konularla ilgili birtakım mimari arayışlara da girerek hem deprem riskini en aza indirecek olan mimari çözümler, yapı formları, aynı zamanda buna uygun bir statik strüktürün oluşturulması hem de bunun bir mekânsal alan içinde, bir kent içinde yaşanabilir bir uygarlığı temsil eden bir biçimin olması lazım. Bizim Anadolu’da “cumbalı kültür” dediğimiz kültür, ahşap yapılar açısından son derece uygundu, biz o cumbalı kültürü betonarme ve diğer yapılarda yönetmeliklerimize koyduk ama gördük ki bu cumbalar bizim açımızdan çıkmaya dönüştü, çıkmalar dört yöne çıkmalara dönüştü; sonuçta özellikle... Mesela Boğaz’da sit alanlarında 1,5 metre çıkmanın üzerine saçaklarda da 1,5 metre çıkma var yani Boğaz’da saçak ucu 3 metre. E, bunların yarattığı dinamik yapıyı ya büyük kütleli kesitlerle gidermek zorundasınız ya da riski taşımak zorundasınız. Bu konulara da dikkat çekmek gerekir. Ben özellikle Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odasından bu TOKİ eliyle yapılacak olan, kamu eliyle yapılacak olan, belediyelere

bağlı şirketler eliyle yapılacak olan ya da yurttaşların yapacağı bu yeni yapılarla ilgili bazı önermeler ve formlar da çıkarılmasının, bununla ilgili birtakım yarışmalar açılmasının çok doğru olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Sayın Başkanım, izninizle ben iki konuya daha değinmek istiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Biraz önce otopark katılım payından bahsettim. Evet, Denizli Büyükşehir Belediyesinin belirlediği 5 kategori var, 5 bölge belirlemiş; en değerli bölgede otopark katılım payı 5.500 lira. Bunun yüzde 25’ini yani 1.250 lirasını peşin yatırılıyorsunuz, geri kalan için bedel tapuya şerh konuyor. Şimdi, burada büyük sıkıntı şu: Bu tapuya şerh konulan bedel ne zaman istenecek, yirmi sene sonra mı istenecek? O zaman da bu, 3.750 lira üzerinden mi istenecek yoksa üzerine belirli bir rakam mı konulacak?

Şimdi, tapu devri yaparken size okuyorlar hızlıca “Üzerinde otopark şehri vardır.” diye, hiç üzerinde bile durmuyorsunuz ama uzun vadede bunlar kat malikleri arasında, müteahhitte çok ciddi sorunlar yaratacaktır çünkü bunun ucu açık. Kaç para alınacağı belli değil, hangi yıl alınacağı belli değil.

Hemen bir diğer konuya da giriyorum: Şimdi, siz otopark katılım payı olarak 1.250 lira, hadi ödediğinizi varsayalım, 5.500 lira ödediniz. Oysa bu rakamı... Bir otopark için gereken alan en az 25 metrekaredir yani bunun mantığı 25 metrekare yapı yapacak bir parayı ödemeniz gerekiyor. Siz 1.250 lire ödeyerek... Bugün en ekonomik çözüm otopark yaptıktan sonra 1.250 lira ödüyorsunuz müteahhitseniz. Zaten 1.250’den sonra gelen parayı siz ödemeyeceksiniz. Kimin ödeyeceği, kaç para ödeyeceği de belli değil. Yani bunların bir disiplin altına alınması gerekiyor. Eğer otopark yapacak bedeli ödeyecekse... Evet, 25 metrekare maliyeti nedir? 1.500 liradan 45 bin lira, neyse. Böyle bir reel rakam olması lazım. Yani göstermelik 1.250 lira almakla otopark katılım bedeli ödenmez yani bu gerçek değil. Bunun özellikle altını çizmek istiyorum.

Bir diğer bahsedeceğim konu da... Şimdi, kendinize ait 5 katlı bir bina yapacaksınız; 5 daire 100’er metrekareden. Kendiniz ev hanımı olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığından müteahhit belgesi alıyorsunuz, 500 metreye kadar olan yapıyı kendiniz yapıyorsunuz. Yani böyle bir müteahhit belgesi olması mümkün değil. Şu anda benim bir müşterim var ev hanımı, okuması yazması zor; gitti çevre şehircilik müdürlüğünden 700 lira veya bin lira para ödedi, müteahhit belgesi aldı. Yani bunun bir düzeni olması lazım. 500 metrekare Türkiye ölçeğindeki en fazla, bizim odalarımıza gelen veya ruhsat dökümüne baktığınız zaman üçüncü sınıf, 3A dediğimiz yapı grubundaki yapılardır. Dolayısıyla bunlar da genelde 500 metrekarenin altında yapılar, en çok ruhsata bağlanan sayısal olarak. Ancak bunun bir ev hanımı tarafından müteahhit belgesi olarak yapılması gerçekten dram yani. Bu konuda da bir düzenlemeye gereksinim var. Amerika’da bu 150 metrekare olarak belirlenmiş, onu bir ölçek olarak sunayım size. 150 metrekareden fazlası mutlaka ciddi anlamda müteahhit belgesi olanlara veriliyor. 150 metrekareye kadar kendiniz yapabiliyorsunuz. Evet, kırsal kesimlerde 100-150 metre yapabilirsiniz. Zaten o ölçekli yapılar var ama kent ölçeğinde 500 metrekarelik bir yapıyı sizin ev hanımı olarak müteahhit belgesiyle yapmanız son derece riskli ve tehlikeli.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Sunumuz içerisinde de “Yerel yönetimlere, belediyelere bu işler bırakılmamalı.” demiştiniz. Bu yıkımları gerçekleştirmediği, işte altı ayda bir yıkım ihalesi yaptıkları ve bu ihalelere kimsenin katılmaması dolayısıyla böyle bir kaçak yola başvurdıkları hususunu gündeme getirmiştiniz.

Tabii, malum, biz Şubat 2020’de Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’u Mecliste yasalaştırdık ve 3194 sayılı İmar Kanunu’muzun 32’nci maddesinde de bir değişiklik öngördük bu kanunla. Bu kanunun numarası 7221; 10’uncu maddesinde der ki: “...yıkım kararı alınmış olmasına rağmen altı ay içinde ilgili idaresince yıkılmayan yapılar, yıkım maliyetleri döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanmak üzere Bakanlıkça yıkılabilir veya yıktırılabilir. Yıkım maliyetleri %100 fazlası ile ilgili idaresinden tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilememesi hâlinde ilgili idarenin 5779 sayılı Kanun gereğince aktarılan paylarından kesilerek tahsil olunur.” Yani biz bu kanun hazırlanırken çok çalıştık. Sizin şu tespit ettiğiniz altı ayda bir yapılan, gerçekleşmeyen yıkım ihaleleri tecrübesini birçok belediye başkanımız ve bu konuda tecrübeli imarda çalışmış vekillerimizle çok değerlendirdik. Bunun mutlaka hem caydırıcılığının hem de kaçak yapının ortadan kaldırılması yönünde yükümlülüğünün, sorumluluğunun... Bakın, burada eğer ilgili idareden bunu tahsil ederse o idarede bir görev zararı oluşuyor. Bu, yarın bir soruşturmada da bir denetlemede de oradaki görevi ihmal noktasına kadar giden bir süreç de oluşturuyor, bu da çok caydırıcı yani bu düzenlemeyle, idarenin bu konuda mutlaka harekete geçmesini sağlıyor, o yüzden ona eklemek istedim. Tabii ki siz olumlu buldunuz. Malum kaçak yapılarla ilgili iki kademeli bir ceza öngörmüştük. Birincisi normal yapı sınıfına göre, metrekareye göre; ikincisi, yaptığı kaçak kısmın arsa rayiç değeriyle çarpılmasından oluşan bir ceza kademesi var. Bu ceza kademesi eğer o yapıyı eski hâline getirmezse, kaçağı ortadan kaldırmazsa rücu ediyor, devreye giriyor. Orada da aynı şekilde bu ceza da oradaki yıkım işlemi de yine belediye, olmadı bakanlık tarafından gerçekleştiriliyor ve tahsil ediliyor, o yönüyle bunu eklemek istedim.

Yine, aynı kanunun ilk imza sahibi değerli İstanbul Vekilimiz Mustafa Demir de söz istedi, ona ben söz vereyim.

Buyurun Sayın Vekilim.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de çok teşekkür ediyorum sunumuz için.

Aslında gerek Komisyon Başkanımız gerek İlyas Bey açıklamalarda bulundu. Ben de... Hani söylemişsiniz ya: “Parayı veren düdüğü çalar.” Aslında bu imar planında en son değişikliklerde maksadımız işte tam bu oluşmuş kanaatin düşüncede bile bertaraf olmasıydı. Yani, gerek yerel yönetimlerin gerekse siyasetçilerin hemen hemen suçlandığı yegâne durum imar planlarında revizyona gidilmesi. Bu, gerçekten de hem görevlerini yapan iyi niyetli belediye başkanları açısından da son derece sıkıntılı hem de şehrin mevcut durumunu muhafaza etmek için uğraşan, didinen iyi niyetli arkadaşlarımız için haksız bir görüş; sizi tenzih ediyorum ama genel görüş buydu, genel algı buydu, onun bertaraf edilmesi için uğraşıldı, çok büyük emek verildi hakikaten. Mesela cezaların artırılması konusunda o kadar çok uğraşıldı ki; yapıldı, tekrar düzeltildi vesaire ama bir orta yol bulundu, burada hedef de caydırıcı olmasıydı ve de bu cezalar kesinlikle alınacak, alındıktan sonra bile yapılan kaçak yapılar da yıkılacak yani böyle bir müeyyide vardı.

Bir de siz “ada bazlı” dediniz, hani “Keşke ada bazlı olmasaydı.” falan demiştiniz, yine o da çok tartışıldı. Bu şehirler yaşayan, sürekli gelişen, ihtiyaçları değişen canlı organizmalar, hele bu kadim şehirlerin merkezleri gerçekten çok sık değişiyorlar yani yeni teknoloji, iletişim araçları, ihtiyaçların değişmesi, dolayısıyla bu da şehre de aksediyor. O açıdan da, sırf o tür ihtiyaçların karşılanması açısından belli bir metrekarenin üzerindeki adalarda plan revizyonun önünü açtık sayılır ama aslında

açılmadı. Neden? Şöyle bir madde var orada: Yani, siz eğer imar planında revizyona gidiyorsanız bir ada veya birden fazla adada, oradaki düzenleme ortaklık payıyla kamu adına oluşturulmuş yeşil alanlar, meydanlar, okul alanları vesaire onların hepsini plan revizyonu yapılan adadan yarıçapı maksimum 500 metre uzaklıkta bir dairenin hemen dışında hayata geçirmek zorundasınız. Böyle bir şey mümkün değil yani...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bir de tüm maliklerin ittifakı var.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Evet, üstelik maliklerin ittifakı da gerekiyor. Biz aslında bunu yaptık şehrin bir nefes alabilmesi için ama bunu çok zorlaştırdık. Yani, göreceksiniz ada bazında imar plan revizyonunun yok denilecek kadar az olacağı bir dönemi yaşayacağız.

Bir de bu düzenlemelerden sonra ben yerel yönetimleri takip ediyorum, büyükşehirdeki arkadaşlar da var burada, onlar da takip ediyorlardır; plan revizyonu ile ilgili herhangi bir dosya gelmiyor artık, yok öyle bir şey. Ve de bu değer artışı da ciddi bir değer artışı, takip edilen bir değer artışı. Zamana yayılınca kaybolamayacak, tapuya şerh edilecek vesaire ciddi bir değer artışı ve güncellenecek değer artışı, yani yıllara sari olduğunda güncellenecek bir değer artışı. O açıdan biz huzurluyuz, yani şehir açısından, yerel yöneticilerin algısı, siyasetçilerin algısı açısından önemli bir iş yapıldığını düşünüyorum. Felsefi açıdan ve etik açıdan da çok önemli bir iş yapıldığını düşünüyorum.

Okullarla ilgili çok konuşuldu. Şimdi, okullar; ben İstanbul örneğini verirsem eğer, mesela, İstanbul'da 7.437 okul var. Bunun 1.400'ü güçlendirildi, yıkıldı, yapıldı, müdahale edildi hepsine bu anlamda. Yine, 2019'da başlayıp şu anda devam eden 660 okulun güçlendirmesinin, yarısı yapıldı, yarısı devam ediyor. Projesi yapılmış ve güçlendirilecek olan okul sayısı 575, 2001 yılında da proje ihalesine çıkacak okul sayısı da 381. Bunları topladığımızda 1.616. Bunu niçin söylüyorum? Kamu, bu süreçte, yani 1999'dan bugüne kadar kamuya ait yapılarda çok iyi, depreme hazırlık açısından çok önemli işler yaptı. Mesela, buraya Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızın genel müdürleri geldi. Bütün viyadükler, köprüler hem de son teknolojiyle güçlendirildi, depreme dayanıklı hâle getirildi.

Hastaneler, mesela, Cerrahpaşa ve Çapa. Cerrahpaşa şu anda yıkılıp yeniden yapılıyor. Çapa da tarihi eserler dışındaki binaların yıkılıp yeniden yapılmasıyla ilgili çalışmalar var. Bir de bunlara artı olarak zaten son on sekiz yılda neredeyse 43 binden 67 bine çıktı okul sayısı Türkiye'de. Yani yüzde 70'i yeni yapıldı. Bu konuda da son derece büyük avantajımız var. 370 bin derslikten 700 bin dersliğe çıkarıldı. O yeni yapılanlar da 99'dan sonra olduğu için depreme dayanıklı okullara sahibiz.

Ben bunları paylaşmak istedim. Ayrıca teşekkür ediyorum size ve arkadaşlarınıza.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Ben teşekkür ederim değerli bilgileriniz için Sayın Vekilim.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLÜ – Evet, İzmir Milletvekilimiz Kamil Okyay Sındır.

Buyurun Değerli Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben de teşekkür ediyorum sunumunuz için ve emekleriniz için.

Tabii mimarlığın aynı zamanda bir sanat olduğunu, sadece böyle salt bir bilim olmanın ötesinde, gerçekten estetiği olan bir sanat alanı olduğunu da ifade etmek gerekir. Hatta hiç unutmam, Güzel Sanatlar Akademisinin bir bölümüdür eskiden beri, İzmir'de öyleydi, sonra tabii üniversite kurulunca farklılaştı.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – İstanbul'da da öyle oldu Sayın Vekilim. Mimar Sinan Üniversitesi olarak değişti.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Öyle oldu değil mi, evet.

Benim kızım da mimar, onun için gururla söyleyebilirim.

Şimdi, tabii depremsellik deyince hep yapı stoku, yapı sağlamlığı, “Yapılar, nasıl sağlam mimari özelliklerde olmalıdır?” falan gibi konular hep gündeme geliyor ama estetiği konuşmuyoruz, tartışmıyoruz. Estetiğin yanında yeni, işte bir yandan dünyanın da küresel başka sorunları da var, iklim değişikliği, efendim, küresel ısınma gibi, işte su kıtlığı önümüzde. Bunlarla ilgili mimari proje... Mutlaka bu sizin alanınız zaten, yani bu anlamda bir eksikliğinizi olduğunu ifade etmek istemiyorum. Haşa, öyle bir haddim de yok ama depremi konuşurken bunlar hep ikinci planda kalıyor. Aslında o bütünselliği unutmamak lazım, yani mimari öneriler sunarken depreme dayanıklı veya depremle ilgili öneriler, o kültürel, fonksiyonel nitelikleri de mutlaka beraberinde ön şart getirmek gerekiyor. Sonuçta buralar bizim yaşam alanlarımız; binalar, sosyal donatı alanları, gezinti alanları, ulaşım yolları. Tabii deprem olduğunda yolları da... Yani bir şehircilik ve planlama ilkeleri açısından, kentin bütünü açısından maalesef yıkım, deprem nedeniyle kentsel dönüşüm uygulanacak veya yıkılan veya ağır hasarlı, orta hasarlı binaların yeniden yıkılıp yapılması gerektiğinde siz de söylediniz, Bornova’da, işte, emekli bir nüfus var, maddi gücü yeterli değil. Yani o zaten emekli olmuş, emekli ikramiyesiyle, biraz birikimiyle oradan ev almış, “Bundan sonraki hayatımda maaşımla da geçinirim, o evde de otururum, güzel bir ortamda yaşarım.” demiş ama şimdi yeniden yapılaşma söz konusu olduğunda, yoğunluk artırmadan müteahhidi oraya sokmanız kolay kolay mümkün değil yani devlet buraya el atmadıkça, uzatmadıkça. O şeyin içerisinde sıkışan bir mimarlık, mühendislik, şehir planlama, hepsi aynı dar alanda sıkışıyor yani alınan kararlar, yapılacak olan işlemler. Yani bunları birlikte değerlendirmekte, bilmiyorum, fayda olacaktır, olmalıdır.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Kesinlikle katılıyorum.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – O yoğunluk artırılacaksa o artan popülasyonun, yoğunluğun ihtiyacı olan donatıları da beraberinde sağlamak lazım. O çıkmazdan nasıl çıkılır bilmiyorum artık.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Tabii, şimdi, bu değer artışıyla beraber elli daire yapılacak yere -sizin de bahsettiğiniz gibi- atıyorum, seksen daire yapılacak ama bunun alt donatıları, işte, okul hesabı, mezarlık hesabı, pazar hesabı, cami hesabını mutlak surette etkileyecektir. Bütün bunları da plan bütününde ele almak gerekiyor.

Teşekkür ederim.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Evet, dediğim gibi bir yandan da “çevre dostu binalar, pasif binalar, sıfır enerji binalar” gibi yeni kavramlar işte, bir “eko kent” gibi bunları da... Önümüzde bir başka afet var yani bu yıl İstanbul’un, Ankara’nın barajlardaki mevcut su seviyesi üç aylık, dört aylık falan ihtiyacını karşılayacak düzeyde yani su kıtlığı ciddi bir sorun. Bütün bunlara da suyun tasarruflu kullanımı açısından da tasarımda dikkat etmek gerekir diye düşünüyorum naçizane.

Teşekkür ederim.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz Mimarlar Odası Yönetim Kurulu İkinci Başkanı Cüneyt Zeytinci’ye güzel sunumlarından, katkılarından dolayı; çalışmalarınızda başarılar diliyoruz, emeğinize sağlık. İnşallah, önümüzdeki süreçte biz, yazılı olarak da sizin bilginize başvurabiliriz, diğer odalarımızın da bize bilgi vereceği hususlar var, onunla ilgili de irtibatımız devam eder.

Kolaylıklar dileriz, çok teşekkür ederiz.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Ben çok teşekkür ederim, dinlediğiniz için, söz verdiğiniz için.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Ne demek.

MİMARLAR ODASI GENEL BAŞKAN YARDIMCISI CÜNEYT ZEYTİNCİ – Tekrar görüşmek dileğiyle, hoşça kalın.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Görüşmek üzere inşallah, sağ olun, teşekkür ederiz.

Değerli milletvekillerimiz, bu günün son sunumunu Şehir Plancıları Odamız inşallah gerçekleştirecek.

Şehir Plancıları Odamızın da sunumuyla ilgili çıktılar sizlere dağıtıldı, aynı zamanda yine elektronik ortamda da sizlerle paylaşılacak. Ben, Şehir Plancıları Odamızın sunumunu gerçekleştirecek olan Yönetim Kurulu Başkanı Gencay Serter’e sözü bırakıyorum. Hoş geldiniz diyorum tüm Komisyon üyelerimiz adına Türkiye Büyük Millet Meclisine.

Buyurun, söz sizde.

7.- Şehir Plancıları Odası Yönetim Kurulu Başkanı Gencay Serter’in, Oda olarak fay yasasına karşı çıkma nedenleri ve kentsel risk analizleri hakkında sunumu

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENCAY SERTER – Teşekkür ederim.

Ben de hoş bulduk diyorum, hepinizi de meslek odam ve meslek camiamdaki meslektaşlarım adına saygıyla selamlıyorum.

Tabii, burada kanun koyucu Meclis altındayız ve buradaki en somut çıktılar kanunlar oluyor. Dolayısıyla, Komisyonunuzda sizin de Başkanlığınız sırasında sürekli altını çizdiğiniz üzere, aslında biraz daha somut ilerlemek adına ben öncelikle sizin tarafınıza ulaşmış olan bu fay yasasına ilişkin bir iki tane cümle söylemek isterim.

Bizim Yönetim Kurulu olarak -biliyorsunuz, belki takip etmişsinizdir- bu konuyla ilgili olarak basın açıklamamızı ve görüşlerimizi kamuoyuyla paylaştık. Bu kamuoyuyla paylaştığımız metin aslında şöyleydi: Bugüne kadar bir sürü kanunun olduğunu, yeni bir kanunun neye ihtiyaç sunacağına yönelikti ve ihtiyaç duyduğumuz şey yeni bir kanun değil, yeni bir bakış açısı geliştirmenin gerekliliği idi. Şimdi, sürekli buradaki tartışma ve diyaloglarda aslında “Şu kanun da yapıldı, bu kanun da yapıldı.” gibi... Evet, bu kanunlar yapıldı. Ben mesela tek bir madde okuyacağım burada: Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği. 8’inci maddenin 10’uncu bendi şu şekilde: “Afet ve diğer kentsel risklerin yüksek olduğu yerleşmeler veya yapılı kentsel çevre için gerekli görülmesi hâlinde kentsel risk analizleri veya sakınım planlaması çalışmaları yapılır. Afet ve diğer kentsel riskler için yapılmış risk azaltıcı tedbirler planlamada esas alınır.” Esasen, bakıldığı zaman, kanuni açıdan birçok mevzuat düzenlemesinin yapıldığını, bu konularda da aslında iş yapması gereken sorumlu kamu idarelerinin de çeşitli mevzuat içerisinde işaret edildiğini görüyoruz. Bizim esasen bu afet yasasına ilişkin yaptığımız basın açıklaması da bu şekildeydi, hatta orada uzun uzun örnekler verdik. Burada kısaca üzerinden geçersen, Belediye Kanunu’nun 73’üncü maddesi şöyle bitiyor: “Belediye meclisi” diye başlıyor, “Kültürel dokusunu korumak...” Bayağı kısmını atlıyorum çünkü çok ilerledi. “Deprem riskine karşı tedbirleri almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.”

Diğer bir kanuna geldiğimiz zaman, 5216. Bu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu. “İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak.” hususu da büyükşehirlerle veriliyor. Ayrıca, afet yasası diye bildiğimiz alanda da merkezi yönetim görevli kılınmış durumda.

Şimdi, esasen, gerçek anlamda ihtiyacımız olan şey bir mevzuat eksikliği midir, yoksa buradaki çıkan uygulamadaki sorunlar mıdır? Bizim temeldeki bu fay yasasına karşı çıkışımız da tam bu noktada ortaya çıktı. Basın açıklamamızda da belirttik, 2000 sonrasındaki esas yapı stokunun büyük sorun arz etmediğini, 2000 öncesindeki yapı stokunun büyük sorun arz ettiğini ve bu alanlara yönelik düzenlemelerin yapılması gerektiğini, gerçek anlamda yapıcı bir mevzuat eksikliğinin olmadığını düşündüğümüzü söylemiştik.

Özellikle de fay yasasına teknik açıdan da neden karşı geldiğimizi şu şekilde ifade edebilirim: Tabii birçok meslek odamız vardı burada -kendileri de gerçi biraz erken gittiler ama- onların mühendislik anlamında çok daha iyi tarif ettiği şeyler ama bizim de bildiğimiz şeyler. Depremi oluşturan şey, zararı oluşturan şeyin birçok bileşeni var. Şimdi, bunu tek bir aktif faya indirip bunun etrafında bir “zone” belirlemek kanun koyma tekniği açısından da -sizler daha iyi bilirsiniz- çok sakıncalı bir durum. Yani nerede, ne kadar onu öteleyeceğinize ilişkin bir şey yapmanın, o anlamda böyle bir toptancı bakış açısının Türkiye genelinde büyük sorun yaratacağını, teknik açıdan da uygun olmadığını düşünüyoruz. Çünkü esasen hiçbir kanunda böyle keskin düzenlemeler yoktur, buna ilişkin tek net düzenleme belki Kıyı Kanunu sayılabilir, orada “zone”lar belirlidir. Orada bile istisnai durumlar vardır, mesela dar kıyı olduğu zaman başka şekilde uygularsınız, askeri yasak bölgeler olduğu zaman başka şekilde uygularsınız.

Kısacası, biz bu fay yasasının tüm Türkiye genelinde uygulandığı zaman kanun yapma tekniği açısından da uygun olmadığını, birçok sosyal problemler yaratacağını ve toptancı bir bakış açısını barındırdığını düşünüyoruz çünkü coğrafyanın genelinde ve özelinde sizin o yasaklayacağınız yerlerin örüntüsü ve görüntüsü farklı olabilir; bir yerde 5 metre olur, bir yerde 50 metre olur, bir yerde 100 metre olur. Bunu ancak ve ancak siz birçok değişkeni işin içerisine katarak bulabilirsiniz. Dolayısıyla, böyle bir fay yasası diye gündeme getirip... Bundan kamuoyunun da büyük beklentileri oluyor bazen, bu şekilde kamuoyunun deprem konusunda yanlış algısının olmamasını diliyoruz.

Peki, mevzuatta bu tür sıkıntılardan öte ne tür sıkıntılar var? Bizim dediğimiz gibi, hakikaten bu sorunu net tespit etmek lazım. Bu yapı stoku, yakıcı yapı stoku hangisi? 2000 öncesindeki yapılara ilişkin bir yapı stoku. Bu, kentlerimizde büyük bir oranı oluşturuyor ve burayla ilgili ne yapmamız lazım? Şimdi, bu zamana kadarki sunuşlar tabii hep böyle bir mühendislik içerisinde, yoğun mühendislik tartışmaları içerisinde geçti, mimarlar ve inşaat mühendisleriyle beraber biraz daha bu hususa değinildi ama bunun bir de zemin ve binadan öte çıktığınız zaman tek tek binaların oluşturduğu bir kentsel örüntü var. Bazen tek bir binadan öte, bu kentsel örüntünün bizatihi kendisi bir risk yaratabiliyor veya olanaklar sağlayabiliyor. Dolayısıyla, biz bütün bunların toptan değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Şöyle ki: Eğer mevzubahis bir depremse tek tek yapılara bakış açınızın değişmesi gerekiyor. Artık bir okula, hastaneye, camiye sadece o fonksiyonlarıyla bakmamanız gerekiyor veya bir LPG veya akaryakıt istasyonuna veya yanıcı patlayıcı kimyasala tek o gözle bakmamanız gerekiyor. Şimdi, “kentsel risk analizi” dediğimiz zaman yine alanı genişletmek için -çünkü bütün bu tartışmalar 3’üncü boyutta kentsel örüntüde başka bir şey ortaya çıkartıyor- zeminden ve binadan öte bu binaların kompozisyonuna göre de bir risk analizi çıkar. Örneğin, bir sanayi yapısı, bu kimyasal bir tesisin zemin mekaniği açısından sıkıntılı olarak ortaya çıkması o kentsel risk analizini ortaya çıkarttığınız zaman yanında sağlıklı olsa dahi birçok yapı için de başka bir riskin olduğunu ortaya çıkartıyor. Aynı

şekilde LPG ve akaryakıt istasyonları da öyle. Dolayısıyla burada şunun altını çizmek lazım: Kentsel risk analizinin bu alanlarda yapılması gerekiyor. Şimdi, bu mevzuatta var mı? Biraz önce okuduğum Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği içerisinde bizatihi aşağı yukarı bu isimler sayılmış bir durumda ama bunların nasıl yapılacağına ilişkin durum çok açıklayıcı değildir. Bir de esas sorun -burada siz kanun koyucular olarak- ilgili idarelerin görevleri belirtilmiştir ama buna ilişkin belki zorlayıcı, yönlendirici, teşvik edici hükümlerin getirilmesi gerekebilir. Yani belediyeler için uygun mali kaynaklar ve personel yapısıyla beraber bunların ivedilikle yapılması gerektiğini düşünüyoruz ama bu konuyla ilgili olarak tarih falan belirlemek tabii ki sanırım siz kanun koyucuların daha büyük oranda sorumluluğu altındadır diye düşünüyoruz.

Dediğimiz gibi biz 2000 öncesindeki yapı stokunun bir an önce kentsel risk analizlerinin yapılması, bu kentsel risk analizlerinin sadece o zemin binadan öte -umarım anlatabilmişimdir- o kentsel örüntünün bizatihi kendisiyle beraber ele alınması gerektiğini düşünüyoruz çünkü bazen bir ulaşım ağının yapısının ve etrafındaki yapıların konumunun deprem anındaki ulaşımı etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla o dokunun tamamı analiz edilip bunun nasıl bir risk veya -dediğim gibi- olanaklar ortaya koyduğu bu çalışmada değerlendirilmelidir ve bu adadan, parselden, binadan tabii ki bunlar çok önemli ve işin temelidir, nüvesidir ama bu kent bütününde bunların yapılması gerekmektedir çünkü şöyle bir şey olacak: Sayın Vekilimiz de bahsetti, bu yüksek enerji gerilim hatlarının altında bina yapılır mı, yapılmaz mı diye başladığımız zaman bu aslında mekanik olarak böyle bir mevcut yapı stokunu da düşündüğünüz zaman, orayı ötelediğiniz zaman mevcut yapı içerisinde bambaşka bir kentsel örüntü de ortaya çıkartıyor yani çok abes görüntülerle de karşılaşabilirsiniz açıkçası. Dolayısıyla bunun mümkün olduğunca bütün riskli alanlarda, bütün ölçeklerde ele alınarak tekrardan planların revizyon yapılması gibi bir gerçekliğimiz var.

Yani burada mevzuatı uzun uzun tartışabiliriz ama bizim açımızdan bu konuda depremin en büyük gerçekliğimiz olduğunu görüyoruz, sürekli yaklaştığını biliyoruz, o yüzden de biz Şehir Plancıları Odası olarak bu mevzuattaki bu kadar yapılmış bu olanaklar varken bu olanağının karşısında yüzde 100 verimli kullanabiliyor olsak yeni açılımlar tartışalım ama biz bu mevcut yönetmeliğin bize sağladığı olanaklar da dahi gerekli önceliklerin verilmediğini düşünüyoruz. Yani bu anlamda demek istediğimiz, belediyelerin bu anlamda önceliklendirilmesi, görevlendirilmesi, mali ve maddi açıdan da desteklenerek bir an önce hayata geçirilmesini istiyoruz bu kentsel risk haritalarının.

Dolayısıyla bu kentsel dokunun sürekli üzerinde duruyorum çünkü aslında bazen deprem anından öte deprem sonrasında da bu afet büyüyebiliyor. Bu 1999 depreminde de yaşandı, şu anda İzmir depreminde de yaşandı; hava koşulları veya oradaki barınma koşullarının bizatihi kendisi, eğer yeşil alanlarınızın dokusu uygun değilse ilk başta o konteynerleri kuracağınız yerler uygun değilse ve yeterli yeriniz yoksa bu da bambaşka sıkıntılar yaşatabiliyor ki mesela, bu Covid süreciyle beraber birleşen bu deprem olgusunda aslında o boş yeşil alanlarımızın ne kadar önemli olduğunu, kent içerisindeki geniş yeşil alanlara da -bundan önce bahsettiğim gibi- sadece açıklık alan olarak değil, deprem gözüyle baktığımız zaman bambaşka bir anlamı olduğunu görmemiz lazım. Dolayısıyla diğer kent parçaları olarak bizim önemle üzerinde durduğumuz şey dolgu alanları çünkü dolgu alanlarına ilişkin en son bir yönetmelik çıktı. Bu en son İzmir depremi de gösterdi ki -zaten biliniyordu ama- o tsunamiyle beraber bambaşka risklerle karşı karşıyayız. Dolayısıyla, biraz önce de bahsettim, bir kapalı spor salonuna, bir camiye, bir okula, bir hastaneye artık depremle yaşayan bir ülkedeyse gündelik hayatınızdaki fonksiyonlarından öte bir fonksiyonla bakmanız lazım. Dolayısıyla o coğrafyayı yoracak, yıpratacak o dolgu alanlarına ilişkin, teknik bir zorunluluk veya sosyal bir zorunluluk olmadığı sürece yapılmaması, eğer o dolgu alanları üzerine de yapı yapılacaksa oralarda kapalı yapılardan mümkün olduğunca kaçınılması gerektiğini düşünüyoruz.

Diğer bir öneri, aslında bu tartışılabilir, bu aslında biraz daha alt ölçeğe indiği için arkadaşlarımızın benden iletmemi istediği... Tabii, sürekli örnekler verildi bu sigorta sistemine ilişkin. Burada mülk sahibinin sigorta priminde eğer güçlendirme ve yenileme yapıldıysa indirim yapılması teşvik edici bir mekanizma olarak kurgulanabilir, onu düşünüyoruz. Sadece cezalandırma açısından değil, cesaretlendirmek ve ödüllendirmek açısından da bu yapılabilir.

Biz, dediğim gibi, bundan öncesinde de bu deprem konusunda Belediye Kanunu, büyükşehir belediyeleri ve ilgili yönetmeliklerde eğer iş yapılmak isteniyorsa bunun için birinci derecede önceliğimiz veya eksikliğimizin mevzuat olmadığını düşünüyoruz. Ama bu mevzuatlar doğru mu kullanılıyor, o konularla ilgili olarak da, tabii, eleştirilerimiz var, bunları da kamuoyunda sürekli paylaştık. Bunlardan birkaçını burada genel olarak ifade etmem gerekirse, kentsel dönüşüm alanlarıyla ilgili olarak öncesinde –ben Ankara şubede görevli olduğum zamanlarda, şimdi genel merkezdeyim– kentsel dönüşüm alanlarının daha çok Ankara’nın çeperindeki boş arazilerde yapıldığını ama mesela, en kötü yapı stokunun olduğu yerde, Demetevler’de böyle bir hamlenin yapılmadığını görüyoruz. Peki, bunu Türkiye genelinde genelleştirsek nerelerde kentsel dönüşüm yapılıyor? Müteahhit üzerinden işleyen bir sistem olduğu için tabii ki orada kat karşılığında bir parasal geri dönüşün olduğu yerlerde bu yapılmak isteniyor ama Sayın Vekilimiz de demişti, bu bir çıkmaza götürüyor ülkeyi çünkü mesela, bir yerde kentsel dönüşüm yapmak istiyorsak deprem sonucunda, orada birçok kat maliki ve mali güçleri olduğu için yani pay sahibi oldukları için orada muhakkak ekstra emsal hakları verilmek isteniyor ama bu bir konuyu çözeyim derken, bir afetten kaçayım derken bambaşka bir afetin kucasına bizi itiyor.

Biraz önce yine Sayın Vekil ipucunu verdi, kentsel donatı alanlarımızın artık zayıflaması, kentlerde yaşayan nüfus sayımızın artması, artık küresel iklim krizinin geldiği... “Geldiği” demeyelim artık, önceden “geliyor” deniyordu, şu anda bizatihi artık içinde yaşıyoruz. Susuzluk gibi problemler artık kentlerimizin temel problemleridir çünkü bir kent çeperiyle bir kentin kendisinin sıcaklığını karşılaştırdığımız zaman da kimi yerlerde yapılan araştırmalarda 3-4 dereceye kadar farklılıklar oluşabilmekte. Gerçek anlamda bütün bu yoğun yapı stoku aslında birer ısıtıcı gibi çalışıyor ve bu kentlerin bütün atmosferini bozuyor. Dolayısıyla bu kentsel dönüşümün doğru alanlarda yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu “bonus emsal hakları” diye özetleyeyim, ekstra emsal haklarının uzun vadede bambaşka ve yeni sorunlar getireceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla bu anlamda, bu deprem konusuyla beraber bambaşka afetlerden kaçınabilmek için kamunun gerçek anlamda ciddi bir bütçeyle belediyeleri destekleyerek bu bozuk yapı stokunun olduğu yerlerde yoğunluğu gözeterek dönüşümleri yapması gerektiğini düşünüyoruz.

Ayrıca bütün bu dönüşümler neticesinde ne olacaktır? Bu, bütün ölçekleri kapsayan bir şey. Burada zemin etüdünden 1/1.000’den, 1/5.000’den, aslında bunlarla dönüşüme başladığımız zaman en üst ölçekteki planlarımızda dahi revizyonlar yapmamız gerekecektir. Bu şimdi şey gibi görünecek: “İşte, planları revize etme işini salladık geçtik.” gibi ama gerçek anlamda tek bir çaremiz varsa o da bu. Yani mevcut yapı stokumuz bozuk, bunu iyileştirmek istiyorsak bunları revize edeceğiz ve bunlara uygun yapılaşmaları bundan sonra yapacağız ve bunları da uzun vadede yeni sorunlar yaratmayacak şekilde yapmamız gerekiyor. Dolayısıyla plan dengesinin bozulmaması gerektiğini düşünüyoruz biz.

Bu fay yasasına tekrardan gelirsek. Tabii, bu deprem konusu tamamen bir mühendislik işi gibi görülsede en büyük bileşeni mühendisliktir ama elbette ki kent dokusunda ve üçüncü boyutta da çıktıları vardır. Ve bu bahsettiğiniz o yapı stokları bir araya geldiği zaman bir kentsel örüntü, kentsel doku meydana getirir. Bu dokunun ve bütün parçaları içerisinde bütün bu yoğunlukların ve işleyişin göz

önüne alınarak... Biraz önce Sayın Vekilimiz Demir'in -soyadını hatırlayabildim- dediği gibi yaşayan organizmalar olarak görüyorsak bu organizmayı sadece parçacı; tek eline, sağ eline, sol eline, omuz başındaki sorun tutuldu diye oraya bakmak değil, bütününde ele almak gerektiğini düşünüyoruz.

Burada Sayın İnşaat Mühendisleri Odası Başkanımız serzenişte bulundu çok haklıydı. İnşaat mühendisleri için tabii ki 300 bin sınırı var. Ben kendilerini şanslı görüyorum çünkü şehir plancılarının öyle bir sınırı bile yok. Kendileri eksi netlerle inşaat mühendisi olabiliyorlar. Şu anda neredeyse yeni açılan bölümler neticesinde durum şu sayın vekillerim: Boş kâğıt verdiğiniz zaman şehir plancısı olabilirsiniz. Dolayısıyla, bizim burada yaptığımız bütün bu analizler, konuşmalar en nihayetinde bir insan tarafından, insanlar tarafından hayata geçirilecek ve onları uygulayan en önemli meslek alanlarından birisi de mühendislik ve mimarlıkta olduğu gibi şehir plancılarıdır. Şehir plancılarında da hiç olmazsa... Bu bütün meslek camiamdan arkadaşlarımın benden talebidir size iletmem konusunda. Dediğim gibi İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu II. Başkanımız şikâyet etti ama biz en azından şu anda kısa vadede o şikâyet ettikleri konuma çekilmek istiyoruz. Bizim de gerçekten minimum başarı sıralamasına eklenmemiz gerektiğini düşünüyoruz. Yoksa, net olarak ifade edelim: Bütün bu konuştuklarımız hiçbir işe yaramayacak. Şu anda plancı hocadan ders almadan mezun olan genç meslektaşlarımız var. Bu insan kalitesini artırmak da bu çalışmanın bence bir çıktısıdır. Bunu da ben kayıtlara düşmüş olayım. Artık inşallah gereği yapılır, ne diyeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Gerçekten güzel hususlara değindiniz. Tabii, planlama, hele hele şehir planlaması çok önemli bir husus. Yani, bizim medeniyetimizi geliştirdiğimiz, bütün kültürümüzü oluşturduğumuz, bütün kazanımlarımızı ve kariyer planlamamızı yaptığımız şehirlerimiz; sağlıklı olmalı, aynı şekilde depreme karşı güvenli olmalı, bir kültürü, bir değeri yaşatmalı, onu kazandırmalı içinde yaşayan insanlara. O yönüyle her açıdan çok önemli bir husus olduğunun altını çizelim. Tabii ki bizim de isteğimiz şehir plancılarımızın kamudaki istihdamının artması, iş alanlarının daha genişlemesi, eğitimde tercih edilen bölümler hâline gelmesi. Tabii bu topyekûn daha ileri gelişmişlik ve imkân dâhilinde gerçekleşebilecek olan bir husus.

Tabii ben 1999 Sakarya depremini Sakarya'da yaşadım. Doğma büyüme Sakaryalıyım. 2004-2009 yılları arasında da Sakarya Büyükşehir Belediyesinde ve Adapazarı Belediyesinde de imar komisyon başkanlığı yaptım. O günlerde bize gelen bütün plan tadilatlarıyla alakalı söyledik yani 1 metrekare daha büyük yapmaya, işte yönetmeliği delmeye ya da yolu biraz daha ötelemeye, her şeye itiraz etmeye çalışmayın; buradaki bütün donatılar sizin konutlarınızın, sizin iş yerlerinizin, dairelerinizin değerini artıracak, her şey metrekare değil diye çok paylaşmışsızdır o zamanlarda. Tabii bu kültür ne yazık ki yerleşmediği için, örneğin 1999 depreminde yıkılmış birçok güzergâhta, birçok mahallede planların istenen şekilde yenilenemediğini, sadece kat sınırlaması dolayısıyla işte bir revizyon yapıldığını, o kat sınırlaması ve azalan yoğunluktan dolayı da fazla gelen yeşil alanların da yine imarla bir şekilde değerlendirildiğini bile gördük. Yani bu noktada mülkiyet esaslı, hep kendi menfaatini önceleyen bir tavırla yaklaşıldığında ilgili idareler de bu baskı altına kalıyorlar. Zaman zaman işte siyasi gerekçelerle, zaman zaman başka birtakım saiklerle buralardan tavizler veriliyor. Verilmemesi gerekir, kesinlikle buna katılıyoruz.

Şimdi, malum birçok belediyemiz “18 uygulaması” dediğimiz İmar Kanunu'nun 18'inci maddesiyle işte “şuyulandırma” dediğimiz uygulamayı yapıyor. Burada da birçok şehir plancısı görev alıyor. Bu uygulamadaki şehir plancılarının hassasiyetine göre de bu uygulamanın arkasından açılan idari davaların sayısı belirleniyor, belli oluyor açıkçası... Bu şuyulandırma kültürü de oluştu yavaş

yavaş da olsa vatandaşlarımızda ama tabii öyle uygulamalar oluyor ki babasından kalan bahçesine başka birisi hissedar olabiliyor. Efendim, öyle parsellerin çok parçalı hâle geldiği, birbirinden çok uzak yerlere ötelendiği söz konusu olabiliyor. Bu konuda hep gözlemliyoruz, eğer şehir plancısı, ilgili işi yapan firma, ihaleyi almış bu işi sonuçlandıracak olan firma bu noktada hani plancılarla beraber -harita mühendisleri de çalışıyor da- yerinde bu işe bütün mesleki bilgisini, ilgisini verirse sağlıklı bir iş ortaya çıkıyor, vermezse maalesef bu konuda da sıkıntılar oluşuyor. O yüzden sadece kamuda istihdam alanlarının genişlemesi değil, bence mesleğini seven, meslek etiğine, mesleğine saygı duyan bireyler -her alanda- yetiştirmek, onların da kendi mesleklerini icra noktasında gerekli düzenlemeleri, onlara gerekli hak ve şartları sağlayabilmek daha önemli diye düşünüyorum.

Ben teşekkür ediyorum tekrar sunumunuz için.

Kocaeli Milletvekilimiz, Komisyon Başkanvekilimiz İlyas Bey'e ben söz vereyim.

Buyurun Değerli Vekilim.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Çok özür dilerim. Sayın Vekilim bana sorusunu yöneltmeden önce... Bu sizin bahsettiğiniz konu hakikaten önemli, bizim de tam olarak bahsettiğimiz şey buydu işte. Yani, mesleğini doğru icra edebilmesi için iyi nitelikli bir eğitim alması gerekiyor. Bunun için de hakikaten belli sınırın üzerinde plancıların alınması gerekiyor. Bu konunun biz önemli olduğunu düşünüyoruz. Diğer, aynı TMMOB bünyesinde bulunup da bu temel başarı sıralamasında olmayan tek bölüm biziz. Yani, bütün bu bahsettiğimiz şeylerin ötesinde bütün bu verileri değerlendirecek, bunları planlayacak ve hukuki bir belge hâline getirecek olan kişilerin iyi eğitim alması gerektiğini düşünüyoruz ve tek dileğimiz. Bu temel başarı kriterinin bize de getirilirse bu anlamda kısa vadede çok önemli bir adım atılmış olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN REÇEP UNCUOĞLU – İnşallah.

Teşekkür ediyorum ben de.

Buyurun İlyas Bey.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, Başkanım ben de teşekkür ediyorum.

Önce mesleğim adına bir şeyi düzeltmek isterim. 18 uygulamasına, İmar Kanunu'nun 18'inci maddesine göre arazi ve arsa düzenlemesi uygulamalarını harita mühendisleri yapıyor ama onları esas aldığı imar planlarını şehir plancıları yapıyor. Önce planlar yapılıyor, arkasında da 18 uygulamasını haritacılar...

BAŞKAN REÇEP UNCUOĞLU – İşte, o 18'e esas olan plandan bahsediyorum ben, evet.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, doğru.

Şimdi, Başkanım, ilgili konu anlatılırken başlangıçta fay yasasıyla ilgili kanaatinizi açıkladınız. Ben şunu sormak istiyorum özellikle. Şimdi şöyle bir hava estirildi. Sanki imar planları yapılırken jeolojik etütler alınmıyor, böyle bir çalışma istenmiyor ve ona göre plan yapılıyor gibi bir hava oluştu. Ben sizden özellikle şunu öğrenmek istiyorum. Mesela, plan yaparken nerelerden hangi bilgileri alıyorsunuz? Hangi bilgilere bağlı kalarak o planları yapıyorsunuz? Örneğin, bir sefer, plan yapmanız için önce hâlihazır harita gerekli, bunu kim yapacak? Harita mühendisleri yapacak. Güncel hâlihazır harita önünüze gelecek. Artı, en az 30-40'a yakın değişik kurumların görüşleri, kanaatleri alınacak; ormanın, tarımın, diğer yatırım yapan kuruluşların görüşleri alınacak. Artı, bildiğim kadarıyla -ki uygulama bizde öyleydi- jeolojik etütler yapılıyor, sondajlar yapılıyor; çekme bölgesiydi, fay hattıydı,

alüvyum bölgelerdi, heyelan bölgeleri vesaire jeolojik etütlerle birlikte onların hazırladığı haritalar size sunuluyor, ona göre yapıyorsunuz diye biliyorum. Bu konuda kısa bir açıklama yaparsanız memnun olurum.

İkincisi de -İstanbul’da yaşananları da dikkate alırsak- kentsel dönüşümle ilgili şöyle bir baskı var şu anda bizim üzerimizde, siyasilerin üzerinde: Ya, ne olacak? Emsal 1 mi; yap 1,5, yap 2. İşte, vatandaş da mağdur olmasın, 100 metrekaresine karşılık 100 metrekareyi alsın. Burada normal şartlarda 50 bin insan yaşayacaksa bunu 75 bine çıkar. Vatandaş memnun olsun, kentsel dönüşüm yapılsın. İlk bakışta doğru olabilir, vatandaş açısından doğru olabilir. Ancak daha sonraki yaşamda kullanılan ortak alanlardan, içtiğiniz suyun gelen borusunun çapından, lavabodan dışarıya giden suyun borusunun çapından, yeşil alandan, otoparkından, bütün sosyal donatıları düşündüğünüz zaman; böyle bir artış yaptığımızda üç, beş sene sonra bir kaos olur mu, olmaz mı diye kanaatinizi almak istiyorum bu işin uzmanı olarak.

Teşekkür ediyorum.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Bu iki konuda tekrardan görüşlerimi iletayım.

Sizin de bahsettiğiniz gibi artık imar planı yaparken jeolojik-jeoteknik etüt raporları yapılmadan bir imar planı yapmanız mümkün değil. Bu yapılanlar hangileriydi? Sunuşumun başında bahsettiğim gibi 2000 öncesindeki mevcut o riskli yapı stokunda bunlar zaten yapılmamıştı. Sonrasında zaten böyle bir işleyiş var. Detayda eğer bir sıkıntı varsa işleyiş açısından, bu ilgili meslek odaları tarafından konuşulur ama bunun çözümü kesinlikle fay yasası adı altında fay kırığı üzerindeymiş gibi sadece deprem riski oluşacak... Birkaç bina gösterildi burada, tabii ki onların gerçekliği var ama zaten imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporlarında bu ıskalanmış durum da “Fay yasasıyla biz buna çözüm getireceğiz.” gibi bir durum yok. Dolayısıyla bu fay yasasına ilişkin bizim açımızdan, mevzuat açısından kanun seviyesinde bir eksiklik olduğunu biz düşünmüyoruz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani, jeolojik etüt olmadan imar planı yapamıyorsunuz.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Evet, aynen.

Ayrıca, bu jeolojik-jeoteknik etüt raporları içerisinde de bu aktif faylar elbette ki değerlendiriliyor. Dolayısıyla bu kanunun ekstradan size katabileceği hiçbir şey yok, bizim görüşümüz bu.

İkinci sorunuz vardı. Tabii, bu kentsel dönüşümle ilgili olarak bu bahsettiğiniz konu yaşadığımız bir gerçek; yani, aslında, yaşayacağımız bir gerçek değil. Bu kentsel dönüşüm alanları içerisinde sürekli bir şekilde yapı yoğunluğumuz artıyor. Bu kent merkezinde yaptığımız büyük blok kütleler, nüfus sayısı olarak yaptığımız, eklediğimiz parçaların her biri o bölgede değil, bütün kent için trafik problemi yaratıyor. Bunlara mesela yine Ankara’dan örnek verebilirim; Merkez Ankara projesi bittikten sonra Ankara’da o kavşaktaki trafiği hepimiz yaşayacağız. Herhâlde o sitenin içerisinde oturanların da bir artere düşmesi on beş, yirmi dakika sürecektir.

Zaten mevcut donatıları eksik olan bizimki gibi kent dokuları içerisinde mevcut çürük yapı dokusunu iyileştireceğim diye ekstra emsal artışları yapmak, bugünlük sorunu çözebilir ama uzun vadede bambaşka sorunlarla bizi karşı karşıya bırakacak. Belki bu zaman çözebileceğimiz enstrümanlar elimizde var. Onun için çözebileceğimiz enstrümanlar sadece orayı terk etmek bile olabilir ileriki vakitlerde. Bu böyle bir çıkmaz diye düşünüyoruz biz. Yani, susayıp deniz suyuyla susuzluğunu gidermek gibi bir şey olarak görüyorum. Yani, en kısa seviyede anlatabilirim bunu mecazi anlamda bu şekilde anlatabilirim. Bu mevcut yapı stokunun zaten en büyük problemlerinden birisi yoğunluk ve

sosyal donatı eksikliği, trafik. Bütün bunları alt alta koyduğumuz zaman kentsel dönüşüm neticesinde, deprem neticesinde dokuyu sağlıklılaştıracağız diye yoğunluğu artırırsak kentteki yaşadığımız diğer problemleri sadece derinleştirmiş olacağız.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Günü kurtarır, geleceği ipotek altına alırsınız.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENCAY SERTER – Kesinlikle öyle.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı, buyurun Sayın Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Teşekkür ediyorum.

Ben sunumu için Gencay Bey’e teşekkür ediyorum ayrıca.

Başkanım, ben sunumla alakalı değil... Bugün aslında buraya davet edilmeyi çok istemişler ancak davet edilmediklerinden dolayı da bana burada konuşmam için iletilen bir not var İçmimarlar Odasından. Tabii, bu arkadaşlarımız şu an Türkiye’de 6 bine yakın bir üye sayısına sahipler. Deprem öncesi alınabilecek tedbirlerle ilgili bu arkadaşlarımızın da önemli çalışmaları olduğunu bizlere gelerek ifade ettiler. Özellikle, konut içerisindeki objelerin sabitlenmesinden tutun, yine, konut içerisinde bulunan özürli vatandaşların, bu, çocuk olabilir, yetişkin olabilir, onların deprem anında nasıl ve ne tür bir hareket yapabileceklerine yönelik çalışmalara kadar çok kapsamlı bir çalışma hazırlamışlar. Ben, inşallah, bu çalışmayı size de sunacağım.

Ancak bunun yanında, tabii, diğer mühendislik dallarında olduğu gibi, bu kardeşlerimizin de bazı problemleri var, ki buradaki tüm oda başkanlarımız muhtemelen bu problemleri biliyorlardır. Sayıları 6 bin olan arkadaşlarımız mimarlarla birlikte çalışırken şimdi kendi odalarını kurdular ama bu arkadaşlarımız mesleki anlamda kendilerini tam olarak ifade edemediklerini düşünüyorlar çünkü tam anlamıyla bir meslek tanımlarının olmadığını yine ifade ediyorlar.

Şimdi, bir planlama yapılırken, bir üniversitede bir bölüm açılırken, aynı zamanda bu bölümden mezun olan insanların da yarın sahada, sosyal yaşamda neler yapabileceklerine yönelik çalışmaların da bence baştan yapılması gerekiyor diye düşünüyorum. Ki bu çalışmanın yapılmamasından kaynaklı bence bu iç mimarlar bugün bu sorunları, bu problemleri yaşıyorlar. Bu arkadaşlarımızın bir problemleri daha var, bizle paylaştılar. Mimarlar Odası Başkanımıza ben bu soruyu soracaktım ama yetişemedim, sizden de özür diliyorum ayrıca. Mesela, iç mimarlar “Mimarlar bizle çalışmıyorlar.” diye bir sitemde bulunuyorlar. Bunun yanında, kursa giderek iç mimarlık sertifikası alındığını yine ifade ediyorlar. Bu da tabii, bizim insanımız, bu 6 bin insanı ötekileştirmek veya bunları görmezlikten gelmek elbette bu yüce Meclise de yakışmayacaktır. Ben, bunların mesleki olarak problemlerinin, sıkıntılarının çözülmesi için de Komisyonumuzun inşallah bir tavsiyede bulunabileceğini düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Bize notu ulaştırdılar değerli iç mimarlar.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Bana ulaştırdılar, ben size ayrıca...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bize ulaştırdığı notta, arkadaşlarımız Şükriye Sıla Özdemir, 24’üncü Dönemde İçmimarlar Odası Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyesi, aynı zamanda, Aybike Koçoğlu da İçmimarlar Odasında Yönetim Kurulu Üyesi. “Komisyon için biz de toplantınızı dinlemek adına buradayız. Söz hakkı istemiyoruz, teşekkür ederiz.” diye bir notla toplantımızı takip ettiler, buradalar zaten kendileri de. Ben ilgi, alakaları için teşekkür ediyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, her 2 arkadaşımızı da aslında ben davet etmişim gelin Komisyona, oturun dinleyin diye.

BAŞKAN RECEP UNCULOĞLU – Evet, çok güzel.

Tabii, yine Selçuk Uluata Başkanımız sormuştu “Diğer odalardan da davet edecek misiniz?” diye. Tabii, Komisyonumuzun önünde daha dinleyeceği önemli akademisyenler de var, belediyelerimiz, yerel yöneticilerimiz var; onlarla beraber inşallah kalan zamana göre, iyi değerlendirme adına davet edebiliriz ya da farklı şekilde görüşlerini alabiliriz. Ben, ilgi, alakalarına teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz isteyen İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç, buyurun Sayın Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sunum için çok teşekkür ederiz Sayın Başkanım.

Şimdi, kentsel dönüşümü konuşuyoruz tabii, afetlerden ve depremlerden kaynaklı. Şimdi Şehir Plancıları Odası Başkanını da bulmuşken bir şey sormak istiyorum bir hukukçu gözüyle. Şehirlerde suç üreten, suça teşvik eden ve suçluyu saklayan bazı mahalleler ve semtler var. Sizin görev alanınız mı ya da bakış açınıza uygun mu bilmiyorum ama toplumsal bir sorunumuz aslında. Hatta bu son dönemde bu mahalleleri överek anlatan diziler de türedi ve toplumsal olarak da büyük bir sorun olarak görüyorum, hem kadına şiddet açısından hem suça teşvik açısından bu dizileri de ben kesinlikle çok yanlış görüyorum. Adı kentsel dönüşüm olmayabilir ama bu mahallelerle ilgili şehirler planlanırken ya da sonrasında bu mahallelerin dağıtılması adına, suçu önlemek adına böyle bir planlama olabilir mi, olamaz mı; bunu merak ediyorum, teşekkür ederim.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Teşekkür ederim.

Ben planlamanın böyle bir amaç için kullanılmasının yanlış olacağını düşünüyorum. Bence bunun en somut göstergelerinden birisi de benimdir çünkü benim doğduğum yer Yenidoğan, evet, Çiçin’in hemen altı.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Tam kişisine sormuşum.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Yani, evet ama ben orada mesela çok güzel bir çocukluk yaşadım, harika bir yerd. Sonrasında o apartmanlarda falan hiç mutlu olamadım çünkü o bahsettiğimiz gecekonduların hepsi benim için oyuncaktı, çatısına kadar çıkıp bodrumuna kadar girip oyun oynadığım bir yerd. Ha, bugüne kadarki kodlanmışlığı başkaydı ama şu anki hâli hakikaten bambaşka. Maalesef, oradaki birçok çocuğun ne hâle geldiğine kendi gözlerimle de şahit oldum ama şimdi, soru şu: Benim çocukluğumda bambaşka kişileri oradan çıkaran mahalle bugün niye o hâle geldi? Dolayısıyla, o mahallenin o kent dokusundaki yeri midir sorun olan, yoksa o bambaşka sorunlar o kent dokusunu bambaşka bir hâle mi getirmektedir? Ben sorunun 2’ncisi olduğunu düşünüyorum. Bugün orada, yaşanan sorunların, aslında birçok yerdeki bambaşka sorunları yaşıyor. Şöyle örnek vereyim: Mesela, hepimiz biliyoruz, oralar gayriresmî şekilde birçok uyuşturucu maddenin satış noktası olarak görülüyor ama bu işsizlik problemine de bileşen bir şey. Dolayısıyla o işsizlik problemini görmeden siz orayı dağıttınız diyelim, o problem var olduğu sürece o bambaşka bir yerde kendine yaşam alanı bulacaktır. Dediğim gibi, bambaşka bir ortam içerisinde de orası daha farklı insanları içerisinden çıkarabilir. Ha, kendimi çok büyük gördüğümde dolayı değil ama oranın hakikaten o şekilde görülmesi her zaman benim içimi acıtır. Böyle bir soruyu da oradan çıkmış bir kişi olarak bu şekilde cevaplamak da kaderin cilvesi diyeyim, ne diyeyim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Ben bilmiyorum, ben İzmirliyim aslen ama diğer bütün olguları bir arada değerlendirmek gerekiyor.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Evet, aynen öyle.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Gerçekten son tespitinize de sonuna kadar katılıyoruz tabii. Diğer bütün sorunların şehir dokusuna verdiği zararların, hepimizin şehir hayatı içinde komşuluğumuzdan anı biriktirdiğimiz her türlü yaşam biçimimize kadar hepimizi etkilediği, zaman zaman yozlaştırıcı etkilerinin olduğu aşikâr bir husus.

Tabii, biz hep depreme yönelik zararları azaltmaya odaklanırken işin mühendislik tarafına, işin imar boyutuna, işin finansal boyutuna odaklanıyoruz. Depremi bir de şöyle bir zararı var, bakın, ben Sakarya’da bunu yaşadım: Bütün komşuluk ilişkileriniz, bütün mahalledeki anılarınız bitiyor, bildiğiniz, tanıdığınız bakkal amca’yı artık göremiyorsunuz, o başka bir yere taşınıyor, bağlantınız kopuyor ve oralara başkaları gelip yerleşiyor, o mahalle dokusu, oradaki aidiyet, gerçekten büyük hasar alıyor. Şehirde o yıkımı gören birçok genç o şehre ilişkin kariyer planlaması yapmıyor. Şehrin yardımlaşma duygusu, her ne kadar tam tersi olduğunu düşünseniz de maalesef zayıflıyor çünkü deprem bölgelerinde her şeyi, işte, yardım kuruluşları, devlet bir şekilde ulaştırdığı için, bir de o depremin yarattığı dağınıklıkla, inanın, insanların apartman aidatlarını uzun zaman ödememek için direndiklerini bile gördük. Bu, hayırsever kültürünü gerçekten zayıflatıyor, şehir aidiyetini zayıflatıyor, komşuluk ilişkilerini... Şehirdeki bütün sanat, sosyal faaliyetlere olan bakış açısını da ikinci, üçüncü, beşinci plana itiyor. Uzun zaman o konudaki eksiklik, başka şeyler öncelendiği için fark edilmiyor, bunun şehre bir etkisi oluyor. Bir bakıyorsunuz -yıllar çabuk geçiyor- on yıl geçmiş, hâlâ şehirde doğru düzgün, eskisi gibi kültür sanat faaliyeti, yeri geliyor göremiyorsunuz. Bununla beraber, sanayicisinden esnafına o şehirde yatırımlarını değerlendirmek isteyen birçok insan başka şehirlere yönlenebiliyor, geleceğini orada görmeyenler, o sinerjinin dağılmasından, kaybolmasından dolayı şehir âdeta bazı alanlarda beyin göçü verebiliyor. O yüzden depremin böyle etkileri de var. Tabii sağlıklı bir planlamayla ve dönüşümle inşallah bu etkileri de şehirlerimiz, insanımız yaşamaz diye ümit ediyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz, güzel hususlara değindiniz, katkılarınız için. Bizlerle sunumunu paylaşan Şehir Plancıları Odası Başkanı Gençay Serteser’e Komisyonumuz adına teşekkür ediyoruz. Emeğinize sağlık, başarılar diliyoruz çalışmalarınızda, sağ olun.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Çok teşekkür ederim. Ben de meslek odamın selamını sizlere iletmış olayım. Sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sağ olun, teşekkür ederiz.

Evet, yine bugün Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği çatısı altındaki 6 odamızın sunumunu dinledik, gerçekten çok faydalı sunumlar gerçekleşti, enine boyuna birçok hususu değerlendirebildik.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Başkanım, kısa bir katkı sunmak istiyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tabii, ne demek.

Buyurun.

HARİTA ve KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ALİ İPEK – Az önce başkanlığımın da ifade ettiği gibi, şu eğitim konusunda bir katkı yapmak isterim. Bu mühendislik eğitiminin geldiği nokta itibarıyla, bölüm açılması, bölüm açılmasından ziyade yani

bu altyapısı yetersiz illerde üniversite açılması ve nihayetinde sıralamanın çok gerilemesi maalesef, bir kamu zararı da oluşturuyor. Bu noktada, örneğin kendi mesleğimiz özelinde, gerçekten matematik ağırlıklı bir bilim harita mühendisliği ve gerçekten matematik bilmeyen insanların yapmasının imkânı olmayan işlerde imza atıyor. Bu nihayetinde dönüp dolaşıyor... Somut örnek üzerinden gidelim. Örneğin, bir binayla ilgili yapı denetim sürecine ilişkin bir soruşturma açıldı. O sistemin içerisindeki o 4 meslek odası için il yapı denetim komisyonu raporları hazırlıyor, nihayetinde bir karar veriliyor, bunlara bir ceza veriliyor. Bizim meslek grubu gibi bu yapı denetim sisteminin dışarıdan hizmet aldığı yerlere ise “ilgili meslek odasına” yazıyor Bakanlık yani diyor ki: “Senin üyen burada yanlış bir iş yaptı, bununla ilgili soruşturma aç, gerekli cezayı ver ve bana bildir.” Biz böyle çok şikâyetler alıyoruz. Ha, veriyoruz, para cezası, meslekten men cezası veriyoruz, bunların sicilini tutuyoruz, ilgili kurumlara bildiriyoruz. Bunun savunmasını aldığımızda diyor ki: “Ya, ben bilmiyordum. Ya, öyle mi olması gerekiyor?” O kadar komik şeylerle karşılaşyoruz ki bu maalesef bizim üniversite eğitiminin geldiği noktada ve sonraki yıllarda çok daha büyük açmazlara neden olacak ve ciddi anlamda kamu zararına neden olacak bir konudur.

Bu noktada biz her yıl YÖK’e raporlar sunuyoruz, bizzat gidip görüşüyoruz. En son iki ay önce görüştük, kendilerinden randevu aldık, çok dikkatle dinlediler sağ olsunlar ancak onlar da gördüğümüz kadarıyla bir yerde sıkışıyorlar, bu iş nihayetinde siyasetin çözmesi gereken bir konu. Daha önce 240 bin barajı vardı -Başkanın ifade ettiği- şu an 300 bin. Yani gerçekten bunlar çok düşük rakamlar. Bizim YÖK’e sunduğumuz bir raporumuz var -kendi alanımız için bunu ifade ediyoruz tabii, TMMOB’de her meslek grubunun çalışması farklıdır- “100 bin sıralamasının üzerindeki kimse harita mühendisi olamasın.” diye. Bunu YÖK’e sunduk, tabii YÖK “Bunu sizin meslek için ayrıca yapamayız falan.” dedi. Hatta şöyle bir öneri de sunduk: En azından matematik kotası koyalım, minimum 10 matematik yapsın mesela. Onu da çok buldular, “Ama biz bunu bir kurulda değerlendirelim. Yani bu konuda ne yapabiliriz.” dediler. Önümüzdeki aylarda tekrar görüşeceğiz. Bu da lütfen kayıtlara geçsin. Bu konuda en nihayetinde Başkanımın da ifade ettiği gibi, burada tartıştığımız bütün konular dönüp dolaşıp uygulayıcının, mühendisin, mimarın, şehir plancısının önüne geliyor istediğimiz kadar mevzuatımız dört dörtlük olsun ki nihayetinde birçok noktada gerçekten sağlam mevzuatımız var ama bunlar kâğıt üzerinde kalıyor. Çünkü nihayetinde birçok noktada uygulayan teknik insana bir inisiyatif alanı yaratıyor. Bu denetim süreçlerinde kimisi açığa çıkıyor kimisi açığa çıkmıyor. Açığa çıkanla ilgili yaptırımlar uygulanıyor ve dönüp dolaşıyor bu sorunlar Oda olarak bizi de... Biz bundan şikâyet etmiyoruz ama gerçekten kamu zararına neden oluyor. Bununla ilgili mutlaka buradan bir somut öneri mahiyetinde... Bunun gerçekten depremsellikle doğrudan ilişkisi var. Bu noktada bir sınır getirilmeli, mühendislik eğitimiyle ilgili kesinlikle bir düzenleme getirilmeli. Ve son yıllarda da şunu çok net görüyoruz: Artık mühendislikler tercih edilmeyen meslekler arasına girmeye başladı. Yani şu an barajı geçtiğinizde harita mühendisi, inşaat mühendisi olabiliyorsunuz ama ona rağmen bu kontenjanlar artık dolmamaya başladı, insanlar tercih etmemeye başladı. Tercih edenler de yani “Puanım yetiyor, gireyim.” Noktasında. Bir seçiciliği kalmadı. Bu noktada sizlerden destek bekliyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Gencay Bey, tekrar herhâlde söz istediniz.

Buyurun.

ŞEHİR PLANCILARI ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI GENÇAY SERTER – Sayın Başkan, 100 bin sınırından bahsetti ama bizim hakikaten bu TMMOB içerisinde çok ayrı bir yerimiz var yani olumsuz anlamda. Bu minimum başarı kriterinin içerisinde bile değiliz. Dolayısıyla, maalesef